

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΟΥΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΟΥ

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ
ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ

Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «ΘΡΑΚΙΚΩΝ» Τομ. 9

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23-23Α

1937

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ
ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ

Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «ΘΡΑΚΙΚΩΝ» Τομ. 9

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23-23^Α

1937

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ*)

ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΘΑΡ.

Γ' ΜΑΡΤΣ

Ὁ Μάρτς εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὸν ἄτσαλο καιρὸ τ. Μιὰ χιονίζ, μιὰ βρέχι, μιὰ βγάζ ἥλιο. Δὲν ἔχι ἕνα καράρ. Γιὰ ταῦτὸ τὸ δέ-
τοιό τὸ γαιρὸ καὶ σ' ἄλλο μῆνα νὰ εἶναι, τὸν ἐ λένε «μαρτιάτκο και-
ρὸ». Θέλνε νὰ ποῦνε πὼς τάχα ὁ Μάρτς ἔχι μιὰ ὁμορφ γιναίκα, ἀμὰ
πολύ τσακπίνα καὶ καμῶματοῦ. "Ὅδες τνε γλέπ ἀδίκρυ τ ἀνοίη ἢ
καρδιά τ καὶ γελάη, κι' ὅδες ἀρκέψ τὰ καμῶματά τς πεισμώνεται κι'
ἀγριέβ. Γιαταυτό, ἔδεκει π κάμνει καλὸ γαιρὸ, τὸ γιρίζ στοῦ κρύο καὶ
στοῦ χιόνι.

Τώρα γένται τὰ ὕστερνὰ τὰ κρύα τοῦ χιμώνα, κι' ὁ κόσμος ἅμα
δὲ τσὲ φτάνε τὰ ξύλα, ἀναγάζδει νὰ βγάν-νε καὶ τὰ παλούκια ἀπ'
τοὶ φράχτες καὶ νὰ τὰ κάψνε, γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε καὶ νὰ βράσ-νε τὸ
δραχανό τς.

Μιὰ χρονιά πῆγε ἕνας χωριανὸς νὰ φέρ κληματσίδες ἀπ' τ' ἀ-
βέλι τ γιὰ καψίδια. Ἀξπαῖαν ἀγριέβ ὁ καιρός, πέρνει ἕνας τσου-
χτερὸς βοριάς ποῦ κρουστάλιασανε τὰ δάχλα τ καὶ δέ βορσ' ὁ καμέ-
νος νὰ λύσ' τὸ ζνάρ τ, γιὰ τὸ χοῦρό τ τὸ νερό, καὶ τὰ καμ' ἀπάν τ.
Γοῦλα τὰ ζμέτια καὶ τὰ ζαρούτια αὐτὸ τὸ μῆνα φοφάνε καὶ τὰ γδέρ-
νε τ βορβιά τς. Γιὰ τὰ κεῖνο λένε τ παροιμία:

Μάρτς
γδάρτς
παλουκοκαύτς
κι' ὁλορτοχέστς.

Μιὰ φορὰ λένε στοὶ τριαδαμιά τ ὁ Μάρτς ἔκαμε τέτοια καλὴ μέ-
ρα, σὰ νὰ ἦδανε καλοκαίρ. Μιὰ γιὰ π φύλαγε τὰ πρόβατά τς δέξω
στὰ χωράφια, ξεθαρρεῦκε κι' ἀπ' τ χαρά τς πήδε καὶ εἶπε:

*) Συνέχεια ἀπὸ σελ. 330 - 350 Η' τόμ.

Πρίτς, Μάρτ, καλοκαίρ¹⁾.
Γλίτωσα τ' ἀρνάκια μ
καί τὰ κατσάκια μ.

Τότες πεισώθηκε ὁ Μάρτς, κι' ὥς τὸ βράδ γύρσε τὸ γαιρό, κι' ἔκαμε τέτοιο ἄγριο κρύο, τέτοιο τφάνη, πού ἡ γριά παραζαλίσκε, δέ ἔβρασε νὰ γιρίσ στ' μάδρα μὲ τὰ χιόνια πού καπλάδ-σανε τὸ γόσμο, καί πάγωσε μὲ τὸ σουρί τς, ἔδεκε ἀπάν στὸ δρόμο. Ὡς τὰ τώρα τὸ δείχν-νε «Τσῆ γριάς τὸ πῆδμα» ἀπὰ στὸ δρόμο παγαίνονδας στ Ση-λυβριά κάβοσο κοδά στ βολιτεία.

Ἀπ' τὰ τότες οἱ γέρ καί οἱ γριές πολὺ τονε φοβοῦναι τὸ Μάρτ καὶ δέ γοτάνε νὰ συχναυλιζέται δέω ἴσαμε νὰ βγῇ μὲ τὸ καλό. Εἶναι πολὺ κατεργάρι. Ὁ ἥλιος τ καί καί ξεγελά, τὸ γόσμο νὰ βγάν-νε τς γοῦνες τς κι' ὕσταρα στὰ βερδὲν τὸ γιρίζ στὸ κρύο καί στ' γακο-καιριά καί τσὲ ξεπαγιαζ. Γιαυτό σ' αὐτὸν τὸ μῆνα δὲ λείπνε οἱ ἀρ-ρώστιες. Καί μι κρουολογήματα καὶ βελέντζα, καί στὰ παιδιὰ κοκκι-νούδ, καί πολλὲς βολές εὐλογιά, λαϊμός, μαγούλα κι ἀλλονίνα καί σκαρλατίνα.

Τοῖ πρώτες ἑπτὰ μέρες τ' Μαρτιοῦ τσὲ λένε «δρίματα», καί δὲ βαίν-νε στ' ἀθέλια, καί δὲ γλαδεῖνε, γιατί τριβᾶι τὰ μάτια στὰ κούρουβλα. Λένε καί τ παροιμία:

«Τ' Μάρτ τὰ δρίματα, στὰ κλήματα, καί τ' Αὐγούστ στὰ πανιά».

Αὐτὸ τὸ μῆνα βγάζνε οἱ καλές οἱ κλῶκες πρώϊμα «μαρτιάτκα» πλάκια, οἱ πάπιες παπάκια, οἱ χῆνες χινάρια, καί οἱ κοῦρκες κουρ-κιά. Σὰ γάτσνε μόνε οἱ ὀρνιθες, τότες καί τὰ παπίτκα καί τὰ χινίτ-κα καί τὰ μισιρίτκα τ' αὐγά σ' ἐκεῖνες τὰ βάζνε καί τὰ μεγαλών-νε-σᾶν ὀρφανά, γιατί ἡ ὀρνιθα τ' ἀφήνῃ λήγορα.

Τώρα πιά ξεκλαδεῖνε τ' ἀθέλια, διαλέζνε τς βέργες ἀπ' τὰ κού-ρουβλα π δίν-νε καλὸ σταφύλι, τσὲ φακίζνε, τσὲ δέν-νε ἀπὸ ἑκατὸ ἑ-κατό, τσὲ κημίζνε ἀνάποδα, τς κορφές κάτ καί τς ρίζες ἀπάν, μέσ σ' ἓνα λάκκο, δέω στς κουπριές, τσὲ σκεπάνε μὲ λινάτσα βρεμένῃ, καί φου-σκή, καί κάθε ὀχτῶ μέρες τσὲ ποτίζνε, ἴσαμε π' νὰ βγάν-νε ρίζες καί νὰ μανιταριάσ-νε, τὸ πολὺ ὥς τ' Αἶ Γιωργιοῦ, καί τότες τσὲ βγάζνε

1) Νὰ σὲ κλ ... Μάρτ ἦρτε τὸ καλοκαίρ. Εἶναι καί π λένε πὼς αὐτὸ γέ-νικε στς 28 τ Φλεβάρ καί ἦδανε χρονιά δίσεχτ κι ὁ Φλεβάρς εἶχε 29 μέρες καί κεί π θάρρευε ἡ γριά πού ἦρτ ὁ Μάρτς, τνε βάγωσε ὁ Φλεβάρς. Καί τότες τὰ λόγια τσῆ γριάς θὰ ποῦνε «Νὰ σὲ κλ... Φλεβάρ. Ἦρτ ὁ Μάρτς, ἦρτε τὸ κα-λοκαίρ».

ἀπ' τὸ λάκκο καί τσὲ φτεῖνε στὸ κύλισμα. Τώρα ξεσπέρν-νε καί τὰ γιαζλίκια τὰ κριθάρια, τὰ ψμόσταρα καί τὰ ψμόλῃνα. Οἱ δέω δλειές ὥσο βάι καί περσεῖνε. Ἀμα πάι καλὸς ὁ καιρός, ἀρκεῖνε νὰ σπέρν-νε τὰ ὀσπρια καί νὰ κάμν-νε γιαστίκια τς καπνοὶ καί τότες λένε: «Ἀπὸ Μάρτ καλοκαίρ».

Μιά παροιμία λέι: «Δὲ λείπ ὁ Μάρτς ἀπ' τὴ σαρακοστή», κι' ἀ-λήθεια ἔτς εἶναι.

Οἱ γριές π νηστεῖνε τ Μεγάλῃ Σαρακοστή, γνέθνε τὸ λινόξλο καί τὸ κάμν-νε κροκίδ, καί τὸ σκλί σῶδμα καί νῆμα. Τὸ κροκίδ τὸ γλιοῦνε στὸ γλυτήρ, τὸ χωρίζνε σὲ 2 πάσματα ἀπὸ 48 ζευγάρια κλω-στὲς καί τὰ λένε μιὰ θελειά. Τὸ σῶδμα τὸ γλιοῦνε καί τὸ χωρίζνε κι ἐκεῖνο σὲ 4 πάσματα, ἀπὸ 50 ἴσαμε 55 ζευγάρια ἀπὸ καθανίνα, καί τὸ λένε ἓνα σῶδ. Τὸ νῆμα εἶναι ψλὸ σῶδμα π τὸ στρίφνε ἀπὸ τὸ καλ-λιγότερο τὸ σκλί π ἀπομήσκῃ ἅμα θὰ τὸ βουρτοῖσ-νε κι ὕσταρα. Οἱ νιές στ γιναίκες καί τὰ κορίτσια πέρν-νε τὸ σῶδμα, τὸ διάζδαι καί βάζδαις φάδ τὸ κροκίδ, φαίν-νε σκαλοπάνια γιὰ τοῖ σκάλες, κροκι-ζένιες βραγιές γιὰ νὰ σκεπάζδαι δροσερά τὸ καλοκαίρ, βασταγα-ριές γιὰ νὰ βάζνε τὰ στάρια καί νὰ στέλν-νε τὸ σκελὲμ στὸ μύλο, δζαριαστίκες μαελάρες γιὰ τὰ σεδήρια, στρώματα γιὰ τὰ μεδέρια, σταχτοπάνια γιὰ τ' γούφα τσῆ πλύς καί δεσάκκια γιὰ νὰ βάζνε τὸ ψωμί τς δέε παγαίν-νε δέω στὴ δλειά. Σὰ θέλνε νὰ φάν-νε ψλὰ πα-νιά, τότες βάζνε στυμόνῃ νῆμα καί φάδ σῶδμα καί κάμν-νε πκάμσα καί βρακιά καλοκαιρινά, μεσάλια τοῦ τραπεζιοῦ, μεσάλες γιὰ νὰ σκεπάνε τὸ ψωμί στὴ σκαφίδα, καί τσαδηλές γιὰ νὰ στραγιοῦνε τὸ γάλα καί τὸ τρί.

Ἀπ' τὴ πρωτομαρτιά ἴσαμε τς δέκα τ Μαρτιοῦ βαροῦνε στς τέσ-σερς ἄκρες τ τσαηριοῦ δουβέλια, τρεῖς λισγαριές χῶμα ἀπανωτὲς σὰ μικρὲς δοῦβες. Αὐτὸ εἶναι σ-μάδ γιὰ τς ἀγελάρδοι καί τς τσοπάνῃδοι νὰ μὴ βάζνε τὰ πρόβατα καί τὰ μεγάλα τὰ πράματα καί βοσκάνε στὰ τσαήρια.

1. Π ρ ω τ ο μ α ρ τ ι ᾶ. Φέτο¹⁾, ἐξαιτίας πού ἡ Ἀποκρῆ ἦ-δανε ξώρας, σήμερα ἀρκεῖνε τς Παναγίας οἱ χαιρετισμοὶ κι' ὅσες ἔχνε παιδιὰ στὸ σκολιό, παγαίν-νε στὴ ἐκκλησιὰ ν' ἀκούσ-νε τς χαι-ρετισμοὶ καί τ γόρ τς π θὰ πῇ τὸ «Ἀσπιλε» ἢ τὸ γιό τς π θὰ πῇ τὸ «Καὶ δὸς ἡμῖν».

Σήμερα ἅμα ἀγιάσ' ὁ παπάς κι ὕστερα, ἔδε βγῇ ἀπ' τὸ σπῖτ, ἢ

1) Τὸ Καλαδὸρ ἐγράφη κατὰ τὸ 1902.

νικοκερά ρίχνει τὸ καταπόδ τ καμινιά παληολαγήνα, γιὰ καμμιὰ φούχτα στάχτ καὶ λέι: «"Οξω ψύλλι ποδοί». "Άλλες πάλε σκώνται πουρνούτσκο, σκουπίζνε, ξεραχνίζνε καὶ φλάνε τὰ σκουπίδια μαζωμένα νὰ τὰ πετάξνε ἀπὸ πίσ ἀπ' τὸ βαπᾶ.

Ἄπὸ νωρὶς τὰ παιδιὰ πέρν-νε τὴ ξλένια τ χελιδόνα τς ἐκκλησιᾶς ἀπ' τὸ βαπᾶ, τνε στολίζνε μὲ τρές, ἀπὸ καμμιὰ νιόνυφ, τνε γρεμάνε ἓνα κδουνάκι στὸ λαιμό τς, τνὲ βήγνε σὲ μιὰ βέργα, ποὺ τνὲ βερνάνε ἀπ' τὸ τρύπιο τὸ μανίκι μιανοῦ πανεριοῦ παγανοῦ, σά μκρὴ σπόρτα, τὸ περνάνε κι ἀπ' τὸ ὀρύπιο πάτο τ πανεριοῦ ποὺ τὸ γιομίζνε κισσό, καὶ ὕσταρα πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἄράδα. "Άμα βoυνε μέσα μεριά ἀπὸ τ' ὀρτα τὸ παιδί πῶχ τ χελιδόνα, μὲ τὸ ζερβὶ τὸ χέρ τ βαστά ἄγαλιασμένο τὸ πανέρ καὶ μὲ τὸ δεξί τ ἀπ κατ ἀπ' τὸ πανέρ πιάν τν ἄκρη τς βέργας ποὺ εἶναι βηγμένη ἢ χελιδόνα, καὶ μιὰ τνὲ σκουδά, σάπὸν μιὰ τνε τραβάϊ σακάτ, χορέβ τ χελιδόνα καὶ τραβδά:

Μάρτης μᾶς ἦρτε,
καὶ καλῶς μᾶς ἦρτε.
Τὰ ὄρη ἀνθίζουνε
οἱ κάμποι λουλουδίζουνε
τὰ χελιδόνια ἔρχονται
καὶ πάνε στίς φωλιές τους.
Μάρτη Μάρτη μου καλέ,
καὶ Ἄπριλη λαμπερέ,
τὴ Λαμπρὴ μᾶς ἔφερες,
τὸν παπᾶ μας ἔσεβες.
Μπῆκε μήνας θάλασσα
θάλασσα τὴν πέρασε.
Ἔκατσε καὶ λάλησε
στοῦ προφήτου τὴν αὐλή.
Κάμ αὐγά σαρακοστά,
καὶ πουλιά πεντηκοστά,
νὰ δύσουμε τὸ Μάρτη,
ποῦναι γεροντάκι,
ποῦναι τσιτσιδάκι.
"Οξω ψύλλοι ποντικοί,
Μέσα ἥλιος καὶ χαρά,
Καὶ καλὴ νοικοκερά.
Καὶ τοῦ χρόνου δυὸ αὐγά.

Τὸ ἄλλο τὸ παιδί ἔχι ἓνα καλάθ καὶ βάζ τ' αὐγά πθὰ τὸ δώκνε.

Ἡ νικοκερά τοῦ σπιτιοῦ, πέρνει κομμά κισσό καὶ τρά, καὶ τὰ βάζ στ φωλιά π γεννάνε οἱ ὄρνια, κατὰ στὸ βρόσφωλι, γιὰ νὰ γεννάνε οἱ ὄρνια σὰ δὰ χελιδόνια, καὶ νὰ κλωσσίσ-νε νὰ βγάν-νε πλάκια σὰ δὰ χελιδονάκια, δίνι καὶ στὰ παιδιὰ ἔν' αὐγὸ καὶ παγίν-νε ἄλλο.

Οἱ πρωταρβωνιασμένες, π θὰ πῇ ἐκεῖνες ποὺ περνάνε τὸ βρῶτο Μῆρτ ἀρβωνιασμένες, ἐτμάζνε δίκλωνι κλωστή, μ ἄσπρο καὶ κόκκινο γιὰ κόκκινο καὶ χσὸ καὶ βάζνε στὰ παιδιὰ «μάρτ». Βάζνε στὸ δεξί τὸ χέρ, γιὰ νὰ τόνε δώκνε στὸ λέλεγα νὰ πάρ τ χαυνιά τς. Βάζνε στὸ ζερβί, γιὰ νὰ τόνε δώκνε στ χελιδόνα νὰ τόνε βάνι στ' φωλιά τς, καὶ νὰ πετάνε σὰ δὰ χελιδονάκια. Βάζνε στ ποζαριοῦ τὸ μεγάλο δάχτυλο, γιὰ νὰ μὴ σκοδάφνε, βάζνε μάρτ καὶ στὸ λαιμό τς, γιὰ νὰ μὴ τζέ καί ὁ ἥλιος, καὶ τόνε φοροῦνε ἴσαμε τ' βασκαλιά. Τότες τόνε βγάζνε καὶ δέν-νε τὰ φύλλα τς δάφνης στὸ κερί τς.

Τς Ὁρθοδοξίας. Ἔχν ὀνομασία ἢ Δοξή κι ὁ Δοξάκις.
9. Τ' Ἀλ Σαράδ. Ἔχν ὀνομασία ὁ Σαράδς, ὁ Σαραδός, ὁ Σαραδής, κι ὁ Σαραδόλιος.

Σήμερα κάμν-νε κουρκούτα μὲ νερό κι ἀλεύρι, βάζνε τὸ σάτς στ φωτιά, τ' ἀλείφνε λάδ, καὶ ψήν-νε λαλαγάκια, τὰ περεχύν-νε μέλι. γιὰ πεκμέζ, γιὰ τὰ πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, καὶ τὰ τρῶνε ζεστότσκα. Μράζνε καὶ στοῖ δκοὶ καὶ τς γειτόνι καὶ λένε:

Σαράδα φῶς, σαράδα πιῆς,
σαράδα δώκις γιὰ τὴ ψυχὴ σ.

Οἱ τσαγανοὶ σήμερα χορεύνε στὰ ρέματα ἀπὸ σαράδα. Οἱ μερακλήδες παγαίν-νε πουρνούτσκο, τσὲ πιάν-νε, τσὲ ψήν-νε καὶ τσὲ κάμννε μεζὲ στὸ κρασί τς.

Σήμερα ἐρκάχι οἱ λελέγι. "Οποῖος πρωτοδιη λέλεγα φωνάζ κνώδας τὸ χέρ τ, σὰ νὰ τόνε χαιρετά:

«Πάρε τ χαυνιά μ,
καὶ τ βονοκεφαλιά μ.
Ἐσὺ τόπακας,
κι ἐγὼ πέτακας».

Τὰ παιδιὰ ἅμα διοῦνε λέλεγα, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ δεξί τὸ χέρ τς, τόνε δέν-νε σὲ καμμιὰν ἄβατονιὰ νὰ τόνε ἡάρ ὁ λέλεγας μαζὶ μὲ τ χαυνιά τς, καὶ ὕσταρα τραβδάνε:

«Λέλεγα πασιά, πασιά.
—Ποῦ ν' τὰ χίλια πρόβατα;
—Κάτου στὰ πατώματα.

Τρώι ὁ λύκος χαίρεται
ἢ ἄλεπού μαραίνεται.

Σήμερα σπέρν-νε τὸ βασιλικό, γιὰ νὰ γένι σαραδάλνος καὶ φου-
δωτός.

25. Τ ο ὁ Β γ α γ ε λ ι σ μ ο ὁ. Μεγάλη γιορτή. Ἔχν ὀνομασία
ὁ Βγαγγέλις, ἢ Βγαγγελιώ, ἢ Βγαγγελινή, ὁ Ἄγγελος, ὁ Ἀγγέλκος, ὁ
Ἀγελλῆς καὶ ἢ Ἀγελλικό.

Σήμερα ἔρκδαι τὰ χελιδόνια, κι ὅποιος τὰ πρωτοδογῇ λέι: «Κα-
λῶς καιρός καὶ χρόνος. Νὰ πάρς τ χαυνιά μ». Τὰ παιδιὰ μόνε διοῦ-
νε χελιδόνι, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ ζερβὶ τὸ χέρ τονε σκαλῶν-νε σὲ
κανὰ τσαλί καὶ τραβδάνε:

Ἄφκα σῦκο καὶ σταφύλι,
καὶ Σταυρὸ καὶ λιχνυστήρ
κι ἦρτα βρήκα τὸν Ἀπρίλι.

Θέλνε νὰ ποῦνε πῶς τάχα αὐτὸ εἶναι τὸ τραβοῦδ π λένε τὰ χε-
λιδόνια, δάας πρωτοέρτενε στ βαλιά τ φωλιά τς. Τὰ χελιδόνια δέγμα
νὰ τὰ πιάσ κανεῖς, γιατί πέφνε τὰ μαλλιά τ. Μόνε ὅπ θὰ κάμ τ φω-
λίτσα τ μέσ στὸ σπῖτ, καρφῶν-νε ἀπ' κὰτ ἓνα σανιδάκι, γιὰ τενεκὲ
γιὰ νὰ μὴ βέφνε οἱ κατσιές τ.

Ὅποιος εἶναι μερακλῆς στὰ ψάρια παγαίνει σήμερα στὸ Κούγδε-
ρε, γιὰ στὸ Καρασσουγιου καὶ πιάνι ταξέδκα ψάρια καὶ τρώι.

Σάνε σήμερα οἱ κλέβδες πδάνε τὰ χάρηα καὶ βγαίν-νε στὸ κλα-
ρί, γι' αὐτὸ ὁ κόσμος δὲν βγαίν-νε δξω ἀπ' τὸ χωριό.

Σ α β β ά τ ο τ' Ἀ λ. Θ ο δ ω ρ. Ἔχν ὀνομασία ὁ Θόδωρος, ὁ
Θοδωράκης, ὁ Θοδῶρκος καὶ ἢ Θοδώρα.

Ὅποια ἔχν κανὰ ζουριάρκο παιδί, τὸ παγαίνει σήμερα στὸ Μέ-
τρες στὸν Ἀ λ. Θόδωρο, ποῦ εἶναι τὸ παρακλήσ τ μέσα στὸν αὐλόγυ-
ρο τοῦ σπιτιοῦ τ Μανῶλι τ δασκάλ, κοδὰ στὸ γαλέ, καὶ διαβάζ πα-
ράκλησ. Ὑσταρα πέρνι ἀπὸ κεῖ ἓνα πετραδάκι τὸ βάζ ἀπ' κὰτ' στοῦ
παιδιοῦ τὸ μαξλάρ, τὸ βράδ τν ὥρα π θὰ τὸ κημήσ, καὶ λέι: «Ἀ λ
Θεόδωρε μ, νὰ δείξης στς ὀχτῶ τὸ θάμα σ. Γιὰ νὰ τὸ γιάνις, γιὰ νὰ
τὸ σκολάις». Στς ὀχτῶ τὸ παιδί γιὰ θὰ γιαιτρευτῇ, γιὰ θὰ πεθάνι.

Σήμερα καὶ τὰ δυὸ τὰ Σαββάτα π πέρασανε, δὲ δῶχνε σὲ καλὸ
νὰ λθοῦνε, καὶ λένε:

Ἀνάθεμά τον ποῦ λουστῇ, τὰ τρία τὰ Σαββάτα,
τς Ἀποκρηῆς τσῇ Τυρινῆς κι αὐτὸ τοῦ Ἀ λ. Θοδώρου.

Κ υ ρ ι α κ ῇ. Τ ὁ Λ ο υ λ ο ῦ δ ὁ. Ἔχν ὀνομασία ἢ Λουλούδα,
ἢ Μελδῇ καὶ ἢ Μελοῦδα.

1) Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

Ὁ παπὰς μράζ στν ἐκκλησιά ζηούλια, ζερνὲ καδέδες, μγίτσες
καὶ μαρίτσες, κι ὅπ εἶναι μεγάλα κορίτσια, π μόνε ὅδε μεταλαβαίν-
νε παγαίν-νε στν ἐκκλησιά, παγαίνει τὰ λουλούδια στὰ σπῖτια τς
καὶ μαζῶνι παράδες.

Σήμερα π γεῖναι διπλογιόρτ (Κυριακὴ καὶ τὸ Λουλούδ), σπέρν-
νε δεδρόγιες, γιὰ νὰ βγοῦνε διπλές. Πρὶ νὰ σπείρνε τὸ σπόρο τονε
βερνάνε τρεῖς βολές ἀπ' τοῦ σφοδλίου τῇ δρύπα.

Δ' ΑΠΡΙΛΙ'Σ

Αὐτὸ τὸ μῆνα ἀθίζνε τὰ δέδρα καὶ πρεπομαχάνε οἱ βαχτσέδες,
κι ἔχνε ἕνα καμάρ οἱ ἀβραβλιές, οἱ δαμασκηνιές, οἱ ροδακινιές, οἱ
κερασιές καὶ τ' ἄλλα δέδρα π μοσκίζνε τὸν ἀγέρα. Οἱ μέλισσες ἀρ-
κεύνε νὰ βοτίζνε, ἢ γῆς παδοῦ πρασ-νίζ, τὰ σπαρτὰ ἀψλῶν-νε καὶ
τὰ τσακῆρια φουδῶν-νε. Ἀμὰ ἔχν κι ὁ Ἀπρίλις τὰ ξαφνικά τὰ κρύα.
Ὡς τς δώδεκα τ, λένε, δὲν ἔχν βιστοσύνι, ὅπως τὸ λέι καὶ ἢ πα-
ροίμια:

«Ἀπριλίου δώδεκα; Τσακναράκια μάζωνε».

Οἱ Κατοβέλι πολὺ τὸν ὀχτρεύει τὸν Ἀπρίλι. Μδὲ τ' ὄνομα τ
ν' ἀκούσ-νε δὲ θέλνε, καὶ γι αὐτὸ λένε: «Βγῆκε ὁ Μάρτς, βῆκε ὁ
Μάις». Κι ἂν τσὲ ρωτῆις: «Ἄμ ὁ Ἀπρίλις;» λένε: «Ἦ π νὰ πριστῇ
καὶ νὰ σκάσ». Γιατί μιὰ χρονιά ἔκαμε τ βρωταπριλιά τέτοιο κρύο
ποῦ φόψε τ Κατοῖβελο τὸ γαδοῦρ τὸ πουνρό, κι ὥς τὸ βράδ ἔκαμε
τέτοια ζέστα ποῦ τὸ βρώμσε.

Αὐτὸν τὸ μῆνα ἀρκεύνε τὰ παναγύρια.

Σ α β β ά τ ο. Τ' Ἀ λ. Λ α ζ ά ρ. Ἔχνε ὀνομασία ὁ Λαζαρής, ὁ
Λαζαράκης κι ὁ Λάζος.

Σήμερα γιρίζνε οἱ Κατοβέλες μέσα στὸ χωριό, ἓνα Κατοβελάκι
κορίτς τὸ δύν-νε καινούργιο σαλβάρ, τὸ βάζνε τσεβὲρ μὲ τρέμες καὶ
τρὲς στὸ κεφάλι τ, χορεύνε τὸ Λάζαρο καὶ τραβδάνε:

Ἦρτ' ὁ Λάζαρος,
ἦρταν τὰ Βάγια.
Κόσκινα, πίττες, πέντ' αὐγά,
κι ἓνα βοτσί κρασί,
νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια
νὰ μεθύσουνε,
νὰ κάτσουε καρσί, καρσί,
νὰ τραβουδήσουνε.

Κι ὁ κόσμος τσὲ δίνει ἀπὸ κανὰ κομμάτ ψωμί γιὰ καμμιὰ δεκάρα.

Ἀπὸ σήμερα ἀρκεύνε νὰ φεύγνε οἱ Ὄβριγοὶ ἀπ' τὰ χωριά καὶ
νὰ μαζῶνται στ Σηλυβριά, γιὰ νὰ κάμνε τ βασκαλιά τς. Γιαταυτὸ

τά παιδιά θέλν νά φλάγναι, νά μὴ τὰ πάρνε οἱ Κακαρέζοι καὶ τὰ βάν-νε στὰ λανάρια. Λένε πῶς κάθε Πασκαλιά πέρν-νε οἱ ἀναθεματισμένη ἕνα Ρωμνάκι τὸ κρύβνε, τὸ ταγίζνε καλὰ φαγιά καὶ φιστίκια καὶ σταπίδες νά παχαίνν, κι ὕσταρα τὸ βάζνε στὰ «λανάρια», π γεῖναι ἕνα βρέλι φρυδὺ καὶ ἴσμε ἕνα μέτρο ἀψιλό, μὲ πάτο σὰ λανάρ ἀπ' τὰ καρφιά π γεῖναι γιομάτος. Τὸ βρέλι ἀπὸ πάν εἶναι ἀνοιχτό, κι ἐκεῖ μέσα ρίχν-νε τὸ παιδί τοῖτσιδο ὅπως τὸ γέννησε ἡ μάννα τ. Οἱ Σκυλόβριγοι μαζώνναι λόγια στὸ βρέλι καὶ κεῖ π τ ἀρίσκο τροβολά, ἀπ τὸ πόνο κι ἀπλῶνν τὰ χεράκια τ νά τὸ τραβήξ-νε, ἐκεῖνι τὸ φωνάζνε: «Ἐλ νά σὲ γλιτώσωωω» καὶ μόνε ἀπλῶσ τὸ δίν-νε μιὰ σκουδιά καὶ πέφτ πάλε ἀπάν στὰ λανάρια, ὥς π νά βγῇ ἡ ψυχὴ τ. Ὑσταρα πέρν-νε τὸ γαῖμα τ καὶ τὸ κάμν-νε ἡσκάδο, ἕνα πρᾶμα σὰ δομάτα σάλτσ, π τὸ ἀλύγνε στὸ μαρλόφλο καὶ τὸ τρῶνε, παραμονὴ τ βασκαλιά, ἀπὸ βραδύς, καὶ τὸ πουρνὸ ρωτιοῦ-δαι ἕνας τὸν ἄλλον «Πῶς πέρασες;» γιατί φέρνει ἀναγούλα.

Μιά χρονιά ὁ Ἀβραγάς ὁ πρματευτής, π γήδανε στὸ χωριό, φεύγοντας τ βασκαλιά γιὰ τ Σηλυβριά μὲ τ ἄλογο καὶ τς κουφες τ, πήρε τὸν Ἀδάμ τς Κορασιῶς καὶ τὸν ἔβανε στ γούφα τ. Κατὰ λαχοῦ νά τὸν ἀδαμῶσ ὁ Χαρίτος καὶ τоне λέι:

—Ποῦ τὸ παγαίνης τὸ παιδί;

—Νά, λέι, τὸ βανά στ ἄλογο νά πάρ καβούλα.

—Λήγορα, λέι ὁ Χαρίτος, νά τὸ κατεβάζς, καὶ νά φκαριστς πῶχω ἕνα χέρ. Εἰδεμὴ εἶχες νά φᾶς ξύλο, π νά βάνης καὶ στ τζέπ σ. Κ' ἔτς πήρε τὸ παιδί καὶ γύρσε στὸ χωριό.

Ὁ Παπαδῶνις στς Μέτρες εἶχε ἕνα σαλόζκο ἀγόρ, καὶ κάβοσο γαιρὸ χάθε. Τὸ πήρανε οἱ Ὁβριγοὶ καὶ τὸ καλοτάϊσανε καὶ πάχαινε. Ἀμὰ ὕσταρα σὰν εἶδανε π γήδανε ξίκικο, τ' ἀπολίκανε καὶ γῆρτε στὸ βαβά τ.

Ἡ Κυριακίτσα στ' Ἀλθασάνι εἶχε τὸ μαγαζάκι τς νοικιασμένο σ' ἕνα Ὁβριγιό, καὶ μιὰ χρονιά ὁ ἀναθεματισμένος, δὲ βῆγε στ Σηλυβριά νά κάμ Πασκαλιά, καὶ κλείσκε στὸ μαγαζάκι. Ἐκεῖνι τоне γύτταζε ἀπὸ μιὰ τρυπίτσα πῶβανε τὸ βεντὸ μ' ἀνοιχτὰ φτερά στὸ δῆρ καὶ τоне σκέτζεγε μὲ τς βελόνες.

Ὁ Γιακόβας Ὁβριγιὸς ὅδες κάδ-δανε στ' Ἀλθασάνι, πάγαινε πολλὲς βολές στ βαπαδιά καὶ τνε γύρευε νά τоне δώκν «ἀπ τὸ λουτουριά μὲ τὸ βούλα» γιὰ νά σκάσ νά φαί καὶ νά κάμ τὸ μυστήριό τ. Ἡ παπαδιά τὸ νοίωσε π δὲ δὸ ἤθελε γιὰ νά τὸ φά, καὶ γιὰ νά μὴ γολαστῇ, ὅλω ἡροστά ἔβγαζε μὲ τὸ μαχαίρ τὸ καύκαλο τς λειτουργίας π γεῖχε τὸ σφραγιστὸ μὲ τὸ σταυρὸ, κι ὕσταρα τὸν ἔδνε.

Κυριακῆ. Τὼ Βαγιῶ. Μεγάλι γιορτῆ. Ἐχὶ ὀνομασία ἡ Βαῖτσα.

Σήμερα οἱ νιόγαπροι παγαίν-νε στὸ ὄρμάνι καὶ φέρν-νε βάγια, μεγάλα κλωνιά δάφνη, τὰ παγαίν-νε τὸ βαπᾶ στν ἐκκλησιὰ καὶ τὰ μράζ στὸ κόσμο. Γιαταυτὸ ὁ παπᾶς κητάζ νά δώκν στς νιόνιφες τ ὅλω καλὸ τὸ κλωνι γιὰ νά μὴν ἔχν ὕσταρα λόγια ἀπ' τς ἄνδρσι τς.

Καθανίνας κητάζ τί λογιῶ κλωνι βάγια θά τоне δύχι. Σὰν εἶναι μὲ λουλούδια γιὰ μὲ βουβούκια, τότες οἱ ὄρνιθες θά βγάν-νε πολλὰ πλιά, καὶ ἡ χρονιά θά πάι βερεκετλίδκι. Ἀμὰ σὰ λάχι ἡ βάγια νά γεῖναι μόνε φύλλα, τότες ἡ χρονιά τς θά πάι ξεραῖλα.

Μὲ τὸ κλωνι τς βάγιας τρίβνε τ ὁδᾶ τὰ δῆβρια, γιὰ νά ψοφήσ-νε οἱ κόρζες. Ὑσταρα βάζνε τὸ κλωνι στὸ εἰκονοστάθ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τ βασκαλιά πέρν-νε τρία φύλλα καὶ δέν-νε τὸ κερί τς.

Σήμερα τρῶνε ψάρια, καὶ τὰ παιδιὰ τραβδάνε:

Βάγια, βάγια τῷ Βαγιῶ,
τρῶνε ψάρι καὶ κολιό,
καὶ τὴν ἄλλν τὴ Κυριακῆ,
τρῶνε κόκκινο αὐγό.

Μεγάλι Δευτέρ. Ἀπόφα ἀρκεῦνε οἱ Καλονυχτιές, ποὺ φέλ-νε στν ἐκκλησιὰ τὸ «Ἰδοὺ Νυμφίος ἔρχεται». Ὅποιος δὲ ἡορσε νά νηστέψ τ Μεγάλι τ Σαρακοστή, θά νηστέψ τ ὅλω λίγο αὐτήνν τν ἑβδομάδα, θά πάι νά ξεομολογηθῇ κι ὕσταρα θά μεταλάβ. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ μεταλαβαίν-νε τ Μεγάλι Τετράδ, κι ὁ ἄλλος ὁ κόσμος ἀπὸ τ Μεγάλι Πέφτ ἴσαμε τς Πασκαλιάς ἀνήμερα. Πολλοὶ εἶναι π δὲ μαγερεύνε κάνε αὐτήνν τν ἑβδομάδα.

Μεγάλι Πέφτ. Σήμερα τρῶνε νερόβραστ φακή, καὶ ἴσαμε τ βασκαλιά περνάνε μὲ ξεροφάγι, ψωμί, ἐλιές καὶ χαλβά.

Πουρνούτσκο βάζνε ἕνα κόκκινο χράμ στὸ παραθύρ, νά τὸ διῇ ὁ γῆλιος. Ἄ δὲν ἔχνε χράμ, βάζνε κανὰ ἄλλο κόκκινο πρᾶμα. Ὑσταρα βάφνε κόκκινα αὐγά μὲ τὴ ξλένια τ βογιά γιὰ μὲ τὸ κ-ηρημῆζ, καὶ τὰ παπίτκα τὰ βάφνε κίτρινα μὲ τὰ κρομδόφλα καὶ τς τσουκνίδες. Τὸ πρῶτο αὐγὸ π θά βάφνε τὸ βάζνε στὰ εἰκονίσματα καὶ τὸ φλάνε. Σὰ δύχι καμμιὰ βολὰ νά βρέξ δυνατὰ μ ἀστραπές καὶ βουβούνες, τότες τὸ πετάνε χ-ηζνὰ κατὰ γῆς νά γένν κομμάτια καὶ μαζι μ αὐτὸ νά σκορπίσ καὶ τὸ κακό.

Οἱ νικοκερές σήμερα κοσκινίζνε ἀλεύρι μὲ τὴ ψλῇ τ σίτα καὶ ζμών-νε κλίκια μὲ κανέλλα, γενήβαχαρ, μοσκοκάρφια καὶ μοσκοκάρδα, τὰ πλάθνε, τὰ ξοβλιάζνε μὲ τὸ χλιάρ, γιὰ μὲ τὸ περῶνν, τ' ἀ-

λείφνε αὐγό, τὰ πισπιλὼν-νε σουσάμ καὶ τὰ ψήν-νε στὸ φοῦρνο.
 Ἄπο καμμιὰ τὰ βάζ καὶ ζάχαρ μέσα. Ὅποια ἔχι παιδιὰ δκά τς,
 γιὰ ἀδεξιμία, γιὰ ἀνέψια τὰ κάμνει κι ἀπὸ μιὰ κρούνα, μ' ἓνα κόκ-
 κίνο αὐγό στὴ μιὰν ἄκρη, γιὰ νὰ τὸ φάνε ἀνήμερα τ' βασκαλιά.

Τὰ μεγάλα τὰ παιδιὰ πέρν-νε παλιὰ ροῦχα, τὰ γιομόζνε λινάτσα
 καὶ κάμν-νε τὸν Ὀβριό, τονε γιρίζνε μέσ στὸ χωριὸ ἀπὸ σπίτ σὲ
 σπίτ, καὶ μαζών-νε κληματαίδες γιὰ νὰ τονε γάψνε. Ὅποιος δὲν ἔχι
 καψίδια νὰ δώκι, τονε βερεχύνι κομμά γάζ, καὶ τὰ παιδιὰ τονε
 τραβδάνε :

Ράτσα, κεράτσα,
 δὸς μιὰ κληματαίδα,
 νὰ κάψουμε τὸν Ὀβριγιό
 πῶχι πολὺ κασίδα.
 Ὀβριγιὸς φορεῖ φτερό,
 στὸ κεφάλι τ τὸ ξερό,
 Ὀβριὸς πουλεῖ, μετάξ,
 ἢ κασίδα τ νὰ πετάξ.
 Ὀβριός, ὁ κερατὰς
 ἔκλεψε μιὰν ὄρνιθα,
 τν ἔβανε μέσ στὸ βρακί τ,
 ἢ ὄρνιθα κακάρισε,
 Ὀβριὸς ξυπάστηκε.
 Ἔχουμε τὴν ἔννοια του.
 χέζουμε τὰ γένεια του.
 Ἔχουμε καὶ τὸν ἀθά τ,
 χέζμε καὶ τὴ ψχή τ βαθά τ.

Δυὸ παιδιὰ πέρν-νε τὸν ἀσ-μένιο τὸ σταυρὸ πῶχι ὁ παπὰς κι
 ἀγιάζ, τονε βάζνε σ' ἓνα δίσκο τς ἐκκλησιᾶς, τὸν σκεπάνε μὲ
 λουλούδια, καὶ πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἀράδα. Τὸ ἓνα παιδί ἔχι
 ἓνα καλάθ καὶ μαζώνι κόκκινα αὐγά γιὰ τὸ βαπὰ π θὰ τὰ μράσ στ
 Δευτερανάστας καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸ σταυρὸ παγαίνι βροστὰ στὸ εἰκο-
 νοστάθ τοῦ σπιτιοῦ καὶ λέει τοῦ Χστοῦ τὸ τραβούδ :

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαῦρη μέρα,
 σήμερα ὅλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται.
 Σήμερα ἔβαναν βουλή οἱ ἄνομοι οἱ Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιά, οἱ τρισκαταραμένοι,
 5 γιὰ νὰ κρεμάσουν τὸ Χριστὸ τῶν πάντων βασιλέα.
 Ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ μπῇ σὲ περιβόλι,
 νὰ λάβῃ δεῖπνο μυστικό, γιὰ νὰ τὸν λάβουν ὅλοι.

- Ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα, κάθουνταν μοναχὴ τῆς,
 τὴν προσευχὴ τῆς, ἔκαμνε γιὰ τὸν μονογενὴ τῆς.
 10 Φωνὴ ἤκούσθ' ἀπ' οὐρανοῦ κι ἀπὸ ἀγγέλου στόμα :
 —Φθάνουν κυρά μ, οἱ προσευχές, φθάνουν καὶ οἱ μετάνοιες,
 καὶ τὸν υἱὸν σου πιάσανε καὶ στὸ χαλκιὰ τὸν πᾶνε.
 —Χαλκιὰ, χαλκιὰ, φκιάσε καρφιὰ, φκιάσε τρία περόνια.
 Κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος βάζει καὶ φκιάνει πέντε.
 15 —Σὺ Φαραῶ ποῦ τὰ φκιάσες, πρέπει νὰ μᾶς διδάξης.
 —Βάλτε τὰ δυὸ στὰ χέρια του καὶ τ' ἄλλα δυὸ στὰ πόδια,
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερό, βάλτε το στὴν καρδιά του,
 νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ νερό, νὰ λιγώθῃ ἡ καρδιά του.
 Ἡ Παναγιά, σὰν τ' ἄκουσε, ἔπεςε κ' ἐλιγώθη.
 20 Σταμνὰ νερό τῆς ρίξανε, τρία κανάτια μόσκο,
 καὶ σὰν τὴν ἤρθ' ὁ λογισμός, καὶ σὰν τὴν ἤρθ' ὁ νοῦς τῆς,
 ζητεῖ μαχαίρι νὰ σφαγῇ, φωτιά νὰ πᾶ νὰ πέση,
 ζητεῖ σκοινὶ νὰ κρεμαστῇ γιὰ τὸ μονογενὴ τῆς.
 —Εἶχα υἱὸν μονογενὴ κ' ἐκεῖνον σταυρωμένο.
 25 Μαρία ἡ Μαγδαλήνη, καὶ τοῦ Λαζάρ ἡ μάννα,
 καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδελφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα,
 ἐπήρανε στρατὶ στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
 τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε εἰς τοῦ ληστοῦ τὴν πόρτα.
 —Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστοῦ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
 30 Καὶ ἡ πόρτα ἀπ' τὸ φόβο τῆς ἀνοίγει μοναχὴ τῆς.
 Τηρὰ δεξιὰ, τηρὰ ζερβιά, κανένα δὲν γνωρίζει.
 Τηρὰ πάρα δεξιώτερα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη.
 —Ἄγιε Γιάννη, Πρόδρομε καὶ βαπτιστὰ τοῦ υἱοῦ μου,
 μὴν εἶδες τὸν υἱόκα μου, καὶ σὲ διδάσκαλό σου ;
 35 —Δὲν ἔχω στόμα νὰ σὲ πῶ γλῶσσα νὰ σὲ μιλήσω,
 δὲν ἔχω χεροπάλαμα γιὰ νὰ σὲ τότε δείξω.
 Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ γυμνὸ τὸν παραπονεμένο,
 ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἷμα βουτημένο ;
 ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθινο στεφάνι ;
 40 Ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιόκας σου καὶ μὲ διδάσκαλός μου.
 Καὶ ἡ Παναγιά πλησίασε κοντὰ καὶ τὸν ρωτᾷ :
 —Δὲν με μιλεῖς παιδάκι μου, δὲν με μιλεῖς παιδί μου ;
 —Τί νὰ σὲ πῶ μανούλα μου, ποῦ διάφορο δὲν ἔχεις.
 Μόνον τὸ Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι,
 ποῦ θὰ λαλήσῃ ὁ πετεινός, σημαίνουν οἱ καμπάνες,
 45 σημαίν' οὐρανός σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ πουργάνια,
 σημαίνει καὶ Ἁγιοσοφία μὲ τρεῖς χρυσὲς καμπάνες.

Ἐκείνη ἡμέρα οἱ γυναῖκες πὶ κάδδαι στὰ σπῖτια πυ εἶναι κοδὰ στοῦ τζεσ-μέ, κρύβνε τς λαπάτες γιὰ νὰ μὴ λαπατίσ καμμιά τὰ ροῦχα τς στοῦ τζεσ-μέ, ἴσαμε τς σαράδα τς Πασκαλιάς. Ἄν τυχὸ καμμιά γυναῖκα θελήσ νὰ μὴ γρατήσ τ' ἀδέτ καὶ φέρ ἀπ τὸ σπῖτ τὸ γούπινο που κπανίζνε τὰ σκλιά, γιὰ νὰ τσακίς μ' αὐτόνα τὰ ροῦχα τς, οἱ ἄλλες τνε φωνάζνε: «Μὴ λαπατάς, μαρή. Ἄκόμα ἡ Πασκαλιά δὲ σαρράδε». Λαπάτα λένε τ βαλιά τν ἀψίδα τοῦ τρεχλιοῦ, π τν ἔχνε στοῦ τζεσ-μέ, καὶ τὰ ροῦχα π τὰ πλέν-νε μόνε μὲ κρύο νερὸ καὶ σαπούνη τὰ λαπατίζνε μ' αὐτήνα γιὰ νὰ παστρευτοῦνε. Ἰσαμε τ Μεγάλη Τετράδ πρέπ νὰ σωθῇ ὅ,τ πλύσ ἔχνε καὶ τ Κόκκινι Πέφτ δέγμα ν' ἀπλώσ-νε ἄσπρο ροῦχο στὸν ἥλιο, γιὰτὶ εἶναι ἡμέρα π σταύρωσαν οἱ Ὁβριγοὶ τὸ Χοτό.

Σήμερα καὶ τοῖ δυὸ Πέφτες πῶρκδαι καταπόδ, δὲ δλεύνε στ ἀβέλια, γιὰτὶ κι αὐτὲς λογαριάζδαι δρίματα, κι ἅμα δλέψης στ ἀβέλι τὸ καὶ ἡ πάχνη.

Μεγάλη Παρασκευὴ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γυναῖκες λουλούδια καὶ πρσ-νάδες καὶ στολίζνε τὸ νηπτάφιο, ἀνάβνε κεριά, χαιρετᾶνε τν ἀϊκόνα τοῦ Χοτοῦ καὶ περνᾶνε ἀπ' κὰτ στοῦ νηπτάφιο νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ. Ἄμα ἀπολύκι ἡ ἐκκλησιὰ τὸ μεσμέρ, κατὰ τὸ κεντὶ οἱ γυναῖκες π θὰ φλάξνε τὸ λείψανο τοῦ Χοτοῦ κβανιοῦνε τὰ στρώματα τς στν ἐκκλησιὰ, καὶ ξενοχτᾶνε ἐκεῖ. Μιά ἀπ αὐτὲς θὰ πῇ αὐτὸ τὸ μρολόγι:

Καλὸ εἶναι τ «Ἄγιος ὁ Θεός», καλὸ εἶναι καὶ τὸ λένε.

Ὅποιος τὸ λέγει σώζεται κι ὅποιος τ ἀκούι ἀγιάζει, κι ὅποιος τὸ καλοφηγιστῇ Παράδεισο θὰ λάβῃ.

Παράδεισο καὶ λιβανο ἀπὸ τὸν Ἅγιο Δάφο.

Ἐκεῖ ψέλνουν οἱ ἐκκλησιᾶς καὶ λειτουργοῦν παπάδες,

ἐκεῖ τρέχουν κι οἱ Ὁβριγοὶ καὶ τὸ Χριστὸ γυρεῦουν,

βαστοῦν χρυσὸ στὰ χέρια τους κι ἀργύρια στὶς ποδιές τους.

Κανεῖς δὲν τοὺς λιμπίστηκε, κανεῖς νὰ τοὺς ρωτήσῃ,

κι ὁ πρῶτος τοῦ ὁ μαθητῆς, ὁ πρῶτος ὁ Καϊάφας,

ἐκεῖνος τοὺς λιμπίστηκε, ἐκεῖνος τοὺς ρωτᾷ:

—Τί τρέχετε σκυλόβριγοι καὶ μένα δὲν τὸ λέτε;

—Τὸν Ἰησοῦ γυρεῦουμε καὶ σένα δὲν τὸ λέμε.

—Γιὰ τάξτε με, γιὰ δόστε με, νὰ σᾶς τὸν μολογήσω.

—Χίλια ἀργύρια ἔχουμε στοῦ μυχμοιδιὲ δεμένα,

δλα σοῦ τὰ χαρίζουμε νὰ μᾶς τὸν μολογήσῃς.

—Πάρτε μαζί μου τὸ δρομὶ, πάρτε τὸ μονοπάτι,

Τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε κεῖ στοῦ παχτοῦ τὴν πόρτα.

Χτυποῦνε μιά, χτυποῦνε δυὸ καὶ πηλογὴ δὲν δίνουν,

κι οἱ πόρτες ἀπ τὸν φόβο τους ἀνοίγουν μοναχὲς τους.

Σηκώνι λαγήνι νὰ πιῇ νερὸ καὶ μὲ τὸ μάτι γνεύει:

—Αὐτὸς εἶναι καὶ πιάστε τον, σφιχτὰ νὰ τονε δέστε.

Ἄπ τὰ μαλλιά τὸν ἄρπαξαν, στὰ μάρμαρα τὸν ρίξαν,

τὰ μάρμαρα ραγίστηκαν κι ἡ γῆς ἀνεκατώθη.

Ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα καθοῦνταν μοναχὴ τς,

τὶς προσευχὲς τς ἔκαμνε γιὰ τὸ μονογενῆ τς.

—Φτάνουν κερά μας Παναγιὰ, φτάνουν οἱ προσευχὲς σου,

τὸν γιόκα σου τὸν πιάσανε καὶ στὰ χαλκιά τὸν βάλαν,

καὶ στοῦ Πιλάτου τὶς αὐλές, ἐκεῖ τὸν τυραννᾶνε.

Σάν τ' ἀκουσεν ἡ Παναγιὰ πέφτει λιγοθυμαί.

Σταμνὶ νερὸ τῆς ρίξανε γιὰ νᾶρτ στὸν ἑαυτὸ τς.

—Σώπα κερά μας Παναγιὰ καὶ μὴν ἀναστενάζῃς,

Ὁ Κύριος θ' ἀνεστηθῇ τριήμερος ἐκ τάφου,

καὶ τῇ Λαμπρῇ χαροῦμενοι καὶ πάντ' ἀγαπημένοι.

Ἄφου ποῦνε τὸ τραβούδ κι ὕσταρα κάδδαι καὶ τονε φλάνε, ὅπως κάμν-νε στοῦ θεθαμένο τὸν ἄθρεπο. Κατὰ τὰ ξεμρώματα π θὰ ἀρκέψ ἡ ἀκολουθία, μόνε βαρέσ ἡ καθάνα, σ-μαζών-νε τὰ στρώματα τς καὶ τὰ πᾶνε στὰ σπῖτια τς.

Ὑσταρα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα ἀσ-μαίνι ἡ καθάνα κι ὁ κόσμος παγαίνι στν ἐκκλησιὰ. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ ψέλν-νε τὸν Ἐπιτάφιο θρῆνο, τὸ καταπόδ βγάξνε τὸ νηπτάφιο καὶ τὸ γιρίζνε στοῦ χωριό. Ἄμα ἔρτνε στὸν Ἀγιώργη, στέκδαι καὶ μνημονέβ ὁ παπὰς τὰ ὀνόματα καὶ ὕσταρα κορών-νε τὸν Ὁβριὸ καὶ φλογαρίζ στη σκοτίδα. Ἀπὸ τῇ στάχτ, πέρν-νε οἱ γυναῖκες ἀπὸ μιά φοῦχτα καὶ τνε παγαίν-νε αὔριο στὰ μνήματα τς.

Μεγαλοσάββατο. Σήμερα οἱ γυναῖκες παγαίν-νε στὰ μνήματα. Ἐρκετ' ὁ παπὰς καὶ τρισαγίζ' τς πεθαμένι, καὶ οἱ γυναῖκες μράξνε κόκκινα αὐγά, μουστολαβάδες, καρύδια καὶ κουλικάκια, λαδερά. Φέρν-νε καὶ μιά φοῦχτα ἀπ' τῇ στάχτ τ' Ὁβριοῦ ποὺ ἤθρανε ἐψές, καὶ τνε ρίχν-νε ἀπάν στοῦ μνήμα.

Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα παγαίν-νε στν ἐκκλησιὰ καὶ ξεμρώνται μὲ τὸ «Χοτὸς ἀνέστ». Ἐνας πέρνει τὸ παλιὸ τὸ σήμαδρο καὶ μὲ δυὸ τσεκίτσια τὸ βαρεῖ καὶ ὅλλι ρίχν-νε τφέκια μέσ στν ἐκκλησιὰ. Τὰ παιδιὰ τσιγρίζνε τ' αὐγά τς καὶ κεῖ τὰ τρώνε. Ἐτς ξεμρώνι ἡ Πασκαλιά καὶ καθανίνας γιρίζ στοῦ σπῖτ τ μ' ἀναμένο κερί καὶ μ' αὐτὸ

ανάφτ τ γαδήλα στο είκονοστάθ. "Οποιανου σβής τὸ κερὶ, φέρνει ἀπ' τὸ φῶς τς Δευτερανάσταις.

Π α σ κ α λ ι ᾶ. Αὐτὴν εἶναι ἡ τρανύτερ γιορτὴ τσῆ χρονιάς. Τὸ μεσ-μέρ στ Δευτερανάστασ ὁ παπᾶς μράζ κόκκινα αὐγὰ ἀδὶς ἀδίδερο, καὶ γοῦλος ὁ κόσμος βάζνε τὰ γιορτερά τς καὶ χαίρναι. Παγαίν-νε στς βίζιτες γιατί σήμερα ἔχνε ὀνομασία ὁ Πασκάλις, ὁ Πασκαλάκις, ἡ Πασκαλιώ, ὁ 'Ανέστς, ὁ 'Αναστάις, ὁ 'Αναστασός, ὁ Τάσος, ὁ Δάτσης, ἡ 'Αναστασία, ἡ Τσιτσικα, ἡ 'Ανάστω, ἡ Λαβρινή καὶ ἡ Λαβρινιώ. 'Απὸ σήμερα ἴσαμε τς 'Αναλήψεως, σαράδα μέρες δὲ λένε «καλημέρα» καὶ «καλησπέρα» μόνε λένε «Χστός 'Ανέστ», «'Αληθῶς ἀνέστ». Πολλοὶ πίν-νε καὶ μεθάνε, κι ὕσταρα γιρίζνε μὲ τ λατέρνα γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια καὶ χορεῦνε.

Δ ε υ τ έ ρ α [τοῦ Πάσχα] Τς Παναγίας. Σήμερα γένεται παναγύρ στς Παναγιάς, τ' ἀθέλια, ἐκεῖ π'γεῖναι τὸ ἅγιοσμα τς Παναγιάς. 'Ο παπᾶς διαβάζ παράκλησ' κι ὁ κόσμος, ἀφοῦ προσκυνήσ', ὕταρα πιάνται στὸ χορὸ μὲ τὰ τραβούδια γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια. "Ερκδαι κι ἀπ' τ' 'Αλθασάνι, τὸ Νιχώρ, τς Μέτρες κι ἀπ' τ' ἄλλα τὰ χωριά παναγυριώτες καὶ βραδιάζδαι μὲ τς χοροὶ καὶ τὰ τραβούδια.

Τ ρ ί τ η [τοῦ Πάσχα]. Τ' 'Αἱγιαννιοῦ. Σήμερα ὁ παπᾶς διαβάζ παράκλης στὸ ἅγιοσμα π'γεῖναι ἡροστά ἀπ' τὸν 'Αἰλιᾶ. Παγαίν-ν ὁ κόσμος καὶ ἐγλεντίζνε. Αὐτὸς ὁ 'Αἱγιάνις εἶναι γιὰ τ' θεομυσία.

Π α ρ α σ κ ε υ ῆ. Τς Ζωοπηγῆς. "Εχει ὀνομασία ἡ Ζωγιώ, ἡ Ζωγή, ἡ Ζωγίτσα, ἡ Ζωϊκα, ἡ Ζωγαρνιώ, καὶ ἡ Πγίτσα. "Οποιοὶ τῶχνε τάμα, παγαίν-νε σήμερα στὸ βαλουκλῆ τς Πάλης νὰ διοῦνε καὶ τ' βόλι. Στὰ παιδιὰ λένε πῶς ὁδὰς θὰ περάς κανεῖς ἀπ' τς πορτάρες τ Γεδίκουλε, ἐκεῖ φλάει ἕνας ἀράπαρος, καὶ σὰ δὲ δὰ φλίσ, δὲ δ' ἀφίνι νὰ περάσ-νε. Κι ὁδὰς γιρίς κανὰ παιδι ἀπ' τὸ βαλουκλῆ τὸ ρωτάνε: «—Πῆγες στ βόλι; —Πῆγα. —Εἶδες Τοῦρκο; —Εἶδα. —Φοβήθηκες; —Φοβήθκα. —Φτύς τὸ γόρφο σ». Πολλοὶ παγαίν-νε μέσα στὸ ἅγιοσμα καὶ φλάνε μάξος ὡς νὰ διοῦνε τὰ ψάρια, π γεῖναι τγανισμένα ἀπ' τὴ μιὰ μεριά.

Λένε πῶς τὴν ἡμέρα πού πάρκε ἡ Πόλι, ἕνας καλόγερος τγάνιζε ψάρια μέσ στὸ βαλουκλῆ, κι ἄκσε μιὰ φωνὴ «"Επεσε ἡ Πόλι». "Εκεῖνος δὲ δὸ πίστεψε καὶ εἶπε—Σὰ ζδανέψνε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι καὶ πδήξνε μέσ στὸ νερό, τότες θὰ πὲς καὶ ἡ Πόλι. "Εδεκει

π τὸ λεγε πῆδξανε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι κι ἄρκεψανε νὰ πλέχνε μέσ στ' ἅγιοσμα. "Υσταρ' ἀπ' αὐτὸ τὸ θάμα ἔκαμαν ἐκεῖ τὸ βαλουκλῆ.

'Ανάμεσα στς πορτάρες τ Γεδίκουλε καὶ τ' θάλασσα, εἶναι οἱ 'Εφτὰ κουλάδες. Μέσα εἶναι βαχτσέδες, καὶ μέσα σ' ἕνα βαχτσέ εἶναι ὁ βασιλὲς Κωσταδῖνος Παλαιολόγος. 'Ο δαγῆς ὁ Κυριάκος πῆγε μιὰ φορά, κι ὁ βαχτσεβάνις τονε εἶπε θέλι νὰ πάγι καμμιάν ἄλλι μέρα, π νὰ μὴ εἶναι κόσμος, γιὰ νὰ τονε δείξ τὸ μέρος. Εἶναι λέι ἡ πόρτα σὰ συρτάρ μεγάλο, τνε τραβᾶς καὶ κατεβαίνις μιὰ σκάλα, καὶ βαίνις σὲ μιὰ στενὴ σοῦδα. "Εκεῖ εἶναι ἕνα παραθράκι καὶ γλέπ μέσα σὲ μιὰν ἐκκλησιά. 'Ο βασιλὲς εἶναι ξαπλωμένος ὁ μένος μὲ τὴ στολή τ, καὶ σκεπασμένος μ' ἕνα χσὸ πᾶπλωμα. Μόνε οἱ μύτες ἀπ' τὰ ποδῆματα τ φαίνται. Κοδὰ στὸ κρεβάτ τ, ἀπάν σ' ἕνα χσὸ μανάλι εἶνε ἕνα μεγάλο κερὶ, χορὸ τόσο πού δυὸ νοματοὶ ἄντζακ βορῶνε νὰ τ' ἀγαλιάσ-νε, καὶ φέγι θαρὰ στν ἐκκλησιά. Τὸ κερὶ εἶναι καὶ δὲν εἶναι ἴσαμε μιὰ πθαμή. "Αμα θὰ σωθῇ, θὰ σκωθῇ κι ὁ βασιλὲς νὰ πάρ τ' βόλι.

Κυριακή. Τοῦ Θωμᾶ. Τὸ ἀδίπασκα. "Εχν' ὀνομασία ὁ Θωμᾶς κι ἡ Θωμαή. Σήμερα ὁ,τ κερὶ ἀπόμκε ἀπὸ τ βασκαλιὰ τὸ παγαίν-νε καὶ τ' ἀνάφτνε στν ἐκκλησιά.

Δ ε υ τ έ ρ α. Τς Παναγίας (Ρευματοκρατούσης). Σήμερα εἶναι τὸ μετρηνὸ τὸ παναγύρ, πού παλεῦνε οἱ Τοῦρκι οἱ πεχλεβάνιδες μὲ τς Ρωμιοί, καὶ παγαίνι κόσμος ἀπὸ γοῦλα τὰ χωριά νὰ σεργιανίς.

23. Τ' 'Αἱ Γιωργιοῦ. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Γιώργης, ὁ Γιωργῆς, ὁ Γιωργάκις, ὁ Γιώργος καὶ ἡ Γιωργίτσα.

Γένεται παναγύρ στὸ χωριὸ στ "Αἱ Γιώργη τὸ μελδάνι κοδὰ στὸ παλιοκλῆς καὶ τὰ τσιτσιδάκια παγαίν-νε στὸ κοσί. Δέν-νε ἕνα σκοινὶ στ μέσ στὸ δρόμο, ἀπ' τῶνα σπὶτ στ' ἄλλο καὶ κρεμᾶνε μαδῆλια. Αὐτὰ τὰ δίν-νε οἱ ἀρβωνιασμένες κι ἀπὸ καμμιά βολὰ δίν-νε πκάμσο καὶ σὲ μιὰν ἄκρη τ μαδλίου δέν-νε κανὰ κάρτο, τὰ κρεμᾶνε στὸ σκοινὶ κάθοσο ἀψιλά π νὰ πδήξ ἐκεῖνος π θάρτ πρῶτος γιὰ νὰ τὰ φτάξ. 'Ο πρῶτος διαλέξ καὶ πέρνει ὅποιο θέλι, τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄλλι. 'Απὸ καμμιά χρονιά παγαίν-νε στὸ κοσί καὶ μὲ τ' ἄλογα. "Οποῖος ἔρτ πρῶτος ἀπ τὸ κοσί παγαίνι στὰ σπῖτια π' γεῖναι γύρω στὸν 'Αἱγιώργη καὶ μαζῶνι βαξίσια.

Σ' αὐτὸ τὸ παναγύρ καθὸς χωριανοὶ γένται τὸ ἕνα, κάμν-νε ἀδρεφάτο, σφάζνε ἕνα δυὸ ἄρνια, τὰ βράζνε, ζμών-νε καὶ ψωμί κι ἄμα τὰ χαζηρλαδῆσ-νε, κόβνε τὸ κρηάς, τ' ἀλατίζνε, τὸ πιπερών-νε καὶ

μράζνε σὲ γοῦλι τς παναγουριῶτες ἀπόννα κομμάτ ψωμί κι ἓνα κομμάτ κρηάς. Αὐτὸ τὸ λένε «κουρβάνι» καὶ τὸ κάμν-νε στὰ μεγάλα παναγύρια, τ' Αἰγιοργιοῦ, τ' Αἰθνασιοῦ, τς Ἀγιατριάδας καὶ τ' Αἰλίου, ἀμὰ ὄχι ταχτικά. Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια εἶχανε μάζως πνάκια πήλινα, πρὰσ-να, ποὺ μοίραζανε στὸ γόσμο τὸ τζορβὰ καὶ τὸ κρηάς, κι ἔτς οἱ ξένι οἱ παναγουριῶτες δὲν ἀπόμσκανε νηστικοί. Τὰ πνάκια αὐτὰ τᾶκρυβανε στν ἐκκλησιὰ μαζὶ μὲ τὰ ξλένια τὰ χλιάρια, ἀπ' κάτ' στ βορνή τῇ σκάλα τοῦ γιναίκειου.

Τὸ πουρνό, ὕσταρ' ἀπ' τ' λειτουργία πέρνει ὁ παπάς τὰ σίχνα καὶ μαζὶ μὲ τοὶ ψαλτάδες παγαίν-νε στὸν Ἀγιοῦργη, μνημονέβ τὰ ὀνόματα, διαβάζ παράκλης καὶ γιρίζνε πίσω πάλε. Σήμερα ἀνιοῦνε τὸ γουκλόσπορο, ὅσες θέλνε νὰ βάν-νε σκλήκια.

Σήμερα ὡς καὶ οἱ Τοῦρκι καὶ οἱ Κατοβέλι ἔχνε παναγύρ. Οἱ Κατοβέλι σφάζνε ἀρνί, χορεῦνε τὸ σκατζόχερο καὶ παγαίν-νε ἀπὸν στὸ Μάι μοναχοὶ τς κι ἐγλεντίζνε. Ἀπὸ σήμερα ὥσαμε τ' Αἰδημητριοῦ κάδδαι στς τσέργες. Ὅσα τσράκια δὲ στοίχισανε τὴρωτομαρτιά, στήζνε σήμερα ὥσαμε τ' Αἰδημητριοῦ, γιὰ ὥσαμε τὸ Σηλυβρίου νὸ τὸ παναγύρ, γιὰ κι ὥσαμε ξάλωνα.

Οἱ βροχές τ' Ἀπριλιοῦ, εἶναι πολὺ ἡερεκετλίδκες. γι' αὐτὸ λένε:

Ἄ βρέξ Ἀπρίλης δώδεκα κι' ὁ Μάης μία δύο,
θὰ πάρνε τῇ κασέλα σου καὶ ὄλο σου τὸ βίο.

Ἀπὸ καμμιά χρονιά δὲ βρέχι ὅσο πρέπ τν ἄνοιξ, τὰ σπαρτὰ δὲ μεγαλῶν-νε κι ὁ κόσμος σταναχωριέται. Τότες μιὰ γιναίκα στολίζε-ται μὲ μολόχια, τσχιτσαλάκια, παπαδίτσες, γλυστρίδες, παπαροῦνες καὶ λάπατα, βάζ στὸ κεφάλι τς ἓνα ψαθένιο καπέλλο, πέρνει στν ἀγαλιά τς ἓνα πανέρ, τὸ γιομόζ λογιῶ δῶ λογιῶ χορτάρια, γένετα «λαπατάς», γιρίζ μέσ στὸ χωριὸ καὶ τραβδὰ:

Λαπατάς μας πορπατεῖ
τὸ Θεγὸ παρακαλεῖ,
νὰ μᾶς δώκη μιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
νὰ δροσίσνε τὰ χορτάρια,
τὰ κριθάρια καὶ τὰ στάρια,
τ' ἀβελάκια καὶ τὰ ρόβια,
τοῦ φτωχοῦ τὰ παρασπόρια.
Θε μου ρίξε μιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
τὰ σπαρτὰ μας νὰ πληθέν-νε,

τὰ δεμάτια μας νὰ γέν-νε,
καθενίνα καὶ κοιλό.
κάθε κλῆμα καὶ καλάθ,
νὰ πληθαίνει τὸ ψωμάκι,
νὰ φτηναίνει τὸ κρασάκι.

Ἔχι κι' ἓνα βακράκι νερὸ στὸ χέρ τς, κι' ἀγιάζ τς πόρτες σὰ δὸ βαπτά. Ὁ κόσμος τνε χύ-νε ἀπὸ κομμά νερὸ ἡροστά τς, γιὰ τὸ καταπόδ τς, καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ βρέξ.

Ε' ΜΑΪ-Σ

Αὐτὸς εἶναι ὁ καθεαυτοῦ μήνας τ λουλουδιοῦ. Τώρα ἀνοίγνε τὰ τριτάφλα καὶ τὰ λογις κοπῆς λουλούδια στοὶ βαχτσέδες. Ἀθίζνε τὰ τριφύλλια στὰ τσαήρια, τὰ κ-κιά ψωμών-νε κι ἀρκεῦνε νὰ γένται τὰ κεράσια, τὰ μαῦρα καὶ τὰ γλαβάτα. Γιομίζνε οἱ κάθ ἀγρι-βλούλδα, παπαροῦνες, μαστιχίστες, τσατζαλάκια, μαυροκούκια, βροτοκούδνα, θροῦβο, κλώκες, μολόχες, τς Παναγίας τὰ δάχλα καὶ τόσα ἄλλα λουλούδια. Ὁ Μάϊς βαίνει μὲ τὰ κ-κιά καὶ βγαίνει μὲ τὰ κεράσια.

Τὸ Μάι θερίζνε τὰ τσαήρια καὶ μαζών-νε τὰ χορτάρια. Πολλοὶ παγαίν-νε ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ δλεῦνε στὰ βεῖλικικα τὰ τσαήρια, ἀνάμεσα Μέτρες καὶ Παξαίς. Τὰ κορίτσια βοθάνε δέω στοὶ δλειές, στὸ τσάπισμα καὶ στὸ βοτάνισμα. Τὰ παιδιὰ θαρραπεύδαι παιχνίδια. Παίζνε ξλάκι, μρούνα, биртир, τρακλατζίκι, γαῖδουρίτσα, σκαμνάκια, ὁμάδες, λύκο, κρυβιστήρα, τυφλοπόδκα κι ἄλλα τέτοια παιχνίδια. Ἀκόμα παγαίν-νε στ' ἀρπαλ-ήκια, κόφνε τσαβδάρια καὶ κάμν-νε ζαβούνες καὶ τσὲ λαλιοῦνε. Ἀπὸ κινεῖνα κάμνει τρύπες στ ζαβούνα καὶ τνὲ βαίξ σὰ φλογέρα τσοβάνικι, κι' ἅμα θὰ χαλὰς καὶ δὲ βγάξ φωνή, τότες τνὲ βάζ ἀνάμεσα στς φοῦχτες τ, τνὲ τρίβ λαφρούα καὶ λέει:

Λάει λάει ζαβουνίτσα,
μὴ σὲ ρίξω μέσ στὸ ρέμα,
καὶ σὲ τρῶνε τὰ ψαράκια,
καὶ σὲ κλαίει ἡ Μαρτιγῶ.

Ὑσταρα τνε φσάι κι ἀνοῖ ἡ φωνή τς κι ἀρκέβ πάλε νὰ λαῆ.

Ὁ κατσκάς αὐτὸν τὸν μήνα φέρνει τὰ κατσίκια καὶ τὰ μεσμέ-ρια στὸ χωριὸ καὶ τ' ἀρμέγνε τρεῖς φορές τήνι μέρα. Τὸν ἄλλο μήνα πάλε ἀρκεῦνε νὰ τ' ἀρμέγνε μόνε δυὸ φορές: πουρνό καὶ βράδ.

Τὸ Μάι δὲ γένται χαρές, γιατί ζουριάζνε οἱ νιόπαδροι σὰ μα-
γιάτκα κατδάκια. Μόνε σὰν εἶναι μεγάλι ἀνάγι, βορεῖ κανεῖς νὰ
παδρευτῇ. Ἀμὰ ἀρβῶνες γένται.

Π ρ ω τ ο μ α γ ι ἄ. Σήμερα ὁ κόσμος σκάνται χαράματα, πα-
γαίν-νε στὰ χωράφια καὶ στὰ τσαήρια καὶ ἀπὰ στὸ βὰήρ, στὸ Μάι
καὶ κηλιοῦδαι ἀπὸν στις πρσ-νάδες, γιὰ νὰ χοδρέν-νε. Οἱ παραδαρ-
μένες, πού γιρεῦνε ἄδρα, κηλιοῦδαι ἀπὸν στὰ χορταράκια καὶ λένε :
«Φάγε Μάι, κ..φάγε Μάιμ..», γιὰ νὰ τσὲ πᾶϊ ὁγοῦρ καὶ νὰ παδρευτοῦνε
λήγορα. Ὑσταρα μαζών-νε λουλούδια κάμν-νε στεφάνια καὶ τὰ στο-
λίζδαι, καὶ τραβδώδας ἔρκδαι στὸ χωριό. Τότες ἀκοῦς τὰ τραβούδια
«Καλῶς τονα τὸ Μάη τὸ χρυσομάλλη», «Μιὰ κόρη ὁποῦ εἶδα μὲ
ζγουρὰ ξανθὰ μαλλιά», «Τούτ ἡ γῆς μὲ τὰ χορτάρια», «Ἐγὼ εἶμαι
νοῦ ψαρὰ παιδί», τ' «Ρουμπαλιά» κι' ἄλλα τέτοια. Ὅδε γιρίσ-νε στὸ
σπίτ, κρεμάνε τὸ στεφάνι τὰ λουλούδια καὶ ἄλλα πράσ-να κλωνιά,
ἀπανωθοῦ στ ὁρτα καὶ τ ἀφήν-νε κεῖ, ὥς τοῦ χρόν τ ἡρωτομαγιά.

Σήμερα παγαίν-νε στοῖ γλίστρες καὶ γλιστράνε.

Οἱ μάγισσες π ξέρνε ἀπ' τὰ ὄξω, βγαίν-νε τσίτσιδες μὲ τὴ σκο-
τίδα, αὐγίτσα, καλκεῦνε τ βάνα, παγαίν-νε στὰ γιουρέδκα τὰ χω-
ράφια, διαβάζνε τὰ μαγικά τς, κόφνε ἀπὸ ἴνα στάχι ἀπὸ τς τέσσερ
ἄκρες τ χωραφιοῦ, τὸ παγαίν-νε στὰ δκά τς καὶ τὰ ρίχν-νε κεῖ καὶ
πέρν-νε τὸ ἡερέκτ.

Ὅποιοινα ἔχνε ὄχτρα, παγαίν-νε στὸ σπῖτ τ καὶ κόφνε ἓνα πε-
λεκοῦδ ἀπὸ τ' ἀνώφλιο τς πόρτας τ, τὸ διαβάζνε μὲ τὰ διαβολικά
τς τὰ λόγια κι' ὕσταρα τὸ ρίχν-νε στὰ χωράφια τὰ δκά τς καὶ κλέ-
φνε τὸ ἡερέκτ ἀπ' τς ἄλλνοῦς.

Ὅδε πάλε θέλνε νὰ χάσ ὁ ἄθρεπος π ὄχτρεῦδαι τὸ ἴσιό τ καὶ
νὰ σερσεμεδιστῇ, πέρν-νε ἓνα μσάδ σώδμα, τὸ ζαλίζνε ἔτς π νὰ μὴ
βορῇ κανεῖς νὰ βρῇ τν ἄκρη τ, καὶ τὸ ρίχν-νε στ ὁρτα τ, γιὰ νὰ
τὸ δρσσκελῖς τὸ πουρνὸ καπῶς θὰ βγαίνι ἀπ' τὸ σπῖτ τ, ἢ νὰ τὸ πα-
τήσ καὶ νὰ μαγευτῇ.

Ἀμα πάλε θέλνε νὰ ζουριάσ ἐκεῖνος π θὰ μαγέψνε, κλέφνε ἀπ
τν ἀπλώττα τ κανὰ βρεμένο ροῦχο, βάζνε μέσθ ἓνα πολιφὰδ σπποῦ-
νι, τὸ παραχών-νε σὲ μέρος π νὰ συχναυλίζεται γιὰ νὰ τὸ δρσσκε-
λάι, καὶ κάθε βράδ παγαίν-νε ἀπὸ κρυφὰ καὶ τὸ ποτίζνε. Ὅπως σ-
γολιῶνι τὸ σπποῦνι, ἔτς ρέβ καὶ ζουριάζ κι ὁ ἄθρεπος ἐκεῖνος.

Ἀμα διῇ κανεῖς π τὸν ἔρρξανε μάγια, τὰ λύνι γιὰ μὲ τὸ καλό,
γιὰ μὲ τὸ κακό. Ὅλω ἡροστά θὰ κητάξ καλὰ νὰ μὴ τ' ἀγιάξ καὶ νὰ
μὴ δὰ δρσσκελῖς. Ὑσταρα πέρνει ἓνα σιδερένιο δεκράνι τὰ σκῶνι

καὶ τὰ πετάι ὄξω στς κουπριές. Ἄν εἶναι ἄθρεπος π τὸ λεί ἡ καρ-
διά τ, καὶ δὲ φοβᾶται, κάθεται καὶ κάμνει ἀπὸν τς τὸ χοδρό τ τὸ
νερό χωρὶς ν' ἀκβῖς στὰ μάγια καὶ χαλνάνε. Ἀμὰ σὰν εἶναι φοβι-
τσιάρς, τότες φωνάζ τὸ βαπᾶ, διαβάζ ξορκισμό, χύνι ἀγιασμό σ' ἐ-
κεῖν τὸ δόπο, χαλνᾶνε τὰ μάγια καὶ πᾶι.

Μιὰ χρονιά ὁ Μαυρουδόγλους ὁ ἡεχτοῆς, εἶδε τ μάγισσα π γύρξε
στὰ χωράφια καβάλλα στ βάνα, ἔπесе τὸ καταπόδ τς, τνε κινήγισε,
ἡῆκε μέσ στὸ χωριό καὶ χῶθε μέσ σὲ μιὰ χρεῖα καὶ τονε πέταγε
σκατά, γιὰ νὰ μὴν ἔρτ κοδὰ καὶ τνε γνωρίσ. Τότες τράβξε κι ἐκεῖ-
νος τὸ τφέκι νὰ τνε βαρέσ' κι ἀπ' τὸ φόβο τς φανερώθε ποιά ἦδανε
καὶ χάλασανε τὰ μάγια τς.

Σήμερα ἓνα πάρς ἀπ τὸ νερό πού σβήνι ὁ σιδεράς τὸ κόκκινο
σίδερο καὶ τὸ ποτίς ἐκεῖνονα π δὲ σ' ἀγαπᾶι τονε κάμνει νὰ σὲ
γλέπ καὶ νὰ κάμνη ἡ καρδιά τ «τζίζ» ἀπ' τ λαχτάρα τ γιὰ σένα.

Ἀμα θέλνε ν' ἀποκημῶ-νε κανεῖνενα, γιὰ νὰ μὴ τζὲ νοιώσ τίθᾶ
κάμνε, πέρν-νε «πεθαμένο χῶμα» σάνε σήμερα καὶ τὸ βάζνε ἀπ κάτ
στὸ μαξλάρ τ. Ἐτς ἔκαμανε τ Κατερίνα τ μμη καὶ δὲν ἔνοιωσε ὁ-
δες ἐκλεψανε τ γόρ τς.

Σήμερα θέλι νὰ ἴχι κανεῖς τὸ νοῦ τ, γιὰ νὰ μὴ δῶνε μαγέψνε.
Κάθανεις, μεγάλος καὶ μικρός, κητάξ νὰ μαγέψ ὅποιοινα βορέσ. Καὶ
μόνε νὰ πῇ «Νὰ ἓνα καρτάλι» ἢ «Νὰ ἔρκεται ἡ ν-νέ σ» καὶ νὰ κάμ
τὸν ἄλλονα νὰ τὸ ψτέψ καὶ νὰ γιρίσ νὰ κητάξ, φτάνι κι ὅλας. Τονε
μάγεψε καὶ πᾶι.

2. Τ' Ἀ ἱ θ α ν α σ ι ο ῦ. Σήμερα γένεται μεγάλο παναγύρ στὸ
χωριό μας στὸν Ἀἱ Θανάς, ἀπαναθιοῦ στὸ τζεσ-μέ. Μαζώνται ὁ κό-
σμος ἀπ' κάτ στὸ Τονάρ, ἔρκδαι τὰ παιχινῖδια ἀπ' τὸ Ἐάστερο καὶ
παίζνε καρνέτο (ψλὸ καὶ καθάδκο) λαγούτα καὶ λύρα, γιὰ βιολῖ καὶ
χορεύνε τὰ κορίτσια καὶ οἱ ἄδροι. Κάμν-νε καὶ κουρβάνι, ὅπως τ'
Ἀἱ Γιωργιοῦ, καὶ παγαίν-νε τὰ τσιτσιδάκια στὸ κοσί. Σήμερα ἔχνε
παναγύρ καὶ στς Λαγοθηῆρες, πού ἔχνε τν ἐκκλησία τς Ἀἱ Θανάς
καὶ εἶναι γιὰ τοῖ τρελλοῖ. Ἐχνε καὶ μιὰν ἀλυσίδα καὶ τσὲ δέν-νε
ἐκηπέρα.

8. Ἰ ω ἄ ν ν ο υ τ ο ῦ Θ ε ο λ ὸ γ ο υ. Λαφρογιόρτ. Τὰ παι-
διά, πολλές βολές, ὅδας παίζνε καὶ κάμν-νε τὸ χέρ, γιὰ νὰ διοῦ-
νε ποιός θὰ γένι μάννα, λένε, ἀλλάζοδας σὲ κάθε σλλαβῇ τὸ χέρ:

Ἰω-άννη Θεο-λόγο

Πῆς με τὸν κα-λὸ τὸ λόγο

ἀπ' αὐτὰ τὰ δυὸ τὰ χέρια
ποιό εἶναι τὸ κα-λύτε-ρό.

Ἀκόμα τὰ παιδιά παίζνε «λόπκες». Βάζνε ἕνα σανίδ ἀπὰ σ' ἕνα χοδρό κούτσουρο, κάθετα ἕνα παιδί στήν μίαν ἄκρη τ' σανιδιοῦ κι ἕνα σὲν ἄλινά καὶ μιὰ σκώνεται τὸ ἕνα καὶ γέρνει τὰ σανίδ ἀπ' τ' ἄλλο μέρος, μιὰ σκώνεται τ' ἄλλο καὶ γέρνει τὸ σανίδ ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος. Ἐκεῖνο π' σκώνεται φωνάζ «Λόπ» καὶ τ' ἄλλο π' κάθετα «κες» καὶ γι' αὐτὸ τὸ παιχνίδι τὸ λένε λόπκες. Ἄλλα πάλε φωνάζνε «ἡόπ» -«λα».

Στὲς Μέτρες ἔχνε τὸ ἅγισμα τ' καὶ τὸ λένε «Βισέλα», γι' αὐτὸ εἶναι μιὰ γιόλα γιομάτ' νερό. Τὸν ἅγιο τονε λένε καὶ Ἄη Γέρο. Καὶ στὲς Δελιόνες ἔχ' τὸ ἅγισμα τ', μέσα σ' ἕνα περιβόλι καὶ τὸ λένε Γεροστάνη.

21. Τ' Ἀλκωνσταδίν. Ἐχνε ὀνομασία ὁ Κωσταδίνος, ὁ Κωσταδής, ὁ Κωστής, ὁ Κωστάκης, ὁ Κωσταδάκης, ἡ Κωσταδινιά, ἡ Ἐλένη, ἡ Ἐλενιώ, ἡ Ἐλενίτσα, ἡ Ἐλένκω, καὶ ἡ Ἐλενκάκι.

Σήμερα γένεται παναγύρ' στ' Ἀλβασάνι, γι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἐκκλησία τ' Ἀλκωνσταδίνος. Πολλοὶ χωριανοὶ παγαίν-νε καὶ ἐγλεντίζνε πίν-νε, χορεύνε, γιρρίζνε στὲς βίζιτες καὶ τὸ βράδ' ἔρκαι πίσω στὸ χωριό.

Πέφτ' τ' Ἀναλήψεως. Σήμερα κάμν-νε γαλατό-πτες. Βάζνε ἀλεύρι, γάλα, αὐγά καὶ ζάχαρ, τ' ἀνακατών-νε, σὰ γουρκοῦτα πηχτή, ἀλείφνε τὸ ταψὶ μὲ κομμά βούτρο, γίν-νε μέσα τ' γουρκοῦτα καὶ τνε ψήν-νε στὸ φούρνο. Ἄμα ψθῇ καὶ γέν' κνηκάτ, τνε βγάζνε ἀπ' τὸ φούρνο, τνε πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, τνε κόφνε κομμάτια, τν ἀφήν-νε νὰ κρυώσ' κομμάτια, καὶ ὕστατα τνε τρώνε. Ἀπ' αὐτὴν πέρν-νε κάμποσα κομμάτια, καὶ κεράσια καὶ κόλιβρα, τὸ παγαίν-νε στὰ μνήματα, τρισανίζ' ὁ παπάς τ' πεθαμέν' μνημονέβ' τὰ ὀνόματα καὶ ὕστατα τὰ μράζνε στὰ παιδιά γιὰ σχώριο. Ἀπὸ σήμερα σώνε-ται πιά τὸ «Χστός ἀνέστ» κι' ἄρκεύνε νὰ λένε «Καλιμέρα καὶ καλὴσπέρα».

Αὐτὸν τὸ μῆνα βγάζνε τ' ἄλογα στὸ τσαήρ καὶ τὰ τσαηρα-δίζνε. Τ' ἀφήν-νε τ' ὅλ'ω λίγο 15 μέρες νὰ φάνε τριφύλλι καὶ νὰ ξε-κραστοῦνε. Ἀπ' αὐτὸ ἀπόμκε καὶ ἡ παροιμία π' λέϊ:

«Ζῆσε Μάϊ νὰ φᾶς τριφύλλι,
καὶ τὸν Αὐγουστο σταφύλι».

Τ' ἄλογα ὅδας τὰ βγάζνε στὸ τσαήρ, δέν-νε τὰ ποδάρια τ' μετ' σιδερένια τ' βουκαγιά. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ τχαίνι ν' ἀκβήσ' ἡ βουκαγιά σὲ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα καὶ ξεκλειδώνεται μοναχὴ τ' καὶ φεύγει τ' ἄλογο.

Τὸ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα ἔχ' μαγικὴ δύναμι ν' ἀνοῖ κάθε κλειδαριά καὶ κάθε καρδιά. Τῇ ἡρωτομαγιά, κι' ὅπια ἄλλη μέρα τύχ' νὰ βρῇ κανεὶς τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα, τὸ πέρνει, καὶ τὸ κρύβ' γιὰ ὥρα ἀνάγ'. Ἄμα ἔχ' κανεῖνενά ὑποψία π' δὲ σὲ λέϊ τν ἀλήθεια, τὸν ἀναγάζ' μ' αὐτὸ νὰ σὲ μολογήσ' τὸ σωστὸ καὶ τὸ κρυφὸ. Ἄμα πάλε ζλέβ' τῇ γυναικί σ, μ' αὐτὸ ἀνοῖς τ' γαρδιά τ' καὶ μαθαίν'ς τὰ μυστικά τ'.

ΣΤ' ΘΕΡΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Θερτή, γι' αὐτὸ τώρα ἀρκέβ' ὁ θέρος καὶ γούλο τὸ μῆνα θερίζνε. Πρῶτα θερίζνε τὰ χορτάρια, ὕστατα τὰ κριθάρια, τὰ στάρια καὶ τοὶ βρώμες. Ἄμα τὰ σπαρτὰ εἶναι γιουρέδκα, τὰ θερίζνε μὲ τ' γόσα, ἅμα εἶναι κοδά, μὲ τὸ δρεπάνι, κι' ἅμα δὲ χρηματάνε κάνε, κι' εἶναι ἀριά, γιὰ καὶ πολὺ κοδά, τότες βάζνε κορίτσια καὶ γυναῖκες καὶ τὰ βγάζνε μὲ τὸ χέρ' ἀπ' τ' ρίζα. Οἱ θεροτάδες δὲ δλεύνε μακριὰ ἀπ' τὸ χωριό, κημοῦδαι ὅλ'ω στὰ χωράφια, καὶ τὸ τσράκι τσὲ κβανεῖ τὸ φαγὶ ἀπ' τὸ σπῖτ. Μόνε οἱ γυναῖκες καὶ μακριὰ νὰ εἶναι καὶ κοδά, δὲν ἀπομνήσκε στὰ χωράφια. Γιρρίζνε τὰ βράδια στὸ σπῖτ, καὶ τὸ πουρνό, αὐγίτσα ξαναπαγαίν-νε. Οἱ ἄδρ'οι φοροῦνε στὸ κεφάλι τ' ἀπὸ νὰ ψαθένιο καπέλλο, καὶ οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια ἕνα μεγάλο ἄσπρο μαμούκι, γιὰ νὰ μὴ τσὲ καί' ὁ γῆλιος. Τὸ παιδί πού κβανεῖ τὸ φαγὶ, παγαινοέρκεται μὲ τ' ἄλογο γιὰ μὲ τὸ γαδούρ. Τὸ φαγὶ τὸ βάζνε μέσα σὲ βουκράκι, καὶ τὸ κρασι στὸ νεροκολόκιθο γιὰ στ' τσότρα γιὰ νὰ μὴν ἔχ' φόβ'ο νὰ τσακιστῇ. Τὸ νερό τὸ κβανεῖ μὲ τὸ λαϊνάκι ἀπ' τὸ ἡνάρ π' γεῖναι ὅλ'ω κοδά στὸ χωράφ' π' θερίζνε. Πολλὲς βολὲς τὸ τσράκι κατσίρδ'αι τὸ κμάρ' ἀπ' τὰ χέρια τ', καὶ τσακίεται τὸ μανίκι τ', καὶ τότες τὸ πιάν-νε ἀπ' τὸ λαιμό, ὥς που νὰ τὸ ξανακατσίρδ'ισ καὶ νὰ τσακιστῇ κι' ὁ λαιμός τ', καὶ τότες δέν-νε δυὸ χοδρούτσκα ἐλάκια σ' ἕνα σκοινάκι, ὥς μιὰ πιθαμὴ μακρὴ, γίν-νε τὸ ἕνα ἐλάκι μέσα στὸ κούτρουλο τὸ κμάρ' γιὰ νὰ πιάν'νι, κι' ἀπ' τ' ἄλλο τὸ ἐλάκι τὸ βαστάνε, κι' ἔτ' παγαίν'νι καθό-σες μέρες ἀκόμα, ἴσ'με νὰ τσακιστῇ καμμιὰ μέρα στὰ καλά καὶ

νάναγαστοῦνε νά πάρνε καινούργιο. Τς ἐλίες καί τὸ τρί τὰ βάζνε στὸ κλειδοκοῦτ. Τὸ ἴδιο καί τ ἄλας καί τ πιπέρ καί τ ἄλλα ξεροφάγια. Οἱ θεροτάδες κάθε μέρα τρώνε σκόρδο, γιὰ νά μὴν ἔρκδαι κοδά τς τα φίδια τ ὥρα πού κιμοῦδαι καί τσὲ τσίβις-νε, καί τ ἄλλα ζούζουλα καί μαμούδια καί τσὲ πορπατίξνε καί τσὲ μολέψνε, καί βοῦνε μέσ στὰ τσίτσαιδα τς.

Οἱ θεροτάδες παγαίν-νε ἀπὸ τρεῖς τρεῖς. Ὁ πρῶτος, ὁ δραγομάνος, θερίζ με τ γόσα, τὸ καταπόδ τ ὁ δεμεττοῆς δένι τὰ δεμάτια, κι δλω πίσω ὁ τουρμουκτοῆς τραβάι τὸ τουρμούκι καί κάμνει τς θεμωνιές. Μαζώνι καί τς τουρμουκιές καί τσὲ βάζ κοδά στ θεμωνιά γιὰ νά μὴ τζε τσαλαπατοῦνε τὰ παιδιὰ πῶρκδαι καί μαζών-νε στάχια, ἅμα τραβηχτῇ τὸ τουρμούκι κι ὕσταρα. Τὰ στάχια πού μαζών-νε τὰ παιδιὰ καί οἱ φτωχιές οἱ γυναῖκες, τὰ κάμν-νε χαμοῦτσες, τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο, τσὲ κουπανίζνε, τσὲ λιχνάνε καί τὸ κριθάρ, γιὰ τὸ στάρ τὸ κάμν-νε ἀλεύρι, γιὰ τὸ πλοῦνε. Τὸ στάρ τς χαμούτσας κάμνει πολὺ καθαρό ψωμί γιατί εἶναι κ-κι μετρημένο χωρὶς μαυροκοῦκι κι ἄλλα πράματα μέσα.

Ὅποιος ἔχι γιουρέδκο λινάρ, μακρόλνο, πέρνει τὰ κορίτσια π γεῖναι γενιές τ, καί τὰ παγαίνει στὸ χωράφ νά βγάν-νε σκλιά. Διαλέζνε πιά μεριά ἔχι, τὸ καλύτερο καί τὸ βγάζνε με τὰ χέρια, τὸ κάμν-νε σκλιά, καί ἡ κάθε μιὰ τὰ δένι μ' ἄλλοιῶτκο δέσ-μο γιὰ νά τὰ γνωρίζ. "Ἄλλι νά ποῦμε τὰ δένι ρίζα με ρίζα, ἄλλι σπόρο με σπόρο, ἄλλι ρίζα με σπόρο, καί τ' ἀφίν-νε στὸ χωράφ στασιές στασιές. Τὸ ἄλλο τὸ κοδόλνο τὸ λινάρ τὸ θερίζνε με τ γόσα. "Ἄμα ξαλωνίς-νε τᾶλλα τὰ σπαρτὰ κβανιοῦνε καί τὰ λινάρια καί τὰ σκλιά στ' ἄλώνι, ἔρκδαι καί οἱ γυναῖκες καί ἡ καθαμιὰ ξεχωρίζ τὰ σκλιά τς, τὰ κπανίζ γιὰ νά πέσ ὁ σπόρος καί τ' ἀφήνι στ ἄλώνι. Τὸ λινάρ δὲ δ' ἄλωνίζνε με τ λοκάνι, μόνε τὸ μαρμαρίζνε, μαζών-νε τὴ λινάτσα γιὰ καψίδια στὸ φούρνο, καί τὸ σπόρο το-νε λιχνάνε. "Ὑσταρα μιὰ ἄλλι μέρα φορτών-νε τὰ σκλιά στ' ἀμάξ, ἔρκδαι καί τὰ κορίτσια καί τὰ παγαίν-νε στὸ ρέμα. "Ἡ μιὰ βάζ σαλβάρ βαίνει μέσ στὸ νερό καί οἱ ἄλλες τνε βοθᾶνε νά τὰ πετρώσ με πέτρες καί τεζέκες. "Εκεῖ τὰ λιμνιάζνε ἀπὸ ὀχτῶ ἴσαμε δέκα μέρες, κατὰ τὸ γαιρὸ π θὰ κάμ. "Οσο ζεστός ὁ καιρὸς τόσο λήγορα λιμνιάζδαι. "Ὑσταρα τὰ βγάζνε ἀπ' τὸ ρέμα τὰ φορτών-νε στ' ἀμάξ καί τὰ φέρν-νε στὸ χωριό. "Εκεῖ χωρίζ καθαμιὰ τὰ δκά τς, τὰ λιάζ στὸν ἥλιο, τὰ κουπανίζ, τὰ μελιγάι, τὰ ἀποσέρνει στ λανάρα, τὰ κάμνει στροῦβες καί τὰ κουπανίζ ὥς νά γέν-νε στουπί. "Ὑσταρα τὰ λαναρίζ στὸ λανάρ ὅπως τὰ μαλλιά, τὰ χτενίζ με τ βούρτσα καί τὸ σκλί π θ' ἀπομήκι

τὸ δένι στ ρόκα καί τὸ στρίφτ νῆμα γιὰ σῶδμα. Τοῖ ἐλὸρζες πού βγαίν-νε ὅδας τ' ἀποσέρνει τσὲ στρίφτ κροκίδ καί με τὸ λινόξλο γιομίζ τὰ μεδέρια καί τς μαξλάρες τς.

Αὐτὸν τὸ μῆνα σώνται καί τὰ σκλήκια, πλέχνε τὸ κουκούλι τς καί σώνεται ὁ κόπος τς. Οἱ γυναῖκες οἱ καμένες πού βγῆκε τὸ κουσκούνι τς νά δρέχνε τὸ καταπόδ τς νά τὰ κ-ηιδίζνε τὰ φύλλα ὅδας πρωτοβοῦνε μνημυγάκια καί ὕσταρα ἀσπροκεφαλούδια καί σταχτούδια καί νά μὴ βοροῦνε νά τὰ προφταίν-νε φύλλα στὸ κεδρί, τὸ πλουμι καί στ μεγάλι, ἅμα τὰ διοῦνε στὸ βλάνο ν' ἀνεβαίν-νε στὰ ρείκια καί τὰ σπάρτα καί νά ἀρκέψνε νά πλέχνε, θαρρεῖς κ' ἕνα βάρος πέφτ ἀπ' τὴ ψχῇ τς.

Αὐτὸς εἶναι μῆνας ἰση δλιας. Μικροὶ μεγάλι, γοῦλι, δλεῦνε.

Σ α β ᾱ τ ο. Τ ὠ Ψ υ χ ὠ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γυναῖκες στὰ μνήματα τρισαγίζ ὁ παπὰς, διαβάζ τὰ μισροχάρτια καί ὕσταρα μράζνε κόλιντ, σταροκούκια γιὰ κουλικάκια.

Κ υ ρ ι α κ ῇ. Τ ς Γ ο ν α τ ι σ τ ῆ ς. Σήμερα καθανίνας παγαίνι στν ἐκκλησιὰ μ' ἕνα κλωνι καρυδιὰ στὸ χερ γιὰ νά τὸ βάνι νά γονατίσ ἀπάν. Εἶναι ἡ μέρα πού περνᾶνε οἱ ψχές τσῇ Τρίχας τὸ Γιοφύρ κι ὅσες εἶναι καθαρὲς βαίν-νε στὸ βοράδεισο, εἰδεμὴ πέφτνε μέσ στ Γόλας. Ὁ Χοτὸς ὅδας ἀναστήθηκε πῆρε γοῦλες τοῖ ψχές ἀπὸ τ Γόλας στὰ βαράδεισο. "Ὑσταρ' ἀπὸ κεῖνο, ὅς' πήγανε στ Γόλας, ἀπόμκανε ἐκεῖ νά βασανίζδαι. Τότες παρακάλεσε ἡ Παναγία νά τς ἀφῇ-νε ἀπόλυα τς πενήδα μέρες τς Πασκαλιάς καί νά ξαναγυρίζνε τς Γονατιστῆς κι ὅς εἶναι μετανοιωμένι καί βοροῦνε νά περάσ-νε τσῇ Τρίχας τὰ Γιοφύρ, νά γλιτών-νε. Γι αὐτὸ γονατίζμε νά γένι τὸ γιοφύρ π θὰ περάσ-νε οἱ ψχές.

Δ ε υ τ ῆ ρ α. Τ ς Ἀ γ ι α τ ρ ι ᾶ δ α ς, γ ι ᾶ Τ' Ἀ η Π ν ῆ μ α. Σήμερα γένεται παναγύρ στὸν αὐλόγιο τς ἐκκλησιᾶς. "Ερκεται κι ὁ δεσπότης ἀπὸ τς Μέτρες, κι ἀπὸ τν ἐκκλησιὰ με τὰ σίχνα παγαίν-νε στν Ἀγιατριάδα καί διαβάζνε παράκλησ' πέρνει ἀπ' τ' ἁγισμα π γεῖναι στο πγάδ κι ἀγιαζ τὸ γόσμο. Μέσα κεῖ στὸ πγάδ εἶναι κ' ἕνα φίδι ἅμα δὲ τὸ πράζνε, γιατί φλάι τ χάρ. Μετὰ ἀπ τν ἀπόλυς κάμννε ἐξετάσεις στὸ σκολιό, ὁ δεσπότης μονάχος τ ρωτάι τὰ παιδιὰ τὰ μαθήματα τς, γιὰ νά διητί ξέρνε.

Κ υ ρ ι α κ ῇ. Τ ὠ ν Ἀ γ ί ω ν Π ᾶ ν τ ω ν. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Πάντος κι ὁ Παντοῆς, καί τὸ Νιχῶρ παναγύρ.

Ἀπὸ αὔριο ἀρκέβ ἡ νηστεία τ' Ἀγιοποστόλ. Ἀμὰ αὐτήνι τ νηστεία δὲ τνε βολυπιάν-νε γιατί εἶναι καιρὸς τσῇ δλιας. Γι' αὐτὸ καί λένε: «θέρος, τρύγος, πέλεμος». Οἱ δλιές αὐτὲς γένται με μαχαίρια

καί με δρεπάνια σά δὸ βόλεμο, κι' ὁ κόσμος ἔχι ἀνάγκη νὰ φάη, γιὰ νὰ πιάσῃ ἡ καρδιά τ, καὶ νὰ βαστήξῃ στὸ γόπο. Καὶ ἕνα ὅπως στὸ βόλεμο δὲν ἐξετάζνε σαρακοστή καὶ νηστεία, ἔτς καὶ στὸ θέρο καὶ τὸ τρύγο, ὅτ, τ βρῶνε τρῶνε.

23. Πα ρ α μ ο ν ῆ τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο Ὡ. Ἀπόψα βάζνε τὸ γλήδονα. Ἕνα κορίτς, γιὰ ἀγὼρ παγαίνει στὸ τζεσ-με καὶ φέρνει ἀρπαχτικὸ νερό, μ' ἕνα βακ-ήρ. Ὅποιος τὸ νοιώς, πολεμάι μάζως νὰ τὸ κάμ νὰ κρίνι κι ἄμα γελαστή καὶ κρίνι, χύνι τὸ νερό καὶ παγαίνει πέρνει ἄλλο. Ὑσταρα τὸ φέρνει καὶ κάθε κορίτς ρίχνει ὅτ θέλι μέσ στὸ νερό (κρί, καρφίτσα, δεκάρα δαχλὺδ κλπ.) βάζνε κι ἕνα ἀγούρ, σκεπάζνε τὸ βακ-ήρ μ' ἕνα μεσάλι τὸ δέν-νε μ' ἕνα σπάγο, περνᾶνε καὶ μιὰ κλειδαριά τὸ κλειδών-νε καὶ τὸ κρεμᾶνε σ' ἕνα δέντρο τ βαχ-τσέ καὶ τ' ἀφίν-νε γοῦλι νύχτα νὰ ξαστριση.

Ὑσταρα μαζώνται τὰ παιδιὰ τῇ γειτονιάς φέρν-νε χαμοῦτσες, λινάτσα καὶ τσάκνα τὰ κορών-νε καὶ πδάνε με τν ἀράδα ἀπὸ πάν στοὶ φλόγες. Αὐτὸ τὸ λένε «πλάνι». Σὰ δύχι κανεὶς νὰ ἔχι παραν-χίδες, γιὰ κανὰ βόνο, πέρνει μιὰ φούχτα στάχτ, τρίβ τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ περνάι.

Ἀπόψα ὅποιος θέλι νὰ ξέρ τί θὰ εἶναι ἡ τύχη τ αὐτὸ τὸ χρόνο, κόφτ ἕνα σκόφλο, τὸ γιρίζ ἀνάποδα, βάζ καὶ τρία κ-κιὰ ἄλλα ἀπάν τ καὶ τ' ἀφίνι. Ἀμα τὸ πournὸ τῶρη μαραμένο, γιὰ ἀναπόδογισμένο, θὰ μαραθοῦνε οἱ ἐλπίδες τ καὶ ἡ χρονιά τ θὰ πάι ἀνάποδα.

24. Τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο Ὡ. Σήμερα ἔρκεται ὁ παπάς με τὰ σίχνα καὶ τοὶ ψαλτάδες καὶ διαβάξ παράκλης στὸ παλιοκλῆς τ' Ἀγιάνι, καὶ μνημονέβ τὰ ὀνόματα.

Τῶμ ἀπολύκι ἡ ἐκκλησιά, μαζώνται γοῦλα τὰ κορίτσια στὸ βαχ-τσέ πῶχνε τὸ γλήδονα, κάδδαι ἀπ' κάτ σ' ἕνα δέντρο, στ' μέσ βάζνε ἕνα πρωτοπαῖδ πῶχι καὶ βαχὰ καὶ μάννα γεροί, τὸ κάμν-νε νύφ, γιὰ νὰ τραβήξ τοὶ τύχες, καὶ ἀνοίγνε τὸ γλήδονα. Ὅλοπρωτα ξεκλειδών-νε τ κλειδαριά, λιοῦνε τὸ σπάγο, ξεσκεπάζνε τὸ βακ-ήρ, καὶ βγάζνε τ' ἀγούρ λέγοδας:

«Ἀνοίξαμε τὸ γλήδονα νὰ βγῇ χαριτωμένος
βγῇκε κι' ἕνας ἀγούραρος θεριός, θεριοκαμένος».

Καθαρίζνε τ' ἀγούρ, καὶ τρῶνε γοῦλα ἀπὸ κομματάκι. Ὑσταρα κάθετα ἡ νύφ στ μέσ, μ' ἕνα γαθρέφτ σὺν ἀγαλιά κ' ἕνα πανὶ ἀπάν στὸ κεφάλι τς καὶ στὸ γαθρέφτ. Γύρω γύρω κάδδαι τὸ κορίτσια. Ἡ νύφ με τὸ ζερβὶ χέρ βαστάι τὸ γαθρέφτ καὶ με τὸ δεξι πιάνι ἕνα ἀπ'

τὰ σ-μάδια π γεῖναι μέσα στὸ βακ-ήρ καὶ φλάη. ὥς που νὰ ποῦνε ἕνα τραβούδ, καὶ τότες βγάζ τὸ σμάδ' ἀπ τὸ βακ-ήρ. Ὅποιανου εἶναι τὸ πέρνει κ ὕσταρα λένε ἄλλο τραβούδ καὶ βγάζ ἄλλο, ὅσο νὰ σω-θοῦνε γοῦλα τὰ σ-μάδια. Τὰ κορίτσια γελᾶνε, χωράτεῦνε, πράζνε ἐ-κεῖνες ποῦ τὸ τραβούδ τς βγῇκε ταιριαμένο, κ ὕσταρα πέρν-νε τὸ βακ-ήρ τὰ κορίτσια π δὲν εὐχαριστηθῆκαν ἀπ' τὴ δύχι τς κι ἀπὸ δυὸ κορίτσια τὸ γιρίζνε ἀπὰ στὰ μεγάλα δάχyla τς (ἀντίχειρας), γιὰ νὰ γιρίς ἡ τύχη τς. Ἀ τύχι νὰ πές τὸ βακ-ήρ καὶ νὰ χιθῇ τὸ νερό, δὲ εἶναι σε καλὸ. Θὰ σκορπίσ-νε οἱ ἐλπίδες τς.

Πουρνούτσκο βγαίν-νε δξω πρὶ νὰ βγῇ ὁ ἥλιος καὶ φλᾶνε ἄμα βγῇ νὰ διοῦνε τὸν ἴσκιο τς. Σὰ θὰν εἶναι χωρὶς κεφάλι, θὰ πεθάν-νε στὸ χρόνο, θὰν εἶναι με κεφάλι, θὰ ζήσ-νε.

Ὁ Ἀναστάς ὁ βελιγραδιώτς, ὅδας ἦδανε παλικάρ, εἶχε τάξ ἕνα μουσκάρ στὸν Ἀη Γιάννι, ἄμα ὕσταρα πισ-μάνεψε καὶ δὲ δὸ πῆγε νὰ κάμ κουρβάνι. Τὸ μουσκάρ ψώριασε καὶ πολὺ γαιρὸ τὸ γιά-τρενε. Ἡ μάννα τ κάθε μέρα τονε τρώγδανε γιὰτὶ δὲ δὸ παγαίνει τὸ τάμα, κι αὐτὸς πεισμῶθηκε καὶ τὸ παρὰτ-σε διβιδούζ καὶ εἶπε: «Ἀς τὸ γιατρέψ ὁ Ἀηγιάννης νὰ τὸ πάγω». Σὲ λίγες μέρες τὸ μουσκάρ γιατρεῦκε μοναχὸ τ καὶ τότες ἀναγάσκε νὰ τὸ πάι». Ὁ Ἀηγιάννης ἦδανε κάθ' ὅσο μακριά, καὶ τὸ μουσκάρ δὲ ἦδανε μαθμένο στὸ γεδέκι καὶ μάζως δὲ δῶδεσε. Ἀμὰ νὰ διῆτε τὸ θέμα. Τὸ μουσκάρ ἦρτε τὸ καταπόδ τ ἀπ' τὸ χωριὸ ὥσαμε τ' ἁγιασμα μόν καὶ μοναχὸ τ, χωρὶς νὰ τὸ τραβήξ, καὶ τὸ παράδωκε τὸ τάμα καὶ ἡσύχασε.

29. Τ' Ἀ γ ι α π ο σ τ ὸ λ. Ἐχνε ὀνομασία ὁ Πέτρος, ὁ Πε-τρής, ὁ Πετράκης, ὁ Παῦλος, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Ἀποστόλις, ὁ Ἀπο-στόλάκης, ὁ Ἀποστολιός, κι ὁ Ποπόλις.

Σήμερα σκών-νε οἱ κουκλάδες τὰ κουκούλια. Γένται καὶ τ' ἀπο-στολιάτκα τὰ σῦκα.

Ἀρκεῦνε νὰ ἔρκεται οἱ λοκαντζήδες, με τὰ παράξενα τὰ βρακιά, ἀπ' τὰ μέρια τῇ Προύσας, καὶ φέρν-νε λοκάνες, καὶ τσακμακόπετρες. Οἱ Κιοῦρτες ἀπ' τὸ Τζιγέζ, φέρν-νε γιαβάδες, δεκράνια, ἐλόφκιαρα, λιχνιστήρια, γιαβδάκια, τουρμούκια, καὶ τουρμουκάκια. Οἱ κοσκινά-δες φέρν-νε κόσκινα, σίτες, δερμόνια, καινούρια, καὶ μερεμετίζνε τὰ παλιά. Ἐρκδαι καὶ οἱ λαναράδες καὶ φέρν-νε λανάρια γιουρούκια, καθιστὰ καὶ λανάρες, γδιά, κλειδοκούτια, τσότρες, καὶ χτένια τ' ἀρ-γχιλιῶ. Πιάσε ἀπ' τὰ ἐξηδάρια γιὰ τὰ χράμια καὶ τοὶ βρανιές, τὰ πε-νηδ' πεδάρια, πενηδάρια, σαραδατεσσάρια, σαραδάρια, τριανταεξά-ρια, τριαδατριάρια, εικοσπεδάρια καὶ κατέβα στὰ δωδεκαμσάρια ποῦ φαίν-νε ποδοπάνια, ἀπὸ γοῦλα φέρν-νε καὶ σιάζνε καὶ τὰ χαλασμένα.

Ζ' ΑΛΩΝ'ΤΗΣ

Μήνας τση δλειῆς καί τ παιδεμοῦ. Γοῦλος ὁ κόσμος ἄλωνίζνε, πρῶτα τὰ στάρια, ὕστατα τὰ κριθάρια, τσι βρώμες, τὰ λινάρια, τὰ ψμόλινα, τὸ κούσοτου, τὸ κεχρί καί τὰ κ-κιά. "Ἀμα ἄλωνίς-νε τὸ πρῶτο τ' ἄλώνι, τὸ στάρ π θά βγάν-νε τὸ ἀλέθνε, τὸ ζμών-νε ψωμί φλαγοῦνες, πέρν-νε μιὰ ζεστή ζεστή, τνὲ βρέχνε μὲ τὸ νερό, κι' ὅποιον ἀδαμῶς-νε στὸ δρόμο τονε δίν-νε ἀπὸ ἓνα κομματάκι.

"Ὅποιος δὲν ἔχι ἄλώνι στ' Ἀλώνια, κάμνει ἄλώνι σ' ἓνα χωράφ. "Ὀλω βροστά τὸ τσαπίζ γιὰ νὰ βγοῦνε τὰ χορτάρια καί οἱ καλαμιές, ὕστατα κβανεῖ νερό μὲ τν ἄμαξοβτσέλα ἀπάν στ' ἀμάξ. "Ενας χύνι μὲ τὸ γαζοτενεκὲ νερό κι ὁ ἄλλος μὲ τὴ χραβούλια ἀνάποδα τρίβ τὸ μέρος νὰ λιώσ καί τὸ σκεπάζ μὲ τ' ἄχερο. Τν ἄλλι μέρα ζέβ τὸ μάρμαρο καί τὸ μαρμαρίζ γιὰ νὰ λιαῖ παδοῦ. "Υσταρα ἄμα φέρν-νε τὰ δεμάτια, μαζών-νε τ' ἄχερο ποῦ εἶχαν σκεπασμένο τ' ἄλώνι καί στρών-νε τὰ δεμάτια, ἀφοῦ πρῶτα λύσ-νε τὸ δεματκό, ζεῦνε τς λοκάνες κι ἄρκεῦνε ν' ἄλωνίζνε μὲ τὰ βώδια, τ' ἄλογα γιὰ τὰ γαϊδούρια. "Ἀμα γένι (κοπῆ) ἡ ὄψ τ ἄλωνιοῦ, πέρν-νε τὰ δεκράνια καί τὸ γιρίζνε φέρνοῦς τὸ ἄκοπο μέρος τ' δεματιοῦ ἀπὸ πᾶν. "Ἀφοῦ τὸ γιρίσ-νε τρεῖς φορὲς μὲ τὸ δεκράνι, ὕστατα τὸ γιρίζνε μὲ τὸ γιαβά, καί στὰ ὕστερνά μὲ τὸ φκιάρ. "Ἀμα γένι τ' ἄλώνι, ξεζεῦνε τς λοκάνες καί τὸ μαζών-νε μὲ τὸ τουρμούκι καί μὲ τς σουρτες σουρτίζνε ὅσο ἀπομήκι ἀπ' κάτ καί τὸ κάμ-νε μιὰ στοίβα π τὸ λένε «τνάζ» γιατί ἀπὸ κεῖ τὸ τνάνε στὸν ἀγέρα καί τὸ λινάνε. Τὸ στάρ, γιὰ ὅ,τ ἄλλο γένιμα εἶναι πέφτ ἔδεκει στὸ σέτς καί τὸ ἄχερο τὸ πέρνει ὁ ἀγέρας καί πέφτ παρακάτ στν ἀχερίστρα. "Υσταρα τὸ χαλίζνε μὲ τὴ χραβούλια ἀπάν ἀπάν καί μαζών-νε τὰ σκύβαλα τὰ δύματα σὲ μιάν ἄκρη. "Ἀμα σωθῇ τὸ λίχνισμα, πέρν-νε ἓνα λιχνιστήρ, τὸ στή-νε ὀλόρτο κοδὰ στὸ σέτς, περνᾶνε ἀπ' τὰ δάχλα τὸ σκοινί τ δερμονιοῦ καί δερμονίζνε. Τὸ στάρ πέφτ ἀπ' κάτ, κι ἀπὸ πᾶν ἀπομήσκνε τὰ κότσαλα. "Ἐκεῖνα τὰ ρίχν-νε στν ἄκρη, κι ὅλο πῖς ἄμα ξαλωνίς-νε τὸ στάρ, τὰ ξαναλωνίζνε. "Ἀμα σωθῇ τὸ δερμόνισμα, ἔρκεται ὁ σουρτζής, τὸ μετράνε μὲ τὸ μσοκοίλι, ἓνα, δυό.. ἴσμε τὰ σαραδεννιά καί ἀδῖς πενήδα, λενε «δάλια μιὰ», καί μετρώδς τὸ γιομίζνε στὰ τοβάλια. "Υσταρα φορτών-νε τς βασταγαριές, καί τὰ τοβάλια στ' ἀμάξ καί τὰ παγχίν-νε στὸ σπῖτ καί τ' ἀδειάζνε στοῖ βτσέλες, στ' ἀβάρια τς, σὲ κανὰ ὀδά, γιὰ τ' ἀφήν-νε μέσα στὰ τοβάλια. Παγχίν-νε καί τ' ὀσοῦρ καί τὸ παραδίν-νε στὰ σουρτζίδικα τ' ἀβάρια, μαζι μὲ τ' βούσ-λα καί ὕστατα τραβάνε νὰ κοιμθοῦνε στ' ἄλώνι.

Ἄρκεῦνε νὰ γένται τὰ καρβούνια καί τὰ καρπούζια.

2. Τς Ἀγιαβλαχέρας. Λαφρογιόρτ. Παγαίν-νε καί θυμιάζνε στ' ἄγιασμα τς Ἀγιαβλαχέρας.

7. Τς Ἀγιακυριακῆς. "Ἐχι ὀνομασία ὁ Κυριάκος καί ἡ Κυριακίτσα. Γένεται παναγύρ στὸ Νιχώρ, ποῦ τὸ λέμε καί ἀγγουρόζ παναγυρί, γιατί τώρα γένται τ' ἀγούρια.

17. Τς Ἀγιαμαρίνας, Λαφρογιόρτ. Σήμερα πηγαίν-νε στ' ἀβέλι μὲ τὸ κούτρουλο τὸ καλάθ καί τὰ λίγχα σταφύλια π θά μαζώζνε τὰ φέρννε στν' ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπὰς κι' ὕστατα τὰ μράζνε γιὰ σχώριο.

20. Τ' Ἀηλιός. Μεγάλη γιορτή. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Ἡλίας. Γένεται παναγύρ στὸ χωριό. "Υσταρ' ἀπ' τὸ μεσ μέρ ἀνεβαίν-νε στ' Ἀηλιὰ τ' ἄγιασμα καί διαβάζ ὁ παπὰς παράκλησ. Μαζώνται ὁ κόσμος, πέρν-νε νερό καί νίβδαι, πίν-νε κιόλας γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ κι ἄμα ἔχνε κανὰ βόνο νὰ τς ἀφήκι. Τὰ παιδιὰ κατεβαίν-νε μέσα στ' Ἀηλιὰ τὸ ρέμα καί μαζών-νε φουδούκια ἀπ' τς ἄγριες φουδουκιές π γεῖν ἐκεῖ. "Ἀμα γύρ ὁ ἥλιος καί πάρ νὰ βρσ-δυάζ, ἀνεβαίν-νε στ ράχι π γεῖναι ἴσωμα καί χορεῦνε μὲ τὰ τραβούδια, τὰ παιχνίδια, γιὰ τ λατέρνα, κι ἄμα πάρ νὰ σκοτνιαζ, κατεβαίν-νε στὸ χωριό. Ἀπὸ καμμιὰ παρέα γιρίζ στις καβέδες καί στ' ἀγραστήρια καί πίν-νε, τραβδάνε καί χορεῦνε. Μὰ ὁ πλειότερος ὁ κόσμος σ-μαζώνται στὰ σπίτια τς.

Τώρα σφάζνε τς πετνοὶ καί λένε «Κότα πίττα τὸ Γενάρ κόκορο τὸν Ἀλωνάρ», καί κρατοῦνε καινούργιοι ἀπ' τὰ μαρτιάτκα τὰ πετναράκια. Τὰ παιδιὰ τρώνε τὰ φτερά γιὰ νὰ πετάνε, οἱ μεγάλοι τὰ ποδάρια γιὰ νὰ πορπατοῦνε, καί οἱ γυναῖκες τὸ πίσω μέρος γιὰ νὰ κάδ-δαι στὰ σπίτια νὰ κιτάζνε τσι δλειές τς καί νὰ μὴ σουρτουκεῦνε ἐδῶ καί κεῖ. "Ὀλω πῖς, βγάζνε καί τὸ κόκκαλο πῶχι στ' ἀστήθ ἐκεῖ π' ἄρκέβ ὁ λαιμός, ποῦ μοιάζ σὰ ν καί πιάν-νε γιάδες. Τὸ κορίτς λέει: «"Ἀμα μὲ γελαῖς θὰ σὲ κεδήσω ἓνα μαδῆλι, γιὰ ἓνα ζευγάρ κάλτσες θὰ σὲ πλέξω, γιὰ θὰ σὲ ράψω ἓνα πκάμισο», ὁ ἄδρας πάλε τάξ νὰ πάρ γιὰ χτένι, γιὰ σκλαρίκια, γιὰ φστάνι. "Ὅποιος πιάσ γιάδες μ' ἄλλονα, κιτάζ πῶς νὰ τονε γελάσ. "Ἀμα τονε δώκι κανα πράμα κι ἐκεῖνος τὸ πάρ χωρὶς νὰ πῇ «γιάδες», τότες λέει «γιάδες» ἐκεῖνος π τὸ δωκε καί κερδέβ. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ λαχαίνι καί οἱ δυό τς νὰ εἶναι τετραπέρατ καί δὲ γελάζδαι μὲ τς μέρες καί μὲ τς μῆνι καί χίλιες δυό κατεργαριές σκαρφίζδαι ὥς νὰ κερδήσ ὁ ἓνας ἀπ'

τοί δυό. Αυτό το κάμν-νε κι' ὅσες βολές σφάζνε ὄρνιθα γιὰ καπόνι μέσα στο χρόνο.

Σήμερα κόφτνε ταξέδκα καρύδια καὶ κιτάζνε τ' δούχι τς, ἃ θά βγῇ γιομάτο θά γένι δ,τ' ἔβανανε μετὸ νοῦ τς ἃ θά βγῇ ἄδειο, θά πῇ δὲ θά γένι.

25. Τς Ἀγιάσαννας. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ἡ Ἄννα καὶ ἡ Ἀννίκα, καὶ ἡ Ἀννιώ καὶ ἡ Ἀννίτσα.

26. Τς Ὁσίας Παρασκευῆς. Λαφρογιόρτ. Στς Μέτρες εἶναι ἕνα ἁγίασμα τς Ἀγία Παρασκευῆς, ἀπάν στοῦ βαῖρ. Εἶναι σά σπηλιά, ἴσαμε 50 μέτρα βάθος, καὶ στο ζερβὶ τὸ μέρος ἔχι μιὰ τρύπα. Στὰ παλιά τὰ χρόνια λένε αὐτήν ἡ τρύπα ἦδανε μεγάλη, καὶ μιὰ βολὰ ἦκε μιὰ γαστρώμενι β-βάλα καὶ βγῆκε στο Τζιγέζ κοδά, στο Τεκέτερε μετὸ μαλάκι. Ἐκεῖ λένε ἦδανε ἀρχαία πολιτεία καὶ τώρα σώζδαι τρεῖς μεριές με σπίτια σκαλιστὰ στ ριζιμιά τ βέτρα μέσα. Τὸ ἕνα ἔχι 40 σκαλοπάτια «κ-ή-κ μερδεβέν» τὸ λένε οἱ Τοῦρκι. Λένε π γεῖναι καὶ πολλὰ φλουριά καταχωνιασμένα ἐκπέρα ἀμὰ τόσο ποὺ ἔκαμανε οἱ μαδραγόνατζηδες, δὲ βορσανε νὰ τὰ βγάν-νε.

Ἐχὶ ὀνομασία ἡ Παρασκευοῦ, ἡ Παρασκευίτσα κι ὁ Παρασκευάς.

27. Τ' Αἰ Παντελεήμονα. Μεγάλι γιορτῇ. Σήμερα γίνεται παναγύρ στ' Ἀλβασάνι καὶ πολλοὶ χωριανοὶ μας παγαίν-νε. ἄλλι γιὰ τ' χάρ κι ἄλλι γιὰ κέφ. Τὸ ἁγίασμα εἶναι ὀξω μεριά ἀπ' τὸ χωριὸ κι ὁποῖος εἶναι ἄρρωστος, παγαίνι ἀπὸ βραδὶς, κι-μᾶται, κεῖ καὶ τονε πιάνι ἡ χάρ. Ὅποιος θέλι νὰ καταλάβῃ ἂν θά γένι ἐκεῖνο π γύρεψε ἀπ' τὸν Αἰ Παντελεήμονα, κολινά μιὰ δεκάρα στν αἰκόνα τ. Σὰ δνε πάρ, θά γένι δ,τ κρυφά μελέτ-σε, σὰ δὲ δνε πάρ, πάλι ὁ κόπος τ χαμένος. Ὁ Αἰ Παντελεήμονας εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὰ θάματα τ καὶ πολὺς κόσμος παγαίνι στ χάρ τ. Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: «Κτσοί, στραβοὶ στὸν Αἰ Παντελεήμονα».

Ἐχὶ ὀνομασία ὁ Παντελής, ὁ Παντέλος κι ὁ Παντελάκης.

Στὸν Αἰ Παντελεήμονα τ' Ἀλβασανιοῦ ἦδαν' ἕνα μεγάλο καβαὶ ὑψωμένο, δηλαδὴ με καιρὸ εἶχε βάνι σ' αὐτὸ ὕψωμα ὁ παπάς. Μιὰ μέρα γένικε μεγάλι φουρτούνα καὶ τὸ καβάκι γρέμισε κατὰ γῆς, ἀπὰ στο δρόμο καὶ βόδζε τὸ γόσμο νὰ περάσ. Πήγανε καὶ τὸ κοψανε μετὸ πριόνι, ἀμὰ βράδιασε κι ἀπόμκε ἕνα κομμάτ ἀπ' τ ρίζα κι ἀπάν ὡς ἕνα μέτρο. Πήγανε τὸ πουρνὸ νὰ κόψνε κι ἐκεῖνο καὶ νὰ πάρνε

καὶ τὰ ξύλα, καὶ γλέπνε τὸ ἄκοπο κομμάτ σκώθηκε τ νύχτα καὶ στέκδανε ὁλόρτο. Τότες μιὰ γριά τς ἔφερε στο νοῦ τς π γῆδανε ὕψωμένο τὸ δῆδρο, καὶ δὲ γότ-σε κανεὶς νὰ πάρ ξύλα ἀπὸ κεῖ καὶ τ' ἄφκανε καὶ σάψανε γιὰ νὰ μὴ γολαστοῦνε.

Πολλοὶ πέρν-νε ἕνα τσάμα ἀπ' τ' ἄρρωστ τὰ ροῦχα καὶ τὸ δέν-νε σὲ καμμιάν ἄβατονιὰ κοδά στ' ἁγίασμα γιὰ νὰ δεθῇ ἡ ἄρρωστεια τ. Ἄλλι πάλε βάζνε ἁγίασμα σ' ἕνα κάπ, τὸ ζεσταίν-νε καὶ λούγγε τὸν ἄρρωστο, βγάζνε καὶ τὴ σκούφια τ, τὸ πκάμσο τ, ἡ τὸ σῶβρακο τ, κατὰ τν ἀστένεια πῶχι, καὶ τ' ἀφήν-νε ἐκεῖ γιὰ ν' ἀπομήκι καὶ ἡ ἀνάγι τ. Ἀκόμα κόβνε τρίχες ἀπ' τὰ μαλλιά τ καὶ τσὲ δέν-νε στς ἄβατονιές π γεῖναι στ' ἁγίασμα, γιὰ νὰ κοπῇ τὸ κακὸ ἀπὸ πάν τ καὶ νὰ σκαλώσ ἐκεῖ. Αὐτὰ τὰ κάμν-νε καὶ σ' ἄλλα ἁγιάσματα, στὸν Ἀηλιά, τ βαναγιά, τὸν Ἀηγιάνι, τὸν Αἰθόδωρο, τν Αἰ-απαρασκευῆ, τν Αἰτακατερίνι, γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ.

Ἀμὰ σκώθουνε τὰ δεμάτια, γιρὶζ ὁ κατσκὰς τὰ κατσίκια μέσ στὰ χωράφια καὶ τρώνε δ,τ στάχια βροῦνε Γι' αὐτὸ τὸ γάλα τς γένε-ται παχὺ καὶ τὸ καρδὰριζνε οἱ γιναῖκες μέσ στο καρδάρ, βγάζνε τὸ βούτρο, βράζνε τ' ἀργιάνι στραγιόυνε τὴ μζίτρα, καὶ τὸ τρώγαλο τὸ δίν-νε στὰ γροῦνια. Ἀπὸ καμμιά το πῆζ ξύγαλο καὶ ὕσταρα το καρδὰριζ καὶ σὰ βγάνι τὸ βούτρο κι ὕσταρα τὸ περνά, ἀπ τ τζαδῆλα καὶ γένετα ξύγαλο στραγιστό.

Ἀρκεύνε νὰ μαζών-νε τὸ καπνὸ, τσὲ περνάνε ἀρμαθιές, τσὲ δέν-νε στὰ κοδάρια καὶ τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο. Ὑσταρα τονὲ κάμν-νε ἐλπεδέδες, τονε γόφτνε στο χαβάνι, καὶ τονε πλοῦνε κατσακίκο, στο Ρετζὶ δίν-νε μόνε τς χορδάδες.

Ἀμὰ σωθοῦνε τ' ἁλῶνια καὶ μαζωχτοῦνε οἱ κουκνάρες ἀρκεῦνε οἱ βεγκέρες, σδάνκες, τὰ «μετζιά» ὅπως τὰ λέν οἱ Ἀλβασανιώτες. Μαζώνονται νιοὶ καὶ νιές στὰ σπίτια πῶχνε κουκνάρες τσὲ ξεφλουδί-ζνε, τσὲ ξερέν-νε κι ὕσταρα τσὲ τρίβνε. Τοῖ τρυφερές τσὲ διαλέζνε καὶ τσὲ βράζνε νὰ τσὲ φάνε. Ὁ νοικοκύρς μαγερέβ κανὰ πλάφ, ἡ καμμιά κούρκα, ἡ χήνα καὶ φλέβ τς βοηθητάδες. Ἐκεῖ π δλεῦνε τραβδάνε, χωρατεύνε, λένε χαϊμόσκα παραμύθια καὶ περνάνε τν ὦ-ρα τς με γέλοια καὶ χαρές.

Τώρα γένται τ' ἄβράβλα, τὰ βάζνε στὰ ταψιά καὶ τὰ λιάζνε, καὶ μεθαύριο τὰ κάμν-νε ρετσέλια. Τὰ πλάκια, τὰ παπάκια καὶ τὰ χινάρια ξετνάζδαι κι ἀρκεῦνε νὰ τὰ πλοῦνε καὶ νὰ τὰ σφάζνε.

Η' ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κι αὐτὸς εἶναι μήνας τῇ δλειᾶς. Ἀρκεῦνε νὰ σ-μαζώνται τ' ἁλῶνια, κι ὁποῖος ξαλωνίς, κβανεῖ τ' ἄχερο τ μετς καλαμωτές. Οἱ ζιζικὶ τὴν ἡμέρα καὶ οἱ γρύλι τ νύχτα ἀκόμα παίζνε τὸ σκοπὸ τς. Τὰ τσαούσια καὶ τὰ πρωϊμάδια ἀρκεῦνε νὰ γένται, τὸ ἴδιο καὶ τὰ ζέρδελα, τὰ καῖσιὰ καὶ τὰ σῦκα, τὰ μκρά καὶ ξακουσμένα γιὰ τὴ γλύκα τς περδικόσκα, τὰ μεγάλα ματζανιά, καὶ τὰ τρανύτερα τὰ λόπια π γεῖναι σὰν ἀπίδια, καὶ τ' ἄλλα τὰ στορογιά μετὸ μέλι στο σκισμένο πάτο τς. Οἱ σκάδες καὶ οἱ μελισσάδες, μετὰ τὰ φαδαχτερὰ γαλάζια καὶ κίτρινα φτερά, οἱ ἀχελώνες, οἱ λαγοί, οἱ ἀλεπές, τὰ

τσακάλια και τ' άλλα τ' αγρίμια κατεβαίν-νε στ' ἀβέλια, και οἱ ἀβ-τζίδες βγαίν-νε και τὰ σκοτών-νε. Ἀρκεύνε ν' ἀνοίγνε τὰ ραδίκια, τὰ μαυράκια, τὰ γαλάκια τὰ τσαλιά και πληθος ἄλλα λουλούδια ξε-θωριασμένα κι ὁ κόσμος ἀρκέβ νὰ συχοπαγαίν στ' ἀβέλια. Τώρα βγάζνε τὰ σκόρδα, τὰ κρομμύδια και τὰ λιάζνε. "Υσταρα πλέχνε τὰ σκόρδα ἀπὸ 100 και τὰ λένε πλεξούδες και τὰ κρομμύδια τὰ δέν-νε μὲ τὸ σάζ ἀρμαθιές και τσὲ λένε χέρια. Βγάζνε τὰ ροβύθια, τ' φακή, τὰ λαθήρια, τὰ κ-κιά, τὰ κουπανίζνε, τὰ λιχνάνε στὸν ἀγέρα και τὰ βάζνε στὸ κελλάρ γιὰ τὸ χιμῶνα.

Τοῖς πλειότερες φορές τὸν Αὐγουστο γένεται ζέστα ἴσαμε τς δε-καπέδε. Ἀμὰ κατὰ τὰ ἔβγα τ' Αὐγούστ, ἀπὸ καμμιὰ χρονιά κάμνει βροχές και κρὺο τσουχτερό μὲ κρουολογήματα κι ἀρρώστειες και τότες λένε τ παροιμία: «Ἀπὸ Αὐγουστο χειμῶνα».

Αὐτὸν τὸ μήνα βγάζνε και τς χωριανικοὶ τοῖς μράδες στὸ μεζάτ, σὰ δὲ τζ ἔβγανανε τὸν Ἀλωνιτή, και τσὲ παραδίν-νε σ' ἐκείνονα π θὰ δώκι τὰ πλειότερα, τὸ Σιλυβρινὸ τὸ παναγύρ.

Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια τοῖς πρώτες ὀχτῶ μέρες τ' Αὐγούστ τς ἔλεγανε δρίματα. Τώρα δρίματα λογαριάζνε μόνε τοῖς τρεῖς πρώ-τες μέρες, και σ' αὐτές, δὲ ἔλν-νε, δὲ λούγδαι και δὲ βαίν-νε στὸ νερό, γιὰτι λένε κόβδαι τὰ ροῦχα και κάμνει πανάδες τὸ πρόσωπό τ.

Αὐτὸν τὸ μήνα διαλέζνε τὰ ξετναμένα τὰ πετνάρια και τὰ καπο-νιάζνε. Γιὰ νὰ κάμς καπόνια και νὰ ταιριάζνε, θέλι νὰ γείναι στ γιόμς τ φεγαριού. Τότες γιομίζνε και παχαίν-νε σὰ δα γρουναίκα. Ἀμὰ τὰ κάμς στ σώσ τ φεγαριού, σώνται και δὲ βροκόβνε.

1. Πρωταυγουστιά. Σήμερα ὁ παπὰς διαβάζ ἀγιασμό στν ἐκκλησιά. Κάθε χωριανὸς φέρνει ἓνα κάπ γιομάτο νερό, γιὰ βακ-ήρ, γιὰ μαστραπά, γιὰ κανάτα, γιὰ ποτήρ, και τ' ἀραδιάζνε βρο-στὰ στὰ δμόθυρα τοῦ ἱεροῦ. Ἀμὰ ξεδιαβάσ ὁ παπὰς τὸν ἀγιασμό, πέρνει ὁ καθανεῖς τὸ κάπ τ και ὕσταρα παγαίνει στ' ἀβέλια τ και τ' ἀγιάζ, διαλέζ κι' ἀπὸ κανὰ πρωϊμάδ γινωμένο γιὰ κανὰ τσαούς και τὰ φέρνει στὸ σπὶτ τ.

Ἀπὸ σήμερα ἴσαμε τς 15 εἶναι ἡ νηστεία τ' Δεκαπεταύγουστου, και τνε πιάν-νε γούλος ὁ κόσμος γιὰτι εἶναι γιὰ τν ὑγεία τς. Δὲ δρῶνε κρηάτα και γαλατερά, και τὰ γάλατα τὰ κάμν-νε τυριά και τὰ γιομίζνε στὰ τλούμια γιὰ τὸ χιμῶνα. Τ Πασκαλιά δὲ σφάζνε τὰ κατσκάκια, κρατοῦνε τὰ τλούμια, τ' ἀλατίζνε, τὰ ξεραίν-νε στὸν ἥλιο και τῶρα τὰ κουρεύνε, δέν-νε τοῖς τρύπες π γήδανε τὰ ποδάρια και ἡ ὀρά, τὰ πλέν-νε καλά καλά, γιρίζνε τοῖς τρίχες ἀπὸ μέσα, και τὰ γιομίζνε τρι ἀπὸ τὸ λαιμό, βάζνε και ἄρμη μέσα, τὰ δέν-νε και τὰ βάζνε στ ράφ νὰ στεγνώζνε γιὰ τὸ χιμῶνα.

Ἀκόμα ἀπ' τὰ γάλατα, τώρα π νηστεύνε κάμν-νε χιμωνιάτκα. Βάζνε αὐγά, γάλα κι ἀλεύρι, τὰ ζμών-νε, τ' ἀνοιοῦνε φύλλα, τ' ἀ-φὴν-νε και στεγνών-νε καθόσο, ὕσταρα τὰ κόβνε μακριές λουρίδες, ἴσαμε δυὸ δάχλα φαρδιές, και τὰ ματακόφτνε μὲ τὸ μαχαίρ, ἴσαμε

μσὸ δάχλο φαρδιά, τ' ἀπλῶν-νε στὸν ἥλιο και ξεραίνται, τὰ γιομίζνε στὸ πθάρ και τὰ κρύβνε νὰ τὰ φάνε τὸ χιμῶνα. Αὐτὰ τὰ λένε «γιφ-κάδες» και γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ νερό και τὰ ζεματάνε μὲ τὸ βούτρο γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ κρητοζοῦμ και τὰ τρώνε.

Ἀκόμα κάμν-νε και κουσκούς, πού μοιάζ σὰ γόλιαδρος Πέρν-νε ἀλεύρι, τὸ βάζνε μέσα σὲ μιὰ σκαφίδα, στη μιὰν ἄκρη, ἔχνε και γάλα μ' αὐγά ἀνακατωμένο σ' ἓνα τέτζερ. Βάζνε βροστά τ μαγιά, μιὰ φούχτα περσνὸ κουσκούς, τνε περεχύν-νε ἓνα φιτζάνι, γάλα, ρίχν-νε και μιὰ φούχτα ἀλεύρι ἀπὸ πὰν κι' ἀρκεύνε νὰ τὸ γιρίζνε γούλο ἀπ' τὸ νὰ μέρος και νὰ τὸ τρίβνε κιόλας λαφρυά. Ἐκεῖνο φτουρίζ και γένεται πολὺ τὸ βάζνε στὸ κόσκινο, τὸ κοσκινίζνε νὰ πέσ τὸ ψλὸ μέσα στη σκαφίδα, κι' ὅσο ἀπομήκι στὸ κόσκινο, τ' ἀ-πλῶν-νε σ' ἓνα παστρικό σαδόνι νὰ στεγνώξ. Ἐτς ἔτς τὸ κάμν-νε γούλο, κι' ἄμα στεγνώξ καλά τὸ βάζνε στὸ πθάρ γιὰ σὲ κανὰ δουρβά και τὸ κρεμάνε στὸ καρφί, γιὰ νὰ μὴ τὸ μурδαρέψνε τὰ ποδίκια.

Αὐτὴν τ' σαρχκοστή τρῶνε ἐλιές και νερόβραστα φαγιά, δίχως λάδ και σταφλάκια, σῦκα, κι ἀβράβλα.

Ἀκόμα κάμν-νε και τραχανό. Ἄλλι τονε κάμν-νε μὲ ξύγαλο κι ἀλεύρι, ἄλλι μὲ γάλα ἀλεύρι και προζύμ, κι ἀπὸ κανεῖς τονε κά-μνει μὲ δομάτα. Τονε ζμών-νε, κόφτνε τὸ ζμάρ μὲ τὸ χέρ κομματά-κια, τ' ἀφὴν-νε στὸν ἥλιο νὰ ψαχναδιάσνε κομμά, ἴσαμε π νὰ μὴ ζμαριάζνε, ὕσταρα τὰ τρίβνε καλά καλά ἀπὰ στὸ κόσκινο νὰ πε-ράσ-νε, και ὕσταρα τὰ κοσκινίζνε. Τὸ ψλὸ π θὰ περάσ ἀπ' τὸ κό-σκινο, τ' ἀπλῶν-νε νὰ στεγνώξ χώρια και τὸ λένε τραχανό, κι ὅσο δὲ βερνάι ἀπ' τὸ κόσκινο, τς χοδράδες, τσὲ λένε τριφτή, και τὸ τρῶ-νε χώρια.

Τοῖς πρώτες δώδεκα μέρες τ' Αὐγούστ τσὲ λένε μερομήνια. Τσὲ κιτάζνε πολὺ αὐτές τς μέρες, γιὰτι κάθε μιὰ εἶναι κι ἓνας μῆνας, ὅποιος θέλι νὰ ξέρ τί καιρὸ θὰ κάμ γούλ τὸ χρόνο κιτάζ τὰ μερο-μήνια. Ἄν εἶναι νὰ ποῦμε τ βρώτ μέρα τὸ πournὸ συννεφιά, οἱ πρώτες μέρες τ Γεννάρ θὰ εἶναι σκοτνές, ἂν ὕσταρα βρέξ κατὰ τὸ μεσ-μέρ, γιὰ τὸ βράδ, γιὰ πάει καλὸς καιρός, ἔτς θὰ εἶναι κι ἐκεῖνος ὁ μῆνας στ μέσ και στ σώσ τ. Μὰ γούλι δὲ δοξάζνε τὰ μερομήνια τὸ ἴδιο. Ἄλλι λογαριάζνε τ βρώτ μέρα γιὰ τὸ Γενάρ, τ δεῦτερ γιὰ τὸ Φλεβάρ, ἄλλι πάλε ὀξωπίσ, τ βρώτ τοῦ Χστοῦ τ' δεῦτερ τὸν Ἀϊα-δριὸς κλπ. Ἀκόμα και γιὰ τὸ γαιρὸ δὲ τὰ κιτάζνε τὰ μερομήνια γούλι τὸ ἔνα. Εἶναι και π λένε ὁ καλὸς καιρὸς στὰ μερομήνια φα-νερώνι κακὸ κι ὁ κακὸς καλὸ γιὰ τς μῆνι. Ἄλλι πάλε κιτάζνε τς

δώδεκα ὥρες τς Πρωταυγουστιᾶς καὶ κάθε ὥρα τνε λογαριάζνε ἓνα μῆνα.

6. Τ' Ἀτ Σωτῆρος. Μεγάλη γιορτή. Ἐχνε ὀνομασία, ὁ Σωτήρης, ὁ Σωτράκης, ἡ Σωτρώ καὶ ἡ Σωτηρή.

Σήμερα γένεται παναγύρ στες Γιαλούς.

Ὅποιος ἔχι πρῶϊμα σταφύλια, μαζώνι σήμερα, τὰ φέρνει στυ ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπάς καὶ ὕστατα τὰ μράζνε.

15 Τς Παναγίας (Τὸ Δεκαπεταύγουστο). Μεγάλη γιορτή.

Ἐχι ὀνομασία ἡ Παναγιώτα, ἡ Παναγιωτή, ὁ Παναγιώτ-ς, ὁ Παναγιωτάκης, ὁ Πανανῆς, ἡ Δέσποινα, ἡ Δεσποινιώ, ἡ Δέσπω, ἡ Μαρία, ἡ Μαργώ, ἡ Μαριωρή καὶ ἡ Μαριωρώ.

Σήμερα γένεται παναγύρ στὸ Γαρδά, καὶ βαστάει ἴσαμε τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Ἐκεῖ εἶναι μιὰ μεγάλη πέτρα, τρύπια τὸ μέσ, πού τνε λένε Ζλόπετρα κι ὁ κόσμος πού παγαίνει στὸ Γαρδά περνάει ἀπὸ τὴ τρύπα ἐκείνη γιὰ νὰ τσέ πιάσ ἡ χάρ. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ λαχαίνει ἀπὸ κανεὶς χοδρός καὶ τονε σφίγῃ ἡ πέτρα καὶ δέ βαρὺ νὰ βγῇ, καὶ ὕστατα ἐκεῖνι π γεῖναι μαζί τ, ἄλλι τονε τραβάνε ἀπ' τὰ χέρια μὲ τὰ χέρια τς, ἄλλι τονε σκουδάνε ἀπ' τὰ ποδάρια μὲ τὰ ποδάρια τς καὶ τάζνε στ Παναγία καὶ τὸν ἀφήνῃ ἡ χάρ καὶ βγαίνει.

Τώρα καὶ ἴσαμε τὸ σῶς τ' Αὐγούστ, πολὺ τρῶνε τὰ ἀρμυρά τὰ ψάρια, κολιοί, κολιαρούδια καὶ σαρδέλλες, Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: Κάθε πράμα στὸ γαιρό τ, κι ὁ κολιός τὸν Αὐγούστο.

Σήμερα φεύγνε οἱ λελέγῃ καὶ πάνε νὰ ξεχιμωνιάσ-νε ἀλλοῦ.

23. Τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Σήμερα γένεται παναγύρ στὰ Δεμοκράνια.

29. Τ' Ἀη Γιάνι τ' ἀποκεφαλίστῃ. Σήμερα δὲ τρῶνε μαῦρο σταφύλι.

Θ' ΣΤΑΥΡΟΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Σταυρό. Σῶνται πιά τ' ἀλώνια καὶ οἱ δῶ οἱ δλιές, κι ἀρκεύνε νὰ γλυκαίν-νε στὰ καλὰ τὰ σταφύλια τὰ περατνά. Ἀρκεύνε νὰρκάει οἱ σταφλάδες π' ἀγοράζνε τ' ἀβέλια καὶ κβανιοῦνε τὰ σταφύλια στ Πόλι. Ἀπ' τ' ἀπάν τὰ χωριά, τὸ Κλαλή, τ' Ἀγαλανι, τὸ Τσιφλίκιο, τὴ Στράντζα, ἀρκεύνε νὰρκάει οἱ καρβουνάδες μὲ τ' ἀμάξια τς φορτωμένα κάρβουνα. Ἀπολυοῦνε τὰ βόδια τς ἀπ' κάτ στὸ τσνάρ, πλιοῦνε τὰ κάρβουνα κι ἀγοράζνε στάρ ἢ σταφύλια καὶ τὰ παγαίν-νε στὰ χωριά τς. Ἄλλι πάλε ἔρκαι μὲ τς καμήλες, γλάν-γλάν ἀραδιασμένες γραμμῇ, μὲ τὸ γαϊδουράκι ἀπὸ

βροστά, καὶ παγαίν-νε καὶ γονατίζνε στὸ Στοῦθο, στὸ μεῖδάνι. Τὰ παιδιὰ μαζώνται νὰ διοῦνε τς καμήλες καὶ τραβδάνε:

—Καμήλα κασιδιάρα
πού κατρεῖς τὰ μῆλα,
δὸς κι ἐμένα ἓνα.
—Εἶναι κατρουμένα.

καὶ τὸ ἄλλο:

—Ἀγαπᾶς τὰ σῦκα μῆλα;
—Ἀγαπᾶς καὶ τὴν καμήλα;
—Ἀγαπᾶς καὶ τὸ παιδί τς;
—Τότες πιέ καὶ τὴν πορδὴ τς

καὶ τὸ ἀδιάτροπο:

Ὁ φύλλος ἐγονάτισε καμήλα νὰ ψερίσῃ,
κι ὁ καμηλάρης πρόσταξε νὰ μὴ τὴν ζορλαδίσῃ.
Ἀκόμα ὕστερότερα, κατὰ τὰ ἔβγατ μηνοῦ, ἔρκαι οἱ πνακάδες μὲ τὰ πῆλινα τὰ πράσ-να τὰ πνάκια, πνάκες, τετζερέδες, καβουρδίστήρια, κουπες, κανάτες, γαβάτες, καυκιά, τὰ στολίζνε ἀπ' κάτ' στὸ Τσνάρ καὶ οἱ γυναῖκες τ' ἀγοράζνε μὲ τὸ στάρ. Ἐρκαι καὶ οἱ κεραμάρδες καὶ φέρν νε κεραμύδια ἀπ' τὴ Χώρα. Ἐρκαι καὶ οἱ βακ-ηρ-τζήδες μὲ λογῆς κοπῆς βακ-ηρκά, καζάνια, βακ-ῆρες, βακ-ῆρια, βακράκια, ταψιά, σ-νιά, τετζερέδες, σαχάνια, λεκάνες καὶ ἰβρίκια. Ὁ ἓνας φεύγει ὁ ἄλλος ἔρκεται. Κάθε μέρα ἀπ' κάτ' στὸ Τσνάρ τὰ πράγματα τς σεργί. Φέρν-νε καὶ πατάτες ἀπ' τὰ χωριά τ Τσεκμετζέ.

8. Τς Παναγίας τσῇ Σλυβρινῆς. Μεγάλη γιορτή. Παναγύρ στ Σηλυβριά. Σήμερα ξεστχίζνε τὰ τσιράκια. Πέρν-νε κι ἓνα κάρτο χώρια ἀπ' τὸ χάκι τς καὶ παγαίν-νε στὸ παναγύρ. Ὅποιος ἔχι τάμα στ Παναγία θὰ τὸ πᾶι σήμερα. Ἐκεῖ μαζώνται κόσμος καὶ κακὸ ἀπὸ γοῦλα τὰ χωριά τὰ δκά μας, κι ἀπ' τὰ Γανόχωρα κι ἀπὸ τ Πόλι ἀκόμα. Ὅποια ἔχι ἀρρωστιάρκα παιδιὰ τὰ παγαίνῃ καὶ τὰ πλεῖ στ Παναγία. Ὁ καδλανάφτς τὰ περνάει ἓνα σύρμα στὸ λαιμό τς καὶ φωνάζ «ὁ σκλάβος τς Παναγίας». Αὐτὸ τὸ φοροῦνε ὡς τὸ χρόνο, καὶ γιατρεῖται, καὶ ὕστατα ἀπὸ χρόν ξαναπαγαίν-νε πλερών-νε κανὰ μετζιτ κι ὅτ, ἄλλο τάμα ἔχνε. Εἶναι καὶ πού παγαίν-νε γιὰ νὰ σιργιανίσ-νε καὶ νὰ ψνίσ-νε.

9. Τς Ἀγιάς Ἀννας. Λαφρογιόρτ. Ἐχν ὀνομασία ὁ Γιακουμῆς, ἡ Ἄννα, ἡ Ἀννίκα, ἡ Ἀννιώ καὶ ἡ Ἀννίτσα.

14. Τοῦ Σταυροῦ. Μεγάλη γιορτή. Ἐχι ὀνομασία ὁ Σταυρος, ὁ Σταύρακος, ὁ Σταυράκης, ἡ Σταυρινή καὶ ἡ Σταυ-

ρούλα. Σήμερα μράζ ό παπάς βασιλικό στν έκκλησιά κι' ύσταρα στά σπίτια πώχνε τά μεγάλα κορίτσια. Γιατί λένε πώς δάε πήγε ή 'Αγία 'Ελένη τσ Γερουσαλήμ νά γιρέψ τσ Σταυρό του Χστού, όποιονα και νά ρώτ-σε κανείς δέν ήξεριε πού ήδνε. 'Απ' τά πολλά ένας γέρος είπε πγ είχε άκουστά πώς ό Σταυρός ήδνε παραχωμένος σ' ένα μέρος ποú πάδα φύτρωνε βασιλικός. Πήγανε τότες και ήύρανε τσ μέρος όπως τσέ είπε σκεπασμένο με βασιλικό. Σκάφτνε και βρίσκνε τρείς σταυροί, άμα δέ όργανε νά καταλάβνε ποιός ήδνε του Χστού. Κατά λαχου νά περάσ ένα λείψανο από κεί. Βάζνε τόν ένα τσ σταυρό άπάν στσ κιβούρ, τίποτα, βάζνε τόν άλλον, τίποτα, σάν έβανανε και του Χστού τσ Σταυρό, σκώθε ό πεθαμένος στσ περδέν. Τότες κατάλαβανε πώς αύτός είναι ό Σταυρός του Χστού, τονε πήρανε και τονε πήγανε στν έκκλησιά τς 'Ανάστασης. "Υσταρα τόν έκοψανε με τσ πριόνι τέσσερα κομμάτια και πήρανε από ένα τά τέσσερα πατριαρχεία. Τά πριονίδια τ' ανακάτωσαν με τσ μάλαμα πδκοψανε τά κωνσταντινιάτκα τά φλουριά, γι αύτσ κι εκείνα έχνε τν ίδια τ χάρ, σά τσ τίμιο ξύλο. "Όποιος έχι άπάν τ άπ αύτσ κουρσούμ δέ δονε περνάι, κι άμα τσ βάνι στσ ζμάρ άνεβαίνι χωρίς προζύμ. 'Από κείνο καταλαβαίνεσαι σάν είναι άληχνό τσ τιμιόζλο και τσ κωνσταντινιάτκο τσ φλουρί. Σήμερα φεύγουν τά χελιδόνια, άφου πρώτα τραβήσ-νε τ βαλιά τ φωλιά τς.

Ι') Α'Ι' ΔΗΜΗΤΡΙΑΤΣ

Αύτσ τσ μήνα τονε λένε 'Αΐδημητριάτ άπ' τόν "Αηδημήτρη, ποú είναι ή πιό μεγάλη τ γιορτή.

Στá έβα τ μήνα σώνται τ' άβέλια κι άρκέβ ό τρύγος, ό μουστος, τά ρετσέλια, τά πεκμέζια. Αύτς τς μέρες κατασκοτώνται στη δλειά. «Θέρος τρύγος πέλεμος». Τρυγάνε και τά καρύδια και τά μύγδαλα.

Με τη βρώτ τη βροχή άρκεύνε οι ψυχρίτσες και τά άλετρίσματα. "Όδς βρέξ πρώιμα κατά τά έβα του Σταυρού, όζαρίζνε μάνε μάνε και σπέρ-νε τά λινάρια και τά κ-κιά. Σώνται πιά οι σάλτσες και τά καπνά και τά κβανούνε στσ χωριό. "Όποιοι έχνε μεγάλετρα κάμν-νε νιάματα χιμωνιάτκα. Ζεύνε πεδέξ ζευγάρια βόδια, γιά βομβάλια κι άλετρίζνε και τσ βράδ άφήν-νε τ' άλέτρι στσ χωράφ γιά νά μη κβανιούνε τόσο βάρος' μόνο τσ γυνί πέρν-νε στσ χωριό κι' άμα σωθή τσ νιάμα, τότες φέρν-νε και τσ μεγάλετρο. Τρυγάνε και τσ σουρβα και τραβιούδαι πιά οι βεχτσήδες άπ' τ' άβέλια. Τά παιδιά παγαίν-νε στ' άβέλια και μαζών-νε τά τσαβρούδια.

'Ανοιούνε τ' άστράκια και τ' άΐδημητριάτκα.

Οι γυναίκες πέρν-νε τσ μουστο τονε κόφτνε με τσ άσπρόχωμα,

ύσταρα τονε στραγιούνε τονε βράζνε στσ ταβάδες, τονε κάμν-νε πεκμέζ, ύσταρα βάζνε μέσα τά λιασμένα τ' άβράβλα, τά σούκα, τά κυδώνια και τά κάμνε ρετσέλια. 'Ακόμα βράζνε και ματζάνες με τσ πεκμέζ, γιά κολοκύθια βελκαβάκια, άφου τά βάν-νε πρώτα στσ άσβέστη νά σφίζνε. 'Ακόμα κάμν-νε και λαρδέν με μουστο άκοπο. και τσ τρώνε τσ καλοκαίρ ανακατωμένο με τσ νερό, γιά δροσιστικό,

'Από καμμιά χρονιά άργεί νά βρέξ και τότες ανακάζδαι τ νύχτα νά κάμνε τ τζαμάλα. Καρφών-νε τέσσερα χοδρούτσκα ξύλα, σά τσερτσέβ, κι άπό πάν τρία βεργιά, τσ μεστ-νσ άψλότερο άπ' τ' ά-κρινά, και τσ σκεπάνε με μιá παλιά βρανιά, νά φαίνεται σά καμήλα με καβούρα. "Υσταρα πέρν-νε μιá κοκκάλα, τνε περνάνε σ' ένα κο-δάρ, δέν-νε και γιά τόν άπ' κάτ τσ τζεγνέ ένα σανίδ, κρεμάνε και κδούνια βόλκα στ μέσ τ τσερτζεβέ. "Ενας πέρνει τσ πίσω μέρος στσ νώμ τ κ' ένας άλλος τσ βροστνσ και βαστάι και τσ κοδάρ με τ γοκκάλα. "Ενας άλλος γένεται «χανούμσα», ένας «καμπούρς» κι ένας «γιατρός». Μαζώνται κι άλλι, όσ' θέλνε και πέρνε τ' τζαμάλα και τνε γιρίζνε μέσ στσ χωριό. "Αμα έρντε βροστá στσ σπít ποú έχνε καμμιά φιλινάδα, ψοφάνε τ τζαμάλα, δηλαδή τν άφήν-νε καταγής. 'Η χανούμσα τότες άρκέβ νά φωνάζ στσ καβούρ και νά τονε ζαμακών με μιá σόπα και νά τσρίζ: «Μαλιμί Ιστέριμ, κερατά καμ-πούρ». (Τσ πρᾶμα μου θέλω). 'Ο καβούρς δέ βονεί, γιαιτί ή καβού-ρα τ είναι παραγοιμισμένη με προβιές και λινάτσα, και λέει στ χανούμσα γιά νά τνε παρηγορήσ: «Σαβατζάκ, χανούμ, σαβατζάκ». (Θά περάσ κερά). Τότες φωνάζνε τσ «γιατρός» νά διή τί έπαθε ή τζαμάλα και ψόφσε. 'Ο γιατρός, κατά τσ μέρος λέει και γιατρικό. Σάν είναι βροστá στσ σπít κανινοú ποú έχι πρόβατα, λεί: «Θέλι μιá δκά τρί νά γένι καλά». "Υσταρα βαρούνε τ όρτα τ και γιρεύνε τσ γιατρικό, τσ πέρν-νε, σκών-νε τ τζαμάλα και παγαίν-νε σ' άλλο σπít και τνε ψοφάνε. Πάλε ή χανούμσα δέρνει τσ καβούρ και τσρίζ, εκείνος φωνάζ τσ γιατρός κι ό γιατρός λέει «Θέλι ένα ζεστσ ψωμί», γιά «ένα βκάλι πεκμέζ» γιά «ένα χιλιάρκο κρασί» κατά τσ τί έχνε σ' εκείνο τσ σπít. "Υσταρα πάλε ό καβούρς φωνάζ «'Ες μαλιμ ές» και σκών-ται και πάνε άλλο. "Όλω πολύ βαστάει ό ψόφος τς τζαμάλας άπ' κάτ στσ παραθύρια έκνής ποú κβανιέται κανείνας τς παρέας, γιά νά βγῇ τσ κορίτς νά τσέ κρίνι και νά τσέ δώκι κανά τίποτα νά φάνε, γιά μοστολαβάδα, γιά λιασμένα σούκα, γιά πίττα. 'Απ αύτσ άπόμκε ή παροιμία και λένε «Στν αύλή τ ψοφάνε τ τζαμάλα».

'Από καμμιά φορά τνέ παγαίν-νε και στ' 'Αλβασάνι και τνε γιρίζνε, και τνε τραβδάνε:

Didil-didil τζάμαλι

της τζαμάλας τὸ παιδί
ἔβγανε κακὸ στ' αὐτί
καὶ κασίδα στὴ γορφή.

26. Τ' Ἀΐδημητριοῦ. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα γιορτάζ
γοῦλος ὁ κόσμος. Ἀρκεύνε οἱ χαρὲς καὶ οἱ ἀρβῶνες. Ὀνομα-
σία ἔχι ὁ Δημήτρης, ὁ Δημήτρος, ὁ Δημητράκης, ὁ Δημητρούλης, ὁ Μη-
τσος, ἡ Δημετροῦ καὶ ἡ Δημητρούλα.

27. Τ' Ἀΐνέστορα. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Νέστωρ.

Οἱ γιναῖκες ἀρκεύνε νὰ λαναρίζνε τὰ μαλλιά, στρίφτνε τὰ κρο-
κίδια καὶ πλέχνε τσάρες γιὰ τς ἄδροι. Στρίφτνε καὶ ψλὸ μαλλί καὶ
τὸ διάζδαι μὲ τὸ κλουβί γιὰ μὲ τὴ διάστρα καὶ φαίν-νε ποδοπάνισ,
σερβέτες, ζνάρια, μεσόφστες, σαγιάκια κι ἀβάδες. Ἀκόμα ἀρκεύνε
νὰ φαίν-νε καὶ βαβακερά πανιά. Μαζαλιάζνε τὸ στημόνι μὲ σαποῦνι
κι ἀλεῦρι μέσ στὸ ζεστὸ νερό. Ὑσταρα τὰ στεγνών-νε, τὸ ρίχν-νε
στν ἀνέμ τὸ καλαμιάζνε, τὸ διάζδαι, τὸ περνάνε στὰ μτάρια, στὸ
χτένι, τὸ ζεύνε στὸν ἀργαλειό, καὶ τὸ φαίν-νε.

ΙΑ' Αἰ' ΔΡΙΑΣ

Αὐτὸ τὸ μῆνα ὁ κόσμος σπέρνει ὄσα χωράφια ἀπόμκανε ἄσπαρ-
τα, προτοῦ ν' ἀρκέψνε οἱ παγωνιὲς καὶ τὰ χιόνια. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ
στὸ ἔβγα τοῦ μῆνα κάμνει μεγάλο τφάνι, κι ἄλλες πάλε βολὲς χι-
ονίζ ἀπ' τς δέκα κι ὕσταρα. Γι' αὐτὸ λένε τς παροιμίες: «Ὁ Ἀΐ-Μη-
νάς τὸ μῆνισε, κι ὁ Φίλιππας τὸ καρτερεῖ», καὶ «Στσί τριάδα Ἀΐα-
δριάς, ἀδριεῦετ ὁ βοριάς».

Ἄμα ἀρκέψνε τὰ χιόνια, κόβδαι οἱ δλειὲς στὰ χωράφια. Οἱ γι-
ναῖκες ἀρκεύνε νὰ βαλῶν-νε τὰ χιμωνιάτκα ροῦχα, καὶ βασιλαδίζνε
τὰ τσάπια, καὶ τὰ παιδιὰ νὰ παγνίν-νε στὸ σκολιό, μὲ τὸ μαμκάκι
στὸ κεφάλι, καὶ τὸ ψωμί στὸ καλαθάκι.

Γοῦλο τὸ Σαραδάμερο σπέρν-νε δέδρα, γιατί τώρα πιάν-νε.

Οἱ γριὲς ἀρκεύνε νὰ στρίφτνε μαλλιά καὶ νὰ κάμν-νε ρόκα. Ἄμα
γιομίσ τ' ἀδράχτ, τὸ γλυοῦνε στὸ γλυτήρ, π γεῖναι ἓνα ξύλο τσατα-
λωτὸ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, καὶ στν ἄλληνα ἔχι μιὰ τρύπα, ποὺ μέσα περ-
νάνε ἓνα καρφί. Τὸ γλυτήρ ἔχ μάρκος ἓνα πχόπλο. Σὰ γλύσ-νε τὸ
μαλλί κι ὕσταρα μετράνε τς κλωστὲς καὶ τσὲ χωρίζνε σὲ πάσματα,
ἀπὸ πενήδα ἴσαμε πενήδα πέδε ζευγάρια, κι ἄμα γέν-νε τὰ πάσμα-
τα ὀχτώ, τὰ λένε ἓνα μσοπήχι, τὸ βτάνε μέσ στὸ νερό νὰ βραχοῦνε
καλὰ καλὰ, τ' ἀφῆν-νε νὰ στεγνώξνε, κι ὕσταρα βγάζνε τὸ μσοπήχι
ἀπ' τὸ γλυτήρ καὶ τὸ μαζών-νε κβάρ στὰ χέρια γιὰ στν ἀνέμ.

1. Τ' Ἀΐ Ἀνάργυρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Ἀργύρης καὶ
ἡ Ἀργυρή.

8. Τῶν Ταξιάρχῶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μχάλης, ὁ
Μχαλιός, ὁ Μχαλάκης, ὁ Μούχαλος, ὁ Γαβριηλάκης κι ὁ Ἀξιῶτ-ς. Τὸ
Μιχαήλ τονε γιορτάζνε γιατί πέρνει τοῖ ψχές.

11. Τ' Ἀΐ Μηνᾶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μνάς.

Αὐτὸς ὁ Ἅγιος κινηγὰί τοῖ κλέβδες, καὶ βρίσκι τὰ χαμένα.
Ἀπὸ σήμερα σφίγι τὸ κρύο καὶ μρίζ χιόνι.

13. Τ' Ἀΐ Γιάννι τ' Χοσοστόμ. Λαφρογιόρτ. Γιορ-
τάζ ὁ Χοστόμος.

14. Τ' Ἀΐ Φιλίπ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Φίλιππας, ὁ Φι-
λιπάκης, ἡ Φιλίππα κι ἡ Φιλιππίτσα. Σήμερα σὰ χιονίς, ἴσαμε τὸ
Μάρτ δὲ λυῶν-νε τὰ χιόνια. Ἀπ' αὔριο ἀρκέβ τὸ Σαραδάμερο.

18. Τ' Ἀΐ Πλατάν. Ὁ,τ καιρὸ κάμ σήμερα, τέτοιος θὰ παῖ
ὁ καιρὸς γούλ τὸ Σαραδάμερο.

21. Τς Παναγίας στὴ μσοσπορίτ-σας. Τνε
λένε ἔτς γιατί ἀπάν κάτ ἔχνε τὰ μσὰ τὰ σπαρτὰ σπαρμένα ὥς τὰ
τώρα.

25. Τς Ἀγία Κατερίνις. Λαφρογιότ. Γιορτάζ ἡ Κατε-
ρίνα, ἡ Κατίνκω, ἡ Κατίνα, ἡ Κατιώ, ἡ Κατερνιώ, καὶ ἡ Ἐρινιώ.

30. Τ' Ἀΐ Ἀδριός. Μεγάλι γιορτή. Ἐχν ὀνομασία ὁ
Ἀδρέας, ὁ Ἀδριάς, ὁ Ἀδρόνικος καὶ ἡ Ἀδρονίκη. Ἀπὸ σήμερα πλα-
κῶν-νε τὰ πολλὰ τὰ χιόνια, π γιομίζνε οἱ πόρτες καὶ ὁ κόσμος ἀναγ-
κάζδαι νὰ βαινοβγνίν-νε ἀπ' τὰ παραθύρια, ἴσαμε ν' ἀνοίξνε δρόμο
μὲ τὰ φκιάρια Ἀρκεῦνε νὰ βάζνε κρασί στς καδῆλες γιατί τὸ νερό πιά
παγώνι, βγαίνει τὸ φτυρί ἀπὸ πάν καὶ σβήνι ἡ καδῆλα.

ΙΒ' ΠΑΧΝΙΣΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Παχνιστή, γιατί δέν-νε πιά τὰ βόδια
καὶ τ' ἀγελάδια στὸ παχνί, καὶ δὲ δὰ βγάξ-νε ὄξω νὰ βοσκίσ-νε ἴσα
με π νάνοιξ ὁ καιρὸς. Τονε λένε καὶ Χστό, ἀπ' τ γιορτὴ τοῦ Χστοῦ.

Ἀρκέβ πιά ὁ καθεαυτοῦ χιμώνας, με τὰ τσουχερά τὰ κρύα, τὰ
καβάδκα χιόνια, τὰ κρυώματα, τς κόκκινες μύτες, τὰ σκασμένα χέ-
ρια καὶ τς παγωμένι δρόμ, ποὺ μιάζνε σὰ νὰ τς ἔστρωσε κανεῖς
γιαλί.

4. Τς Ἀΐα Βαρβάρας. Μεγάλι γιορτή. Ἐχὶ ὀνομασία ἡ
Βαρβάρα.

Ἡ Ἀῖα Βαρβάρα φλάι τὸ γόσμο ἀπ' τν εὐλογία. Σήμερα βράζνε κουπανισμένο στάρ με ζάχαρ καὶ σταπίδες, σά τσορβά, τὸ κενών-νε στις κοῦπες, τὸ πισπιλών-νε με κουπανισμένα καρύδια καὶ τὸ τρώνε. Αὐτὸ τὸ λένε βαρβάρα, καὶ γούλι πῶχνε παιδιὰ, θὰ τὸ κάμνε καὶ θὰ μράσ-νε στοὶ δκοὶ καὶ στις φίλι.

5. Τ' Ἀ Ἡ Σ Ἀ β β α. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Σάββας.

6. Τ' Ἀ Ἰ Ν ι κ ο λ ὸ υ. Μεγάλι γιορτή. Ἐχν ὀνομασία ὁ Νικόλας, ὁ Νικολής, ὁ Νικολάκης κι ὁ Νίκος. Ὁ Ἀἰ Νικόλας φλάι τς γεμιτζήδες.

Γι' αὐτὲς τοῖ τρεῖς γιορτὲς λένε γιὰ ὅποιονα δὲ τζέ δοξάζ, πῶς σὰ ξανάρτ ἡ Ἀῖα Βαρβάρα δὲ θὰ τς εὖρη ζῆανοί. Θέλνε νὰ ποῦνε δεγί π θ' ἀφήκι τν εὐλογία νὰ τσὲ παιδέψ, καὶ λένε:

Ἀῖβαρβάρα βαρβαρώνι,
Ἀησάββας σαβανώνι,
κι' Ἀἰνικόλας παραχώνι.

Οἱ Καραμανλήδες πάλε λένε: Ἀῖβαρβάρα, βάρ, Ἀησάββα, σάβ, Ἀἰνικόλα, δούρ, Δηλαδή Τς Ἀἰ Βαρβάρας πάνε (στη δλειά), Τ' Ἀη Σάββα στεῖλε (στη δλειά) καὶ τ' Ἀἰ Νικόλα σταμάτα.

9. Τς Ἀ Ἰ ας Ἀ ν ν ας. Λαφρογιόρτ. Σήμερα ἀρκεύνε νὰ μαγαλών-νε οἱ μέρες.

12. Τ' Ἀ Ἰ Σ π υ ρ δ ὶ ν. Μεγάλι γιορτή. Ἐχῖ ὀνομασία ὁ Σπύρος.

Ὁ Ἀἰ Σπύρωνας εἶναι γιὰ τ αὐτιά, κι' ὅποιος πονεῖ τ αὐτί τ, βτάι ἕνα βαβάκι στ' καθήλα τ, τὸ βάζ στ' αὐτί τ καὶ πέρνάι.

15. Τ' Ἀ Ἰ Λ ε φ τ ῆ ρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Λευτέρς κι ὁ Λευτεράκης, καὶ γούλες οἱ βαρούμενες γυναικες, γιὰ νὰ λευτερωθοῦνε με τὸ καλό.

Ἀκόμα γιορτάζνε καὶ οἱ μαμές.

13. Τ' Ἀἰ στρατίου. Ἐχν ὀνομασία ὁ Στράτος κι ὁ Στρατής.

16. Τ' Ἀ Ἰ Μ ο δ ῆ ς τ. Μεγάλι γιορτή. Ὀνομασία ἔχῖ ὁ Δήμος.

Ὁ Ἀἰ Μόδεστος εἶναι γιὰ τὰ χαϊβάνια, καὶ γιατί στοὶ Μηναῖο τς ἐκκλησίας δὲ τὸν ἔχῖ, ἔχνε χωριστὴ φλάδα γιὰ τν ἀκολουθία τ. Ὅς ἔχνε μεγάλα χαϊβάνια κάμν-νε ἄρτο, καὶ πέρν-νε τ' ἀδίδερο καὶ τὸ δίν-νε στὰ χαϊβάνια τς νὰ φάνε καὶ νὰ μὴν ἀρρωστάνε.

24. Πα ρ α μ ο ν ῆ τ ο ὕ Χ σ τ ο ὕ. Σήμερα γιομίζνε τς γωνιὲς τσερπιά, γιὰ νὰ μὴ βοροῦνε νὰ κατεβοῦνε οἱ καλικάτζάρ καὶ κλέψνε τὰ γρούνια, π τὰ σφάζνε σήμερα, γιὰ καὶ λίγες μέρες κόμ βοροστήτερα

γιὰ νὰ στραγίσ τὸ κρηάς, καὶ γιὰ νὰ πλήσ-νε τὸ παραπανίσιο. Οἱ καλικάτζάρ ὄλω βοροστά ἔρκαι ἀπ' κατ στοὶ Τσανάρ, χορεύνε μιὰ γύρα κι ὕσταρα σκορπάνε μέσ στοὶ χωριό. Ὅπ τσὲ μρίς γρουνίσιο κρηάς κατεβαίν-νε ἀπ' τ γωνιά γιὰ νὰ τὸ κλέψνε. Ἡ γριά τοῦ σπιτιοῦ, γούλο τσ ἔχῖ ἔννοια, κι' ἅμα νοιώσ π κατεβαίν-νε, δίνει δμάνι τὰ τσερπιά, καὶ τς ἀναγάζ νὰ φύγνε. Λένε γιὰ μιὰ γριά π τ Δωδεκάμερα, ἔψνε γρουνίσιο στη σκάρα, κι ὁ καταραμένος ὁ καλικάτζαρος κρυμμένος μέσ στ γωνιά φύλαγε νὰ τ' ἀρπάξ. Καπῶς ἄφε μιὰ βολὰ ἡ γριά τ μασιά ἀπ τὸ χέρ τς γιὰ νὰ σκουπίσ τ μύτ τς, αὐτὸς ἐμέν ἀπλώνι τὸ μαλλιάρὸ τὸ χέρ τ νὰ καπτίς τὴ βορίζοι. Μιὰ τὸν ἔχῖ ἡ γριά με τὸ δαυλὶ π βάσταγε. Αὐτὸς τραβήκε μέσ στ γωνιά καὶ παραφύλαγε τν ὥρα π θὰ βαζε ἡ γριά τὸν βορίζοις στοὶ πνάκι, γιὰ νὰ τς ἀρπάξ μαζωμένες. Τότες ρίχνει ἔκείνι μιὰ φούχτα λινάτσα μέσ στ γωνιά καὶ φλογάρσε στὰ παρὰν τονε τσουρούφλισε στὰ καλά. Πάι καὶ πάι μέσ ἀπὸ τ γωνιά ὁ καλικάτζαρος τσερίζοις:

Μ' ἔκαψες κερά Δουδού,
καὶ στὰ βούτια καὶ παδοῦ.

Οἱ καλικάτζάρ δὲ σκορπίσ-νε μέσ στοὶ χωριό βαίν-νε ἄγριοι στὰ σπίτια καὶ φοβερίζνε τὰ παιδιὰ με τς φωνὲς καὶ τὸ πατερρὴ π κάμν-νε, καὶ τραβδάνε:

Τσάγγηρ τσαγγηρτὴ μασιά,
πεζεβέγκ Ἀναστασιά,
Ποῦ ν' τὸ τόπι τὸ πανί;
— Ἀποκάτ στην γλαβανή.
— Ποῦ εἶναι καὶ τὸ λιναρένιο,
καὶ ἡ μσάδα τὸ λαρδί,
τὸ λαρδί τ' ἀλατισμένο;

Ἀπόψα, ἅμα πάρ νὰ σκοτιδιάζ, βγαίν-νε τὰ παιδιὰ με τὰ φαναράκια, γιρίζνε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα τὰ σπίτια καὶ καλαδάνε:

Χριστοῦγεννα, πρωτοῦγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου.
Χριστὸς γεννιέται σήμερα, Χριστὸς πρωτογεννιέται.
Γεννιέται κι ἀναθρέφεται με μέλι καὶ με γάλα.
Τὸ μέλι τὸ τρώνε οἱ ἄρχοντες, τὸ γάλα οἱ παπάδες,
καὶ τ' ἄλλα τὰ καλά φαγιά τὰ τρών οἱ δεσποτάδες.

Καὶ τοῦ χρόν.

Σὰ θέλι ἡ νικοκερά, λέι στὰ παιδιὰ καὶ τραβδάνε καὶ τὸ καθε-
νείνενα τοῦ σπιτιοῦ κι ὕσταρα τὰ δίνει καναζοῦ δεκάρες γιὰ κανὰ
γροσάκι καὶ παγαίν-νε ἄλλοι. Ὅλω βοροστά λένε γιὰ τὸ νοικοκύρ:
Ἐσένα πρέπ ἀφέντ μου καράβια ν' ἀρματώσης,

καί τὰ σκοινιά τοῦ καρβιοῦ νά τὰ μαλαματώσης.
 Ἐσένα πρέπ ἀφέντη μου στήν τάβλα νά καθίζης,
 μέ τό να χέρι νά μετῶς, μέ τ' ἄλλο νά δανείζης.
 Καί πάλε ξαναπρέπη σου καρέκλα ἀσημένια,
 γιά ν' ἀκουμπᾶς τή μέση σου τή μαργαριταρένια.

“Υσταρα λένε γιά τή νικοκερά :

Σάν τί τραβούδι ταιριαστό νά ποῦμε τῆς κεῖρας μας,
 π ἀλλάζεις καί στολίζεσαι, στήν ἐκκλησιά παγαίνεις,
 κι ὅθε περάσης καί διαβῆς μοσκοβολοῦν οἱ στράτες.
 Κερά χρυσή, κερά ἀργυρή, κερά μαλαματένια,
 ἄπλωσε τὸ χεράκι σου στή χουμαγένια τσέπη,
 βγάνε φλουρί καί κέρνα μας πού μαστε βραχνιασμένα.

“Υστερα λένε γιά τὸ γιό :

Κερά μου τὸν υἱόκα σου τὸ μοσκοκανακάρη,
 τὸν ἔλουζες, τὸν χτένιζες καί στὸ σκολιὸ τὸν στέλνεις.
 Τὸν ἔδερνε ὁ δάσκαλος μέ μιὰ χρυσή βεργίτσα,
 τὸν ἔδερνε ἡ δασκάλισσα μέ δυὸ κλωνάρια μόσκο.
 Κερά μου τὸν υἱόκα σου παπᾶ νά τονε κάμης,
 νά βαίνει νά βγαίνει νά λειτουργᾶ, θυμιάμα νά μυρίζει
 —Παπᾶ μ γιατί μοσκοβολᾶς; Παπᾶ μ γιατί μυρίζεις;
 —Ἡ μάννα ποῦ μ' ἐγέννησε καί μέ κοιλοπονοῦσε,
 μόσκον ἔτρωγε τὸ πρωί, μόσκον τὸ μεσημέρι.
 καί τὸ ἡλιοβασίλεμα, ἀφράτο παξιμάδι.

Κι ὅλω πῖς λένε γιά τὴ γόρ :

Γερακινίτσα πλουμιστή, μέ τὰ ἐφτά κουδούνια,
 τρία λαλοῦνε τὸ πρωὶ τρία τὸ μεσημέρι,
 τὰ τρία τὰ καλύτερα λαλοῦν προξενητάδες,
 προξενητάδες καί γαμπροὶ πὸ μέσα πὸ τὴν Πόλη.

Κι' ἐμεῖς πολυχρονοῦμεν τὴν καλὰ νά τὰ περάση.
 νά ζήση σάν ἀρχόντισσα, ν' ἀσπρίση νά γεράση.

Καί εἰς ἔτη πολλὰ.

Οἱ νικοκερές ἀπόψα κάμν-νε τὰ σαραγλιά τς μέ τὸ βεζίρ καί τὰ
 ψήν-νε στὸ μαγάλι, γιά στὸ φούρνο, ὕσταρα τὰ περεχύν-νε ζάχαρ καί
 τὰ τρώνε.

25. Τοῦ Χστοῦ. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα ἔχν' ὀνομασία ὁ
 Χρίστος, ὁ Χσάκης, ὁ Χστόδλος, ὁ Χσάφς, ἡ Χσὴ, ἡ Χσάνα, ἡ Ξαφέ-
 νεια, ὁ Μάνώλς κι ὁ Μανωλάκης.

Γοῦλος ὁ κόσμος παγαίν-νε σὺν ἐκκλησιά, καί στὸ γύρισμα κάδ-

δαί στὸ τραπέζι, τρώνε γρουνίσες βριζόλες, τὰ ψαρνέρια, πατσᾶ
 καί σχραγλί, τσοῦζνε κι ἀπὸ κανεῖνα κρασάκι κι εὐκιοῦδαι: «Κι ἀπὸ
 χρόν γεροὶ καί καλόκαρδοι». “Υσταρα ἀπ τὸ μεσ-μέρ βγαίν-νε σὺν ὀνο-
 μασίες.

Ἀπὸ σήμερα ἀρκεῦνε τὰ Δωδεκάμερα. Σὰ δύχι νά γενιθῇ κανὰ
 παιδί αὐτὲς τς μέρες, τὸ δέν-νε μέ μιὰ σκορδοπλεξούδα, γιά ψαθό-
 σκινο, ἀπὸ τ' μεσ τ καί σὺν μάννας τ τὸ ποδάρ, γιά νά μὴ δο πάρνε
 οἱ καλκατζάρ καί τὸ κάμνε καλκατζαράκι. Τὸ ἀβάφτιστο παιδί,
 ὅποτε καί νά γενιθῇ, τὸ λένε, σάν εἶναι ἀγύρ «δράκο», καί σάν εἶ-
 ναι κορίτσ «πατσούρα». Ἀπὸ σήμερα ἀρκεῦνε νά σφάζνε τὰ καπό-
 νια, ὥσαμε τ Τσιγκνιπέφτ ποῦ τρώνε τ' ὅλω ὕστερνό.

Ἡ παροιμία λέι: «Τοῦ Χστοῦ μέ τς πεντόφλες, καί τ Πασκαλιά
 μέ τὰ ποιήματα», γιὰτὶ θέλνε νά ποῦνε πῶς ἅμα κάμ παγωνιά τῶρα
 καί βροχές τ Πασκαλιά, ἐκεῖνι τ χρόνια θά κάμ μεγάλο βερεκέτ.

26. Τς Παναγίας.

27. Τ' Ἀΐ Στεφάν. Κι αὐτὲς τοῖ δυὸ μέρες τσὲ λοχτριάζνε
 γιορτές. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Στεφανῆς, ὁ Στέφους κι ἡ Στεφα-
 νάρα.

31. Παραμονὴ τς Πρωτοχρονιάς. Ἀπόψα οἱ ἀρβω-
 νιασμένη θά στείλνε σὺν ἀρβωνιασικά τς πεσκέσια, πωρκά. μετα-
 ξωτὴ ὀμπρέλλα, πεντόφλες λουστρίνι, καί κανὰ φουστανλίκι.

Τὰ παιδιὰ βγαίν-νε μέ τὴ σκοτίδα καί καλαδάνε τὸν Ἀϊ Βασίλι
 Αὔριο τὸ πουργὸ ὅποιος θά πάι. ὅλω ἡροστά σὺν γεννεῖς τ,
 τονε βάζνε καί κάθεται ἀπάν σὺν σκούπα, πῖς ἀπὸ τ ὀρτά τ ὀδά,
 τονε δίν-νε καί μιὰ φούχτα στάρ γιά κριθάρ στὸ χέρ τ, καί σκορπάι
 κατὰ γῆς στὸ πάτωμα καί κάμνει: «Κλώκ κλώκ κλώκ» σὰ γλώκα,
 γιά νά βγάν-νε πρώϊμα πλιά.

Καθὸς ἔχνε τὸ συνήθειο, ἅμα ν ἔρτ μσαφίρς, τονε παγαίν-νε στὸ
 γαλὸ τὸν ὀδά, κι ἅμα κάτσανε, πέρνει ἡ νικοκερά ἕνα καλὰμ καί τονε
 βρεῖ σὺν πλάτ ἀπ τὰ ψέματα καί λέι:

Σούρβα, σούρβα, σουρβανιά,
 σάν ἀσήμι τὰ κανιά,
 γερό κορμί, γερό σταυρί,
 καί τοῦ χρόνου νά ν' καλὰ.

Αὐτὸ κομ πολὺ τὸ κάμν-νε σὺν ἀπάν τὰ χωριά κι ὅς χωριανοὶ
 π ἀπὸ κείνα βροστάι ἡ κούδα τς.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ

Ἄβχτσινά=βάτος.
 ἄβρᾶβλο=κορώμηλον.
 ἄβτςῆς=κυνηγός.
 ἄγιᾶζω=ραντίζω δι' ἁγιασμοῦ.
 ἄδεξιμ=βαπτιστικός.
 ἄλάκκισ=ολόκληρος.
 ἄληχινός=ἀληθινός.
 ἄλλωνίνα=ἐνίοτε, ἐκτός τούτου.
 ἄβχρία=ἀποθήκη σιτηρῶν.
 ἄναδύνω=ἀναβρύω.
 ἄνάγ1=ἀνάγκη.
 ἄοιδ=ἄνοιγω.
 ἄντζακ=μόλις.
 ἄλετ=ἔθιμον.
 ἄντιδερο=ἀντιδωρον.
 ἄξπαδαν=αἰφνηδίας.
 ἄβέλι=ἀμπελών.
 ἄπά=ἐπί, ἐπάνω.
 ἄπάν ἄπκνωτός=ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου.
 ἄπκνκθιοῦ=ὑπεράνω.
 ἄπόλυα=ἐλευθερία κινήσεως.
 ἄπολινάγω=ἀφήνω.
 ἄπομῆσκα=μένω.
 ἄπὸ πάν=ἐπὶ πλεόν.
 ἄράδκ=σειρά.
 ἄργιάνι=τὸ ἀποβουτυρωμένο γάλα.
 ἄρίσκα=ὑστειχισμένο, κατημένο.
 ἄρκευω=ἄρχίζω.
 ἄρνιθ=πετεινός.
 ἄρπκχτὸ νερό=ἀμίλητο νερό.
 ἄρτο=5 λειτουργιές, τὸ σιτήρ. καὶ τὸ λάδι καὶ τὸ κρασί μαζι.
 ἄρτύνμακ=τρώγω μὴ νηστήσιμα φαγητά.
 ἄρμηκ=ἄργυρᾶ ἀντικείμενα.
 ἄλῆ=ἐν γένει.
 ἄσ-μκίνι=ζημαίνει ἢ καμπά α.
 ἄσπρο=μικρὸν νόμισμα, 1/3 τοῦ παρᾶ.
 ἄτσκαλ=εὐμετάβλητος.
 αὐγίτακ=μόλις ἀρχίσῃ νὰ ροδίζῃ ἢ αὐγῇ.
 ἄχερίστκ=ὁ σωρὸς τοῦ ἀχύρου εἰς τὸ ἄλωνι καὶ ὁ τόπος ὅπου κεῖται,

ἀψίδα=ξύλινον τμήμα τῆς περιφερείας τοῦ τροχοῦ.
 Βάζω καὶ στ τσέπη μ=λαμβάνω πλεόν τοῦ δέοντος.
 βκρῶ τουβέλια=στήνω ὁρόσημα λειμῶνων.
 βκρούμενι=ἔγκυος.
 βκσ-λεῦω=ἐπιτυγχάνω εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν.
 βκσταγκριά=λευκός, λινός, χονδρός σάκκος, μήκους 2 περίπου μέτρων.
 βγῆκε τὸ κευσκοῦνι τ=ἐκοπίασε πάρα πολὺ.
 βελέντζα=ἡ νόσος γρίππης.
 βιζιτα=ἐπίσκοπος ἐπὶ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ.
 βόιβοδκς=ὁ ἀρχηγός τῶν κακοποιῶν.
 βρκνιᾶ=χονδρός μάλλινος τσέπη εἰς τεμάχια συνερραμμένα.
 Γέγδιαζε=ἐδίαζετο.
 γήδκνε=ἦτο.
 γενιᾶ=συγγενεῖς.
 γεδέκνι=σχοινὶ διὰ τοῦ ὁποῦ ὁδηγοῦν ζῶον.
 γιζλίκκια=τὰ κατὰ τὴν ἀνοιξιν σπειρόμενα σιτηρά.
 γιαβᾶς=ξύλινη γεωργικὴ περόνη με 4—5 ὀδόντας.
 γικστίκνι=φύστρον.
 γινωμένο=ῥιζιον.
 γιουρούκνικ λανάρ=λανάρι ἐκ δύο ξυλίνων πλακῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι καρφωμένον τετράγωνον δέμα, πλήρες μικρῶν ἀγκυλωτῶν συρμάτων.
 γιφκᾶς=εἶδος ζυμαρικοῦ.
 γλέπω=βλέπω.
 γλυῶ=τυλίσσω τὴν κλωστήν ἀπὸ τοῦ ἀδράχτι εἰς τὸ γλυτήρι.
 γνεύω=κάμνω νεύμα.
 γεῦλος=ἄλος.
 γεύρνα=ἑξαμενὴ ἐκ μονολίθου, χωρητικότητος 1 περίπου κυβικοῦ μέτρου ἢ βάθους 5 ἑκατοστῶν τοῦ

μέτρου, χρησιμεύουσα διὰ νὰ πλύνουν ἐν αὐτῇ τὰ ροῦχα.
 Δάχλο=δάκτυλος.
 δεκράνι=δίκρανον, γεωργικὴ περόνη ξυλίνη με 2 ὀδόντας, ἢ σιδηρᾶ με 2 ἢ καὶ περισσοτέρους.
 δέ βορσε=δέν ἡμπόρεσε.
 δεδρόγκ=δενδρόειον, βιόλα.
 δερμόνι=μεγάλο κόσκινον μετὰ τὸ ὁποῖον κοσκινίζουν τὰ γεννήματα εἰς τὸ ἄλωνι.
 δέσ=δεξαμενὴ ὅπου μαζεῦουν τὸ νερὸ ποῦ γυρίζει τὸν νερόμυλον.
 δίκλωνι κλωστή=ἐκ δύο νημάτων.
 δίνω τὸ μακκάρ=πωλῶ πρὸς σφαγὴν.
 δκός=ἀγγενης.
 δλειᾶ=ἔργον.
 Δμέθρα=τὸ "Ἅγιον Βῆμα.
 δεζᾶζω=πιστεύω καὶ τηρῶ ἔθιμόν τι.
 δρσκελάγω=διασκελίζω, περνώ ἄνωθεν.
 δρεπάνι=μικρὸν δρέπανον θεριστοῦ.
 δρίμκτα=αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Μαρτίου, τοῦ Αὐγούστου, ἢ Κόκκινη Πέφτη καὶ αἱ 2 Πέμπται μετ' αὐτήν.
 Ἐγεράκνι=ἐφίππιον, σέλλα.
 ἐγλεντζές=διασκεδάσεις.
 ἔδε=μόλις.
 ἔδεκνι=ἐνδῶ, ἀκριβὸς ἐκεῖ.
 εἰκονοστάθ=τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰκονοστάσιον.
 ἐλπεζές=δεσμὶς ξηροῦ καπνοῦ.
 ἐμέν=αἰφνης.
 ἔσβεζ=ἐτίμησες.
 ἔχι=τὸ ἔχι, τὰ ὑπάρχοντα.
 Ζαλίζω=περιπλέκω τὰ νήματα.
 ζακκῶνω=κτυπῶ δυνατὰ διὰ ράβδου.
 ζακῶννα=αὐλὸς ἀπὸ τοῦ στελέχους κριθῆς ἢ βρώμης.
 ζαῶνω=καταλαμβάνω αὐθαίρετως.
 ζαρούτ=παιδίον ἢ ζῶον καχεκτικόν.
 ζέρδελο=βερούκοκκον μετὰ πικρὸν πυρήνα.
 ζερνέκκδες=νάρκισσος.
 ζεστουτσκος=μεταξὺ θερμοῦ καὶ χλιαροῦ.

ζμέτ=ζῶον αἰύνατον καὶ φιλάσθενον.
 ζεούλι=ὀάκινθος.
 ζνάρ=λωρίς μαλλίνου ὑφάσματος, μήκους 2—5 μέτρων πρὸς περιτύλιξιν τῆς ὀσφύος, ἐπάνω ἀπὸ τὸ ποτούρι.
 ζερακδίζω=εὐσκολεύω.
 ζορνᾶς=ὀξυαυλός.
 ζουριᾶζω=πάσχω ἀπὸ μαρασμόν.
 Θακῶ=ἀμυδρόν.
 θανατκὸ=ἐπιδημία.
 θέλι=πρέπει.
 θελύκωσ=κλείδωσις, ἄρμος.
 Ἰβρίκνι=πρόχους συντήβως χάλκιος.
 ἴσιε, τό=ἡ φυσιολογικὴ κατάσταση τοῦ λογικόν.
 Καβές=καφές, καφενεῖον.
 καβούλα=ἡ ἐκ τῆς ἐποχῆσεως εὐχαρίστησις.
 κᾶθμκνι=ὀνομάζω. Τὸν ἔκατσαν σακάρο-τὸν ὠνόμασαν σακάρο.
 κᾶϊσιᾶ=βερούκοκκα μετὰ γλυκὸν πυρήνα.
 Κακκρέζες=περιφρονητικῶς ὁ Ἐβραῖος.
 καλαμωτή=ψάθα καλαμῆνια, τὴν ὁποῖαν προσαρμόζουν εἰς τὴν ἀμαξαν, εἰὰ νὰ μεταφέρουν τὸ ἄχυρον ἀπὸ τοῦ ἄλωνος εἰς τὸν ἀχυρῶνα.
 κκλαδᾶγω=ψάλλω τὰ κάλαντα.
 καλαφκνιουῦμαι=ἀκροῶμαι προσεκτικῶς.
 καλῖκεῦω=ἰπεύω.
 καλονυχτιές=νυκτεριναὶ ἀκολουθίαι Μεγάλης Ἑβδομάδος.
 κάλπικ=κίβδηλον.
 κάμνω τζιζ=φλέγεμαι ὑπὸ πόθου.
 κάμνω τόσο=προσπαθῶ.
 κκῆᾶδκ=ἀπαλὸ.
 κᾶνε=καθόλου, οὐδὲλως.
 κᾶπ=δοχεῖον.
 κκπλκδίζω=σκεπάζω.
 κκπόννι=εὐνουχισμένος πετεινός.
 κκπτίζω=ἀρπάζω.
 κκπῶς=ἐνδῶ.
 κκᾶρ=σταθερότης.

καρδάρ=ξύλινον δοχεῖον πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου ἀπὸ τοῦ γάλακτος.
καρνέτο=κλαρινέτο.
καρνέτο καθάκιο=κλαρίνο.
καρτάλι=ἀετός.
κάρτο=νόμισμα, 1/4 μετζιτιέ.
καταπόδ=μετὰ ταῦτα.
κατὰ λαχοῦ=τυχαίως.
κατεργάρς=πανουργός, ὑπουργός.
κατσαλιά=κόπος πτηνῶν, αἰγῶν ἢ προβάτων.
κατδάκι=γατάκια.
κατσαρδάγω=ἀφήνω νὰ διαφύγῃ τῶν χειρῶν μου ἐξ ἀπροσεξίας.
κατσάκιος=λαθρεμπορικῶς πωλούμενος.
καύκαλο=ὁ φλοιὸς τοῦ ψωμιοῦ, ἢ κρούστα.
καυλί=ποτήρι.
κατα ρωτοῦν=ζητοῦν ἐπιμόνως.
καψιδι=ὅ,τι καίουν εἰς τὸν φούρνον διὰ νὰ ψήσουν τὸ ψωμί.
κβνιόμκι=φλερπάρω, εἶμαι ἐρωτευμένος.
κεραμάς=εραμοποιός.
κερνάγω=φιλοξενῶ.
κεχωτά=ἔχοντα ἐπιφάνειαν ἀνώμαλον, ὡς κόκκοι κεχρίου.
κ-ηϊδίω=κόπτω κρέας εἰς μίαν μάζαν.
κ-κι=κύσμοι.
κι ἔνκ=ἐκτός τούτου.
κλαρι=ὑπαιθρον.
κλημηκτίδα=δέμα ἐκ κλάδων ἀμπέλου.
κλίκι=ἕνα εἶδος τσουρέκια.
κλειδοκούτ=ξύλινον κουτίον πρὸς φύλαξιν φαγητοῦ.
κλουβί=διάστρα ἐν σχήματι κλωβοῦ· ἐργαλεῖον ὑφάντρας.
κιμίζω=παραχώνω φυτὸν πρὸς βλάστησιν, κάμνω καταβολάς.
κνηκίτ=ροδοκόκκινη.
κοκκάλα=τὰ κόκκαλα κρανίου νεκροῦ ζώου.
κοκκι-νούδ=λαρά.
κόλιαδρος=σπόροι κορυάνδρου.

κόμ=μόριον συγκρίσεως, κόμ καλός.
κομμά=ὀλίγον.
κολάζμα=ἀμαρτάνω.
κέρζα=κορέος.
κοσι=δρόμος ταχύτητος ἢ ἀντοχῆς.
κόσζ=θεριστικὸν δρέπανον μετὰ κράν λαβήν, μήκους 2 μέτρων.
κορώνω=ἀνάπτω θέτω πῦρ.
κοσκινίδια=τὰ κατὰ τὸ κοσκίνισμα ἀπορριπτόμενα σκύβαλα, τὰ περρισεύματα.
κακὲ=πληθὺς κόσμος καὶ κακὸ πληθὺς κόσμου.
κοτάγω=τολμῶ.
κοδέλνο=μέ βραχεῖς κλώνους ἢ στελέχη.
κύδα=γενεά.
κουλικάκια=μικρά ψωμάκια 20—30 δραμίων διανεμόμενα εἰς τὰ μνημόσυνα.
κουκνάρκ=ἀραβόσιτος.
κουρκούτα=πολτός ὕδατος καὶ λεύρου.
κουρβάνι=θυσία.
κούρουβλο=χονδρὸς κορμὸς κλημάτος ἀμπέλου.
κουρσοῦμ=σφαῖρα τουφεκιοῦ.
κουρκοῦς=εἶδος ζυμαρικοῦ.
κούσοτου=καναρόσπαρτο.
κούτρουλο=χωρὶς λαμβάνει.
κρένω=ὀμιλῶ.
κρεκίδ=χονδρὴ καλλίνη ἢ λινὴ κλωστή.
κρουσταλλιζώ=καθίσταμαι δύσκαμπος ἀπὸ τοῦ ψύχους, παγώνω.
κτοῶς=χωλός.
κρύβω=φυλάσσω.
κρούνα=εἶδος πασσαλινῶ ἄρτου μετὰ ὀλόκληρον κόκκινον αὐγὸν εἰς τὸ ἔν ἄκρον.
κύλισμα=χωράφι ἔτοιμον πρὸς φύτευσιν ἀμπέλου.
Λαγούτα=εἶδος κιθάρας.
λάει=λάλει.
λαιμές=ἀμυγδαλίτις.
λαλαγκία=λαλαγγίτες.
λαπάτα=ξύλον μετὰ ὁποῖον κτυποῦν τὰ πλυνίμενα ἐνδύματα.

λαπατίζω=κτυπῶ μετὰ τὴν λαπάταν.
λαρδένι=εἶδος ξυνοῦ πετιμεζιοῦ.
λέγω, τὸ λέϊ ἢ καρδιά τ=εἶναι θαρραλέος.
λέλεγκς=πελαργός.
λήγορα=γρήγορα.
λιάζω=ξηραίνω εἰς τὸν ἥλιον.
λιμνιάζω=ἀφήνω τὸ λινάρι εἰς τὸ νερό.
λινόζλο=τὸ πρὸς τὴν κορυφὴν μέρος τῶν στελεχῶν τοῦ λινarioῦ.
λινάτσ=τ' ἀλwanισμένα στελέχη τοῦ λινarioῦ.
λιχνιστήρ=ξύλινον πτυάριον μετὰ 3 ἢ 4 δάκτυλα.
λογῆς κοπῆς=διαφόρων εἰδῶν.
λοκάνι=ὀκάνα ἀλwanίου.
λούνα=κλώνι, φούντα, δεομῖς.
λόυρα=πéριξ.
λουγμαι=λούομαι, νὰ λθοῦνε νὰ λουσθοῦν.
Μαγζι=κατάσθημα.
μαγεῦω=ἐξαπατῶ.
μαγούλα=παρωτίτις, παρμαγούλα.
μακροκοκινίζω=ἀργοπορῶ τὴν ἐκτέλεισιν.
μακρόλνο=μέ μακρὰ στελέχη.
μαμκάκι=μαγουλικά.
μκμεῦδ=ζωῦφιον.
μανιταριάζω=ἀποκτῶ μήκυτας.
μαλαμακί=χρυσὰ ἀντικείμενα.
μάδρα=ὁ σταύλος ὅπου στεγάζονται τὰ πρόβατα.
μαδραγόν=θησαυρός.
μαδραγόν=θησαυροθήρας.
μαζλάρα=βλέπε βριαριστικά.
μάζως=ἐπίτηδες.
μαρίτσ=βολβῶδες λεικὸν ἄνθος.
μαρμαρίζω=ισοπεδώνω διὰ μαρμαρίνου κυλίνδρου, ἢ ἀλwanίζω δι' αὐτοῦ.
μαστράκ=μέγα μετὰλλινον πτυήριον.
μαυράκια=μελάνθια.
μαχμουδι=νόμισμα τοῦ Μαχμούτ.
μγίτσ=κόκκινη=πριμούλα.
μγίτσ=γαλάζια=ἴον.

μεϊδάνι=πλατεία.
μελιγάγω=κατεργάζομαι τὸ λινάρι μετὰ τὸν μέλιγα.
μελισσός=τὸ πτηνὸν μελισσοφάγος.
μεδέρ=στρώμα σεδηριοῦ.
μερακλῆς=ἐπιμελὴς καὶ τακτικὸς εἰς τὰ καθήκοντά του, ὁ μὴ φειδόμενος κόπου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ στομάχου του.
μερεμετιζώ=ἐπιδιορθώνω.
μεγάλετρο=μέγα ἄροτρον, συρόμενο ἀπὸ πολλὰ ζεύγη βοῶν, μετὰ ὁποῖον κάμνουν τὰ νιάματα.
μεζάτ=πλειοδοτικὸς διαγωνισμός.
μεσάλα=τραπεζομάντηλον.
μεσάλι=χειρόμακτρον, πετσέτα.
μιρδοχάρτ=ψυχοχάρτι, κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν νεκρῶν συγγενῶν τινός.
μκρὸς=μικρός.
μολέω=ἐρεθίζω τὸ δέριμα.
μόνε=μόλις.
μουρδαραῦω=καθιστῶ ἀκάθαρτον.
μουστολαβιά=σκελίδες καρυδιῶν περασμένες στὴν κλωστή καὶ βουτηγμένες στὴ μουσταλευριά.
μράζω=διανέμω.
μσάδ=ὅσο σῶμα χωρεῖ τὸ γλυτήρι.
μσάδα=τεμάχιον λαρδιοῦ χαραγμένον σταυροειδῶς, βάρους ὁκᾶς περίπου.
μισρίτκο=αὐγὸ Ἰνδικῆς ὀρνίθος.
μσοκοίλι=μέτρον χωρητικότητος σιτηρῶν, 12—13 ὁκάδες σίτου.
μυστήρι=θηροκευτικὸν ἔθιμον.
Νερό, χοντρὸ νερό=κενώσεις τῶν ἐντέρων.
νῆμα=φιλὴ λινὴ κλωστή.
νηπάφιο=ἐπιτάφιος τοῦ Χριστοῦ.
νιάμα=καλλιεργημένος ἀγρὸς ὅστις πρόκειται νὰ σπαρῇ μετὰ σιτάρη.
ν-νέ=μητέρα.
ν-νός=ἀνάδοχος.
Ξέβγαλα=ἀφόρετα.
ξεθαρρεύμαι=φέρομαι ἀπερισκέπτως.
ξεκλαδεῦω=τελειώνω τὸ κλάδευμα.
ξεπαγιάζω=παγώνω.

ξερχνίζω=καθαρίζω τούς Ιστούς της άράχνης.

ξεσπέρνω=τελειώνω την σποράν.

ξεσπίζω=παύω να είμαι μισθωτός.

ξίκινο=έλλειπές άνισόρροπον.

ξλόρξες=χονδράι ίνες λιναριού.

ξοβλιάζω=ποικίλλω.

ξύγαλο=γισιούρι.

Ώλάκι=έρίφιον.

έλορτοχέστος=ό άποπατών θρθιος.

έλω=μόριον προς σχηματισμόν του ύπερθετικού των επίθετων καί έπιρρημάτων.

ένομασία=όνομαστική έορτή.

έρμάνι=δάσος.

έσοϋρ=δέκατον.

έχτρα=έχθρα, έχθρότης.

Παχανός=άβαθής.

παιχνίδι=οί μουσικοί όργανοπαίχται.

παλινάρ=άνηρ άγαμος.

πάνα=χονδρόν πανίον δεμένον εις τό άκρον κονταριού, με τό όποιον σκουπίζουν την στάκτην του φούρνου.

πανούκλα=ή νόσος πανώλης.

παπαδίτσα=χαμόμηλο.

παλίτσο=αυγό της πάπιας.

παρσπόρια=δ,τι σπέρνει τις με ξένο ζευγάρι, επί πληρωμή.

πάρτσλα=συρέλια, ράκη.

πεθαμένο χώμα=χώμα από τό έσωτερικόν τάφου.

πεκμέζ=βρασμένος μοϋστος, πετιμέζι.

πελεκοϋδ=άπόκομμα ξύλου διά σκεπαρνίου ή μαχαιρίου.

πενίρια=λευκά μαλακά κουφέτα.

περεχύνω=έπιχέω.

περατνά=ποικιλία λευκών σταφυλών.

πήγε να λαγήσ=έτυχε να λαλήση.

πηλογή=άπόκρισις.

πεισμώνμαι=θυμώνω.

πεχλεβάνις=παλαιστής.

πιάνι ή καρδιά τ=ένισχύεται.

πισ-μανεύω=μετανοώ.

πισπιλώνω=έπιπάσσω.

πκάμισο=ύποκάμισον.

πλάκια=κοτόπουλα.

πλάνος=έποχή καθ' ήν πλείουν οι μεταξοσκώληκες τό βομβύκιον

πλεξούδα=όρμαθός σκόρδων.

πνακός=πωλητής μαγειρικών σκευών.

ποδήματα=τά μέχρι γοιάτων ύποδήματα.

πολίτικα=δώρα από την Πόλιν, διάλεκτος Κηπολιτών.

πολιφάδ=ύπόλειμμα σάπωνος, χρησιμοποιηθέντος εις τό πλύσιμον.

πουρνούτακο=λιάν πρωί.

πράξδαι=άλληλοσπειεύονται.

πράματα μεγάλα=μεγάλα ζώα.

πούσ-λα=σημείωσις.

πρόσφυλις=τό αυγό που αφήνουν στην φωλιά διά να προσελκύη τάς θρνιθας.

πρωϊμάδια=ποικιλία πρωϊμων σταφυλών.

πχόπλο=πήχυς.

Ρακάκι=οϋζο.

ρέβ=άπισχναίνεται.

ρείκι=τό φυτόν έρείκη.

ρετσέλι=καρπός βρασμένος με πεκμέζι.

ρετζί=μονοπώλιον καπνοϋ.

Σά=πρός, **σά πάν**=πρός τά επάνω.

σάζ=υδροβιον φυτόν.

σκακρος=μαϋρον ζώον με λευκόν σημείον επί τοϋ μετώπου.

σαλβάρ=φαρδική βράκα.

σαλόζκο=ήλιος.

σκαργλι=πίττα με σγουρά φύλλα.

σκραδάλνος=τολύκλωνος.

σάτς=πήλινος ή μετάλλινος δίσκος.

σαχάνι=χάλκινο πιάτο μετά καλύμματος.

σβώ=σβήνω.

σεκέρια=κουφέτα.

σεκλέμ=τό προς άλσειν σιτάρι καί τό έκ τούτου άλευρον.

σερβέτα=βυσινί μάλλινον άνδρικόν σάλι της κεφαλής.

σεργι=έκθεσις έμπορευμάτων.

σερσεμελίζμαι=παρалоγίζομαι.

σέτς=ό στενόμακρος σωρός των σιτηρών κατά την ώραν του λιχνισματος.

σήμινδρο=ξύλινη ή σιδηρά πλάξ μήκους 1,50 μέτρων καί πλάτους 0,50 μέτρων, χρησιμοποιουμένη άντι κώδωνος εις την έκκλησίαν.

σίχνα=τά λάβαρα, έξαπτέρυγα κλπ.

σκάς=τό πτηνόν συκοφάγος.

σκαρρίζμαι=έπινοϋ.

σκλη=τό άκατέργαστον δέμα του λιναριού καί τό καλλίτερον κατεργασμένον με τάς μακροτέρας ίναις.

σκολάζω=άναπαύω, νεκρώνω.

σκούρψω=προσκόπτω.

σχετζεύω=βασανίζω.

σ-μυδική=κοσμήματα.

σ-νι=μέγας χάλκινος δίσκος.

σόϊ=γένος.

σουρί=κοπάδι.

σουρτζής=ένοικιαστής ή εισπράκτωρ της δεκάτης.

σουρτουεύω=περιέρχομαι προς άναψυχήν.

σουτζούκι=λουκάνικο, άλάς.

σταροκούκλια=κόλυβα χωρίς άλεύρι.

στασιές=πολλά σκουλιά μαζί.

σταχτοπάνι=λινο χονδρό ύφασμα, επί της κόφας της πλύσης διά τό στράγγισμα της στάχτης.

στοργιλός λόγος=εϋτράπελος, βωμολοχικός.

στιχίζω=προσλαμβάνω εις την ύπηρεσίαν μου άντι ώρισμένου μισθοϋ. Προσλαμβάνομαι εις ύπηρεσίαν.

στρούηκ=ήμικατεργασμένον δέμα ίνών λιναριού.

σύρτς=εργαλείον άλωιστικόν, σύρτης.

σύφταστα=άμέσως.

συχνυλίζμαι=εισέρχομαι καί έξέρχομαι συχνά.

σφάλαγας=άσπάλας.

σώημα=λινή κλωστή, χονδρότερη του νήματος.

Ταβός=μεγάλη άβαθής χαλκίνη χύτρα.

τεξέκες=χονδροί βόλοι χώματος.

τέτξερς=χύτρα.

τζαμάλα=έθιμον προς πρόκλησιν βροχής.

τλούμ=άσκος.

τόπακας=ό μένων πάντοτε εις τόν ίδιον τόπον, όπως τά στοιχειά.

τούφκ=θύσσανος.

τουρμουκί=εργαλείον με 5 δόντας με τό όποιον δένουν τά θερισμένα στάχυα εις δεμάτια.

τουρμούκι=μέγα ξύλινον εργαλείον με 25 δόντας, με τό όποιον μαζεϋουν όσα στάχυα μείνουν μετά τό δέσιμον των δεματιών.

τουρμουκί=τά διά του τουρμουκιού μαζεϋθέντα στάχυα.

τουρμουκτής=ό ούρων τό τουρμούκι.

τρκ=σύρμα λεπτόν με τό όποιον στολίζουν την νύμφην.

τρανός=μέγας.

τρχανός=είδος ζυμαρικού.

τρέμσα=μικρότατον μεταλλικόν διασκίον μετ' όπης, προς διακόσμησιν του γύρου του φακιολιού.

τρεχούλι=τροχός.

τρι=τυρί.

τρίμερο=τριήμερος νηστεία. Μεγάλης Τεσσαρακοστής πρῶται 3 ή-μέραι.

τριφτή=λεπτά τεμάχια ζύμης βρασμένα ως σούπα.

τρώγμα=όνείδιζω τινά, γρινιάζω.

τσάβάρ=άγριοσίκαλις.

τσαχανός=καρκίνος.

τσαήρ=λειμών.

τσηνλαδίζω=άφήνω τό ζῶον επί 15 τοϋλάχιστον ήμέρας να βοσκήση εις τόν λειμῶνα καί ν' άναπαυθῇ.

τρυγάω=νά μη τσέ τρυγήσ-νε=νά μήν τούς δείρουν.

τσακιδ=κουπανίζω.
 τσακιεῦμαι=θράυομαι.
 τσάννο=ξυλαράκι.
 τσικνάρικια=φρύγανα.
 τσαλι=άκανθα, θάμνος άκανθώδης.
 τσαβρούδια=μικροί βότρυς σταφυ-
 λής εις τὰς άκρας τῶν κλάδων.
 τσαούσια=ποικιλία λευκῶν πρωϊμων
 σταφυλῶν.
 τσαταλωτός=διχαλωτός.
 τσατζαλάκια=άγρια έδώδιμα χόρ-
 τα.
 τσάτζαλο=παλιόρουχο ξεσχισμένο.
 τσακλήλα=σάκκος λινός διά τὸ
 στράγγισμα τυροῦ ἢ γάλακτος.
 τσβάλι=σάκκος.
 τσεγνές=οιαγών.
 τσεκίτς=σφυρί.
 τσεβέρ=φακιόλι.
 τσέργα=σκηνή άθιγγάνων.
 τσερπί=θάμνος.
 τσερτσεβές=πλαίσιον.
 τσεσ-μέζ=βρύσις.
 τσικρικόνις=φιλάργυρος.
 τσίτσιδω=τὸ γυμνόν.
 τσιτσιδάκια=οἱ δρομεῖς.
 τσιτσιδώνναι=γυμνώνομαι.
 τσορβός=ζωμός, σούπα.
 τσούρμα=όμάς.
 τσράπες=μάλλινες χονδρές κάλτσες.
 τσορβολάγω=κραυγάζω γοερῶς.
 τσράκι=όπρητης.
 τφάνι=θύελλα.
 Ύστερνός=τελευταίος.
 Φάδ=όφάδιον.
 φκίζω=κόπτω κλάδους άμπέλου
 εις ώρισμένον μέρος καί μέγεθος.
 φλάγω=φυλάττω.
 φλεῦδαι=συντρώγουσι.
 φλογκρίζω=άναδίδω μεγάλας φλό-
 γας.
 φ'δώνω=άναπτύσσω κλάδους.
 φουσκή=κόπρος νωπή ἔππων.
 φράχτς=περίβολος από πασσάλους
 καί άγκάθια.
 φωτίκι=δῶρον άναδόχου πρὸς τὸν
 βαπτιστικόν του, κατά τὰ Φῶτα.

Χαβάνι=έργαλειον πρὸς κοπήν κα-
 πνοῦ.
 χαζηηραδίζω=έτοιμάζω.
 χαϊβάνι=ζῶον.
 χαϊμόςκο=άστεϊον, εὐτράπελον, νό-
 στιμον.
 χάκι=δίκιο, μισθός.
 χαλιζω=άφαιρῶ τὰ ἐπὶ τῆς έπιφα-
 νείας σκούβαλα.
 χαμούτσα=δέσμη σταχύων άθροι-
 σθέντων διά τῆς χειρός, ἐν τῷ
 άγρῳ.
 χάρβα=σπαθί.
 χαῦνιά=χαυνότης, όκηνηρία.
 χ-ηζνά=όρμητικά.
 χιλιάρκο καὶ χιλιάρσα=φιάλη χω-
 ρητικότητος 1000 δραμίων.
 χέρ=όρμαθος κρομμύων.
 χιμωνιάτσα=ζυμαρικά προωρισμέ-
 να διά τὸν χειμῶνα.
 χορδάδες=όπολείμματα, άπομεινά-
 ρια.
 χέσκος=εὐχάριστος, νόστιμος.
 χράμ=μάλλινον χονδρόν ύφασμα,
 είδος τάπητος.
 χραβούλια=άγρειφνα, γεωργικόν έρ-
 γαλεϊόν.
 χρεία=άποχωρητήριο.
 χρηματάγω=είμαι έπιτυχημένος.
 χτένι=έργαλειον ύφαντικής.
 χωρκατεύω=άστεϊζομαι.
 Ψαχναδιάς=ξηραίνεται ἢ έπιφάνειά
 του.
 ψμέλινο=λινάρι σπειρόμενον τὴν ἄ-
 νοειν.
 ψμόσταρο=σιτάρι σπειρόμενον τὴν
 άνοιξιν.
 ψ'ρίζω=βατεύω.
 ψχή=ψυχή.
 ψωμώνω=μεστῶνω.
 ηκ-ηρκά=χάλκινα σκεύη.
 ηκράκι=χάλκοῦν δοχεϊον μετὰ κι-
 νητῆς κυρτῆς λαβῆς άνωθεν.
 βάλκαβάνι=κίτρινο γλυκὸ κολοκύθι.
 ηξίς=φιλοδωρήμα.
 ηκσ-λαδίζω=έπιδιορθῶνω.
 ηκχτσεβάνις=κηπουρός.

ηκχτσές=κήπος.
 ηρεκετλίδκος=εὐφορος, εὐλογημέ-
 νος.
 ηερδέν, εις τὰ ηερδέν=έν τῷ ἄμα.
 ηεχτῆς=φύλαξ.
 ηκάλι=φιάλη.
 ηνάρ=πηγή.
 ηεζαρίζω=όργῶνω.
 ηευκαγιά=σιδηρὰ πέδη.
 ηευηούνα=βροντή.
 Γαβάτα=μεγάλο βαθύ πιάτο.
 γιόλα=λίμνη μικρά.
 γιουρδόςκο=εὐρωστον φυτόν.
 γλαβάτα=άσπροκόκκινα κεράσια.
 γρεμάγω=κρημνίζω, κρημνίζομαι.

γῶμ=παρωνύμιον.
 Δαγούλι=τύμπανον.
 δβργιαστίκα=μαξιλάρα τοῦ τοί-
 χου.
 δβζρ=τοίχος.
 δεγι=τάχα.
 δεμετῆς=ό δένων τὰ δεμάτια τῶν
 σιτηρῶν.
 διδιλ=έπιφώνημα=πήδα, χόρευε.
 διβιδουζ=έντελῶς.
 δεύηκ=λόφος, τεχνητός λοφίσκος.
 δευβέλια=όρόσημα λειμῶνων.
 δραγομάνος=άρχηγός ομάδος έργα-
 τῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΥΑΗΝ *

Άσματς: α' Έορτῶν. Πρωτοχρονιῆς Η' 341, Φῶτων Η' 244, Χριστουγέν-
 νων 349, άφέντη Η' 341 καὶ 344, Θ' 349, κυρᾶς Η' 342-Θ' 349, υἱῦ Η' 342-5 Θ'
 349, κόρης 342-4 Η' 341-4 β' έθίμων: Λαζάρου 316 Χριστοῦ, Μεγ. Πέμπτης 318
 Μεγ. Παρασκευῆς 321, β' Έθνικῶν έορτῶν. Χελιδονίσματος 313, λαπατᾶ 325, τζα-
 μάλας 315, σουρβίσματος 350, γ' Παιδικά. πελαργοῦ 314, καμήλας 342, χελιδόνις
 315, Βαίτων 318, Ίουδα 319, τριλαργύρου Η' 345, καλικαντζάρων 348.

Άσχολίας: α' Άνδρῶν. άλετρίσματα 343, άλωνίσματα 335, θεωρισμός 331,
 κλάδευμα άμπέλων 311, φάσισμα, κοίμισμα καὶ φύτευμα κλημάτων 312, κυνήμιον ά-
 γριῶν ζῶων 338, όροθεσία λειμῶνων 312, σπορά λιναριοῦ, κουκιῶν 312, όψιμων 312
 καπνῶν 312, συγκομιδὴ ό ιπρίων, άμυγδάλων, καρυδιῶν 339, τρυγητός 343, β' Γυναι-
 κῶν. Όρνιθοτροφία 311, γαλακτοκομία 326, γεωργικαὶ έργασίαι 338, διατριβή με-
 ταξοκωλήκων 334, κατεργασία λιναριοῦ 331, ύφαντική 324, κατεργασία μαλλίου
 316, κιτασκευὴ ζυμαρικῶν 310, κατασκευὴ ρετσελιῶν, πετιμεζιοῦ, λαρδενιοῦ 343,
 φυλλολόγημα καπνοῦ 338.

Έθιμα: (Θρησκευτικά): Άγιασμός ύδάτων Η' 316, Κάλαντα Φωτίκι
 316, άπόκριση Η' 350, άγιον φῶς 323, αὐγῶν βάψιμο, 318 συλλογή 313, διανομή 323,
 σύγχρονους 322, άνθῶν διανομή 316, βασιλικοῦ διανομή 343, έπιταφίον στόλισμα,
 φύλαγμα, θρήνος, περιφορὰ 321, κάψιμον Ίουδα 322, χαιρετισμοὶ Παναγίας 312,
 χαιρετισμός διά τοῦ «Χριστός άνέστη» 323, τριήμερος νηστεία 330, κηδεία τοῦ έκ
 νηστείας θανόντος 350, ξηροφαγία 318, τρισάγισμα νεκρῶν 322, κόλυβα, σαροκούκ-
 κια, μνημόσυνα 332, έγκοίμησης 337, άγιασμός κήπων Η' 348, άμπέλων 339, άνοιγμα
 τοῦ οὐρανοῦ Η' 345, κόψιμο βασιλόπιττας Η' 343, έπισκέψεις ἐπὶ όνομαστικῇ έορτῇ
 313, άποχή κτυπήματός πλυνομένων ένδυμάτων 321, άρραβῶνες Η' 349, (Μή θρη-
 σκευτικά): Γιατές 336, γλίστρες 327, έκθεσις πολυτίμων ύπαρχόντων κοριταῶν,
 όλίγον από κάθε έργον Η' 343, χαρούμενοι έκ προθέσεως 344, κάθισμα ἐπὶ τῆς
 σκούπας 350, κύλιμα ἐπὶ τῶν χόρτων 327, κλήδονας 333, κρασί καντήλας 346, λαπα-
 τᾶς 325, μάρτης 314, μουτσούνες Η' 350, μάγευμα πρωτομαγιάς 327, μοίρασμα
 φλαγούνας νέας έσοδείας 335, πήδημα. χάρπας 315, πλάνη 333, ρίψιμο νιόγαμπρου

* Εἰς ὅσα δὲν σημειώνεται τὸ Η' (όγδοος τόμος) ἢ παραπομπὴ άφορᾷ τὸν Η'
 τόμον.

στό νερό Η' 347, ρήγισμο σκουπιδιῶν κατόπιν τοῦ παπῶ 313, σούρβισμα 350, στά-
χτη 'Ιούδα 322, χελιδόνισμα 313, τζαμάλα 344, σφαγή χοίρων 347, κυπονιῶν 350.

Ἑδέματτα: Βαρβίρα 347, βασιλόπιττα Η' 343, γαλατόπιττα 329, γιφκάδες 340, καπόνια 339, καταίφ Η' 350, κουλίκια 318, κουσκούς 340, λαλακάκια 314, πε-
τεινοί 336, παραλί Η' 344, στιφύλια 336, τραχανός 340, τσαγανοί 336, τυριά 339
φλαγούνα 335, χοιρινά 348, ψάρια 315, καπόνια 350.

Ἐπωδχί: Διὰ τὸν φόβον Τοῦρκου 323, διὰ λάλημα ξαπούνας 326, δι' εὐρε-
σιν καλύτερας χειρός 328.

Δεισιδχιμονίαι: Ἀποχή λουζήματος τὰ 3 Σάββατα 315, γάμοι Μαΐου 327,
τὸ γεννημένο τὰ Δωδεκάμερα 350 σημό Η' 349, σπορά βασιλικῶν 345, βιδόλας 316.

Μχγσίκι: Πρὸς ἀφαίρεσιν εὐφορίας 327. Πρὸς μαρασμόν 327, φίλτρον 328,
πεθαμένο χῶμα 328, μάγισσαι 327, λύσις μαγείας 328, τετράφυλλο τριφύλλι 350.

Μχντεϊκι: Μὲ καρὰβι ὀρνίθος Η' 343, μὲ νόμισμα βασιλόπιττας Η' 343, μὲ
βούαν βασιλόπιττας Η' 343, μὲ δάφνην Βαίων 318, μὲ τραγούδι κλήδονα 334, μὲ
ἡτικιον 314, μὲ συκόφυλλον 333, μὲ καρύδια 337, μὲ σύγκρουσιν αὐγῶν 322, μὲ
γύρισμα δοχείου κλήδονα 334, μὲ κόλλημα δεκάρας ἐπὶ εἰκόνας ἁγίου 337.

Μετρωρολογία: Ἀγίου Πλάτωνος 346, δρίματα Μάρτη 311, Αὐγούστου 339,
μερομήνια 340, Παπαντή Η' 349, τρεῖς Πέμπτεις 321, ἔλευσις πελαργῶν 314, χε-
λιδόνων 315, ἀναχώρησις πελαργῶν 341, χελιδόνων 343, μήκυνσις ἡμερῶν 347.

Παιδίκι: Ζαπούνα 326, λόπκες 329.

Πχρσιμίαι: Γενάρι Η' 341, Φλεβάρη Η' 348-9, Μάρτη 310-11-12, Ἀπρίλη
316 Μαΐου 329, Ἰουνίου 332, Ἰουλίου 336, Αὐγούστου 339, Σεπτεμβρίου 341, Ὀκ-
τωβρίου 343, Νοεμβρίου 345, Δεκεμβρίου 350.

Παρχδόσεις: Ἀκρανά Η' 350, Μάρτη ἐπίθετα 310, γυναῖκα 310, ἡ γριά μὲ τὸ
κοπάδι 311, τὸ γεφύρι τῆς τριχας 332, Ἀράπη τῆς Πόλης 323, θαῦμα Ἀγίου Ἰωάν-
νου 334, βουβάλα Ἀγίας Παρασκευῆς 332, ἁγίασμα, καλόγερος καὶ ψάρια Μπαλου-
κλή 323, Κεῖνος Παλαιολόγος 324, κωσταντινιάτικα φλουριά 343, λανάρια Ἐ-
βραίων 317, τὸ ὑψωμένο καρὰβι 337, ἡ εὐρεσις τοῦ σταυροῦ 343, ματραγόνες Τεκέ-
τερε 347, Καλικάντζαροι Η' 346, Θ' 348.

Ἰδιότητες ἁγίων: Ἅγιος Θεόδωρος 315, Βαρβάρη 347, Ἰωάννης 323, Ἀ-
θανάσιος 328, Νικόλαος 347, Μηνᾶς 346, Μόδεστος 347, Σπυρίδων 347, Συμεὼν 349.
Χαράλαμπος Η' 349 Παντελεήμων 337, Τρύφων Η' 348, Μιχαήλ 346, Ἐλευθέριος 347.

Ἀλεξίκακα: Ἀγιασμός ἁγίου Τρύφωνος Η' 343, ἁγιασμός πρωταγγο-
στιᾶς 339 φύλλα δάφνης Βαίων 318, πρῶτο αὐτὸ Μεγάλης Πέμπτης 318, πῶς νὰ
βασιλεύης καθ' ὅλον τὸ ἔτος Η' 344.

Πανηγύρεις: Ἀγίου Ἀθανασίου 328, Γαρῶ 341, Ἀγ. Γεωργίου 324, Ἀγ.
Ἰωάννου 333, Ἀγ. Κεῖνου 329, Μετρώων 324, Παναγίας 323, Παντελεήμονος 328,
Σηλυβρίας 342, Ἀγ. Τριάδος 332.

Ξένα ἔθνη: Ἀρμένιοι 350, Ἀθίγγανοι 316, 325 Ἑβραῖοι 316, Τοῦρκοι 325.

Ὀνομαστικὴ ἔσρταί:

Ἀγγελος, Ἀγγέλκος, Ἀγελῆς, Ἀγγελικῶ. 315.

Ἀναστάσις, Ἀναστασός, Ἀναστάσιμος, Ἀνάσας, Ἀναστασία, Ἀνάστω 323.

Ἄννα, Ἀννίκα, Ἀννίτσα, Ἀννιώ 337, 342, 347.

Ἀδρέας, Ἀδριάς, Ἀδρόνικος, Ἀδρονίκι 346.

Ἀδώνις, Ἀδωνάκις, Η' 348.

Ἀξιώτ'ς 346.

Ἀπόστολος, Ἀποστόλις, Ἀποστολάκις, Ἀποστολιός 334.

Ἀργύρης, Ἀργυρή, Ἀργυρώ. 345.

Ἀρχοντής, Ἀρχοδού. Η' 348.

Βισίλις, Βισ'λάκις, Βίσω, Βισίλω, Βισ'λιώ, Βασιλική, Βασιλεία, Βασ'λο-
πούλα. Η' 341.

Βαγίτσα. 318.

Βαρβάρη. 346.

Βυγγέλις, Βυγγελιώ, Βυγγελινή. 315.

Γαβρίλις, Γαβριλάκις. 346.

Γιακουμής. 342.

Γιάννις, Γιαννάκις, Γιαννακάκις, Γιάνκος, Γιάνναρος, Γιαννιά, Γιαννιά, Γιαννιά, Η' 347.

Γιογανάκις, Γιογάνις, Γιογαννής, Γιαννού, Γιαννούλα, Η' 347.

Γιώργης, Γιωργής, Γιωργάκις, Γιώργος, Γιωργίτσα. 324.

Δεσποῖνα, Δεσποινιώ, Δεσποινί. 341.

Δημήτριος, Δημήτρις, Δημητράκις, Δημητρουλῆς, Δημητροῦ, Δημητρούλα. 345.

Δήμος, Δημολάκις. 347.

Ἐλένι, Ἐλενίτσα, Ἐλενιώ, Ἐλένκω, Ἐλενιάκι, 329.

Ἐρηνιώ. 346.

Ζωγῆ, Ζωγιά, Ζωγίτσα, Ζώικα, Ζωγαρινιώ. 323.

Ἡλίας. 336.

Θάνος, Θανάτς, Θανασός, Θανασάκις. Η' 323, 328.

Θεολόγος. 328.

Θεοφάνης. Η' 346.

Θόδωρος, Θωδωρής, Θωδωράκις, Θωδῶρκος, Θωδῶρα. 315.

Θωμάς, Θωμαή. 324.

Κατερίνα, Κατίνα, Κατίνκω, Κατινιώ, Κατερινιώ. 346.

Κυριάκος, Κυριακίτσα. 336.

Κωσταδίνος, Κωσταδής, Κώστας, Κωστάκις, Κωσταδάκις, Κωσταδνιά, Κω-
στής, Κωσταδάρα. 329.

Λαζαρής, Λαζαράκις, Λάζος. 316.

Λαμπάκις, Λάμπος. Η' 349.

Λαβρινή, Λαβρινιώ. 323.

Λευτέρς. 317.

Ληγός, Ληγορής, Ληγοράκις, Ληγοράσκος. Η' 343.

Λιγορδάνις Η' 346.

Λόγος. 328.

Λουλούδα. 315.

Μαρία, Μαρίκα, Μαργώ, Μαργίτσα, Μαργάκι, Μαργωτό. Μαρώ, Μαργατα-
ρένια, Μαργαρίτα. 341.

Μαρίνα, Μαρίνις. 336.

Μανώλις, Μανωλάκις 349.

Μελδή, Μελούδα. 315.

Μήτσος. 315.

Μνάς. 346.

Μχάλις, Μχαλιός, Μχαλάκις, Μούχαλος. 346.

Νέστορας. 345.

Νικόλας, Νικολής, Νικολάκις, Νίκος. 346.

Ξαφένια. 349.

Παναγιώτα, Παναγιωτή, Παναγιώτ'ς, Παναγιωτάκις, Παναής. 341.

Παντελής, Παντέλος, Παντελάκις. 337.

Πάντος, Παντοής. 332.

Παπαντή Η' 348.

Παρασκευάς, Παρασκευίτσα, Παρασκευού. 337.

Πασκαλάκις, Πασκάλης, Πασκαλιώ. 323.

Πίγισα, Πιγισάκι, Πηγινή. 323.

Πέτρος, Πετρής, Πετράκις, Παύλος, Ποπόλης. 334.

Πιπίνι, Ποινιώ. 341.

Πρόδρομος Η' 347.

Πολυχρόνις Η' 341.

Σάββας. 346.

Σαράδ'ς, Σαραδός, Σαραδής, Σαραδόλκιος. 314.

Σίμος. Η' 349.

Σπύρος. 347.

Στεφανής, Στέφανος, Στέφος, Στεφανάρα, Στεφανάκις. 350.

Σταύρος, Σταύρακος, Σταυράκις, Σταυρής, Σταυρινή, Σταυρούλα. 342.

Στράτος, Στρατής. 346.

Σωτήρης, Σωτράκις, Σωτρώ, Σωτηρή. 341.

Τάσος, Τσιτοίκα, Τάτσης. 323.

Τρύφος. Η' 348.

Φάνιος, Φανιώ, Φανή, Φανίτσα, Φώτ'ς, Φωτής, Φωτάκις, Φωτηή, Φωτινώ, Φωτνίτσα, Φωτίκα, Φώτκω, Φωτνάρα, Φώταρος. Η'. 346.

Χαράλαμπος, Χαραλαπής, Χαραλαπάκις. Η' 349.

Χρίστος, Χστάκις, Χστόδλος, Χσάφς, Χσή, Χσάνα. 347.

Χσόστομος, Η' 348.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Εἰς τὴν σελ. 316 στίχ. 27 ἡ λέξις τρέμεις ν' ἀναγνωσθῇ τρέμοες.

» » » 320 » 10 » τρίτο » πέμπτο.

» » » 323 » 16 » ὕταρα » ὕσταρα.

» » » 326 » 20 » Παξαίς » Παξαής.

» » » 331 » 4 » τ ὦρα » τν ὦρα.

» » » 334 » 21 » θέμα » θάμα.

» » » 328 » 33 νά προστεθῇ: "Ἐχν ὀνομασία ὁ Θεολόγος κι ὁ Λόγος.

» » » 329 » 32 » Σήμερα δὲ γιμοῦναι τὴν ἡμέρα, γιατί ἀνα-
λήβδαι.

» » » 331 » 17 » 'Ἀπ' τὰ καλύτερα στάχυα, τὰ ψωμωμένα,
πλέχνε σταχυὲς καὶ τοῦ κρεμᾶνε στὸ σπίτ.

» » » 335 » 10 » "Ἐχν ὀνομασία ὁ Μαρίνις καὶ ἡ Μαρίνα.

» » » 352 » 12 ἀντὶ δεξαμενῇ ν' ἀναγνωσθῇ αὐλάκι.

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ*)

ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ.

Γ' ΜΑΡΤΣ

Ὁ Μάρτς εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὸν ἄτσαλο καιρὸ τ. Μιά χιονίζ, μιὰ βρέχι, μιὰ βγάζ ἥλιο. Δὲν ἔχι ἓνα καράρ. Γιὰ ταὐτὸ τὸ δέ- τοιο τὸ γαιρὸ καὶ σ' ἄλλο μῆνα νὰ εἶναι, τὸν ἔλενε «μαρτιάτικο και- ρό». Θέλενε νὰ ποῦνε πὼς τάχα ὁ Μάρτς ἔχι μιὰ ὁμορφ γιναίκα, ἀμὰ πολὺ τσακπίνα καὶ καμωματοῦ. «Ὅδες τνε γλέπ ἀδίκρυ τ ἀνοί. ἡ καρδιά τ καὶ γελά, κι' ὀδες ἀρκέψ τὰ καμωματά τς πεισιμῶνεται κι' ἀγριέβ. Γιαταὐτό, ἔδεκει π κάμνει καλὸ γαιρὸ, τὸ γιρίζ στὸ κρύο καὶ στὸ χιόνι.

Τώρα γένται τὰ ὑστερνὰ τὰ κρύα τοῦ χιμῶνα, κι' ὁ κόσμος ἅμα δὲ τσὲ φτάξνε τὰ ξύλα, ἀναγάζδαι νὰ βγάν-νε καὶ τὰ παλούκια ἀπ' τσι φράχτες καὶ νὰ τὰ κάψνε, γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε καὶ νὰ βράσ-νε τὸ δραχανό τς.

Μιά χρονιά πηγε ἓνας χωριανὸς νὰ φέρ κληματαῖδες ἀπ' τ' ἀ- βέλι τ γιὰ καψίδια. Ἀξπαῖαν ἀγριέβ ὁ καιρός, πέρνει ἓνας τσου- χτερὸς βοριάς ποὺ κρουστάλιασανε τὰ δάχλα τ καὶ δέ βορσ' ὁ καμέ- νος νὰ λύσ' τὸ ξνάρ τ, γιὰ τὸ χοδρό τ τὸ νερό, καὶ τὰ καμ' ἀπάν τ. Γοῦλα τὰ ζμεῖτα καὶ τὰ ζαρούτια αὐτὸ τὸ μῆνα ψοφάνε καὶ τὰ γδέρ- νε τ βορζιά τς. Γιὰ τὰ κεῖνο ἔλενε τ παροιμία:

Μάρτς
γδάρτς
παλουκοκαύτς
κι' ὀλορτοχέστς.

Μιά φορὰ ἔλενε σσι τριαδαμιά τ ὁ Μάρτς ἔκαμε τέτοια καλὴ μέ- ρα, σὰ νὰ ἦδανε καλοκαίρ. Μιὰ γριά π φύλαγε τὰ πρόβατά τς δξω στὰ χωράφια, ξεθαρρεῦκε κι' ἀπ' τ χαρά τς πῆδξε καὶ εἶπε:

*) Συνέχεια ἀπὸ σελ. 330—350 Η' τόμ.

Πρίτς, Μάρτ, καλοκαίρ¹⁾.
Γλίτωσα τ' ἀρνάκια μ
καὶ τὰ κατσκάκια μ.

Τότες πεισμώθηκε ὁ Μάρτς, κι' ὥς τὸ βράδ γύρσε τὸ γαιρό, κι' ἔκαμε τέτοιο ἄγριο κρύο, τέτοιο τφάνι, ποὺ ἡ γριά παραζαλίσκε, δέ βορσε νὰ γιρίσ στ' μάδρα μὲ τὰ χιόνια ποὺ καπλάδ-σανε τὸ γόσμο, καὶ πάγωσε μὲ τὸ σουρί τς, ἔδεκει ἀπὸν στὸ δρόμο. Ὡς τὰ τώρα τὸ δείχν-νε «Τσῆ γριάς τὸ πῆδμα» ἀπὸ στὸ δρόμο παγαίνονδας στ Ση-λυβριά κάθοσο κοδὰ στ βολιτεία.

Ἀπ' τὰ τότες οἱ γέρ καὶ οἱ γριές πολὺ τονε φοβοῦνται τὸ Μάρτ καὶ δὲ γοτάνε νὰ συχναυλίζδαι ὅξω ἴσαμε νὰ βγῇ μὲ τὸ καλὸ. Εἶναι πολὺ κατεργάρος. Ὁ ἥλιος τ καὶ καὶ ξεγελά τὸ γόσμο νὰ βγάν-νε τς γοῦνες τς κι' ὕσταρα στὰ βερδὲν τὸ γιρίζ στὸ κρύο καὶ στ' γακο-καιριά καὶ τσὲ ξεπαγιαζ. Γιαυτὸ σ' αὐτὸν τὸ μῆνα δὲ λείπνε οἱ ἀρ-ρώστιες. Καὶ μι κρουολογήματα καὶ βελέντζα, καὶ στὰ παιδιὰ κοκκι-νούδ, καὶ πολλὲς βολές εὐλογιά, λαϊμός, μαγουλά κι ἀλλονίνα καὶ σκαρλατίνα.

Τοὶ πρώτες ἑπτὰ μέρες τ' Μαρτίου τσὲ λένε «δρίματα», καὶ δὲ βαιν-νε στ' ἀβέλια, καὶ δὲ γλαδεῦνε, γιατί τριβδαὶ τὰ μάτια στὰ κούρουβλα. Λένε καὶ τ παροιμία:

«Τ' Μάρτ τὰ δρίματα, στὰ κληματα, καὶ τ' Αὐγούστ στὰ πανιά».

Αὐτὸ τὸ μῆνα βγάζνε οἱ καλὲς οἱ κλώκες πρώϊμα «μαρτιάτκα» πλάκια, οἱ πάπιες παπάκια, οἱ χῆνες χινάρια, καὶ οἱ κοῦρκες κουρ-κιά. Σὰ γάτσνε μόνε οἱ ὀρνιθες, τότες καὶ τὰ παπίτκα καὶ τὰ χινίτ-κα καὶ τὰ μοιρίτκα τ' αὐγὰ σ' ἐκεῖνες τὰ βάζνε καὶ τὰ μεγαλὼν-νε-σὰν ὀρφανά, γιατί ἡ ὀρνιθα τ' ἀφήνι λήγορα.

Τώρα πιά ξεκλαδεῦνε τ' ἀβέλια, διαλέζνε τς βέργες ἀπ' τὰ κού-ρουβλα π δίν-νε καλὸ σταφύλι, τσὲ φακίζνε, τσὲ δέν-νε ἀπὸ ἑκατὸ ἑ-κατό, τσὲ κμιζνε ἀνάποδα, τς κορφές κάτ καὶ τς ρίζες ἀπὸν, μέσ σ' ἕνα λάκκο, ὅξω στς κουπριές, τσὲ σκεπάνε μὲ λινάτσα βρεμένι, καὶ φου-σكى, καὶ κάθε ὀχτῶ μέρες τσὲ ποτίζνε, ἴσαμε π' νὰ βγάν-νε ρίζες καὶ νὰ μανιταριάσ-νε, τὸ πολὺ ὥς τ' Αἰ Γιωργιοῦ, καὶ τότες τσὲ βγάζνε

1) Νὰ σὲ κλ . . . Μάρτ ἦρτε τὸ καλοκαίρ. Εἶναι καὶ π λένε πὼς αὐτὸ γέ-νηκε στς 28 τ Φλεβάρ καὶ ἦδανε χρονιά δίσεχτ κι ὁ Φλεβάρς εἶχε 29 μέρες καὶ κεί π θάρρευε ἡ γριά ποὺ ἦρτ ὁ Μάρτς, τνε πάγωσε ὁ Φλεβάρς. Καὶ τότες τὰ λόγια τσῆ γριάς θὰ ποῦνε «Νὰ σὲ κλ... Φλεβάρ. Ἦρτ ὁ Μάρτς, ἦρτε τὸ κα-λοκαίρ».

ἀπ' τὸ λάκκο καὶ τσὲ φτεῖνε στὸ κύλισμα. Τώρα ξεσπέρν-νε καὶ τὰ γιαζλίκια τὰ κριθάρια, τὰ ψμόσταρα καὶ τὰ ψμόλινα. Οἱ ὄξω δλειῆς ὥσο ἴαχ καὶ περσεῦνε Ἄμα πάλι καλὸς ὁ καιρὸς, ἀρκεῖνε νὰ σπέρν-νε τὰ ὄσπρια καὶ νὰ κάμν-νε γιαστίκια τς καπνοὶ καὶ τότες λένε: «Ἀπὸ Μάρτ καλοκαίρ».

Μιά παροιμία λέι: «Δὲ λείπ ὁ Μάρτς ἀπ' τὴ σαρακοστή», κι' ἀλήθεια ἔτς εἶναι.

Οἱ γριῆς π νηστεῖνε τ Μεγάλι Σαρακοστή, γνέθνε τὸ λινόξλο καὶ τὸ κάμν-νε κροκίδ, καὶ τὸ σκλί σῶμα καὶ νῆμα. Τὸ κροκίδ τὸ γλιοῦνε στὸ γλυτήρ, τὸ χωρίζνε σὲ 2 πάσματα ἀπὸ 48 ζευγάρια κλωστὲς καὶ τὰ λένε μιὰ θελειά. Τὸ σῶμα τὸ γλιοῦνε καὶ τὸ χωρίζνε κι ἐκεῖνο σὲ 4 πάσματα, ἀπὸ 50 ἴσαμε 55 ζευγάρια ἀπὸ καθανίνα, καὶ τὸ λένε ἓνα μσάδ. Τὸ νῆμα εἶναι ψλὸ σῶμα π τὸ στρίφνε ἀπὸ τὸ καλλιγότερο τὸ σκλί π ἀπομήσκι ἅμα θὰ τὸ βουρτσίτ-νε κι ὕσταρα. Οἱ νιῆς οἱ γιναῖκες καὶ τὰ κορίτσια πέρν-νε τὸ σῶμα, τὸ διάζδαι καὶ βάζοδας φάδ τὸ κροκίδ, φαίν-νε σκαλοπάνια γιὰ τοὶ σκάλες, κροκιδένιες βρανιῆς γιὰ νὰ σκεπάζ(α)ι δροσερά τὸ καλοκαίρ, βασταγαριῆς γιὰ νὰ βάζνε τὰ στάρια καὶ νὰ στέλν-νε τὸ σεκλὲμ στὸ μύλο, δβαρασιτικές μαελάρες γιὰ τὰ σιδήρια, στρώματα γιὰ τὰ μεδέρια, σταχτοπάνια γιὰ τ' γούφα τῶν πλῶς καὶ δεσάκκια γιὰ νὰ βάζνε τὸ ψωμί τς ὅδε παγαίν-νε ὄξω στὴ δλειά. Σὰ θέλνε νὰ φάν-νε ψλὰ πανιά, τότες βάζνε σιμόνι νῆμα καὶ φάδ σῶμα καὶ κάμν-νε πκάμσα καὶ βρακιά καλοκαιρνά, μεσάλια τοῦ τραπεζιοῦ, μεσάλες γιὰ νὰ σκεπάνε τὸ ψωμί τῆ σκαφίδα, καὶ τσαδῆλες γιὰ νὰ στραγιοῦνε τὸ γάλα καὶ τὸ τρί.

Ἀπ' τὴ πρωτομαρτιά ἴσαμε τς δέκα τ Μαρτιοῦ βαροῦνε στς τέσσερες ἄκρες τ τσαηριοῦ δουβέλια, τρεῖς λισγαριῆς χῶμα ἀπανωτὲς σὰ μκρὲς δοῦτες. Αὐτὸ εἶναι σ-μάδ γιὰ τς ἀγγελάρδοι καὶ τς τσοπάνιδοι νὰ μὴ βάζνε τὰ πρόβατα καὶ τὰ μεγάλα τὰ πράματα καὶ βοσκάνε στὰ τσαήρια.

1. Π ρ ω τ ο μ α ρ τ ι ᾶ. Φέτο ¹⁾, ἐξαιτίας πού ἡ Ἀποκρῆ ἤδανε ἑώρας, σήμερα ἀρκεῖνε τς Παναγίας οἱ χαιρετισμοὶ κι' ὅσες ἔχνε παιδιὰ στὸ σκολιό, παγαίν-νε στὴ ἐκκλησιά ν' ἀκούσ-νε τς χαιρετισμοὶ καὶ τ γόρ τς π θὰ πῇ τὸ «Ἄσπιλε» ἢ τὸ γιό τς π θὰ πῇ τὸ «Καὶ δὸς ἡμῖν».

Σήμερα ἅμα ἀγιάσ' ὁ παπὰς κι ὕστερα, ἔδε βγῇ ἀπ' τὸ σπιτ, ἢ

1) Τὸ Καλαδάρ ἐγράφη κατὰ τὸ 1902.

νικοκερά ρίχνει τὸ καταπόδ τ καμνιά παλληολαγήνα, γιὰ καμμιὰ φούχτα στάχτ καὶ λέι : « Ὁξω ψύλλι ποδοκοί ». Ἄλλες πάλε σκώνται πουργούτσκο, σκουπίζνε, ξεραχνίζνε καὶ φλάνε τὰ σκουπίδια μαζωμένα νὰ τὰ πετάξνε ἀπὸ πίσ ἀπ' τὸ βαπᾶ.

Ἀπὸ νωρὶς τὰ παιδιὰ πέρν-νε τὴ ξλένια τ χελιδόνα τς ἐκκλησιᾶς ἀπ' τὸ βαπᾶ, τνε στολίζνε μὲ τρές, ἀπὸ καμμιὰ νιόνυφ, τνε γρεμάνε ἓνα κδουνάκι στὸ λαιμό τς, τνὲ βήγνε σὲ μιὰ βέργα, ποὺ τνὲ βερνά-νε ἀπ' τὸ τρύπιο τὸ μανίκι μιανοῦ πανεριοῦ παγανοῦ, σὰ μκρὴ σπόρ-τα, τὸ περνάνε κι ἀπ' τὸ ἄρῦπιο πάτο τ πανεριοῦ ποὺ τὸ γιομίζνε κισσό, καὶ ὕσταρα πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἄράδα. Ἄμα βοῦνε μέσα μεριά ἀπὸ τ' ἄρῦτα τὸ παιδί πῶχι τ χελιδόνα, μὲ τὸ ζερβὶ τὸ χέρ τ βαστάι ἀγαλιασμένο τὸ πανέρ καὶ μὲ τὸ δεξί τ ἀπ κὰτ ἀπ' τὸ πανέρ πιάνν τν ἄκρη τς βέργας ποὺ εἶναι βηγμένι ἡ χελιδόνα, καὶ μιὰ τνὲ σκουδάι, σὰπάν μιὰ τνε τραβάι σακάτ, χορέβ τ χελιδόνα καὶ τραβδάι:

Μάρτης μᾶς ἦρτε,
καὶ καλῶς μᾶς ἦρτε.
Τὰ ὄρη ἀνθίζουνε
οἱ κάμποι λαλουδίζουνε
τὰ χελιδόνια ἐρχοῦνται
καὶ πάνε στὶς φωλιές τους.
Μάρτη Μάρτη μου καλέ
καὶ Ἀπρίλη λαμπερέ,
τὴ λαμπρὴ μᾶς ἔφερες,
τὸν παπᾶ μᾶς ἔσεβες.
Μπῆκε μῆνας θάλασσα
θάλασσα τὴν πέρασε.
Ἐκάτσε καὶ ἄλλησε
στοῦ προφήτου τὴν αὐλή.
Κάμ αὐγά σαρακοστά,
καὶ πουλιά πεντηκοστά,
νὰ δύσουμε τὸ Μάρτη,
ποῦναι γεροντάκι,
ποῦναι τσιτσιδάκι.
Ὁξω ψύλλοι ποντικοί,
Μέσα ἥλιος καὶ χαρά,
Καὶ καλὴ νοικοκερά.
Καὶ τοῦ χρόνου δυὸ αὐγά.

Τὸ ἄλλο τὸ παιδί ἔχι ἓνα καλάθ καὶ βάζ τ' αὐγά π θὰ τὸ δώκνε.

Ἡ νικοκερά τοῦ σπιτιοῦ, πέρνει κομμά κισσό καί τρά, καί τὰ βάζει στ' φωλιά π' γεννάνε οἱ ὄρνιθες, κοδὰ στὸ ἡρόσφωλι, γιὰ νὰ γεννάνε οἱ ὄρνιθες σὰ δὰ χελιδόνια, καί νὰ κλωσσίς-νε νὰ βγάν-νε πλάκια σὰ δὰ χελιδονάκια, δίνι καί στὰ παιδιὰ ξὺν' αὐγὸ καί παγαίν-νε ἄλλοῦ.

Οἱ πρωταρβωνιασμένες, π' θὰ πῇ ἐκεῖνες ποῦ περνάνε τὸ ἡρώτο Μάρτ ἀρβωνιασμένες, ἐτμάζνε δίκλωνι κλωστή, μ' ἄσπρο καί κόκκινο γιὰ κόκκινο καί χσὸ καί βάζνε στὰ παιδιὰ «μάρτ». Βάζνε στὸ δεξιὸ τὸ χέρι, γιὰ νὰ τὸνε δώκνε στὸ λέλεγα νὰ πάρ τ' χαῦνιά τς. Βάζνε στὸ ζερβί, γιὰ νὰ τὸνε δώκνε στ' χελιδόνα νὰ τὸνε βάνι στ' φωλιά τς, καί νὰ πετάνε σὰ δὰ χελιδονάκια. Βάζνε στ' ποδαριοῦ τὸ μεγάλο δάχλο, γιὰ νὰ μὴ σκοδάφνε, βάζνε μάρτ καί στὸ λαιμό τς, γιὰ νὰ μὴ τζέ καί ὁ ἥλιος, καί τὸνε φοροῦνε ἴσαμε τ' βασκαλιά. Τότες τὸνε βγάζνε καί δέν-νε τὰ φύλλα τς δάφνης στὸ κερί τς.

Τς Ὁρθοδόξιας. Ἔχν' ὀνομασία ἡ Δοξὴ κι ὁ Δοξάκης.

9. Τ' Ἀλ Σαράδ. Ἔχν' ὀνομασία ὁ Σαράδς, ὁ Σαραδός, ὁ Σαραδῆς. κι ὁ Σαραδόλικος.

Σήμερα κάμν-νε κουρκούτα μὲ νερό κι ἀλεύρι, βάζνε τὸ σάτς στ' φωτιά, τ' ἀλείφνε λάδ, καί ψήν-νε λαλασάκια, τὰ περεχύν-νε μέλι. γιὰ πεκμέζ, γιὰ τὰ πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, καί τὰ τρώνε ζεστούτσκα. Μράζνε καί στοὶ δκοὶ καί τς γειτόνι καί λένε :

Σαράδα φῆς, σαράδα πιῆς,
σαράδα δώκς γιὰ τὴ ψυχὴ σ.

Οἱ τσαγανοὶ σήμερα χορεύνε στὰ ρέματα ἀπὸ σαράδα. Οἱ μερακληδες παγαίν-νε πουρνούτσκα, τσὲ πιάν-νε, τσὲ ψήν-νε καί τσὲ κάμννε μεζὲ στὸ κρασί τς.

Σήμερα ἐρκδαι οἱ λελέγς. Ὅποιος πρωτοδιῇ λέλεγα φωνάζ κνώδας τὸ χέρι τ, σὰ νὰ τὸνε χαιρετά :

«Πάρε τ' χαῦνιά μ,
καί τ' νονὸκεφαλιά μ.
Ἐσὺ τόπακας,
κι ἐγὼ πέτακας».

Τὰ παιδιὰ ἅμα διοῦνε λέλεγα, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ δεξιὸ τὸ χέρι τς, τὸνε δέν-νε σὲ καμμιάν ἀβατονιά νὰ τὸνε ἄρ ὁ λέλεγας μαζὶ μὲ τ' χαῦνιά τς, καί ὕστατα τραβδάνε :

«Λέλεγα πασιά, πασιά.
—Ποῦ ν' τὰ χίλια πρόβατα;
—Κάτου στὰ πατώματα.

Τρώι ὁ λύκος χαίρεται
ἢ ἄλεπού μαραίνεται.

Σήμερα σπέρν-νε τὸ βασιλικό, γιὰ νὰ γένι σαραδάλνος καὶ φου-
δωτός.

25. Τ ο Ὑ Β γ α γ ε λ ι σ μ ο Ὑ. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία
ὁ Βγαγγέλις, ἢ Βγαγγελιώ, ἢ Βγαγγελινή, ὁ Ἄγγελος, ὁ Ἀγγέλκος, ὁ
Ἀγελῆς καὶ ἢ Ἀγγελικώ.

Σήμερα ἔρκει τὰ χελιδόνια, κι ὅποιος τὰ πρωτοδγῆ λέι: «Κα-
λῶς καιρὸς καὶ χρόνος. Νὰ πάρς τ χαυνιά μ». Τὰ παιδιὰ μόνε διοῦ-
νε χελιδόνι, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ ζερβὶ τὸ χέρ τονε σκαλῶν-νε σὲ
κανὰ τσαλι καὶ τραβδάνε:

Ἄφκα σῦκο καὶ σταφύλι,
καὶ Σταυρὸ καὶ λιχνυστήρ
κι ἦρτα βρῆκα τὸν Ἀπρίλι.

Θέλνε νὰ ποῦνε πῶς τάχα αὐτὸ εἶναι τὸ τραβούδ π λένε τὰ χε-
λιδόνια, δάς πρωτοέρτνε στ χαλιὰ τ φωλιά τ. Τὰ χελιδόνια δέ γαμ
νὰ τὰ πιάσ κανεῖς, γιὰτὶ πέφνε τὰ μαλλιά τ. Μόνε ὅπ θὰ κάμ τ φω-
λίτσα τ μέσ στὸ σπῖτ, καρφῶν-νε ἀπ' κατ' ἓνα σανιδάκι, γιὰ τενεκὲ
γιὰ νὰ μὴ βέφνε οἱ κατολιές τ.

Ὅποιος εἶναι μερακλῆς στὰ ψάρια παγαίνει σήμερα στὸ Κούγδε-
ρε, γιὰ στὸ Καρασουργίου καὶ πιάνι ταξέδκα ψάρια καὶ τρώι.

Σάνε σήμερα οἱ κλέβδες πδάνε τὰ χάρβα καὶ βγαίν-νε στὸ κλα-
ρί, γι' αὐτὸ ὁ κόσμος δέν βγαίν-νε ὅζω ἀπ' τὸ χωριό.

Σ α β β ἄ τ ο τ' Ἀ λ Θ ο δ ῶ ρ. Ἔχν ὀνομασία ὁ Θεόδωρος, ὁ
Θοδωράκης, ὁ Θεωδόκος καὶ ἢ Θεδώρα.

Ὅποια ἔχν κανὰ ζουριάρκο παιδί, τὸ παγαίνει σήμερα στὸς Μέ-
τρες στὸν Ἀλ Θεόδωρο, ποῦ εἶναι τὸ παρακλήσ τ μέσα στὸν αὐλόγυ-
ρο τοῦ σπιτιοῦ τ Μινώλι τ δασκάλ, κοδὰ στὸ γαλέ, καὶ διαβάζ πα-
ράκλησ. Ὑστάρα πέρνι ἀπὸ κεῖ ἓνα πετραδάκι τὸ βάζ ἀπ' κατ' στοῦ
παιδιοῦ τὸ μαζιάρ, τὸ βράδ τν ὥρα π θὰ τὸ κιμήσ, καὶ λέι: «Ἀλ
Θεόδωρε μ, νὰ δείξης στὸ ὄχτῶ τὸ θάμα σ. Γιὰ νὰ τὸ γιάνις, γιὰ νὰ
τὸ σκολάις». Στὸ ὄχτῶ τὸ παιδί γιὰ θὰ γιατρευτῇ, γιὰ θὰ πεθάνι.

Σήμερα καὶ τὰ δυὸ τὰ Σαββάτα πέρασανε, δὲ δῶχνε σὲ καλὸ
νὰ λθοῦνε, καὶ λένε:

Ἀνάθεμά τον ποῦ λουστῇ, τὰ τρία τὰ Σαββάτα,
τς Ἀποκρηῆς τῇ Τυρινῆς κι αὐτὸ τοῦ Ἀλ Θεδώρου.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ὁ Λ ο υ λ ο ὕ δ ῖ. Ἔχν ὀνομασία ἢ Λουλούδα,
ἢ Μελδῆ καὶ ἢ Μελούδα.

1) Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

Ὁ παπὰς μράζ στν ἐκκλησιά ζβούλια, ζερνὲ καέδες, μγίτσες καὶ μαρίτσες, κι ὅπ εἶναι μεγάλα κορίτσια, π μόνε δέε μεταλαβαίν-νε παγαίν-νε στν ἐκκλησιά, παγαίνι τὰ λουλούδια στὰ σπίτια τς καὶ μαζώνι παράδες.

Σήμερα π γεῖναι διπλογιόρτ (Κυριακή καὶ τὸ Λουλούδι), σπέρν-νε δεδρόγιες, γιὰ νὰ βγοῦνε διπλές. Πρί νὰ σπεῖρνε τὸ σπόρο τονε βερνάνε τρεῖς βολές ἀπ' τοῦ σφοδλίου τὴ δρύπα.

Δ' ΑΠΡΙΛΙ'Σ

Αὐτὸ τὸ μῆνα ἀθίζνε τὰ δέδρα καὶ πρεπομαχάνε οἱ βαχτσέδες, κι ἔχνε ἓνα καμάρ οἱ ἀβραβλιές, οἱ δαμασκηνιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κερασσιές καὶ τ' ἄλλα δέδρα π μοσκίζνε τὸν ἀγέρα. Οἱ μέλισσες ἀρ-κεύνε νὰ βοτίζνε, ἡ γῆς παδοῦ πρασ-νίζ, τὰ σπαρτὰ ἀψλῶν-νε καὶ τὰ τσαήρια φουδῶν-νε. Ἀμὰ ἔχι κι ὁ Ἀπρίλις τὰ ξαφνικά τὰ κρύα. Ὡς τς δώδεκα τ, λένε, δὲν ἔχι βιστοσύνη, ὅπως τὸ λέι καὶ ἡ πα-ροιμία:

«Ἀπριλίου δώδεκα, Τσακναράκια μάζωνε».

Οἱ Κατσβέλι πολὺ τὸν ὀχτρεῦσαι τὸν Ἀπρίλι. Μδὲ τ' ὄνομα τ ν' ἀκούσ-νε δὲ θέλνε, καὶ γι αὐτὸ λένε: «Βγήκε ὁ Μάρτης, ἔηκε ὁ Μάις». Κι ἂν τσὲ ρωτήης: «Ἀμὲρ ὁ Ἀπρίλις;» λένε: «᾽Ω π νὰ πριστῇ καὶ νὰ σκάς». Γιατί μιὰ χρονιά ἔκαμε τ βρωταπριλιά τέτοιο κρύο πού ψόφσε τ Κατσιβελο τὸ γασοῦρ τὸ πουρνό, κι ὥς τὸ βράδ ἔκαμε τέτοια ζέστα πού τὸ βρώμσε.

Αὐτὸν τὸ μῆνα ἀρκεύνε τὰ παναγύρια.

Σ α β β α τ ο. Τ Ὑ Ἀ λ Λ α ζ ά ρ. Ἐχνε ὀνομασία ὁ Λαζαρής, ὁ Λαζαράκης κι ὁ Λάζος.

Σήμερα γιορτίζνε οἱ Κατσβέλες μέσα στὸ χωριό, ἓνα Κατσεβλάκι κορίτς τὸ δύν-νε καινούργιο σαλβάρ, τὸ βάζνε τσεβερ μὲ τρέμες καὶ τρεῖς στὸ κεφάλι τ, χορεύνε τὸ Λάζαρο καὶ τραβδάνε:

᾽Ηρτ' ὁ Λάζαρος,

ἦρταν τὰ Βάγια.

Κόσκινα, πίττες, πέντ' αὐγά,

κι ἓνα βοτσί κρασί,

νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια

νὰ μεθύσουνε,

νὰ κάτσουνε καρσί, καρσί,

νὰ τραβουδήσουνε.

Κι ὁ κόσμος τσὲ δίνι ἀπὸ κανὰ κομμάτ ψωμί γιὰ καμμιὰ δεκάρα.

Ἀπὸ σήμερα ἀρκεύνε νὰ φεύγνε οἱ Ὀβριγοὶ ἀπ' τὰ χωριά καὶ νὰ μαζώνονται στ Σηλυβριά, γιὰ νὰ κάμνε τ βασκαλιά τς. Γιαταυτὸ

τὰ παιδιὰ θέλῃ νὰ φλάγῃ, νὰ μὴ τὰ πάρνε οἱ Κακαρέζδοι καὶ τὰ βάν-νε στὰ λανάρια. Λένε πῶς κάθε Πασκαλιά πέρν-νε οἱ ἀναθεματισμένῃ ἓνα Ρωμανάκι τὸ κρύβνε, τὸ ταγίζνε καλὰ φαγιά καὶ φιστίκια καὶ σταπίδες νὰ παχαίνῃ, κι ὕσταρα τὸ βάζνε στὰ «λανάρια», π γεῖναι ἓνα βαρέλι φαρδὺ καὶ ἴσαμε ἓνα μέτρο ἀψιλό, μὲ πάτο σὰ λανάρ ἀπ' τὰ καρφιά π γεῖναι γιομάτος. Τὸ βαρέλι ἀπὸ πάν εἶναι ἀνοιχτό, κι ἐκεῖ μέσα ρίχν-νε τὸ παιδί τσίτσιδο ὅπως τὸ γέννισε ἢ μάννα τ. Οἱ Σκυλόβριγοι μαζώνται λόγῃρα στὸ βαρέλι καὶ κεῖ π τ ἀρίσκο τροβολάῃ ἀπ τὸ πόνο κι ἀπλῶνι τὰ χεράκια τ νὰ τὸ τραβήξ-νε, ἐκεῖνι τὸ φωνάζνε: «Ἐλα νὰ σὲ γλιτώσωωω» καὶ μόνε ἀπλῶς τὸ δίν-νε μιὰ σκουδιά καὶ πέφτ πάλε ἀπάν στὰ λανάρια, ὥς π νὰ βγῇ ἢ ψυχὴ τ. Ὑσταρα πέρν-νε τὸ γαῖμα τ καὶ τὸ κάμν-νε βοκάδο, ἓνα πρᾶμα σὰ δομάτα σάλτσα, π τὸ δλύγνε στὸ μαρλόφλο καὶ τὸ τρῶνε, παραμονὴ τ βασκαλιά, ἀπὸ βραδὺς, καὶ τὸ πουρνὸ ρωτιοῦ-δαὶ ἓνας τὸν ἄλλονα «Πῶς πέρασες;» γιατί φέρνει ἀναγούλα.

Μιά χρονιά ὁ Ἀβραγάς ὁ πρᾶματευτῆς, π γήδανε στὸ χωριό, φεύγοντας τ βασκαλιά γιὰ τ Σηλυβριά μὲ τ ἄλογο καὶ τς κοῦφες τ, πήρε τὸν Ἀδάμ τς Κορασιῆς καὶ τὸν ἔβανε στ γούφα τ. Κατὰ λαχοῦ νὰ τὸν ἀδαμῶσ ὁ Χαρίτος καὶ τὸνε λεί.

—Ποῦ τὸ παγαίνεις τὸ παιδί;

—Νά, λέι, τὸ βανα στ ἄλογο νὰ πάρ καβούλα.

—Λήγορα, λέι ὁ Χαρίτος, νὰ τὸ κατεβάις, καὶ νὰ φκαριστᾷς πῶχω ἓνα χέρ. Εἰδεμὴ εἶχες νὰ φᾶς ξύλο, π νὰ βάνεις καὶ στ τζέπ σ. Κ' ἔτς πήρε τὸ παιδί καὶ γύρσε στὸ χωριό.

Ὁ Παπαδῶνις στς Μέτρες εἶχε ἓνα σαλόζκο ἀγόρ, καὶ κάβοσο γαιρὸ χάθηκε. Τὸ πήρανε οἱ Ὀβριγοὶ καὶ τὸ καλοτάϊσανε καὶ πάχαινε. Ἀμὰ ὕσταρα σὰν εἶδανε π γήδανε ξίκικο, τ' ἀπόλικανε καὶ γῆρτε στὸ βαθά τ.

Ἡ Κυριακίτσα στ' Ἀλβασάνι εἶχε τὸ μαγαζάκι τς νοικισμένο σ' ἓνα Ὀβριγιό, καὶ μιὰ χρονιά ὁ ἀναθεματισμένος, δὲ ἤγε στ Σηλυβριά νὰ κάμ Πασκαλιά, καὶ κλείσκε στὸ μαγαζάκι. Ἐκεῖνι τὸνε γύτταζε ἀπὸ μιὰ τρυπίτσα πῶβανε τὸ βεντὸ μ' ἀνοιχτὰ φτερά στὸ δβάρ καὶ τὸνε σκέτζεγε μὲ τς βελόνες.

Ὁ Γιάκοβας Ὀβριγιός ὅδες κάδ-δανε στ' Ἀλβασάνι, πάγαινε πολλὲς βολές στ βαπαδιά καὶ τνε γύρευε νὰ τὸνε δώκῃ «ἀπ τὸ λοτουριά μὲ τὸ βούλα» γιὰ νὰ σκάσ νὰ φάῃ καὶ νὰ κάμ τὸ μυστήριο τ. Ἡ παπαδιά τὸ νοίωσε π δὲ δο ἤθελε γιὰ νὰ τὸ φάῃ, καὶ γιὰ νὰ μὴ γολαστῇ, ὅλω ἡροστά ἔβγαζε μὲ τὸ μαχαίρ τὸ καύκαλο τς λειτουργιάς π γεῖχε τὸ σφραγιστὸ μὲ τὸ σταυρό, κι ὕσταρα τὸν ἔδνε.

Κυριακή. Τῷ Βαγιῷ. Μεγάλη γιορτή. Ἔχει ὀνομασία ἡ Βαῖτσα.

Σήμερα οἱ νιόγαπροι παγαίν-νε στοῦ ὁρμάνι καὶ φέρν-νε βάλια, μεγάλα κλωνιά δάφνη, τὰ παγαίν-νε τὸ ἡπαῖ στὴν ἐκκλησιά καὶ τὰ μράζ στοῦ κόσμου. Γιαταυτὸ ὁ παπᾶς κιτάζ νὰ δώκι στὸ νιόνιφες τὸ ὅλω καλὸ τὸ κλωνί γιὰ νὰ μὴν ἔχι ὕσταρα λόγια ἀπ' τὸ ἀνδρὸι τὸς.

Καθαίνοντας κιτάζ τί λογιῶ κλωνί βάλια θὰ τοῦνε δύχι. Σὰν εἶναι μὲ λουλούδια γιὰ μὲ βουβούκια, τότες οἱ ὄρνιθες θὰ βγάν-νε πολλὰ πλιά, καὶ ἡ χρονιά θὰ πάι ἡρεκετλίδκι. Ἀμὰ σὰ λάχι ἡ βάλια νὰ γεῖναι μόνε φύλλα, τότες ἡ χρονιά τὸς θὰ πάι ξεραῖλα.

Μὲ τὸ κλωνί τὸς βάλιας τρίβνε τὸ δᾶ τὰ δβάρια, γιὰ νὰ ψοφήσ-νε οἱ κόρζες. Ὑσταρα βάζνε τὸ κλωνί στοῦ εἰκονοστάθ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὸ βασκαλιὰ πέρν-νε τρία φύλλα καὶ δέν-νε τὸ κερί τὸς.

Σήμερα τρῶνε ψάρια, καὶ τὰ παιδιὰ τραβδάνε.

Βάλια, βάλια τῷ Βαγιῷ,
τρῶνε ψάρι καὶ κολιό,
καὶ τὴν ἄλλή τὴν Κυριακή,
τρῶνε κόκκινο αὐγὸ.

Μεγάλη Δευτέρα. Ἀπόφα ἀρκεύνε οἱ Καλονυχτιές, ποῦ ψέλ-νε στὴν ἐκκλησιά τὸ «Ἰδοὺ Νυμφίος ἔρχεται». Ὅποιος δὲ ἠορσε νὰ νηστεύ τὴν Μεγάλη τὴν Σαρακοστή, θὰ νηστεύ τὸ ὅλω λίγο αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα, θὰ πάι νὰ ἡομολογηθῇ κι ὕσταρα θὰ μεταλάβ. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ μεταλαβαίν-νε τὴν Μεγάλη Τετράδ, κι ὁ ἄλλος ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν Μεγάλη Πέφτ ἵσαμε τὴν Πασκαλιάς ἀνήμερα. Πολλοὶ εἶναι πὲρ δὲ μαγερεύνε κάνε αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα.

Μεγάλη Πέφτ. Σήμερα τρῶνε νερόβραστ φακή, καὶ ἵσαμε τὸ βασκαλιὰ πέρνάνε μὲ ξεροφάγι, ψωμί, ἐλιές καὶ χαλβά.

Πουρνότσκο βάζνε ἓνα κόκκινο χρᾶμ στοῦ παραθύρ, νὰ τὸ διῇ ὁ γήλιος. Ἀ δὲν ἔχνε χρᾶμ, βάζνε κανὰ ἄλλο κόκκινο πρᾶμα. Ὑσταρα βάφνε κόκκινα αὐγά μὲ τὴν ἐλένια τὸ ἡογιά γιὰ μὲ τὸ κ-ηρμήζ, καὶ τὰ παπίτκα τὰ βάφνε κίτρινα μὲ τὰ κρομόφλα καὶ τὸς τσουκνίδες. Τὸ πρῶτο αὐγὸ πὲρ θὰ βάψνε τὸ βάζνε στὰ εἰκονίσματα καὶ τὸ φλάνε. Σὰ δύχι καμμιὰ βολὰ νὰ βρέξ δυνατὰ μ' αὐτραπές καὶ βουβούνες, τότες τὸ πετάνε χ-ηζνὰ κατὰ γῆς νὰ γένι κομμάτια καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ νὰ σκορπίσ καὶ τὸ κακό.

Οἱ νῆκοκερὲς σήμερα κοσκινίζνε ἀλεύρι μὲ τὴν ψλὴ τὸ σίτα καὶ ζμών-νε κλίκια μὲ κανέλλα, γενήβαχαρ, μοσκοκάρφια καὶ μοσκοκάρδα, τὰ πλάθνε, τὰ ξοβλιάζνε μὲ τὸ χλιάρ, γιὰ μὲ τὸ περῶνι, τ' ἄ-

λείφνε αὐγὸ, τὰ πισπιλῶν-νε σουσάμ καὶ τὰ ψήν-νε στὸ φοῦρνο.
 Ἐπὶ καμμιὰ τὰ βάζ, καὶ ζάχαρ μέσα. Ὅποια ἔχι παιδιὰ δκά τς,
 γιὰ ἀδεξίμια, γιὰ ἀνέψια τὰ κάμνει κι ἀπὸ μιὰ κρούνα, μ' ἓνα κόκ-
 κίνο αὐγὸ στὴ μιὰν ἄκρη, γιὰ νὰ τὸ φάνε ἀνήμερα τ' βασκαλιά.

Τὰ μεγάλα τὰ παιδιὰ πέρν-νε παλιὰ ροῦχα, τὰ γιομόζνε λινάτσα
 καὶ κάμν-νε τὸν Ὀβριό, τονε γιρίζνε μέσ στὸ χωριὸ ἀπὸ σπὶτ σὲ
 σπὶτ, καὶ μαζών-νε κληματαίδες γιὰ νὰ τονε γάψνε. Ὅποιος δὲν ἔχι
 καψίδα νὰ δώκι, τονε βερεχύνι κομμά γάζ, καὶ τὰ παιδιὰ τονε
 τραβδάνε :

Ράτσα, κεράτσα,
 δὸς μιὰ κληματαίδα,
 νὰ κάψουμε τὸν Ὀβριγιό
 πῶχι πολὺ κασίδα.
 Ὀβριγιὸς φορεῖ φτερό,
 στὸ κεφάλι τ' τὸ ξερό,
 Ὀβριὸς πουλεῖ, μετάξ,
 ἢ κασίδα τ' νὰ πετάξ,
 Ὀβριός, ὁ κεράτσα,
 ἔκλεψε μιὰν ὀρνίθα,
 τὴν ἔβανε μέσ στὸ βρακί τ',
 ἢ ὀρνίθα κακάρισε.
 Ὀβριὸς ξυπάστηκε.
 Ἔχουμε τὴν ἔννοια του.
 χέζουμε τὰ γένεια του.
 Ἔχουμε καὶ τὸν ἀβὰ τ,
 χέζμε καὶ τὴ ψυχὴ τ' βαβὰ τ.

Δυὸ παιδιὰ πέρν-νε τὸν ἄσ-μένιο τὸ σταυρὸ πῶχι ὁ παπὰς κι
 ἀγιάζ, τονε βάζνε σ' ἓνα δίσκο τς ἐκκλησιας, τονε σκεπάνε μὲ
 λουλούδια, καὶ πέρν-νε τὰ σπῖτια μὲ τὴν ἀράδα. Τὸ ἓνα παιδί ἔχι
 ἓνα καλάθ καὶ μαζώνι κόκκινα αὐγά γιὰ τὸ βαπὰ π' θὰ τὰ μράσ στ
 Δευτερανάστας καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸ σταυρὸ παγαίνι ἡροστά στὸ εἰκο-
 νοστάθ τοῦ σπιτιοῦ καὶ λέει τοῦ Χστοῦ τὸ τραβοῦδ :

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
 σήμερα ὅλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται.
 Σήμερα ἔβαναν βουλή οἱ ἄνομοι οἱ Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιά, οἱ τρισκαταραμένοι,

5 γιὰ νὰ κρεμάσουν τὸ Χριστὸ τῶν πάντων βασιλέα.
 Ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ μπῇ σὲ περιβόλι,
 νὰ λάβῃ δεῖπνο μυστικό, γιὰ νὰ τὸν λάβουν ὅλοι.

- Ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα, κάθουνταν μοναχή της,
τὴν προσευχή της, ἔκαμνε γιὰ τὸν μονογενῆ της.
- 10 Φωνὴ ἠκούσθ' ἀπ' οὐρανοῦ κι ἀπὸ ἀγγέλου στόμα:
—Φθάνουν κυρά μ, οἱ προσευχές, φθάνουν καὶ οἱ μετάνοιες,
καὶ τὸν υἱὸν σου πιάσανε καὶ στὸ χαλκιᾶ τὸν πᾶνε.
—Χαλκιᾶ, χαλκιᾶ, φκιάσε καρφιά, φκιάσε τρία περόνια.
Κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος βάζει καὶ φκιάνει πέντε.
- 15 —Σὺ Φαραῶ ποὺ τὰ φκιάσες, πρέπει νὰ μᾶς διδάξης.
—Βάλτε τὰ δυὸ στὰ χέρια του καὶ τ' ἄλλα δυὸ στὰ πόδια,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερό, βάλτε το στὴν καρδιά του,
νὰ τρέξη αἷμα καὶ νερό, νὰ λιγώθῃ ἡ καρδιά του.
Ἡ Παναγιά, σὰν τ' ἄκουσε, ἔπεσε κ' ἐλιγώθη.
- 20 Σταμνιά νερό τῆς ρίξανε, τρία κανάτια μόσκο,
καὶ σὰν τὴν ἤρθ' ὁ λογισμός, καὶ σὰν τὴν ἤρθ' ὁ νοῦς της,
ζητεῖ μαχαίρι νὰ σφαγῇ, φωτιά νὰ πᾶ νὰ πέσῃ,
ζητεῖ σκοινὶ νὰ κρεμαστῇ γιὰ τὸ μονογενῆ της.
—Εἶχα υἱὸν μονογενῆ κ' ἐκεῖνον σταυρωμένο.
- 25 Μαρία ἡ Μαγδαλήνη, καὶ τοῦ Λαζάρ ἡ μάννα,
καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδελφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα,
ἐπήρανε στρατὶ στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε εἰς τοῦ ληστοῦ τὴν πόρτα.
—Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστοῦ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
- 30 Καὶ ἡ πόρτα ἀπ' τὸ φόβο της ἀνοίγει μοναχή της.
Τηρᾶ δεξιά, τηρᾶ ζερβιά, κανένα δὲν γνωρίζει.
Τηρᾶ πάρα δεξιότερα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη.
—Ἄγιε Γιάννη, Πρόδρομε καὶ βαπτιστὰ τοῦ υἱοῦ μου,
μὴν εἶδες τὸν υἱόκα μου, καὶ σὲ διδάσκαλό σου;
- 35 —Δὲν ἔχω στόμα νὰ σὲ πῶ γλώσσα νὰ σὲ μιλήσω,
δὲν ἔχω χεροπάλασμα γιὰ νὰ σὲ τότε δείξω.
Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ γυμνὸ τὸν παραπονεμένο,
ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἷμα βουτημένο;
ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθινο στεφάνι;
- 40 Ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιόκας σου καὶ μὲ διδάσκαλός μου.
Καὶ ἡ Παναγιά πλησίασε κοντὰ καὶ τὸν ρωτᾷ:
—Δὲν μὲ μιλεῖς παιδάκι μου, δὲν μὲ μιλεῖς παιδί μου;
—Τί νὰ σὲ πῶ μανούλα μου, ποὺ διάφορο δὲν ἔχεις.
Μόνον τὸ Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι,
ποὺ θὰ λαλήσῃ ὁ πετεινός, σημαίνουν οἱ καμπάνες,
- 45 σημαίν' οὐρανός σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ πουργάνια,
σημαίνει καὶ Ἀγιοσοφία μὲ τρεῖς χρυσὲς καμπάνες.

Ἐκ τῆς ἡμέρας οἱ γυναῖκες π κάδδαι στὰ σπίτια πγ εἶναι κοδὰ στοῦ τζεσ-μέ, κρύβνε τς λαπάτες γιὰ νὰ μὴ λαπατίσ καμμιά τὰ ροῦχα τς στοῦ τζεσ-μέ, ἴσαμε τς σαράδα τς Πασκαλιάς. Ἐν τυχὸ καμμιά γυναῖκα θελήσ νὰ μὴ γρατήσ τ' ἀδέτ καὶ φέρ ἀπ τὸ σπὶτ τὸ γούπανο που κπανίζνε τὰ σκλιά, γιὰ νὰ τσακίς μ αὐτόνα τὰ ροῦχα τς, οἱ ἄλλες τνε φωνάζνε: «Μὴ λαπατᾶς, μαρή. Ἐκόμα ἡ Πασκαλιά δὲ σαράδσε». Λαπάτα λένε τ βαλιά τν ἀψίδα τοῦ τρεχλιοῦ, π τν ἔχνε στοῦ τζεσ-μέ, καὶ τὰ ροῦχα π τὰ πλέν-νε μόνε μὲ κρὺο νερό καὶ σαπούνη τὰ λαπατίζνε μ αὐτήνα γιὰ νὰ παστρευτοῦνε. Ἰσαμε τ Μεγάλῃ Τετράδ πρέπ νὰ σωθῇ δ,τ πλὺς ἔχνε καὶ τ Κόκκινῃ Πέφτ δὲ γαμ ν ἀπλώσ-νε ἄσπρο ροῦχο στὸν ἥλιο, γιὰτὶ εἶναι ἡ μέρα π σταύρωσανε οἱ Ὀβριγοὶ τὸ Χστό.

Σήμερα καὶ τοῖ δυὸ Πέφτες πῶρκδαι καταπόδ, δε δλεύνε στ ἀβέλια, γιὰτὶ κι αὐτὲς λογαριάζδαι δρίματα, κι ἄμα δλέψης στ ἀβέλι τὸ καὶ ἡ πάχνη.

Μεγάλῃ Παρασκευῇ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γυναῖκες λουλούδια καὶ πρσ-νάδες καὶ στολίζνε τὸ νηπτάφιο, ἀνάβνε κεριά, χαιρετᾶνε τν αἰκόνα τοῦ Χστοῦ καὶ περνᾶνε ἀπ' κάτ στοῦ νηπτάφιο νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ. Ἐμα ἀπολυκὶ ἡ ἐκκλησιὰ τὸ μεσμέρ, κατὰ τὸ κεντὶ οἱ γυναῖκες π θὰ φλάξνε τὸ λειψανο τοῦ Χστοῦ κβανιοῦνε τὰ στρώματα τς στν ἐκκλησιᾷ, καὶ ξενοχτᾶν ἐκεῖ. Μιά ἀπ αὐτὲς θὰ πῇ αὐτὸ τὸ μρολόγι:

Καλὸ εἶναι τ «Ἄγιος ὁ Θεός», καλὸ εἶναι καὶ τὸ λένε.

Ὅποιος τὸ λέγει σώζεται κι ὅποιος τ ἀκούῃ ἀγιάζει,

κι ὅποιος τὸ καλοφηγιστῇ Παράδεισο θὰ λάβῃ.

Παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν Ἄγιο Δάφο.

Ἐκεῖ ψέλνουν οἱ ἐκκλησιᾶς καὶ λειτουργοῦν παπάδες,

ἐκεῖ τρέχουν κι οἱ Ὀβριγοὶ καὶ τὸ Χριστὸ γυρεύουν,

βαστοῦν χρυσὸ στὰ χέρια τους κι ἀργύρια στὶς ποδιές τους.

Κανεῖς δὲν τοὺς λιμπίστηκε, κανεῖς νὰ τοὺς ρωτήσῃ,

κι ὁ πρῶτος τοῦ ὁ μαθητῆς, ὁ πρῶτος ὁ Καϊάφας,

ἐκεῖνος τοὺς λιμπίστηκε, ἐκεῖνος τοὺς ρωτᾷ:

—Τί τρέχετε σκυλόβριγοι καὶ μένα δὲν τὸ λέτε;

—Τὸν Ἰησοῦ γυρεύουμε καὶ σένα δὲν τὸ λέμε.

—Γιὰ τάξτε με, γιὰ δόστε με, νὰ σᾶς τὸν μολογήσω.

—Χίλια ἀργύρια ἔχουμε στοῦ μαχμουδιᾶ δεμέννα,

ὅλα σοῦ τὰ χαρίζουμε νὰ μᾶς τὸν μολογήσῃς.

—Πάρτε μαζί μου τὸ δρομὶ, πάρτε τὸ μονοπάτι.

Τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε κεῖ στοῦ παχτσέ τὴν πόρτα.
 Χτυποῦνε μιά, χτυποῦνε δυὸ καὶ πηλογὴ δὲν δίνουν,
 κι οἱ πόρτες ἀπ τὸν φόβο τους ἀνοίγουν μοναχές τους.
 Σηκῶνι λαγὴνι νά πιῇ νερὸ καὶ μὲ τὸ μάτι γνεύει:
 — Αὐτὸς εἶναι καὶ πιάστε τον, σφιχτὰ νά τονε δέστε.
 Ἄπ τὰ μαλλιά τὸν ἄρπαξαν, στὰ μάρμαρα τὸν ρίξαν,
 τὰ μάρμαρα ραγίστηκαν κι ἡ γῆς ἀνεκατώθη.
 Ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα καθοῦνταν μοναχὴ της,
 τίς προσευχές της ἔκαμνε γιὰ τὸ μονογενὴ της.
 — Φτάνουν κερά μας Παναγιὰ, φτάνουν οἱ προσευχές σου,
 τὸν γιόκα σου τὸν πιάσανε καὶ στὰ χαλκιά τὸν βάλαν,
 καὶ στοῦ Πιλάτου τίς αὐλές, ἐκεῖ τὸν τυραννᾶνε.
 Σὰν τ ἄκουσεν ἡ Παναγιὰ πέφτει λιγοθυμάει.
 Σταμνὶ νερὸ τῆς ρίξανε γιὰ νᾶρτ στὸν ἑαυτὸ της.
 — Σῶπα κερά μας Παναγιὰ καὶ μὴν ἀναστενάζης,
 Ὁ Κύριος θ ἀνεστηθῇ τριήμερος ἐκ τάφου,
 καὶ τὴ Λαμπρὴ χαροῦμενοι καὶ πάντ ἀγαπημένοι.

Ἄφοῦ ποῦνε τὸ τραβοῦδ κι ὕσταρα κάδδαι καὶ τονε φλάνε,
 ὅπως κάμν-νε στὸ θεθαμένο τὸν ἄθρεπο. Κατὰ τὰ ξμερώματα π θὰ
 ἀρκέψ ἡ ἀκολουθία, μόνε βαρέσ ἡ καθάνα, σ-μαζών-νε τὰ στρώματα
 τς καὶ τὰ πᾶνε στὰ σπίτια τς.

Ὑσταρα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα ἀσ-μαίνι ἡ καθάνα κι ὁ κόσμος πα-
 γαίνι στὴν ἐκκλησιά. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ ψέλν-νε τὸν Ἐπιτάφιο
 θρῆνο, τὸ καταπόδ βγάζνε τὸ νηπτάφιο καὶ τὸ γιρίζνε στὸ χωριό.
 Ἄμα ἔρτνε στὸν Ἀγιώργη, στέκδαι καὶ μνημονέβ ὁ παπᾶς τὰ ὀνό-
 ματα καὶ ὕσταρα κορών-νε τὸν Ὀβριὸ καὶ φλογαρίζ στὴ σκοτίδα.
 Ἀπὸ τὴ στάχτ, πέρν-νε οἱ γυναῖκες ἀπὸ μιὰ φούχτα καὶ τνε πα-
 γαίν-νε αὐριὸ στὰ μνήματα τς.

Μεγαλοσάββατο. Σήμερα οἱ γυναῖκες παγαίν-νε στὰ
 μνήματα. Ἔρκετ' ὁ παπᾶς καὶ τρισαγίζ' τς πεθαμένι, καὶ οἱ γι-
 ναῖκες μράζνε κόκκινα αὐγά, μουστολαβάδες, καρύδια καὶ κουλικά-
 κια, λαδερὰ. Φέρν-νε καὶ μιὰ φούχτα ἀπ' τὴ στάχτ τ' Ὀβριοῦ ποὺ
 πήρανε ἐψές, καὶ τνε ρίχν-νε ἀπάν στὸ μνήμα.

Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα παγαίν-νε στὴν ἐκκλησιά καὶ ξμερώνται
 μὲ τὸ «Χστός ἀνέστ». Ἐνας πέρνει τὸ παλιὸ τὸ σήμαδρο καὶ μὲ δυὸ
 τσεκίτσια τὸ βαρεῖ καὶ ἄλλι ρίχν-νε τφέκια μέσ στὴν ἐκκλησιά. Τὰ
 παιδιὰ τσιγρίζνε τ' αὐγά τς καὶ κεῖ τὰ τρώνε. Ἐτς ξμερώνι ἡ Πα-
 σκαλιά καὶ καθανίνας γιρίζ στὸ σπὶτ τ μ' ἀναμένο κερί καὶ μ' αὐτὸ

ἀνάφτ τ γαδῆλα στοῦ εἰκονοστάθ. "Οποιανοῦ σβῆς τὸ κερί, φέρνει ἀπ' τὸ φῶς τς Δευτερανάσταις.

Π α σ κ α λ ι ᾶ. Αὐτὴν εἶναι ἡ τρανύτερ γιορτὴ τῇ χρονιᾷς. Τὸ μεσ-μέρ στ Δευτερανάστασ ὁ παπᾶς μράζ κόκκινα αὐγά ἀδῖς ἀδίδερο, καὶ γοῦλος ὁ κόσμος βάζνε τὰ γιορτερά τς καὶ χαίρδαι. Παγαίν-νε στς βίζιτες γιατί σήμερα ἔχνε ὀνομασίᾳ ὁ Πασκάλης, ὁ Πασκαλάκης, ἡ Πασκαλιῶ, ὁ 'Ανέστς, ὁ 'Αναστάίς, ὁ 'Αναστασός, ὁ Τάσος, ὁ Δάτσης, ἡ 'Αναστασία, ἡ Τσιτσῖκα, ἡ 'Ανάστω, ἡ Λαβρινῇ καὶ ἡ Λαβρινιῶ. 'Απὸ σήμερα ἴσαμε τς 'Αναλήψεως, σαράδα μέρες δὲ λένε «καλιμέρα» καὶ «καλησπέρα» μόνε λένε «Χστός 'Ανέστ», «'Αληθῶς ἀνέστ». Πολλοὶ πίν-νε καὶ μεθᾶνε, κι ὕσταρα γιρίζνε μὲ τ λατέρνα γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια καὶ χορεῖνε.

Δ ε υ τ ῆ ρ α [τοῦ Πάσχα] Τς Παναγίας. Σήμερα γένεται παναγύρ στς Παναγιᾶς, τ' ἀβέλια, ἐκεῖ π'γεῖναι τὸ ἅγιασμα τς Παναγιᾶς. 'Ο παπᾶς διαβάζ παράκλησ' κι ὁ κόσμος, ἀφοῦ προσκυνήσ', ὕταρα πιάνται στὸ χορὸ μὲ τὰ τραβούδια γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια, "Ερκάι κι ἀπ' τ' 'Αλθασάνι, τὸ Νιχώρ, τς Μέτρες κι ἀπ' τ' ἄλλα τὰ χωριά παναγυριῶτες καὶ βραδιάζδαι μὲ τς χοροὶ καὶ τὰ τραβούδια.

Τ ρ ῖ τ η [τοῦ Πάσχα]. Τ' 'Αἰγιαννιῶ. Σήμερα ὁ παπᾶς διαβάζ παράκλης στοῦ ἅγιασμα π'γεῖναι ἁροστὰ ἀπ' τὸν 'Αἰλιᾶ. Παγαίν-ν ὁ κόσμος καὶ ἐγλεντίζνε. Αὐτός ὁ 'Αἰγιάνης εἶναι γιὰ τ' θερμασίᾳ.

Π α ρ α σ κ ε υ ῆ. Τς Ζωοπηγῆς. "Εχει ὀνομασίᾳ ἡ Ζωγιῶ, ἡ Ζωγή, ἡ Ζωγίτσα, ἡ Ζώϊκα, ἡ Ζωγαρνιῶ, καὶ ἡ Πγίτσα. "Οποιοι τῶχνε τάμα, παγαίν-νε σήμερα στοῦ βαλουκλῆ τς Πόλῖς νὰ διοῦνε καὶ τ' βόλι. Στὰ παιδιὰ λένε πῶς ὁδᾶς θὰ περάς κανεῖς ἀπ' τς πορτάρες τ Γεδίκουλε, ἐκεῖ φλάει ἕνας ἀράπαρος, καὶ σὰ δὲ δὰ φλίς, δὲ δ' ἀφίνι νὰ περάσ-νε. Κι ὁδᾶς γιρίς κανὰ παιδι ἀπ' τὸ βαλουκλῆ τὸ ρωτᾶνε: «—Πῆγες στ βόλι; —Πῆγα. —Εἶδες Τοῦρκο; —Εἶδα. —Φοβήθηκες; —Φοβήθκα. —Φτύς' τὸ γόρφο σ». Πολλοὶ παγαίν-νε μέσα στοῦ ἅγιασμα καὶ φλάνε μάξος ὡς νὰ διοῦνε τὰ ψάρια, π γεῖναι τγανισμένα ἀπ' τὴ μιὰ μεριά.

Λένε πῶς τὴν ἡμέρα ποῦ πάρτκε ἡ Πόλι, ἕνας καλόγερος τγάνιζε ψάρια μέσ στοῦ βαλουκλῆ, κι ἄκσε μιὰ φωνὴ «"Επεσε ἡ Πόλι». 'Εκεῖνος δὲ δὸ πίστεψε καὶ εἶπε—Σὰ ζδανέψνε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι καὶ πδῆξνε μέσ' στοῦ νερό, τότες θὰ πὲς καὶ ἡ Πόλι. "Εδεκει

π τό λεγε πήδξανε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι κι ἄρκεψανε νὰ πλέχνε μέσ στ' ἄγιασμα. "Υσταρ' ἀπ' αὐτὸ τὸ θάμα ἔκαμαν ἐκεῖ τὸ βαλουκλή.

Ἀνάμεσα στὲς πορτάρες τ Γεδίκουλε καὶ τ' θάλασσα, εἶναι οἱ Ἑπτὰ κουλάδες. Μέσα εἶναι βαχτσέδες, καὶ μέσα σ' ἓνα βαχτσέ εἶναι ὁ βασιλὲς Κωσταδῖνος Παλαιολόγος. Ὁ δαγῆς ὁ Κυριάκος πῆγε μιὰ φορά, κι ὁ βαχτσεβάνις τονε εἶπε θέλι νὰ πάγι καμμιάν ἄλλι μέρα, π νὰ μὴ εἶναι κόσμος, γιὰ νὰ τονε δείξ τὸ μέρος. Εἶναι λέϊ ἡ πόρτα σὰ συρτάρ μεγάλο, τνε τραβᾷς καὶ κατεβαίνις μιὰ σκάλα, καὶ βαίνις σὲ μιὰ στενὴ σούδα. Ἐκεῖ εἶναι ἓνα παραθράκι καὶ γλέπ μέσα σὲ μιὰν ἐκκλησιά. Ὁ βασιλὲς εἶναι ξαπλωμένος ἄμενος μὲ τῇ στολή τ, καὶ σκεπασμένος μ' ἓνα χρὸ πάπλωμα. Μόγε οἱ μύτες ἀπ' τὰ ποδήματα τ φαίνται. Κοδὰ στὸ κρεβάτ τ, ἀπάν σ' ἓνα χρὸ μανάλι εἶνε ἓνα μεγάλο κερί, χοδρὸ τόσο πού δυὸ νοματοὶ ἄντζακ βοροῦνε νὰ τ' ἀγαλιάς-νε, καὶ φέγι θαυὰ στὴν ἐκκλησιά. Τὸ κερί εἶναι καὶ δέν εἶναι ἴσαμε μιὰ πθαμή. Ἀμα θὰ σωθῇ, θὰ σκωθῇ κι ὁ βασιλὲς νὰ πάρ τ' ἰόλι.

Κυριακή. Τοῦ Θωμά. Τὸ ἀδίπασκα. Ἐχ' ὀνομασία ὁ Θωμᾶς κι ἡ Θωμάη. Σήμερα ὁ τ κερί ἀτόμκε ἀπὸ τ βασκαλιά τὸ παγαίν-νε καὶ τ' ἀνάφτνε στὴν ἐκκλησιά.

Δευτέρα. Τς Παναγίας (Ρευματοκρατούσης). Σήμερα εἶναι τὸ μετρητὸ τὸ παναγύρ, πού παλεῦνε οἱ Τοῦρκι οἱ πεχλεβάνιδες μὲ τς Ρωμιοί, καὶ παγαίνι κόσμος ἀπὸ γοῦλα τὰ χωριά νὰ σεργιανίς.

23. Τ' Αἰ Γιώργιοῦ. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Γιώργης, ὁ Γιωργῆς, ὁ Γιωργάκης, ὁ Γιώργος καὶ ἡ Γιωργίτσα.

Γένεταί παναγύρ στὸ χωριὸ στ "Αἰ Γιώργη τὸ μειδάνι κοδὰ στὸ παλιόκλης καὶ τὰ τοιτισιδάκια παγαίν-νε στὸ κοσί. Δέν-νε ἓνα σκοινὶ στ μέσ' στὸ δρόμο, ἀπ' τῶνα σπὶτ στ' ἄλλο καὶ κρεμᾷνε μαδήλια. Αὐτὰ τὰ δίν-νε οἱ ἀρβωνιασμένες κι ἀπὸ καμμιά βολὰ δίν-νε πκάμσο καὶ σὲ μιὰν ἄκρη τ μαδλιοῦ δέν-νε κανὰ κάρτο, τὰ κρεμᾷνε στὸ σκοινὶ κάβοσο ἀψιὰ π νὰ πδῆξ ἐκεῖνος π θᾶρτ πρῶτος γιὰ νὰ τὰ φτάξ. Ὁ πρῶτος διαλέξ καὶ πέρνει ὅποιο θέλι, τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄλλι. Ἀπὸ καμμιά χρονιά παγαίν-νε στὸ κοσί καὶ μὲ τ' ἄλογα. Ὅποιος ἔρτ πρῶτος ἀπ τὸ κοσί παγαίνι στὰ σπῖτια π' γεῖναι γύρω στὸν Αἰγιώργη καὶ μαζώνι βασίσια.

Σ' αὐτὸ τὸ παναγύρ καθὸς χωριανοὶ γένται τὸ ἓνα, κάμν-νε ἀδρεφάτο, σφάζνε ἓνα δυὸ ἄρνια, τὰ βράζνε, ζμών-νε καὶ ψωμί κι ἄμα τὰ χαζηρλαδῆς-νε, κόβνε τὸ κρηάς, τ' ἀλατίζνε, τὸ πιπερών-νε καὶ

μράζνε σὲ γουλι τς παναγουριῶτες ἀπόνα κομμάτ ψωμί κι ἓνα κομμάτ κρηάς. Αὐτὸ τὸ λένε «κουρβάνι» καὶ τὸ κάμν-νε στὰ μεγάλα παναγύρια, τ' Ἀϊγιωργιοῦ, τ' Ἀϊθανασιοῦ, τς Ἀγιατριάδας καὶ τ' Ἀϊλιδός, ἀμὰ ὅχι ταχτικά. Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια εἶχανε μάζως πνάκια πήλινα, πράσ-να, ποὺ μοίραζανε στὸ γόσμο τὸ τζορβὰ καὶ τὸ κρηάς, κι ἔτς οἱ ξένι οἱ παναγουριῶτες δὲν ἀπόμσκανε νηστικοί. Τὰ πνάκια αὐτὰ τᾶκρυβανε στν ἐκκλησιὰ μαζί μὲ τὰ ξλένια τὰ χλιάρια, ἀπ' κάτ' στ βορνή τῆ σκάλα τοῦ γιναίκειου.

Τὸ πουρνό, ὕσταρ' ἀπ' τ' λειτουργία πέρνει ὁ παπὰς τὰ σίχνα καὶ μαζί μὲ τσί ψαλτάδες παγαίν-νε στὸν Ἀϊγιώργη, μνημονέβ τὰ ὀνόματα, διαβάζ παράκλης καὶ γιρίζνε πίσω πάλε. Σήμερα ἀνιοῦνε τὸ γουκλόσπορο, ὅσες θέλνε νὰ βάν-νε σκλήκια.

Σήμερα ὡς καὶ οἱ Τοῦρκι καὶ οἱ Κατσβέλι ἔχνε παναγύρ. Οἱ Κατσβέλι σφάζνε ἀρνί, χορεῦνε τὸ σκατζόχερο καὶ παγαίν-νε ἀπάν στὸ Μάλι μοναχοί τς κι ἐγλεντίζνε. Ἀπὸ σήμερα ὥσαμε τ' Ἀϊδημητριοῦ κάδδαι στς τσέργες. Ὅσα τσάκια δὲ στοίχισανε τὴρωτομαρτιά, στίχίζνε σήμερα ὥσαμε τ' Ἀϊδημητριοῦ, γιὰ ὥσαμε τὸ Σηλυβρινὸ τὸ παναγύρ, γιὰ κι ὥσαμε ξάλωνα.

Οἱ βροχές τ' Ἀπριλιοῦ, εἶναι πολὺ βερεκετλίδκες. γι' αὐτὸ λένε :

Ἄ βρέξ Ἀπρίλης δώδεκα κι' ὁ Μάης μία δύο,
θὰ πάρνε τὴ κασέλα σου καὶ ὅλο σου τὸ βίο.

Ἀπὸ καμμιά χρονιά δὲ βρέχι ὅσο πρέπ τν ἄνοιξ, τὰ σπαρτὰ δὲ μεγαλὼν-νε κι ὁ κόσμος στεναχωριέται. Τότες μιὰ γιναίκα στολίζε-ται μὲ μολόχια, τσατζαλάκια, παπαδίτσες, γλυστρίδες, παπαροῦνες καὶ λάπατα, βάζ στὸ κεφάλι τς ἓνα ψαθένιο καπέλλο, πέρνει στν ἀγαλιά τς ἓνα πανέρ, τὸ γιομόζ λογιῶ δω λογιῶ χορτάρια, γένετα «λαπατάς», γιρίζ μέσ στὸ χωριὸ καὶ τραβδαί :

Λαπατάς μας πορπατεῖ
τὸ Θεγὸ παρακαλεῖ,
νὰ μᾶς δώκη μιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
νὰ δροσίσνε τὰ χορτάρια,
τὰ κριθάρια καὶ τὰ στάρια,
τ' ἀβελάκια καὶ τὰ ρόβια,
τοῦ φτωχοῦ τὰ παρασπόρια.
Θέ μου ρίξε μιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
τὰ σπαρτὰ μας νὰ πληθέν-νε,

τά δεμάτια μας νά γέν-νε,
καθενίνα καί κοιλό.
κάθε κλήμα καί καλάθ,
νά πληθαίνει τὸ ψωμάκι,
νά φτηναίνει τὸ κρασάκι.

"Ἐχι κι' ἓνα βακράκι νερό στὸ χέρ τς, κι' ἀγιάζ τς πόρτες σὰ δὲ
βαπά. Ὁ κόσμος τνε χύ-νε ἀπὸ κομμά νερό ἡροστά τς, γιὰ τὸ κατα-
πόδ τς, καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ βρέξ.

Ε' ΜΑΪ·Σ

Αὐτὸς εἶναι ὁ καθεαυτοῦ μήνας τ λουλουδιῶν. Τώρα ἀνοίγνε
τὰ τριαδάφλα καὶ τὰ λογῆς κοπῆς λουλούδια στὰ βαχτσέδες. Ἀθί-
ζνε τὰ τριφύλλια στὰ τσαήρια, τὰ κ-κιά ψωμών-νε κι ἀρκεῖνε νὰ
γένται τὰ κεράσια, τὰ μαύρα καὶ τὰ γλαβάτα. Γιομίζνε οἱ κάθ ἀγρι-
ολούδα, παπαροῦνες, μαστίχοτες, τσατζαλάκια, μαυροκούκια, βρο-
τοκούδνα, θροῦθο, κλώκες, μολόχες, τὸ Παναγίας τὰ δάχλα καὶ τό-
σα ἄλλα λουλούδια. Ὁ Μαΐς βαινι με τὰ κ-κιά καὶ βγαίνει με τὰ
κεράσια.

Τὸ Μάι θερίζνε τὰ τσαήρια καὶ μαζών-νε τὰ χορτάρια. Πολλοὶ
παγαίν-νε ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ δλεῖνε στὰ βεϊλίκικα τὰ τσαήρια, ἀνά-
μεσα Μέτρες καὶ Παξαίς. Τὰ κορίτσια βοθάνε δξω στὸ δλειές, στὸ
τσάπισμα καὶ στὸ βοτάνισμα. Τὰ παιδιὰ θαρραπεύδαι παιχνίδια.
Παίζνε ξλάκι, μρούνα, биртир, τρακλατζίκι, γαΐδουρίτσα, σκαμνά-
κια, ομάδες, λύκο, κρυβιστήρα, τυφλοπόδακι καὶ ἄλλα τέτοια παιχνί-
δια. Ἀκόμα παγαίν-νε στ' ἀρπαλ-ήκια, κόφνε τσαβδάρια καὶ κάμν-
νε ζαβοῦνες καὶ τσὲ λαλιοῦνε. Ἀπὸ κανεῖνα κάμνει τρύπες στ ζα-
βούνα καὶ τνὲ βαίζ σὰ φλογέρα τσοβάνικι, κι' ἅμα θὰ χαλὰς καὶ δὲ
βγάξ φωνή, τότες τνὲ βάζ ἀνάμεσα στς φοῦχτες τ, τνὲ τρίβ λαφρυὰ
καὶ λέει:

Λάει λάει ζαβουνίτσα,
μὴ σὲ ρίξω μέσ στὸ ρέμα,
καὶ σὲ τρῶνε τὰ ψαράκια,
καὶ σὲ κλαίῃ ἡ Μαριγώ.

"Υσταρα τνε ψάκι κι ἀνοῖ ἡ φωνή τς κι ἀρκέβ πάλε νὰ λαῇ.

Ὁ κατσκάς αὐτὸν τὸν μήνα φέρνει τὰ κατσίκια καὶ τὰ μεσ-μέ-
ρια στὸ χωριὸ καὶ τ' ἀρμέγνε τρεῖς φορές τήνι μέρα. Τὸν ἄλλο μῆ-
να πάλε ἀρκεῖνε νὰ τ' ἀρμέγνε μόνε δυὸ φορές: πουρνὸ καὶ βράδ.

Τὸ Μάι δὲ γένται χαρές, γιατί ζουριάζνε οἱ νιόπαδροι σὰ μα-
γιάτκα κατδάκια. Μόνε σὰν εἶναι μεγάλι ἀνάγι, βορεῖ κανεῖς νὰ
παδρευτῇ. Ἀμὰ ἀρβῶνες γένται.

Π ρ ω τ ο μ α γ ι ά. Σήμερα ὁ κόσμος σκῶνται χαράματα, πα-
γαίν-νε στὰ χωράφια καὶ στὰ τσαήρια καὶ ἀπὰ στὸ βιήρ, στὸ Μάι
καὶ κηλιοῦδαι ἀπάν στς πρσ-νάδες, γιὰ νὰ χοδρέν-νε. Οἱ παραδαρ-
μένες, ποὺ γηρεῦνε ἄδρα, κηλιοῦδαι ἀπάν στὰ χορταράκια καὶ λένε :
«Φάγε Μάι, κ..φάγε Μάιμ..», γιὰ νὰ τσὲ πᾶϊ ὀγούρ καὶ νὰ παδρευτοῦνε
λήγορα. Ὑσταρα μαζών-νε λουλούδια κάμν-νε στεφάνια καὶ τὰ στο-
λίζδαι, καὶ τραβδῶδας ἐρκδαι στὸ χωριό. Τότες ἀκοῦς τὰ τραβούδια
«Καλῶς τονα τὸ Μάη τὸ χρυσομάλλη», «Μιὰ κόρη ὅποθ' εἶδα μὲ
ζγουρὰ ξανθὰ μαλλιὰ», «Τοῦτ' ἡ γῆς μὲ τὰ χορτάρια», «Ἐγὼ εἶμαι
νοῦ ψαρᾶ παιδί», τ' «Ρουμπαλιὰ» κι' ἄλλα τέτοια. Ὅδε γηρίσ-νε στὸ
σπίτ, κρεμάνε τὸ στεφάνι τὰ λουλούδια καὶ ἄλλα πρᾶσ-να κλωνιά,
ἀπανωθιοῦ στὸ βόρτα καὶ τὰ ἀφήν-νε κεῖ, ὥς τοῦ χρόν τ' ἡρωτομαγιά.
Σήμερα παγαίν-νε σσι γλίστρες καὶ γλιστράνε.

Οἱ μάγισσες π' ἐξέρνε ἀπ' τὰ ὄζω, βγαίν-νε τσιτσιδες μὲ τὴ σκο-
τίδα, αὐγίτσα, καλκεύνε τ' ἄννα, παγαίν-νε στὰ γιουρέδκα τὰ χω-
ράφια, διαβάζνε τὰ μαγικά τς, κόφνε ἀπὸ τὰ στάχι ἀπὸ τς τέσσερς
ἄκρες τ' χωραφιοῦ, τὸ παγαίν-νε στὰ δκά τς καὶ τὰ ρίχν-νε κεῖ καὶ
πέρν-νε τὸ ἡερέκτ.

Ὅποιοινα ἔχνε ὄχτρα, παγαίν-νε στὸ σπῖτ καὶ κόφνε ἓνα πε-
λεκοῦδ ἀπὸ τ' ἀνώφλιο τς πόρτας τ, τὸ διαβάζνε μὲ τὰ διαβολικά
τς τὰ λόγια κι' ὕσταρα τὸ ρίχν-νε στὰ χωράφια τὰ δκά τς καὶ κλέ-
φνε τὸ ἡερέκτ ἀπ' τς ἄλλοιους.

Ὅδε πάλε θέλνε νὰ χάσ ὁ ἄθρεπος π' ὄχτρεῦδαι τὸ ἴσιο τ καὶ
νὰ σερσεμελεδίστῃ, πέρν-νε ἓνα μσάδ σώμα, τὸ ζαλίζνε ἔτς π' νὰ μὴ
βορῇ κανεῖς νὰ βρῇ τιν ἄκρη τ, καὶ τὸ ρίχν-νε στὸ βόρτα τ, γιὰ νὰ
τὸ δρασκελίσ τὸ πουρνὸ καπῶς θὰ βγαίνι ἀπ' τὸ σπῖτ τ, ἢ νὰ τὸ πα-
τήσ καὶ νὰ μαγευτῇ.

Ἀμα πάλε θέλνε νὰ ζουριάσ ἐκεῖνος π' θὰ μαγέψνε, κλέφνε ἀπ
τὴν ἀπλώτρα τ κανὰ βρεμένο ροῦχο, βάζνε μέσα ἓνα πολιφᾶδ σαποῦ-
νι, τὸ παραχών-νε σὲ μέρος π' νὰ συχνανλίζεται γιὰ νὰ τὸ δρασκε-
λάι, καὶ κάθε βράδ παγαίν-νε ἀπὸ κρυφὰ καὶ τὸ ποτίζνε. Ὅπως σ-
γολιώνι τὸ σαποῦνι, ἔτς ρέβ καὶ ζουριάζ κι' ὁ ἄθρεπος ἐκεῖνος.

Ἀμα διῇ κανεῖς π' τὸν ἔρρξανε μάγια, τὰ λύνι γιὰ μὲ τὸ καλό,
γιὰ μὲ τὸ κακό. Ὅλω ἡροστά θὰ κητάξ καλὰ νὰ μὴ τ' ἀγιάξ καὶ νὰ
μὴ δὰ δρασκελίσ. Ὑσταρα πέρνει ἓνα σιδερένιο δεκράνι τὰ σκῶνι

καί τὰ πετάι, ὅξω στς κουπριές. "Αν εἶναι ἄθρεπος π τὸ λέϊ ἡ καρδιά τ, καί δὲ φοβάται, κάθεται καί κάμνει ἀπάν τς τὸ χοδρό τ τὸ νερό χωρὶς ν' ἀκβίς στὰ μάγια καί χαλνάνε. 'Αμὰ σάν εἶναι φοβιτσιάρς, τότες φωνάζ τὸ βαπᾶ, διαβάζ ξορκισμό, χύνι ἀγιασμό σ' ἐκεῖν τὸ δόπο, χαλνάνε τὰ μάγια καί πάι.

Μιά χρονιά ὁ Μαυρουδόγλους ὁ βεχτοής, εἶδε τ μάγισσα π γύρζε στὰ χωράφια καβάλλα στ βάνα, ἔπесе τὸ καταπόδ τς, τνε κινήγισε, βῆκε μέσ στο χωριό καί χώθηκε μέσ σὲ μιὰ χρεῖα καί τονε πέταγε σκατά, γιὰ νὰ μὴν ἔρτ κοδὰ καί τνε γνωρίσ. Τότες τράβξε κι ἐκεῖνος τὸ τφέκι νὰ τνε βαρέσ' κι ἀπ' τὸ φόβο τς φανερώθηκε ποιά ἦδανε καί χάλασανε τὰ μάγια τς.

Σήμερα ἄμα πάρς ἀπ τὸ νερό πού σβήνι ὁ σιδεράς τὸ κόκκινο σίδερο καί τὸ ποτίς ἐκείνονα π δὲ σ' ἀγαπάι, τονε κάμνεις νὰ σὲ γλέπ καί νὰ κάμνη ἡ καρδιά τ «τζιζ» ἀπ' τ λαχτάρα τ γιὰ σένα.

"Αμα θέλνε ν' ἀποκιμήσ-νε κανεῖνενα, γιὰ νὰ μὴ τζὲ νοιώσ τίθὰ κάμνε, πέρν-νε «πεθαμένο χῶμα» σάνε σήμερα καί τὸ βάζνε ἀπ κάτ στο μαξιλάρ τ. "Ετς ἔκαμανε τ Κατερίνα τ μισμὴ καί δὲν ἔνοιωσε ὁδὲς ἔκλεψανε τ γόρ τς.

Σήμερα θέλι νὰ 'χι κανεῖς τὸ νοῦ τ, γιὰ νὰ μὴ δονε μαγέψνε. Κάθανεις, μεγάλος καί μικρός, κιτάς νὰ μαγέψ ὅποιονα βορέσ. Καί μόνε νὰ πῇ «Νὰ ἔνα καρτάλι» ἢ «Νὰ ἔρκεται ἡ ν-νέ σ» καί νὰ κάμ τὸν ἄλλονα νὰ τὸ ψτέψ καί νὰ γηρίσ νὰ κιτάξ, φτάνι κι ὅλας. Τονε μάγεψε καί πάι.

2. Τ' 'Αἰ θ ἄ ν ἄ σ ι ο Ὡ. Σήμερα γίνεται μεγάλο παναγύρ στο χωριό μας στὸν 'Αἰ Θανάς, ἀπαναθιοῦ στο τζεσ-μέ. Μαζώνται ὁ κόσμος ἀπ' κάτ στο Τονάρ, ἔρκδαι τὰ παιχνίδια ἀπ' τὸ Ξάστερο καί παίζνε κάρνέτο (ψλὸ καί καθάδκο) λαγούτα καί λύρα, γιὰ βιολὶ καί χορεύνε τὰ κορίτσια καί οἱ ἄδρσι. Κάμν-νε καί κουρβάνι, ὅπως τ' 'Αἰ Γιωργιοῦ, καί παγαίν-νε τὰ τσιτσιδάκια στο κοσί. Σήμερα ἔχνε παναγύρ καί στς Λαγοθήρες, πού ἔχνε τν ἐκκλησία τς 'Αἰ Θανάς καί εἶναι γιὰ τσι τρελλοί. "Εχνε καί μιὰν ἀλυσίδα καί τσὲ δέν-νε ἐκιπέρα.

8. 'Ιω ἄ ν ν ο υ τ ο Ὡ Θε ο λ ὸ γ ο υ. Λαφρογιόρτ. Τὰ παιδιά, πολλὲς βολές, ὅδς παίζνε καί κάμν-νε τὸ χέρ, γιὰ νὰ διοῦνε ποιός θὰ γένι μάννα, λένε, ἀλλάζοδς σὲ κάθε σ λαβή τὸ χέρ:

'Ιω-άννη Θεο-λόγο

Πές με τὸν κα-λὸ τὸ λόγο

ἀπ' αὐ-τὰ τὰ δυὸ τὰ χέρια
ποιό εἶναι τὸ κα-λύτε-ρό.

Ἄκόμα τὰ παιδιὰ παίζνε «λόπκες». Βάζνε ἓνα σανίδ ἀπὰ σ ἓνα χοῦρο κούτσουρο, κάθεται ἓνα παιδί στήν μιὰν ἄκρη τ σανιδιοῦ κι ἓνα σὲν ἄλιν καὶ μιὰ σκώνεται τὸ ἓνα καὶ γέρνει τὰ σανίδ ἀπ τ ἄλλο μέρος, μιὰ σκώνεται τ ἄλλο καὶ γέρνει τὸ σανίδ ἀπ αὐτὸ τὸ μέρος. Ἐκεῖνο π σκώνεται φωνάζ «Λόπ» καὶ τ' ἄλλο π κάθεται «κες» καὶ γιὰ ταυτὸ τὸ παιχνίδ τὸ λένε λόπκες. Ἄλλα πάλε φωνάζνε «ἡόπ» -«λα».

Στς Μέτρες ἔχνε τὸ ἁγιασμα τ καὶ τὸ λένε «Βτσέλα», γιὰτὶ εἶναι μιὰ γιόλα γιομάτ νερό. Τὸν ἁγιο τονε λένε καὶ Ἄη Γέρο. Καὶ στς Δελιόνες ἔχλ τὸ ἁγιασμα τ, μέσα σ' ἓνα περιβόλι καὶ τὸ λένε Γεροστάνι.

21. Τ' Ἀλ Κωνσταδίν. Ἐχνε ὀνομασία ὁ Κωσταδίνος, ὁ Κωσταδής, ὁ Κωστής, ὁ Κωστάκης, ὁ Κωσταδάκης, ἡ Κωσταδινιά, ἡ Ἐλένι, ἡ Ἐλενιώ, ἡ Ἐλενίτσα, ἡ Ἐλένκω, καὶ ἡ Ἐλενκάκι.

Σήμερα γένεται παναγύρ σὲ Ἀλβασάνι, γιὰτὶ εἶναι ἡ ἐκκλησία τς Ἀλ Κωσταδίνος. Πολλοὶ χωριανοὶ παγαίν-νε καὶ ἐγλεντίζνε, πίν-νε, χορεύνε, γιρίζνε στς βίζιτες καὶ τὸ βράδ ἔρκδαι πίσω στὸ χωριό.

Πέφτ τς Ἀναλήψεως. Σήμερα κάμν-νε γαλατό-πτες. Βάζνε ἀλεύρι, γάλα, αὐγά καὶ ζάχαρ, τ' ἀνακατών-νε, σὰ γουρκούτα πηχτή, ἀλείφνε τὸ ταψί μὲ κομμά βούτρο, χύν-νε μέσα τ γουρκούτα καὶ τνε ψήν-νε στὸ φούρνο. Ἄμα ψθῇ καὶ γένι κνηκάτ, τνε βγάζνε ἀπ' τὸ φούρνο, τνε πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, τνε κόφνε κομμάτια, τν ἀφήν-νε νὰ κρυώσ κομμά, καὶ ὕσταρα τνε τρώνε. Ἀπ' αὐ-τὴν πέρν-νε κάθ' ὅσα κομμάτια, καὶ κεράσια καὶ κόλιβρα, τὸ παγαίν-νε στὰ μνήματα, τρισαγίζ ὁ παπάς τς πεθαμένι, μνημονέβ τὰ ὀνόματα καὶ ὕσταρα τὰ μράζνε στὰ παιδιὰ γιὰ σχώριο. Ἀπὸ σήμερα σώνε-ται πιά τὸ «Χστός ἀνέστ» κι' ἀρκεύνε νὰ λένε «Καλιμέρα καὶ κα-λησπέρα».

Αὐτὸν τὸ μῆνα βγάζνε τ' ἄλογα στὸ τσαῆρ καὶ τὰ τσαηρλα-δίζνε. Τ' ἀφήν-νε τ' ὅλω λίγο 15 μέρες νὰ φάνε τριφύλλι καὶ νὰ ξε-κραστοῦνε. Ἀπ' αὐτὸ ἀπόμκε καὶ ἡ παροιμία π λέϊ :

«Ζῆσε Μάϊ νὰ φᾶς τριφύλλι,
καὶ τὸν Αὐγούστο σταφύλι».

Τ' ἄλογα ὄδας τὰ βγάζνε στὸ τσαήρ, δέν-νε τὰ ποδάρια τς μὲ τ σιδερένια τ βουκαγιά. Ἀπὸ καμμιά βολὰ τχαίνει ν' ἀκβήσ ἡ βκαγιά σὲ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα καὶ ξεκλειδώνεται μοναχὴ τς καὶ φεύγει τ ἄλογο.

Τὸ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα ἔχι μαγικὴ δύναμ ν' ἀνοῖ κάθε κλειδαριά καὶ κάθε καρδιά. Τῇ ἡρωτομαγιά, κι' ὅπια ἄλλι μέρα τύχι νὰ βρῇ κανεῖς τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα, τὸ πέρνει, καὶ τὸ κρύβ γιὰ ὥρα ἀνάγι. "Ἄμα ἔχης κανεῖνενα ὑποψία π δὲ σὲ λέει τν ἀλήθεια, τὸν ἀναγάζς μ αὐτὸ νὰ σὲ μολογήσ τὸ σωστὸ καὶ τὸ κρυφόν. "Ἄμα πάλε ζλέβς τῇ γιναίκα σ, μ' αὐτὸ ἀνοῖς τ γαρδιά τς καὶ μαθαίνεις τὰ μυστὰ τς.

ΣΤ' ΘΕΡΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Θερτή, γιατίι τώρα ἀρκέβ ὁ θέρος καὶ γοῦλο τὸ μῆνα θερίζνε. Πρῶτα θερίζνε τὰ χορτάρια, ὕστατα τὰ κριθάρια, τὰ στάρια καὶ τοὶ βρώμες. Ἄμα τὰ σπαρτὰ εἶναι γιουρέδκα, τὰ θερίζνε μὲ τ γόσσα, ἅμα εἶναι κοιά, μὲ τὸ δρεπάνι, κι' ἅμα δὲ χρηματάνε κάνε, κι εἶναι ἀρία, γιὰ καὶ πολὺ κοιά, τότες βάζνε κορίτσια καὶ γιναῖκες καὶ τὰ βγάζνε μὲ τὸ χέρ ἀπ' τ' ρίζα. Οἱ θεροστάδες ὄδε δλεύνε μακριὰ ἀπ' τὸ χωριό, κμμοῦδαι ὄξω στὰ χωράφια, καὶ τὸ τσράκι τσὲ κβανεῖ τὸ φαγὶ ἀπ' τὸ σπίτ. Μόνε οἱ γιναῖκες καὶ μακριὰ νὰ εἶναι καὶ κοιά, δέν ἀπομνήσκε στὰ χωράφια. Γρίζνε τὰ βράδια στὸ σπίτ, καὶ τὸ πουρνό, αὐγίτσα ξαναπαγαίν-νε. Οἱ ἄδρροι φοροῦνε στὸ κεφάλι τς ἀπὸ νὰ ψαθένιο καπέλλο, καὶ οἱ γιναῖκες καὶ τὰ κορίτσια ἓνα μεγάλο ἄσπρο μαμούκι, γιὰ νὰ μὴ τσὲ καίι ὁ γήλιος. Τὸ παιδί πού κβανεῖ τὸ φαγί, παγαينوέρκεται μὲ τᾶλογο γιὰ μὲ τὸ γαδούρ. Τὸ φαγὶ τὸ βάζνε μέσα σὲ βακράκι, καὶ τὸ κρασί στὸ νεροκολόκιθο γιὰ σι τσότρα γιὰ νὰ μὴν ἔχι φόβο νὰ τσακιστῇ. Τὸ νερό τὸ κβανεῖ μὲ τὸ λαϊνάκι ἀπ τὸ ἡνάρ π γεῖναι ὄλω κοιά στὸ χωράφ π θερίζνε. Πολλὲς βολὲς τὸ τσράκι κατσιρδάι τὸ κμάρ ἀπ τὰ χέρια τ, καὶ τσακιέται τὸ μανίκι τ, καὶ τότες τὸ πιάν-νε ἀπ τὸ λαϊμό, ὥς που νὰ τὸ ξανακατσιρδίς καὶ νὰ τσακιστῇ κι ὁ λαϊμός τ, καὶ τότες δέν-νε δυὸ χοφρούτκα ξλάκια σ ἓνα σκοινάκι, ὥς μιὰ πιθαμὴ μακρὺ, χών-νε τὸ ἓνα ξλάκι μέσα στὸ κούτρουλο τὸ κμάρ γιὰ νὰ πιάνι, κι ἀπ τ ἄλλο τὸ ξλάκι τὸ βαστάνε, κι ἔτς παγαίνει καθόσες μέρες ἀκόμα, ἴσαμε νὰ τσακιστῇ καμμιά μέρα στὰ καλά καὶ

νάναγαστοῦνε νά πάρνε κινούργιο. Τς ἐλιές καὶ τὸ τρί τὰ βάζνε στὸ κλειδοκούτ. Τὸ ἴδιο καὶ τ ἄλας καὶ τὸ πιπέρ καὶ τ ἄλλα ξεροφάγια. Οἱ θερστιάδες κάθε μέρα τρώνε σκόρδο, γιὰ νά μὴν ἔρκδαι κοδά τς τὰ φίδια τ ὥρα πού κιμοῦδαι καὶ τσὲ τσίβισ-νε, καὶ τ ἄλλα ζούζουλα καὶ μαμούδια καὶ τσὲ πορπατίξνε καὶ τσὲ μολέψνε, καὶ βοῦνε μέσ στὰ τσίτσιδα τς.

Οἱ θερστιάδες παγαίν-νε ἀπὸ τρεῖς τρεῖς. Ὁ πρῶτος, ὁ ἄραγο-μάνος, θερίζ μὲ τ γόσα, τὸ κταπόδ τ ὁ δεμεττοῆς δένι τὰ δεμά-τια, κι ὀλω πίσω ὁ τουρμουκτοῆς τραβάι τὸ τουρμούκι καὶ κάμνει τς θεμωνιές. Μαζώνι καὶ τς τουρμουκιές καὶ τσὲ βάζ κοδά στ θε-μωνιά γιὰ νά μὴ τζε τσαλαπατοῦνε τὰ παιδιὰ πῶρκδαι καὶ μαζών-νε στάχια, ἅμα τραβηχτῇ τὸ τουρμούκι κι ὕσταρα. Τὰ στάχια πού μαζών-νε τὰ παιδιὰ καὶ οἱ φτωχιές οἱ γυναῖκες, τὰ κάμν-νε χαμοῦ-τσες, τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο, τσὲ κουπανίζνε, τσὲ λιχνάνε καὶ τὸ κρι-θάρ, γιὰ τὸ στάρ τὸ κάμν-νε ἀλεύρι, γιὰ τὸ πλοῦνε. Τὸ στάρ τς χα-μούτσας κάμνει πολὺ καθαρὸ ψωμί γιὰτὶ εἶναι κ-κὶ μετρημένο χωρὶς μαυροκούκι κι ἄλλα πράματα μέσα.

Ὅποιος ἔχι γιουρέδκο λινάρ, μακρόλνο, πέρνει τὰ κορίτσια π γεῖναι γενιές τ, καὶ τὰ παγαίνει στὸ χωράφ νά βγάν-νε σκλιά. Δια-λέζνε πιὰ μεριά ἔχι, τὸ καλύτερο καὶ τὸ βγάζνε μὲ τὰ χέρια, τὸ κάμν-νε σκλιά, καὶ ἡ κάθε μιὰ τὰ δένι μ' ἀλλοιώτκο δέσ-μο γιὰ νά τὰ γνωρίζ. Ἀλλι νά ποῦμε τὰ δένι ρίζα μὲ ρίζα, ἄλλι σπόρο μὲ σπόρο, ἄλλι ρίζα μὲ σπόρο, καὶ τ' ἀφίν-νε στὸ χωράφ στασιές στασιές. Τὸ ἄλλο τὸ κοδόλνο τὸ λινάρ τὸ θερίζνε μὲ τ γόσα. Ἄμα ξαλωνίς-νε τᾶλλα τὰ σπαρτὰ κβανιοῦνε καὶ τὰ λινάρια καὶ τὰ σκλιά στ' ἄλώνι, ἔρκδαι καὶ οἱ γυναῖκες καὶ ἡ καθαμιὰ ξε-χωρίζ τὰ σκλιά τς, τὰ κπανίζ γιὰ νά πέσ ὁ σπόρος καὶ τ' ἀφήνι στ ἄλώνι. Τὸ λινάρ δὲ δ' ἄλωνίζνε μὲ τ λοκάνι, μόνε τὸ μαρμαρί-ζνε, μαζών-νε τὴ λινάτσα γιὰ καψίδια στὸ φοῦρνο, καὶ τὸ σπόρο το-νε λιχνάνε. Ὑσταρα μιὰ ἄλλι μέρα φορτών-νε τὰ σκλιά στ' ἀμάξ, ἔρκδαι καὶ τὰ κορίτσια καὶ τὰ παγαίν-νε στὸ ρέμα. Ἡ μιὰ βάζ σαλβάρ βρίνι μέσ στὸ νερὸ καὶ οἱ ἄλλες τνε βοθᾶνε νά τὰ πετρώσ μὲ πέτρες καὶ τεζέκες. Ἐκεῖ τὰ λιμνιάζνε ἀπὸ ὀχτῶ ἴσαμε δέκα μέρες, κατὰ τὸ γαιρὸ π θά κάμ. Ὅσο ζεστός ὁ καιρὸς τόσο λήγορα λιμνιάζδαι. Ὑ-σταρα τὰ βγάζνε ἀπ' τὸ ρέμα τὰ φορτών-νε στ' ἀμάξ καὶ τὰ φέρν-νε στὸ χωριό. Ἐκεῖ χωρίζ καθαμιὰ τὰ δικά τς, τὰ λιάζ στὸν ἥλιο, τὰ κουπανίζ, τὰ μελιγάι, τὰ ἀποσέρνει στ λανάρια, τὰ κάμνει στρουῖες καὶ τὰ κουπανίζ ὥς νά γέν-νε στουπί. Ὑσταρα τὰ λαναρίζ στὸ λανάρ ὅπως τὰ μαλλιὰ, τὰ χτενίζ μὲ τ βούρτσα καὶ τὸ σκλί π θ' ἀπομήκι

τὸ δένι στ ρόκα καὶ τὸ στρίφτ νῆμα γιὰ σώμα. Τσι ξλόρζες πού βγαίν-νε ὅδας τ' ἀποσέρνει τσὲ στρίφτ κροκίδ καὶ μὲ τὸ λινόξλο γιομίζ τὰ μεδέρια καὶ τς μαξλάρες τς.

Αὐτὸν τὸ μῆνα σώνται καὶ τὰ σκλήκια, πλέχνε τὸ κουκούλι τς καὶ σώνεται ὁ κόπος τς. Οἱ γιναῖκες οἱ καμένες πού βγῆκε τὸ κουσκούνι τς νὰ δρέχνε τὸ καταπόδ τς νὰ τὰ κ-ηιδίζνε τὰ φύλλα ὅδας πρωτοβγοῦνε μνημυγάκια καὶ ὕσταρα ἀσπροκεφαλούδια καὶ σταχτούδια καὶ νὰ μὴ βοροῦνε νὰ τὰ προφταίν-νε φύλλα στὸ κεδρί, τὸ πλουμί καὶ στ μεγάλη, ἅμα τὰ διοῦνε στὸ βλάνο ν' ἀνεβαίν-νε στὰ ρείκια καὶ τὰ σπάρτα καὶ νὰ ἀρκέψνε νὰ πλέχνε, θαρρεῖς κ' ἓνα βάρος πέφτ ἀπ' τὴ ψχή τς.

Αὐτὸς εἶναι μῆνας τσῆ δλιῖς. Μικροὶ μεγάλι, γοῦλι, δλεῦνε.

Σ α β ἄ τ ο. Τ ὦ Ψ υ χ ὦ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γιναῖκες στὰ μνήματα, τρισαγίζ ὁ παπάς, διαβάζ τὰ μνηδοχάρτια καὶ ὕσταρα μράζνε κόλιβα, σταροκούκια γιὰ κουλικάκια.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ς Γ ο ν α τ ι σ τ ῆ ς. Σήμερα καθανίνας παγαίνει στν ἐκκλησιὰ μ' ἓνα κλώνι καρυδιά στὸ χερ γιὰ νὰ τὸ βάνι νὰ γονατίσ ἀπάν. Εἶναι ἡ μέρα πού περνᾶνε οἱ ψχές τσῆ Τρίχας τὸ Γιοφύρ κι ὅσες εἶναι καθαρές βαίν-νε στὸ βοράδεισο, εἰδεμὴ πέφτνε μέσ στ Γόλασ. Ὁ Χστός ὅδας ἀναστήθηκε πήρε γοῦλες τσι ψχές ἀπὸ τ Γόλασ στὰ βοράδεισο. "Υσταρ' ἀπὸ κεῖνο, ὅς' πήγανε στ Γόλασ, ἀπόμκανε ἐκεῖ νὰ βασανίζδαι. Τότες παρακάλεσε ἡ Παναγία νὰ τς ἀφήν-νε ἀπόλυα τς πενήδα μέρες τς Πασκαλιῖς καὶ νὰ ξαναγυρίζνε τς Γονατιστῆς κι ὅς εἶναι μετανοιωμένι καὶ βοροῦνε νὰ περάσ-νε τσῆ Τρίχας τὰ Γιοφύρ, νὰ γλιτών-νε. Γι αὐτὸ γονατίζμε νὰ γένι τὰ γιοφύρ π θὰ περάσ-νε οἱ ψχές.

Δ ε υ ἰ ἔ ρ α. Τ ς Ἀ γ ι α τ ρ ι ἄ δ α ς, γ ι ἄ Τ' Ἀ η Π ν έ μ α. Σήμερα γένεται παναγύρ στὸν αὐλόγιρο τς ἐκκλησιῖς. Ἔρκεται κι ὁ δεσπότης ἀπὸ τς Μέτρες, κι ἀπὸ τν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ σίχνα παγαίν-νε στν Ἀγιατριάδα καὶ διαβάζνε παράκλησ' πέρνει ἀπ' τ' ἁγιασμα π γεῖναι στο πγάδ κι ἀγιαζ το γόσμο. Μέσα κεῖ στὸ πγάδ εἶναι κ' ἓνα φίδ ἅμα δὲ τὸ πράζνε, γιατί φλάι τ χάρ. Μετὰ ἀπ τν ἀπόλυο κάμν-νε ἐξετάσεις στὸ σκολιό, κι ὁ δεσπότης μονάχος τ ρωτάι τὰ παιδιὰ τὰ μαθήματα τς, γιὰ νὰ διῇ τί ξέρνε.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ὦ ν Ἀ γ ί ω ν Π ἄ ν τ ω ν. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Πάντος κι ὁ Παντοῆς, καὶ τὸ Νιχώρ παναγύρ.

Ἀπὸ αὔριο ἀρκέβ ἡ νηστεία τ' Ἀγιαποστόλ. Ἀμὰ αὐτήνι τ νηστεία δὲ τνε βολυπιάν-νε γιατί εἶναι καιρός τσῆ δλιῖς. Γι' αὐτὸ καὶ λένε: «θέρος, τρύγος, πέλεμος». Οἱ δλιῖς αὐτὲς γένται μὲ μαχαίρια

καὶ μὲ δρεπάνια σὰ δὲ βόλεμο, κι' ὁ κόσμος ἔχι ἀνάγι νὰ φάι, γιὰ νὰ πιάσ ἡ καρδιά τ, καὶ νὰ βαστήξ στοὺ γόπο. Καὶ ἓνα ὅπως στοὺ βόλεμο δὲν ἐξετάζνε σαρακοστή καὶ νηστεία, ἔτς καὶ στοὺ θέρο καὶ τὸ τρύγο, ὅ,τ βροῦνε τρώνε.

23. Παρ α μ ο ν ῆ τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο Ὡ. Ἀπόψα βάζνε τὸ γλήδονα. Ἔνα κορίτς, γιὰ ἀγὼρ παγαίνι στοὺ τζεσ-μὲ καὶ φέρνει ἀρπαχτικό νερό, μ' ἓνα ἡκ-ήρ. Ὅποιος τὸ νοιώς, πολεμάι μάζως νὰ τὸ κάμ νὰ κρίνι κι ἄμα γελασθῇ καὶ κρίνι, χύνι τὸ νερό καὶ παγαίνι πέρνει ἄλλο. Ὑσταρα τὸ φέρνει καὶ κάθε κορίτς ρίχνει ὅτ θέλι μέσ στοὺ νερό (κβί, καρφίτσα, δεκάρα δαχλύδ κλπ.) βάζνε κι ἓνα ἀγούρ, σκεπάζνε τὸ ἡκ-ήρ μ' ἓνα μεσάλι τὸ δέν-νε μ' ἓνα σπάγο, περνᾶνε καὶ μιὰ κλειδαριά τὸ κλειδών-νε καὶ τὸ κρεμᾶνε σ' ἓνα δέντρο τ ἡκ-τσε καὶ τ' ἀφίν-νε γούλι νύχτα νὰ ξαστριστη.

Ὑσταρα μαζώνται τὰ παιδιὰ τῆς γειτονίας φέρν-νε χαμοῦτσες, λινάτσα καὶ τσάκνα τὰ κορών-νε καὶ πδάνε μὲ τὴν ἀράδα ἀπὸ πάντοισι φλόγες. Αὐτὸ τὸ λένε «πλάνι». Σὰ δύχι κανεὶς νὰ ἔχι παρανιχίδες, γιὰ κανὰ βόνο, πέρνει μιὰ φούχτα στάχτ, τρίβ τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ περνάι.

Ἀπόψα ὅποιος θέλι νὰ ξέρ τί θά εἶναι ἡ τύχη τ αὐτὸ τὸ χρόνο, κόφτ ἓνα σκόφλο, τὸ γιρίζ ἀναποδα, βάζ καὶ τρία κ-κιά ἄλας ἀπάν τ καὶ τ' ἀφίνι. Ἀμα τὸ ποῦνὸ τῶβρη μαραμένο, γιὰ ἀναποδογυρισμένο, θά μαραθοῦνε οἱ ἐλπίδες τ καὶ ἡ χρονιά τ θά πάι ἀνάποδα.

24. Τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο Ὡ. Σήμερα ἔρκεται ὁ παπάς μὲ τὰ σίχνα καὶ τοὶ ψαλτάδες καὶ διαβάζ παράκλης στοὺ παλιοκλῆς τ' Αἰγιάνι, καὶ μνημονέβ τὰ ὀνόματα.

Τῶμ ἀπολύκι ἡ ἐκκλησιά, μαζώνται γούλα τὰ κορίτσια στοὺ ἡκ-τσε πῶχνε τὸ γλήδονα, κάδδαι ἀπ' κάτ σ' ἓνα δέντρο, στ' μέσ βάζνε ἓνα πρωτοπαῖδ πῶχι καὶ ἡκ-ήρ καὶ μάννα γεροί, τὸ κάμν-νε νύφ, γιὰ νὰ τραβήξ τοὶ τύχες, καὶ ἀνοίγνε τὸ γλήδονα. Ὅλόπρωτα ξεκλειδών-νε τ κλειδαριά, λιοῦνε τὸ σπάγο, ξεσκεπάζνε τὸ ἡκ-ήρ, καὶ βγάζνε τ' ἀγούρ λέγοντας:

«Ἀνοίξαμε τὸ γλήδονα νὰ βγῇ χαριτωμένος
βγῇκε κι' ἓνας ἀγούραρος θεριός, θεριοκαμένος».

Καθαρίζνε τ' ἀγούρ, καὶ τρώνε γούλα ἀπὸ κομματάκι. Ὑσταρα κάθετα ἡ νύφ στ μέσ, μ' ἓνα γαθρέφτ στὴν ἀγαλιά κ' ἓνα πανί ἀπάν στοὺ κεφάλι τς καὶ στοὺ γαθρέφτ. Γύρω γύρω κάδδαι τὸ κορίτσια. Ἡ νύφ μὲ τὸ ζερβὶ χέρ βαστάι τὸ γαθρέφτ καὶ μὲ τὸ δεξι πιάνι ἓνα ἀπ'

τὰ σ-μάδια π γεῖναι μέσα στὸ βακ-ήρ καὶ φλάι ὥς που νὰ ποῦνε ἕνα τραβούδ, καὶ τότες βγάζ τὸ σμάδ' ἀπ' τὸ βακ-ήρ. "Οποιανοῦ εἶναι τὸ πέρνει κ ὕσταρα λένε ἄλλο τραβούδ καὶ βγάζ ἄλλο, ὅσο νὰ σω-θοῦνε γοῦλα τὰ σ-μάδια. Τὰ κορίτσια γελᾶνε, χωρατεῦνε, πράζνε ἐ-κεῖνες ποὺ τὸ τραβούδ τς βγῆκε ταιριαμένο, κ ὕσταρα πέρν-νε τὸ βακ-ήρ τὰ κορίτσια π δὲν εὐχαριστήθηκαν ἀπ' τὴ δύχι τς κι ἀπὸ δυὸ κορίτσια τὸ γιρίζνε ἀπὰ στὰ μεγάλα δάχλα τς (ἀντίχειρας), γιὰ νὰ γιρίς ἢ τύχι τς. "Α τύχι νὰ πὲς τὸ βακ-ήρ καὶ νὰ χιθῇ τὸ νερό, δὲ εἶναι σε καλὸ. Θὰ σκορπίσ-νε οἱ ἐλπίδες τς.

Πουρνούτσκο βγαίν-νε ὅξω πρὶ νὰ βγῇ ὁ ἥλιος καὶ φλᾶνε ἅμα βγῇ νὰ διοῦνε τὸν ἴσκιο τς. Σὰ θάν εἶναι χωρὶς κεφάλι, θὰ πεθάν-νε στὸ χρόνο, σάν εἶναι μὲ κεφάλι, θὰ ζήσ-νε.

Ὁ Ἀναστάσις ὁ βελιγραδιώτης, ὅδας ἦδανε παλικάρ, εἶχε τάξ ἕνα μουσκάρ στὸν Ἀηγιάννι, ἅμα ὕσταρα πισ-μάνεψε καὶ δὲ δὸ πῆγε νὰ τὸ κάμ κουρβάνι. Τὸ μουσκάρ ψώριασε καὶ πολὺ γαιρὸ τὸ γιά-τρευε. Ἡ μάννα τ κάθε μέρα τονε τρώγανε γιατί δὲ δὸ παγαίνει τὸ τάμα, κι αὐτὸς πεισμώθηκε καὶ τὸ παράτ-σε διβιδούζ καὶ εἶπε: «"Ας τὸ γιατρέψ ὁ Ἀηγιάννις νὰ τὸ παγῶ». Σὲ λίγες μέρες τὸ μουσκάρ γιατρεύκε μοναχὸ τ καὶ τότες ἀναβάσκε νὰ τὸ πάλι». Ὁ Ἀηγιάννις ἦδανε κάμποσο μακριά, καὶ τὸ μουσκάρ δὲ ἦδανε μαθμένο στὸ γεδέκι καὶ μάξως δὲ δώδεσε. Ἀμὰ νὰ διῆτε τὸ θέμα. Τὸ μουσκάρ ἦρτε τὸ καταπόδ τ ἀπ' τὸ χωριὸ ὥσαμε τ' ἀγίασμα μόν καὶ μοναχὸ τ, χωρὶς νὰ τὸ τραβῆξ, καὶ τὸ παράδωκε τὸ τάμα καὶ ἡσύχασε.

29. Τ' Ἀγία π ὅ σ τ ὁ λ. Ἔχνε ὀνομασία ὁ Πέτρος, ὁ Πε-τρῆς, ὁ Πετράκις, ὁ Παῦλος, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Ἀποστόλις, ὁ Ἀπο-στόλάκις, ὁ Ἀποστολιός, κι ὁ Ποπόλις.

Σήμερα σκῶν-νε οἱ κουκλάδες τὰ κουκούλια. Γένται καὶ τ' ἀπο-στολιάτκα τὰ σῦκα.

Ἀρκεῦνε νὰ ἔρκται οἱ λοκαντζῆδες, μὲ τὰ παράξενα τὰ βρακιά, ἀπ' τὰ μέρια τῇ Προύσας, καὶ φέρν-νε λοκάνες, καὶ τσακμακόπετρες. Οἱ Κιοῦρτες ἀπ' τὸ Τζιγέζ, φέρν-νε γιαβιάδες, δεκράνια, ξλόφκιαρα, λιχνιστήρια, γιαβιδάκια, τουρμούκια, καὶ τουρμουκάκια. Οἱ κοσκινά-δες φέρν-νε κόσκινα, σίτες, δερμόνια, καινούρια, καὶ μερεμετίζνε τὰ παλιά. Ἐρκδαί καὶ οἱ λαναρᾶδες καὶ φέρν-νε λανάρια γιουρούκικα, καθιστά καὶ λανάρες, γδιά, κλειδοκούτια, τσότρες, καὶ χτένια τ' ἀρ-γλιού. Πιάσε ἀπ' τὰ ἐξηδάρια γιὰ τὰ χράμια καὶ τσι βρανιές, τὰ πε-νηδάπεδάρια, πενηδάρια, σαραδάτεσσάρια, σαραδάρια, τριανταεξά-ρια, τριαδάτριάρια, εἰκοσπεδάρια καὶ κατέβα στὰ δωδεκαμσάρια ποὺ φαίν-νε ποδοπάνια, ἀπὸ γοῦλα φέρν-νε καὶ σιάζνε καὶ τὰ χαλασμένα.

Ζ' ΑΛΩΝ'ΤΗΣ

Μήνας τση δλειῆς καὶ τ παιδεμοῦ. Γοῦλος ὁ κόσμος ἀλωνίζνε, πρῶτα τὰ στάρια, ὕστατα τὰ κριθάρια, τσι βρώμες, τὰ λινάρια, τὰ ψμόλινα, τὸ κούσοτου, τὸ κεχρί καὶ τὰ κ-κιά. "Ἄμα ἀλωνίσ-νε τὸ πρῶτο τ' ἀλώνι, τὸ στάρ π θά βγάν-νε τὸ ἀλέθνε, τὸ ζμών-νε ψωμί φλαγούνες, πέρν-νε μιὰ ζεστή ζεστή, τνὲ βρέχνε μὲ τὸ νερό, κι' ὅποιον ἀδαμώσ-νε στὸ δρόμο τονε δίν-νε ἀπὸ ἓνα κομματάκι.

"Οποῖος δὲν ἔχῃ ἀλώνι στ' Ἀλώνια, κάμνει ἀλώνι σ' ἓνα χωράφ. "Ὀλω ἡροστά τὸ τσαπιζ γιὰ νὰ βγοῦνε τὰ χορτάρια καὶ οἱ καλαμιές, ὕστατα κβανεῖ νερό μὲ τν ἀμαξοβτσέλα ἀπάν στ' ἀμάξ. "Ενας χύνι μὲ τὸ γαζοτενεκὲ νερό κι ὁ ἄλλος μὲ τὴ χραβούλια ἀνάποδα τρίβ τὸ μέρος νὰ λσιώσ καὶ τὸ σκεπάζ μὲ τ' ἄχερο. Τν ἄλλι μέρα ζέβ τὸ μάρμαρο καὶ τὸ μαρμαρίζ γιὰ νὰ λσιᾶξ παῖδου. "Υστατα ἅμα φέρν-νε τὰ δεμάτια, μαζών-νε τ' ἄχερο ποὺ εἶχαν σκεπασμένο τ' ἀλώνι καὶ στρών-νε τὰ δεμάτια, ἀφοῦ πρῶτα λῶσ-νε τὸ δεματικό, ζεῦνε τς λοκάνες κι ἀρκεῦνε ν' ἀλωνίζνε μὲ τὰ βώδια, τ' ἄλογα γιὰ τὰ γαϊδούρια. "Ἄμα γένι (κοπή) ἢ ὅψ τ' ἀλώνιου, πέρν-νε τὰ δεκράνια καὶ τὸ γιρίζνε φέρνοῦας τὸ ἀκοπο μέρος τ' δεματιοῦ ἀπὸ πάν. "Αφοῦ τὸ γιρίζ-νε τρεῖς φορές μὲ τὸ δεκράνι, ὕστατα τὸ γιρίζνε μὲ τὸ γιαθά, καὶ στὰ ὕστερνά μὲ τὸ φκιάρ. "Ἄμα γένι τ' ἀλώνι, ξεζεῦνε τς λοκάνες καὶ τὸ μαζών-νε μὲ τὸ τουρμούκι καὶ μὲ τς σύρτες τες συρτίζνε ὅσο ἀπομήκι ἀπ' κάτ καὶ τὸ κάμ-νε μιὰ στοίβα, π τὸ λένε «τνάζ» γιὰτὶ ἀπὸ κεῖ τὸ τνάνε στὸν ἀγέρα καὶ τὸ λιχνάνε. Τὸ στάρ, γιὰ ὅ,τ ἄλλο γένιμα εἶναι πέφτ ἔδεκει στὸ σέτς καὶ τὸ ἄχερο τὸ πέρνει ὁ ἀγέρας καὶ πέφτ παρακάτ στν ἀχερίστρα. "Υστατα τὸ χαλίζνε μὲ τὴ χραβούλια ἀπάν ἀπάν καὶ μαζών-νε τὰ σκύβαλα τὰ δύματα σὲ μιὰν ἄκρη. "Ἄμα σωθῇ τὸ λίχνισμα, πέρν-νε ἓνα λιχνιστήρ, τὸ στή-νε ὁλόρτο κοδὰ στὸ σέτς, περνᾶνε ἀπ' τὰ δάχλα τ τὸ σκοινὶ τ δερμονιοῦ καὶ δερμονίζνε. Τὸ στάρ πέφτ ἀπ' κάτ, κι ἀπὸ πάν ἀπομήσκνε τὰ κότσαλα. "Εκεῖνα τὰ ρίχν-νε στν ἄκρη, κι ὅλο πῖς ἅμα ξαλωνίσ-νε τὸ στάρ, τὰ ξαναλωνίζνε. "Ἄμα σωθῇ τὸ δερμόνισμα, ἔρκεται ὁ σουρτζής, τὸ μετράνε μὲ τὸ μσκοίλι, ἓνα, δυό... ἴσαμε τὰ σαραδαενιά καὶ ἀδὶς πενήδα, λene «δάλια μιὰ», καὶ μετρώδας τὸ γιομίζνε στὰ τοβάλια. "Υστατα φορτών-νε τς βασταγαριές, καὶ τὰ τοβάλια στ' ἀμάξ καὶ τὰ παγαίν-νε στὸ σπίτ καὶ τ' ἀδειάζνε στοὶ βτσέλες, στ' ἀβάρια τς, σὲ κανὰ ὁδά, γιὰ τ' ἀφήν-νε μέσα στὰ τοβάλια. Παγαίν-νε καὶ τ' ὁσοῦρ καὶ τὸ παραδίν-νε στὰ σουρτζίδκα τ' ἀβάρια, μαζί μὲ τ' βούσ-λα καὶ ὕστατα τραβάνε νὰ κοιμθοῦνε στ' ἀλώνι.

Ἄρκεῖνε νά γένται τὰ καβούνια καὶ τὰ καρπούζια.

2. Τς Ἀγιαβλαχέρας. Λαφρογιόρτ. Παγαίν-νε καὶ θυμιάζνε στ' ἅγιασμα τς Ἀγιαβλαχέρας.

7. Τς Ἀγιακυριακῆς. Ἐχί ὀνομασία ὁ Κυριάκος καὶ ἡ Κυριακίτσα. Γένεται παναγύρ στο Νιχώρ, πού τὸ λέμε καὶ ἀγγουρόζ παναγυρί, γιατί τώρα γένται τ' ἀγούρια.

17. Τς Ἀγιαμαρίνας, Λαφρογιόρτ. Σήμερα πηγαίν-νε στ' ἀβέλι μὲ τὸ κούτρουλο τὸ καλάθ καὶ τὰ λίγπ σταφύλια π θά μαζώξνε τὰ φέρννε στν' ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπὰς κί ὕσταρα τὰ μράζνε γιὰ σχώριο.

20. Τ' Ἀηλιός. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα ἔχί ὀνομασία ὁ Ἡλίας. Γένεται παναγύρ στο χωριό. "Υἱάτῶρ ἀπ' τὸ μεσ-μέρ ἀνεβαίν-νε στ' Ἀηλιᾶ τ' ἅγιασμα καὶ διαβάζ ὁ παπὰς παράκλησ. Μαζώνται ὁ κόσμος, πέρν-νε νερό καὶ γίβει, πίν-νε κιόλας γιὰ νά τσέ πιάσ ἡ χάρ κι ἅμα ἔχνε κανᾶ βόνο γιὰ τς ἀφήκι. Τὰ παιδιὰ κατεβαίν-νε μέσα στ' Ἀηλιᾶ τὸ ρεμα καὶ μαζών-νε φουδούκια ἀπ' τς ἄγριες φουδουκιές π γεῖν ἐκεῖ. Ἀμα γύρ ὁ ἥλιος καὶ πάρ νά βραδυάζ, ἀνεβαίν-νε στ ράχι π γεῖναι ἱσώμα καὶ χορεῖνε μὲ τὰ τραβούδια, τὰ παιχνίδια, γιὰ τ' λατέρνα, κι ἅμα πάρ νά σκοτινιάζ, κατεβαίν-νε στο χωριό. Ἀπὸ καμμιὰ πᾶρεα γιριζ στς καβέδες καὶ στ' ἀγραστήρια καὶ πίν-νε, τραβδάνε καὶ χορεῖνε. Μὰ ὁ πλειότερος ὁ κόσμος σ-μαζώνται στὰ σπίτια τς.

Τώρα σφάζνε τς πετνοὶ καὶ λένε «Κότα πίττα τὸ Γενὰρ κόκορο τὸν Ἀλωνάρ», καὶ κρατοῦνε καινούργιοι ἀπ' τὰ μαρτιάτκα τὰ πετναράκια. Τὰ παιδιὰ τρώνε τὰ φτερά γιὰ νά πετάνε, οἱ μεγάλι τὰ ποδάρια γιὰ νά πορπατοῦνε, καὶ οἱ γιναῖκες τὸ πίσω μέρος γιὰ νά κάδ-δαί στὰ σπίτια νά κιτάζνε τσι δλειές τς καὶ νά μὴ σουρτουκεῖνε ἐδῶ καὶ κεῖ. "Ολω πίσ, βγάζνε καὶ τὸ κόκκαλο πῶχλ στ' ἀστήθ ἐκεῖ π' ἀρκέβ ὁ λαιμός, πού μοιάζ σὰ ν καὶ πιάν-νε γιάδες. Τὸ κορίτς λέει: «Ἀμα μὲ γελάις θά σέ κεδήσω ἕνα μαδήλι, γιὰ ἕνα ζευγὰρ κάλτσες θά σέ πλέξω, γιὰ θά σέ ράψω ἕνα πκάμισο», ὁ ἄδρας πάλε τάζ νά πάρ γιὰ χτένι, γιὰ σκλαρίκια, γιὰ φωτάνι. "Οποιοι πιάσ γιάδες μ' ἄλλονα, κιτάζ πῶς νά τονε γελάσ. Ἀμα τονε δώκι κανα πράμα κι ἐκεῖνος τὸ πάρ χωρὶς νά πῃ «γιαδες», τότες λέει «γιαδες» ἐκεῖνος π τὸ δωκε καὶ κερδέβ. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ λαχαίνι καὶ οἱ δυὸ τς νά εἶναι τετραπέρατ καὶ δὲ γελάζδαι μὲ τς μέρες καὶ μὲ τς μῆνι καὶ χίλιες δυὸ κατεργαριές σκαρφίζδαι ὡς νά κερδήσ ὁ ἕνας ἀπ'

τσὶ δυό. Αὐτὸ τὸ κάμν-νε κι' ὅσες βολές σφάζνε ὄρνιθα γιὰ καπόνι μέσα στὸ χρόνο.

Σήμερα κόφτνε ταξέδκα καρύδια καὶ κιτάζνε τ' δύχι τς, ἃ θὰ βγῇ γιομάτο θὰ γένι ὅ,τ' ἔβανανε μὲ τὸ νοῦ τς ἃ θὰ βγῇ ἄδειο, θὰ πῇ δὲ θὰ γένι.

25. Τς 'Α γ ι α σ ἄ ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ἡ "Αννα καὶ ἡ 'Αννίκα, καὶ ἡ 'Αννιώ καὶ ἡ 'Αννίτσα.

26. Τς 'Ο σ ί α ς Πα ρ α σ κ ε υ ῆ ς. Λαφρογιόρτ. Στς Μέτρες εἶναι ἓνα ἄγ-ασμα τς 'Αγία Παρασκευῆς, ἀπάν στὸ βαῖρ. Εἶναι σὰ σπηλιά, ἴσαμε 50 μέτρα βάθος, καὶ στὸ ζερβὶ τὸ μέρος ἔχι μιὰ τρύπα. Στὰ παλιά τὰ χρόνια λένε αὐτήνι ἡ τρύπα ἦδανε μεγάλη, καὶ μιὰ βολὰ ἔηκε μιὰ γαστρωμένι β-βάλα καὶ βγῆκε στὸ Τζιγέζ κοδά, στὸ Τεκέτερε μὲ τὸ μαλάκι. 'Εκεῖ λένε ἦδανε ἀρχαία πολιτεία καὶ τώρα σώζδαι τρεῖς μεριές μὲ σπίτια σκαλιστά στ' ῥιζιμιά τ' ἔτρα μέσα. Τὸ ἓνα ἔχι 40 σκαλοπάτια «κ-ήρκ μερ-εβέν» τὸ λένε οἱ Τοῦρκι. Λένε π' γεῖναι καὶ πολλὰ φλουριά κατὰ γωνιασμένα ἐκίπερα ἀμὰ τόσο πού ἔκαμανε οἱ μαδραγόνατζηδες, δὲ ὁρσάνε νὰ τὰ βγάν-νε.

"Ἐχι ὀνομασία ἡ Παρασκευοῦ, ἡ Παρασκευίτσα κι ὁ Παρασκευάς.

27. Τ' 'Α ἱ Π α ν τ ε λ ε ῆ μ ο ν α. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα γένεται παναγύρ στ' 'Αλθασάνι καὶ πολλοὶ χωριανοὶ μας παγαίν-νε. ἄλλι γιὰ τ' χάρ κι ἄλλι γιὰ κέφ. Τὸ ἀγίασμα εἶναι ὀξω μεριά ἀπ' τὸ χωριὸ κι ὁποῖος εἶναι ἄρρωστος, παγαίνει ἀπὸ βραδὶς, κι-μάται, κεῖ καὶ τονε πιάνι ἡ χάρ. "Οποῖος θέλι νὰ καταλάβ ἂν θὰ γένι ἐκεῖνο π' γράφε ἀπ' τὸν 'Αἱ Παντελεήμονα, κολιναῖ μιὰ δεκάρα στὴν αἰκὼνα τ. Σὰ δνε πάρ, θὰ γένι ὅ,τ' κρυφομελέτ-σε, σὰ δὲ δνε πάρ, πὰν ὁ κόπος τ' χαμένος. "Ο 'Αἱ Παντελεήμονας εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὰ θάματα τ' καὶ πολὺς κόσμος παγαίνει στ' χάρ τ. Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: «Κτσοί, στραβοὶ στὸν 'Αἱ Παντελεήμονα».

"Ἐχ' ὀνομασία ὁ Παντελής, ὁ Παντέλος κι ὁ Παντελάκις.

Στὸν 'Αἱ Παντελεήμονα τ' 'Αλθασανιοῦ ἦδαν' ἓνα μεγάλο καβάκι ὕψωμένο, δηλαδὴ μὲ καιρὸ εἶχε βάνι σ' αὐτὸ ὕψωμα ὁ παπάς. Μιὰ μέρα γένικε μεγάλι φουρτούνα καὶ τὸ καβάκι γρέμσε κατὰ γῆς, ἀπὰ στὸ δρόμο καὶ βόδζε τὸ γόσμο νὰ περάσ. Πήγανε καὶ τὸ κοψανε μὲ τὸ πριόνι, ἀμὰ βράδιασε κι ἀπόμκε ἓνα κομμάτ' ἀπ' τ' ῥίζα κι ἀπάν ὡς ἓνα μέτρο. Πήγανε τὸ πουρνὸ νὰ κόψνε κι ἐκεῖνο καὶ νὰ πάρνε

καί τὰ ξύλα, καί γλέπνε τὸ ἄκοπο κομμάτ σκώθηκε τ νύχτα καί στέκδανε ὁλόρτο. Τότες μιὰ γριά τς ἔφερε στὸ νοῦ τς π γήδανε ὠψωμένο τὸ δένδρο, καί δὲ γότ-σε κανεὶς νὰ πάρ ξύλα ἀπὸ κεῖ καί τ' ἄφκανε καί σάψανε γιὰ νὰ μὴ γολαστοῦνε.

Πολλοὶ πέρν-νε ἕνα τσάμα ἀπ' τ' ἄρρῳστ τὰ ροῦχα καί τὸ δέν-νε σὲ καμμιάν ἄβατονιὰ κοδὰ στ' ἁγιασμα γιὰ νὰ δεθῇ ἡ ἄρρῳστεια τ. Ἄλλῃ πάλε βάζνε ἁγιασμα σ' ἕνα κάπ, τὸ ζεσταίν-νε καί λούγνε τὸν ἄρρῳστο, βγάζνε καί τὴ σκούφια τ, τὸ πκάμσο τ, ἡ τὸ σῶβρακο τ, κατὰ τν ἀστένεια πῶχλ, καί τ' ἀφήν-νε ἐκεῖ γιὰ ν' ἀπομήκῃ καί ἡ ἀνάγλ τ. Ἀκόμα κόβνε τρίχες ἀπ' τὰ μαλλιά τ καί τσὲ δέν-νε στς ἀβατονιὲς π γεῖναι στ' ἁγιασμα, γιὰ νὰ κοπῇ τὸ κακὸ ἀπὸ πᾶν τ καί νὰ σκαλώσ ἐκεῖ. Αὐτὰ τὰ κάμν-νε καί σ' ἄλλα ἀγιάσματα, στὸν Ἀηλιά, τ θαναγιά, τὸν Ἀηγιάνλ, τὸν Αἰθόδωρο, τν Αἰ-απαρασκευή, τν Αἰακατερίνι, γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ.

Ἄμα σκῶθοῦνε τὰ δεμάτια, γιρὶζ ὁ κατσκάς τὰ κατσίκια μέσ στὰ χωράφια καί τρῶνε ὁ, τ στάχια βροῦνε. Γι' αὐτὸ τὸ γάλα τς γένε-ται παχὺ καί τὸ καρδοαρίζνε οἱ γιναῖκες μέσ στὸ καρδάρ, βγάζνε τὸ βούτρο, βράζνε τ' ἀργιάνλ στραγιοῦνε τὴ μζιτρά, καί τὸ τρόγαλο τ δίν-νε στὰ γρούνια. Ἀπὸ καμμιά το πῆζ ξύγαλο καί ὕσταρα το καρ-δαρίζ καί σὰ βγάνι τὸ βούτρο κι ὕσταρα τὸ περνάι ἀπ τ τζαδῆλα καί γένεταί ξύγαλο στραγιστό.

Ἀρκεῦνε νὰ μαζών-νε τὸ καπνὸ, τσὲ περνάνε ἄρμαθιές, τσὲ δέν-νε στὰ κοδάρια καί τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο. Ὑσταρα τὸν ἐ κάμν-νε ἐλπεζέδες, τὸνε γόφτνε στὸ χαβάνι, καί τὸνε πλοῦνε κατσάκινο, Στὸ Ρετζὶ δίν-νε μόνε τς χορδάδες.

Ἄμα σωθοῦνε τ' ἀλώνια καί μαζώχτοῦνε οἱ κουκνάρες ἀρκεῦνε οἱ βεγκέρες, σδάνκες, τὰ «μετζιά» ὅπως τὰ λέν οἱ Ἀλβασανιώτες. Μαζώνται νιοὶ καί νιές στὰ σπίτια πῶχνε κουκνάρες τσὲ ξεφλουδί-ζνε, τσὲ ξερέν-νε κι ὕσταρα τσὲ τρίβνε. Τσι τρυφερές τσὲ διαλέζνε καί τσὲ βράζνε γὰ τσὲ φάνε. Ὁ νοικοκύρς μαγερέβ κανὰ πλάφ, ἡ καμμιά κούρκα, ἡ χήνα καί φλέβ τς βοηθητάδες. Ἐκεῖ π δλεῦνε τραβδάνε, χωρατεύνε, λένε χαίμόσκα παραμύθια καί περνάνε τν ὦ-ρα τς μὲ γέλωτα καί χαρές.

Τώρα γένται τ' ἀβράβλα, τὰ βάζνε στὰ ταψιά καί τὰ λιάζνε, καί μεθαύριο τὰ κάμν-νε ρετσέλια. Τὰ πλάκια, τὰ παπάκια καί τὰ χινάρια ξετνάζδαί κι ἀρκεῦνε νὰ τὰ πλοῦνε καί νὰ τὰ σφάζνε.

Η' ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κι αὐτὸς εἶναι μήνας τῇ δλειᾷς. Ἀρκεῦνε νὰ σ-μαζώνται τ' ἀ-λώνια, κι ὅποιος ξαλώνισ, κβανεῖ τ' ἄχερο τ μὲ τς καλαμωτές. Οἱ ζίζικι τὴν ἡμέρα καί οἱ γρύλ τ νύχτα ἀκόμα παίζνε τὸ σκοπὸ τς. Τὰ τσαούσια καί τὰ πρωϊμάδια ἀρκεῦνε νὰ γένται, τὸ ἴδιο καί τὰ ζέρδελα, τὰ καΐσια καί τὰ σῦκα, τὰ μικρά καί ξακουσμένα γιὰ τὴ γλύκα τς περδικόσκα, τὰ μεγάλα ματζανιά, καί τὰ τρανύτερα τὰ λόπια π γεῖναι σὰν ἀπίδια, καί τ' ἄλλα τὰ στρογιλὰ μὲ τὸ μέλι στὸ σκισμένο πάτο τς. Οἱ σκάδες καί οἱ μελισσάδες, μὲ τὰ φαδαχτερά γαλάζια καί κίτρινα φτερά, οἱ ἀχελῶνες, οἱ λαγοί, οἱ ἀλεπές, τὰ

τσακάλια και τ' άλλα τ' αγρίμια κατεβαίν-νε στ' άβέλια, και οί άβ-
τζίδες βγαίν-νε και τά σκοτών-νε. Άρκεύνε ν' άνοιγνε τά ραδίκια,
τά μαυράκια, τά γαλάζια τά τσαλιά και πληθος άλλα λουλούδια ξε-
θωριασμένα κι ό κόσμος άρκέβ νά συχνοπαγαίν στ' άβέλια. Τώρα
βγάζνε τά σκόρδα, τά κρομμύδια και τά λιάζνε. "Υσταρα πλέχνε τά
σκόρδα από 100 και τά λένε πλεξούδες και τά κρομμύδια τά δέν-νε
μή τώ σάζ άρμαθιές και τσε λένε χέρια. Βγάζνε τά ροβύθια, τ' φακή,
τά λαθήρια, τά κ-κιά, τά κουπανίζνε, τά λιχνάνε στον άγέρα και τά
βάζνε στο κελλάρι για τώ χιμώνα.

Τοί πλειότερες φορές τον Αύγουστο γίνεται ζέστα ίσαμε τς δε-
κπέδε. "Αμά κατά τά έξγα τ' Αύγούστ, από καμμιά χρονιά κάμνει
βροχές και κρύο τσουχτερό με κρυολογήματα κι άρρώστειες και
τότες λένε τ παροιμία: «'Από Αύγουστο χειμώνα».

Αυτόν τώ μήνα βγάζνε και τς χωριανικοί τοί βράδες στο μεζάτ,
σά δέ τζ έξγανανε τον 'Αλωνιτή, και τσε παραδίν-νε σ' εκείνονα π
θά δώκι τά πλειότερα, τώ Σιλυβρινό τώ παναγύρι.

Στά παλιότερα τά χρόνια τοί πρώτες όχτώ μέρες τ' Αύγούστ
τς έλεγανε δρίματα. Τώρα δρίματα λογαριάζνε μόνο τοί τρεις πρώ-
τες μέρες, και σ' αυτές, δέ βλέν-νε, δέ λούγδαι και δέ βαιν-νε στο
νερό, γιατί λένε κόβδαι τά ροβύθια και κάμνει πανάδες τώ πρόσωπό τς.

Αυτόν τώ μήνα διαλέζνε τά ξετναμένα τά πετνάρια και τά καπο-
νιάζνε. Για ν' κάμς καπόνια και νά ταιριάξνε, θέλι νά γείναι στ
γιόμς τ φεγαριού. Τότες γιομίζνε και παχαίν-νε σά δα γρουνάκια.
"Αμα τά κάμς στ σώσ τ φεγαριού, σώνται και δέ βροκόβνε.

1. Π ρ ω τ α υ γ ο υ σ τ ι ά. Σήμερα ό παπάς διαβάζ άγιασμό
στιν έκκλησιά. Κάθε χωριανός φέρνει ένα κάπ γιομάτο νερό, για
βικ-ήρ, για μαστραπά, για κανάτα, για ποτήρ, και τ' άραδιάζνε βρο-
στά στά δμόθυρα του ίεροϋ. "Αμα ξεδιαβάσ ό παπάς τον άγιασμό,
πέρνει ό καθανείς τώ κάπ τ και ύσταρα παγαίνι στ' άβέλια τ και τ'
αγιαζ, διαλέζ κι από κανά πρωϊμάδ γινωμένο για κανά τσαούς και
τά φέρνει στο σπίτι τ.

'Από σήμερα ίσαμε τς 15 είναι ή νηστεία τ' Δεκαπεταύγουστου,
και τνε πιάν-νε γούλος ό κόσμος γιατί είναι για τν ύγεία τς. Δέ
άρωνε κρηάτα και γαλατερά, και τά γάλατα τά κάμν-νε τυριά και
τά γιομίζνε στά τλούμια για τώ χιμώνα. Τ Πασκαλιά δέ σφάζνε
τά κατσκάκια, κρατοϋνε τά τλούμια, τ' άλατίζνε, τά ξεραίν-νε στον
ήλιο και τώρα τά κουρεύνε, δέν-νε τοί τρύπες π γήδανε τά ποδάρια
και ή όρά, τά πλέν-νε καλά καλά, γιρίζνε τοί τρίχες από μέσα, και
τά γιομίζνε τρι από τώ λαϊμό, βάζνε και άρμη μέσα, τά δέν-νε και
τά βάζνε στ ράφ νά στεγνώξνε για τώ χιμώνα.

'Ακόμα άπ' τά γάλατα, τώρα π νηστεύνε κάμν-νε χιμωνιάτκα.
Βάζνε αυγά, γάλα κι άλεύρι, τά ζμών-νε, τ' άνοιοϋνε φύλλα, τ' ά-
φήν-νε και στεγνών-νε καθόσο, ύσταρα τά κόβνε μακριές λουρίδες,
ίσαμε δυό δάχλα φαρδιές, και τά ματακόφτνε με τώ μαχαίρ, ίσαμε

μσὸ δάχλο φαρδιά, τ' ἀπλὼν-νε στὸν ἥλιο καὶ ξεραίνονται, τὰ γιομίζνε στὸ πθάρ καὶ τὰ κρύβνε νὰ τὰ φάνε τὸ χιμῶνα. Αὐτὰ τὰ λένε «γιφ-κάδες» καὶ γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ νερό καὶ τὰ ζεματάνε μὲ τὸ βούτρο γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ κρηατοζούμ καὶ τὰ τρώνε.

Ἄκόμα κάμν-νε καὶ κουσκούς, ποὺ μοιάζ σὰ γόλιαδρος. Πέρν-νε ἀλεύρι, τὸ βάζνε μέσα σὲ μιὰ σκαφίδα, στὴ μιὰν ἄκρη, ἔχνε καὶ γάλα μ' αὐγὰ ἀνακατωμένο σ' ἓνα τέτζερ. Βάζνε ἡροστά τ μαγιά, μιὰ φύχτα περσνὸ κουσκούς, τνε περεχύν-νε ἓνα φιλιτζάνι, γάλα, ρίχν-νε καὶ μιὰ φύχτα ἀλεύρι ἀπὸ πᾶν κι' ἀρκεύνε νὰ τὸ γιρίζνε γούλο ἀπ' τό'να μέρος καὶ νὰ τὸ τρίβνε κιόλας λαφρυά. Ἐκεῖνο φτουρίζ καὶ γένεται πολὺ τὸ βάζνε στὸ κόσκινο, τὸ κοσκινίζνε νὰ πῆς τὸ ψλὸ μέσα στὴ σκαφίδα, κι' ὅσο ἀπομήκι στὸ κόσκινο, τ' ἀπλὼν-νε σ' ἓνα παστρικό σεδόνι νὰ στεγνώξ. Ἐτς ἔτς τὸ κάμν-νε γούλο, κι' ἅμα στεγνώξ καλὰ τὸ βάζνε στὸ πθάρ γιὰ σὲ κανὰ δουρβά καὶ τὸ κρεμάνε στὸ καρφί, γιὰ νὰ μὴ τὸ μουρδαρέψνε τὰ ποδίκια.

Αὐτὴν τ' σαρακοστὴ τρώνε ἐλιές καὶ νερόβραστα φαγιά, δίχως λάδ καὶ σταφλάκια, σῦκα, κι ἄβράβλα.

Ἄκόμα κάμν-νε καὶ τραχανό. Ἄλλι τονε κάμν-νε μὲ ξύγαλο κι ἀλεύρι, ἄλλι μὲ γάλα ἀλεύρι καὶ προζύμ, κι ἀπὸ κανεῖς τονε κάμνει μὲ δομάτα. Τονε ζμών-νε, κόφτνε τὸ ζμάρ μὲ τὸ χέρ κομματάκια, τ' ἀφήν-νε στὸν ἥλιο νὰ ψαχναδιάσνε κομμά, ἴσαμε π νὰ μὴ ζμαριάζνε, ὕσταρα τὰ τρίβνε καλὰ καλὰ ἀπὰ στὸ κόσκινο νὰ περάσ-νε, καὶ ὕσταρα τὰ κοσκινίζνε. Τὸ ψλὸ π θὰ περάσ ἀπ' τὸ κόσκινο, τ' ἀπλὼν-νε νὰ στεγνώξ χώρια καὶ τὸ λένε τραχανό, κι ὅσο δὲ ἡερναί ἀπ' τὸ κόσκινο, τς χοδράδες, τσὲ λένε τριφτὴ, καὶ τὸ τρώνε χώρια.

Τσι πρώτες δώδεκα μέρες τ' Αὐγούστ τσὲ λένε μερομήνια. Τσὲ κιτάζνε πολὺ αὐτὲς τς μέρες, γιατί κάθε μιὰ εἶναι κι ἓνας μήνας, ὅποιος θέλ νὰ ξέρ τί καιρὸ θὰ κάμ γούλ τὸ χρόνο κιτάζ τὰ μερομήνια. Ἄν εἶναι νὰ ποῦμε τ ἡρώτ μέρα τὸ πουνρὸ συννεφιά, οἱ πρώτες μέρες τ Γεννάρ θὰ εἶναι σκοτνές, ἂν ὕσταρα βρέξ κατὰ τὸ μεσ-μέρ, γιὰ τὸ βράδ, γιὰ πάει καλὸς καιρός, ἔτς θὰ εἶναι κι ἐκεῖνος ὁ μήνας στ μέσ καὶ στ σώσ τ. Μὰ γούλι δὲ δοξάζνε τὰ μερομήνια τὸ ἴδιο. Ἄλλι λογαριάζνε τ ἡρώτ μέρα γιὰ τὸ Γενάρ, τ δεύτερ γιὰ τὸ Φλεβάρ, ἄλλι πάλε ὀξωπίσ, τ ἡρώτ τοῦ Χστοῦ τ'δεύτερ τὸν Ἀϊαδριὸς κλπ. Ἄκόμα καὶ γιὰ τὸ γαιρὸ δὲ τὰ κιτάζνε τὰ μερομήνια γούλι τὸ ἓνα. Εἶναι καὶ π λένε ὁ καλὸς καιρός στὰ μερομήνια φανερώνη κακὸ κι ὁ κακὸς καλὸ γιὰ τς μὴνι. Ἄλλι πάλε κιτάζνε τς

δώδεκα ὥρες τς Πρωταυγουστιᾶς καὶ κάθε ὥρα τνε λογαριάζνε
ἓνα μῆνα.

6. Τ' Ἀΐ Σωτηρὸς. Μεγάλι γιορτή. Ἐχνε ὀνομασία, ὁ Σω-
τήρης, ὁ Σωτράκης, ἡ Σωτρώ καὶ ἡ Σωτηρή.

Σήμερα γένεται παναγύρ στς Γιαλούς.

Ὅποιος ἔχι πρῶϊμα σταφύλια, μαζώνι σήμερα, τὰ φέρνει στν
ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπὰς καὶ ὕσταρα τὰ μράζνε.

15 Τς Παναγίας (Τὸ Δεκαπεταύγουστο). Μεγάλι γιορτή.

Ἐχι ὀνομασία ἡ Παναγιώτα, ἡ Παναγιωτή, ὁ Παναγιώτ-ς, ὁ
Παναγιωτάκης, ὁ Πανανῆς, ἡ Δέσποινα, ἡ Δεσποινιώ, ἡ Δέσπω, ἡ
Μαρία, ἡ Μαργώ, ἡ Μαριωρή καὶ ἡ Μαριωρώ.

Σήμερα γένεται παναγύρ στὸ Γαρδά, καὶ βαστάει ἴσαμε τὰ
ἐννιάμερα τς Παναγίας. Ἐκεῖ εἶναι μιὰ μεγάλη πέτρα, τρύπια το
μέσ, ποὺ τνε λένε Ζλόπετρα κι ὁ κόσμος ποὺ παγαίνει στὸ Γαρδά
περνάει ἀπὸ τὴ τρύπα ἐκείνινα γιὰ νὰ τσὲ πιάσῃ ἡ χάρ. Ἀπὸ καμμιὰ
βολὰ λαχαίνει ἀπὸ κανεὶς χοδρὸς καὶ τνε σφίγγῃ τὴ πέτρα καὶ δέ βορ
νὰ βγῇ, καὶ ὕσταρα ἐκεῖνι π γεῖναι μαζί τ, ἄλλι τονε τραβάνε ἀπ' τὰ
χέρια μὲ τὰ χέρια τς, ἄλλι τονε σκουάανε ἀπ' τὰ ποδάρια μὲ τὰ πο-
δάρια τς καὶ τάζνε στ Παναγία καὶ τὸν ἀφήνι ἡ χάρ καὶ βγαίνει.

Τώρα καὶ ἴσαμε τ σῶσ τ' Αὐγούστ, πολὺ τρῶνε τὰ ἀρμυρὰ τὰ
ψάρια, κολιοί, κολιαρούδια καὶ σαροδέλλες. Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: Κάθε
πράμα στὸ γαιρὸ τ, κι ὁ κολιὸς τὸν Αὐγούστο.

Σήμερα φεύγνε οἱ λελέγι καὶ πάνε νὰ ξεχιμωνιάσ-νε ἄλλου.

23. Τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Σήμερα γένεται
παναγύρ στὰ Δεμοκράνια.

29. Τ' Ἀη Γεῖνι τ' ἀποκεφαλιστῇ. Σήμερα δὲ τρῶνε
μαυρο σταφύλια.

Θ' ΣΤΑΥΡΟΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Σταυρό. Σῶνται πιά τ' ἀλώνια καὶ οἱ
ὀξω οἱ δλειές, κι ἀρκεύνε νὰ γλυκαίν-νε στὰ καλὰ τὰ σταφύλια τά-
περατνά. Ἀρκεύνε νᾶρκδαι οἱ σταφλάδες π' ἀγοράζνε τ' ἀβέλια
καὶ κβανιοῦνε τὰ σταφύλια στ Πόλι. Ἀπ' τ' ἀπάν τὰ χωριά, τὸ
Κλαλή, τ' Ἀγαλανι, τὸ Τσιφλίκιο, τὴ Στράντζα, ἀρκεύνε νᾶρκδαι οἱ
καρβουνάδες μὲ τ' ἀμάξια τς φορτωμένα κάρβουνα. Ἀπολυοῦνε τὰ
βόδια τς ἀπ' κάτ στὸ τσνάρ, πλιοῦνε τὰ κάρβουνα κι ἀγοράζνε στάρ
ἢ σταφύλια καὶ τὰ παγαίν-νε στὰ χωριά τς. Ἄλλι πάλε ἔρκδαι μὲ
τς καμήλες, γλάν-γλάν ἀραδιασμένες γραμμῇ, μὲ τὸ γαῖδουράκι ἀπὸ

βροστά, και παγνίν-νε και γονατίζνε στο Στούβο, στο μεϊδάνι. Τά πιδιά μαζώνονται νά διούνε τς καμήλες και τραβδάνε:

—Καμήλα κασιδιάρα
πού κατρείς τὰ μῆλα,
δὸς κι ἐμένα ἕνα.
—Εἶναι κατρουμένα.

καὶ τὸ ἄλλο:

—'Αγαπᾶς τὰ σῦκα μῆλα;
—'Αγαπᾶς καὶ τὴν καμήλα;
—'Αγαπᾶς καὶ τὸ παιδί της;
—Τότες πιέ καὶ τὴν πορδὴ της

καὶ τὸ ἀδιάτροπο:

Ὁ ψύλλος ἐγονάτισε καμήλα νά ψερίση,
κι ὁ καμηλάρης πρόσταξε νά μὴ τὴν ζορλαδίση.

Ἀκόμα ὑστερώτερα, κατὰ τὰ ἔβγα τ' μνηοῦ, ἔρκδαι οἱ πνακάδες μὲ τὰ πῆλινά τὰ πράσ-να τὰ πνάκια, πνάκες, τετζερέδες, καβουράι-στήρια, κοῦπες, κανάτες, βαβάτες, καυκιά, τὰ στολίζνε ἀπ' κάτ' στο Τσνάρ καὶ οἱ γιναῖκες τ' ἀγοράζνε μὲ τὸ στάρ. Ἐρκδαι καὶ οἱ κερα-μάρδες καὶ φέρν-νε κεραμύδια ἀπ' τὴ Χώρα. Ἐρκδαι καὶ οἱ βακ-ηρ-τζήδες μὲ λογιῆς κοπῆς βακ-ηρκά, καζάνια, βακ-ῆρες, βακ-ῆρια, βακ-κράκια, ταψιά, σ-νιά, τετζερέδες, σαχάνια, λεκάνες καὶ ἰβρίκια. Ὁ ἕνας φεύγει ὁ ἄλλος ἔρκεται. Κάθε μέρα ἀπ' κάτ' στο Τσνάρ τὰ πράγματα τς σεργί. Φέρν-νε καὶ πατάτες ἀπ' τὰ χωριά τ Τσεκμετζέ.

8. Τς Παναγίας τσῆ Σλυβρινῆς. Μεγάλι γιορτή. Παναγύρ στ Σηλυβριά. Σήμερα ξεστχίζνε τὰ τσιρά-κια. Πέρν-νε κι' ἕνα κάρτο χώρα ἀπ' τὸ χάκι τς καὶ παγαίν-νε στο πανάγύρ. Ὅποιος ἔχι τάμα στ Παναγία θὰ τὸ πάλι σήμερα. Ἐκεῖ μαζώνονται κόσμος καὶ κακὸ ἀπὸ γοῦλα τὰ χωριά τὰ δκά μας, κι ἀπ' τὰ Γανόχωρα κι ἀπὸ τ Πόλι ἀκόμα. Ὅποια ἔχι ἀρρωστιάρ-κα παιδιά τὰ παγαίνι καὶ τὰ πλεῖ στ Παναγία. Ὁ καδλανάφτς τὰ περνάϊ ἕνα σύρμα στο λαιμό τς καὶ φωνάζ «ὁ σκλάβος τς Παναγίας». Αὐτὸ τὸ φοροῦνε ὥς τὸ χρόνο, καὶ γιατρεύει, καὶ ὑσταρα ἀπὸ χρόν ξαναπαγαίν-νε πλερών-νε κανὰ μετζιτ κι δ,τ ἄλλο τάμα ἔχνε. Εἶναι καὶ πού παγαίν-νε γιὰ νά σιργιανίσ-νε καὶ νά ψνίσ-νε.

9. Τς Ἀγιάς Ἀννας. Λαφρογιόρτ. Ἐχν ὀνομασία ὁ Γιακουμής, ἡ Ἀννα, ἡ Ἀννίκα, ἡ Ἀννιώ καὶ ἡ Ἀννίτσα.

14. Τοῦ Σταυροῦ. Μεγάλι γιορτή. Ἐχι ὀνομασία ὁ Σταυρος, ὁ Σταύρακος, ὁ Σταυράκης, ἡ Σταυρινή καὶ ἡ Σταυ-

ρούλα. Σήμερα μράζ ὁ παπάς βασιλικὸ στὴν ἐκκλησιὰ κι' ὕστατα στὰ σπίτια πῶχνε τὰ μεγάλᾶ κορίτσια. Γιατὶ λένε πῶς ὅδε πῆγε ἡ 'Αγία 'Ελένη τὸ Γερουσαλὴμ νὰ γιρέψ τὸ Σταυρὸ τοῦ Χστοῦ, ὅποιονα καὶ νὰ ρώτ-σε κανεὶς δὲν ἤξεριε ποῦ ἦδανε. 'Απ' τὰ πολλὰ ἕνας γέρος εἶπε πῆγε εἶχε ἀκουστὰ πῶς ὁ Σταυρὸς ἦδανε παραχωμένος σ' ἕνα μέρος ποῦ πάδα φύτρωνε βασιλικός. Πήγανε τότες καὶ ἤρανε τὸ μέρος ὅπως τὸ εἶπε σκεπασμένο μὲ βασιλικό. Σκάφτε καὶ βρῖσκνε τρεῖς σταυροί, ἅμα δὲ ἔοργανε νὰ καταλάβνε ποιὸς ἦδανε τοῦ Χστοῦ. Κατὰ λαχοῦ νὰ περάσ ἕνα λείψανο ἀπὸ κεῖ. Βάζνε τὸν ἕνα τὸ σταυρὸ ἀπάν στὸ κιβούρι, τίποτα, βάζνε τὸν ἄλλον, τίποτα, σὰν ἔβανανε καὶ τοῦ Χστοῦ τὸ Σταυρό, σκώθηκε ὁ πεθαμένος στὰ περδέν. Τότες κατάλαβανε πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ Χστοῦ, τὸν πῆρνε καὶ τὸν πῆγανε στὴν ἐκκλησιὰ τς 'Ανάστασης. "Υσταρὰ τὸν ἔκοψανε μὲ τὸ πριόνι τέσσερα κομμάτια καὶ πῆρνε ἀπὸ ἕνα τὰ τέσσερα πατριαρχεῖα. Τὰ πριονίδια τ' ἀνακάτωσαν μὲ τὸ μάλαμα πῶκοψανε τὰ κωνσταντινιάτκα τὰ φλουριά, γι' αὐτὸ κι' ἐκεῖνα ἔχνε τὴν ἴδια τὴν χάρι, σὰ τὸ τίμιον ξύλον. "Οποῖος ἔχῃ ἀπάν τ' ἀπ' αὐτὸ κουρσοῦμ δέ δὴνε περνάει, κι' ἅμα τὸ βάνῃ στὸ ζῆμα ἀνεβαίνει χωρὶς προζύμ. 'Απὸ κεῖνο καταλαβαίνεται σὰν εἶναι ἀληγὸ τὸ τίμιον ξύλον καὶ τὸ κωνσταντινιάτκο τὸ φλουρί. Σήμερα φεύγουν τὰ χελιδόνια, ἀφοῦ πρῶτα τραβήσ-νε τὴν βαλιὰ τὴν φωλιά τς.

Ι') Αἰ ΔΗΜΗΤΡΙΑΤΣ

Αὐτὸ τὸ μήνα τὸν λένε 'Αἰδημητριάτ ἀπ' τὸν "Αἰδημήτηρ, ποῦ εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη τὴν γιορτή.

Στὰ ἔβα τὸ μήνα σῶνται τ' ἀβέλια κι' ἀρκέβ ὁ τρύγος, ὁ μοῦστος, τὰ ρετσέλια, τὰ πεκμέζια. Αὐτὲς τς μέρες κατασκοτώνονται στὴ δλειά. «Θέρος τρύγος πέλεμος». Τρυγάνε καὶ τὰ καρύδια καὶ τὰ μύδαλα.

Μὲ τὴν ἑρῶτ τὴν βροχὴ ἀρκεύνε οἱ ψυχρίτσες καὶ τὰ ἀλετρίσματα. "Οἷος βρέξ πρῶϊμα κατὰ τὰ ἔβα τοῦ Σταυροῦ, ἔζαρίζνε μάνε μάνε καὶ σπέρ-νε τὰ λινάρια καὶ τὰ κ-κιά. Σῶνται πιά οἱ σάλτσες καὶ τὰ καπνὰ καὶ τὰ κβανοῦνε στὸ χωριό. "Οποῖοι ἔχνε μεγάλετρα κάμν-νε νιάματα χιμωνιάτκα. Ζεῦνε πεδέξ ζευγάρια βόδια, γιὰ βουβάλια κι' ἀλετρίζνε καὶ τὸ βράδ ἀφήν-νε τ' ἀλέτρι στὸ χωράφ γιὰ νὰ μὴ κβανιοῦνε τόσο βάρος· μόνο τὸ γυνὶ πέρν-νε στὸ χωριό κι' ἅμα σωθῇ τὸ νιάμα, τότες φέρν-νε καὶ τὸ μέγαλετρο. Τρυγάνε καὶ τὰ σοῦρβα καὶ τραβιοῦνται πιά οἱ βεχτσήδες ἀπ' τ' ἀβέλια. Τὰ παιδιὰ παγαίν-νε στ' ἀβέλια καὶ μαζών-νε τὰ τσαθρούδια.

'Ανοιοῦνε τ' ἀστράκια καὶ τ' αἰδημητριάτκα.

Οἱ γυναῖκες πέρν-νε τὸ μοῦστο τὸν κόφτε μὲ τὸ ἀσπρόχωμα,

ΰσταρα τονε στραγιονε τονε βράζνε στοί ταβάδες, τονε κάμν-νε πεκμέζ, ΰσταρα βάζνε μέσα τ' λιασμένα τ' άβράβλα, τ' σϋκα, τ' κυδώνια καί τ' κάμνε ρετσέλια. 'Ακόμα βράζνε καί ματζάνες με τ' πεκμέζ, γιά κολοκύθια βαλκαβάκια, άφοϋ τ' βάν-νε πρῶτα στὸν άσβέστη ν' ασιζνε. 'Ακόμα κάμν-νε καί λαρδέν με μούστο άκοπο· καί τὸ τρῶνε τὸ καλοκαίρ άνακατωμένο με τὸ νερό, γιά δροσιστικό,

'Από καμμιά χρονιά άργεῖ ν' αβρέξ καί τότες άνακάζδαι τ' νύχτα ν' κάμνε τ' τζαμάλα. Καρφών-νε τέσσερα χοδρούτσκα ξύλα, σ' α τσερτσεβέ, κι άπό π'άν τρία βεργιά, τὸ μεστ-νὸ άψιλότερο άπ' τ' άκρινά, καί τὸ σκεπ'άνε με μι' α παλιά βρανιά, ν' α φαίνεται σ' α καμήλα με καθούρα. "Ύσταρα πέρν-νε μι' α κοκκάλα, τνε περν'άνε σ' ένα κοδάρ, δέν-νε καί γιά τὸν άπ' κατ' τὸ τζεγνέ ένα σανίδι, κρεμ'άνε καί κδούνια βόλγκα σι μέσ τ' τσερτζεβέ. "Ενας πέρνει τὸ πίσω μέρος σις νώμ τ' κ' ένας άλλος τὸ βροστινὸ καί βαστάι καί τὸ κοδάρ με τ' γοκκάλα. "Ενας άλλος γένεται «χανούμσα», ένας «καμπούρς» κι ένας «γιατρός». Μαζώνται κι άλλι, ὅς' θέλνε καί πέρνε τ' τζαμάλα καί τνε γιρίζνε μέσ στὸ χωριό. Αμα έρντε βροστά στὸ σπιτ' πού έχνε καμμιά φιλινάδα, ψοφ'άνε τ' τζαμάλα, δηλαδή τν άφήν-νε καταγής. 'Η χανούμσα τότες άρκέζ ν' α φωνάζ στὸ καθούρ καί ν' α τονε ζαμακώνι με μι' α σόπα καί ν' α τσιρίζ: «Μαλιμί Ιστέριμ, κερατ' α καμπούρ». (Τὸ πρᾶμα μου θέλω). Ὁ καθούρς δέ βονεῖ, γι' ατῖ ἡ καθούρα τ' εῖναι παραγιομισμένη με προβιές καί λινάτσκα, καί λέει σι χανούμσα γιά ν' α τνε παρηγορήσ: «Σαζατζάκ, χανούμ, σαβατζάκ». (Θ' α περάσ κερά). Τότες φωνάζνε τὸ «γιατρός» ν' α διη τί έπαθε ἡ τζαμάλα καί ψόφσε. Ὁ γιατρός, κατ' α τὸ μέρος λέει καί γιατρικό. Σ' αν εῖναι βροστά στὸ σπιτ' κανινοϋ πού έχι πρόβατα, λέι: «Θέλι μι' α δ' α τρι ν' α γένι καλ' α». "Ύσταρα βαροϋνε τ' βόρτα τ' καί γιρεϋνε τὸ γιατρικό, τὸ πέρν-νε, σκ'ών-νε τ' τζαμάλα καί παγαίν-νε σ' άλλο σπιτ' καί τνε ψοφ'άνε. Π' αλε ἡ χανούμσα δέρνει τὸ καθούρ καί τσιρίζ, εκείνος φωνάζ τὸ γιατρός κι ὁ γιατρός λέει «Θέλι ένα ζεστὸ ψωμί», γιά «ένα β' κάλι πεκμέζ» γιά «ένα χιλιάρκο κρασί» κατ' α τὸ τί έχνε σ' εκείνο τὸ σπιτ'. "Ύσταρα πάλε ὁ καθούρς φωνάζ «'Ες μαλιμ' ές» καί σκ'ώνται καί πάνε άλλου. "Όλω πολὺ βαστάει ὁ ψόφος τς τζαμάλας άπ' κατ' σι' α παραθύρια έκινής πού κβανιέται κανεῖνας τς παρέας, γιά ν' α βγ'ῃ τὸ κορίτς ν' α σ' α κρίνι καί ν' α σ' α δ' α κ' α καν' α τίποτα ν' α φ'άνε, γιά μούστολαβάδα, γιά λιασμένα σϋκα, γιά πίττα. 'Απ' αὐτὸ άπόμκε ἡ παροιμία καί λένε «Στν αὐλή τ' ψοφ'άνε τ' τζαμάλα».

'Από καμμιά φορ' α τνε παγαίν-νε καί σι' 'Αλβασάνι καί τνε γιρίζνε, καί τνε τραβδ'άνε:

Didi-didi τζαμάλι

τῆς τζαμάλας τὸ παιδί
 ἔβγανε κακὸ στ' αὐτὶ
 καὶ κασίδα στὴ γορφή.

26. Τ' Ἀΐδεμητριοῦ. Μεγάλι γιορτῇ. Σήμερα γιορτάζ
 γοῦλος ὁ κόσμος. Ἀρκεύνε οἱ χαρὲς καὶ οἱ ἀρβῶνες. Ὀνομα-
 σίς ἔχι ὁ Δημήτρης, ὁ Δημτρός, ὁ Δημτράκης, ὁ Δημτρούλης, ὁ Μη-
 τσος, ἡ Δημτροῦ καὶ ἡ Δημτρούλα.

27. Τ' Ἀΐνέστορα. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Νέστωρ.

Οἱ γιναῖκες ἀρκεύνε νὰ λαναρίζνε τὰ μαλλιὰ, στρίφνε τὰ κρο-
 κίδια καὶ πλέχνε τσάρες γιὰ τς ἄδροι. Στρίφνε καὶ ψλὸ μαλλι καὶ
 τὸ διάζιδι μὲ τὸ κλουβὶ γιὰ μὲ τὴ διάστρα καὶ φαίν-νε ποθοπάνια,
 σερβέτες, ζνάρια, μεσόφστες, σαγιάκια κι ἀβάδες. Ἀκόμα ἀρκεύνε
 νὰ φαίν-νε καὶ ἡχάκερὰ πανιά. Μαζαλιάζνε τὸ στημόνι μὲ σαποῦνι
 κι ἀλεύρι μέσ στὸ ζεστὸ νερό. Ὑσταρα τὰ στεγνών-νε, τὸ ρίχν-νε
 σὲν ἀνέμ τὸ καλχιάζνε, τὸ διάζιδι, τὸ περνάνε στὰ μτάρια, στὸ
 χτένι, τὸ ζεύνε στὸν ἀργαλειό, καὶ τὸ φαίν-νε.

ΙΑ' Αἰαδρίας

Αὐτὸ τὸ μῆνα ὁ κόσμος σπέρνει ὅσα χωράφια ἀπόμκανε ἄσπαρ-
 τα, προτοῦ ν' ἀρκέψνε οἱ παγωνίες καὶ τὰ χιόνια. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ
 στὸ ἔβγα τοῦ μῆνα κάμνει μεγάλο τράνι, κι ἄλλες πάλε βολὲς χιο-
 νίζ ἀπ' τς δέκα κι ὕσταρα. Γι' αὐτὸ λένε τς παροιμίες: «Ὁ Ἀἰ-Μη-
 νὰς τὸ μῆνισε, κι ὁ Φίλιππας τὸ καρτερεῖ», καὶ «Στοὶ τριάδα Ἀἰα-
 δριάς, ἀδριεύετ ὁ βοριάς».

Ἄμα ἀρκέψνε τὰ χιόνια, κόβδαι οἱ δλειὲς στὰ χωράφια. Οἱ γι-
 ναῖκες ἀρκεύνε νὰ ἡλῶν-νε τὰ χιμωνιάτκα ροῦχα, νὰ ἡσολαδίζνε
 τὰ τσάπια, καὶ τὰ παιδιὰ νὰ παγαίν-νε στὸ σκολιὸ μὲ τὸ μαμκάκι
 στὸ κεφάλι, καὶ τὸ ψωμί στὸ καλαθάκι.

Γοῦλο τὸ Σαραδάμερο σπέρν-νε δέδρα, γιὰτὶ τώρα πιάν-νε.

Οἱ γριὲς ἀρκεύνε νὰ στρίφνε μαλλιὰ καὶ νὰ κάμν-νε ρόκα. Ἄμα
 γιομίσ τ' ἄδράχτ, τὸ γλυοῦνε στὸ γλυτήρ, π γεῖναι ἓνα ξύλο τσατα-
 λωτὸ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, καὶ σὲν ἄλλινά ἔχι μιὰ τρύπα, ποῦ μέσα περ-
 νάνε ἓνα καρφί. Τὸ γλυτήρ ἔχ μάκρος ἓνα πχόπλο. Σὰ γλίσ-νε τὸ
 μαλλι κι ὕσταρα μετράνε τς κλωστὲς καὶ τσὲ χωρίζνε σὲ πάσματα,
 ἀπὸ πενήδα ἴσχυε πενήδα πέδε ζευγάρια, κι ἅμα γέν-νε τὰ πάσμα-
 τα ὀχτώ, τὰ λένε ἓνα μσοπήχι, τὸ βτάνε μέσ στὸ νερό νὰ βραχοῦνε
 καλὰ καλὰ, τ' ἀφήν-νε νὰ στεγνώξνε, κι ὕσταρα βγάζνε τὸ μσοπήχι
 ἀπ' τὸ γλυτήρ καὶ τὸ μαζών-νε κβάρ στὰ χέρια γιὰ σὲν ἀνέμ.

1. Τ' Ἀἰ Ἀνάργυρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Ἀργύρς καὶ
 ἡ Ἀργυρή.

8. Τῶν Ταξιαρχῶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μχάλς, ὁ Μχαλιός, ὁ Μχαλάκις, ὁ Μούχαλος, ὁ Γαβριηλάκις κι ὁ Ἀξιώτ-ς. Τὸ Μιχαήλ τονε γιορτάζνε γιατί πέρνει τοῖ ψχές.

11. Τ' Ἀῖ Μηνᾶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μνάς.

Αὐτὸς ὁ Ἅγιος κινηγαί τοῖ κλέβδες, καὶ βρίσκῃ τὰ χαμένα. Ἀπὸ σήμερα σφίγῃ τὸ κρύο καὶ μρίζ χιόνι.

13. Τ' Ἀῖ Γιάννι τ' Χσόστομ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Χσόστομος.

14. Τ' Ἀῖ Φιλίπ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Φίλιππας, ὁ Φιλιπάκις, ἡ Φιλίππα κι ἡ Φιλιππίτσα. Σήμερα σὰ χιονίς, ἴσαμε τὸ Μάρτ δὲ λυών-νε τὰ χιόνια. Ἀπ' αὔριο ἀρκέβ τὸ Σαραδάμερο.

18. Τ' Ἀῖ Πλατάν. Ὁ,τ καιρὸ κάμ σήμερα, τέτοιος θὰ παῖ ὁ καιρὸς γούλ τὸ Σαραδάμερο.

21. Τς Παναγίας στῇ μσοσπορίτ-σας. Τνε λένε ἔτς γιατί ἀπάν κάτ ἔχνε τὰ μσὰ τὰ σπαρτὰ σπαρμένα ὥς τὰ τώρα.

25. Τς Ἀγία Κατερίνις. Λαφρογιότ. Γιορτάζ ἡ Κατερίνα, ἡ Κατίνκω, ἡ Κατίνα, ἡ Κατινιώ, ἡ Κατερνιώ, καὶ ἡ Ἐρινιώ.

30. Τ' Ἀῖ Ἀδριός. Μεγάλι γιορτή. Ἐχν ὀνομασία ὁ Ἀδρέας, ὁ Ἀδριάς, ὁ Ἀδρόνικος καὶ ἡ Ἀδρονίκη. Ἀπὸ σήμερα πλακών-νε τὰ πολλὰ τὰ χιόνια, π γιομίζνε οἱ πόρτες καὶ ὁ κόσμος ἀναγκάζδαι νὰ βαινοβγύν-νέ ἀπ' τὰ παραθύρια, ἴσαμε ν' ἀνοίξνε δρόμο μὲ τὰ φκιάρια Ἀρκεῖνε νὰ βάζνε κρασι στς καδῆλες γιατί τὸ νερό πιὰ παγώνῃ, βγαίνῃ τὸ φτυρὶ ἀπὸ πάν καὶ σβήνῃ ἡ καδῆλα.

ΙΒ' ΠΑΧΝΙΣΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μήνα τονε λένε Πιχνιστή, γιατί δέν-νε πιὰ τὰ βόδια καὶ τ' ἀγελάδια στὸ παχνί, καὶ δὲ δὰ βγάζ-νε ὀξω νὰ βοσκίσ-νε ἴσα με π νάνοιξ ὁ καιρὸς. Τονε λένε καὶ Χστό, ἀπ' τ γιορτὴ τοῦ Χστοῦ.

Ἀρκέβ πιὰ ὁ καθεαυτοῦ χιμώνας, με τὰ τσουχετὰ τὰ κρύα, τὰ καθάδκα χιόνια, τὰ κρυώματα, τς κόκκινες μύτες, τὰ σκασμένα χέρια καὶ τς παγωμένῃ δρόμ, ποὺ μιάζνε σὰ νὰ τς ἔστρωσε κανεῖς γιαλί.

4. Τς Ἀῖα Βαρβάρας. Μεγάλι γιορτή. Ἐχῃ ὀνομασία ἡ Βαρβάρα.

Ἡ Ἀῖα Βαρβάρα φλάι τὸ γόσμο ἀπ' τν εὐλογία. Σήμερα βράζνε κουπανισμένο στάρ με ζάχαρ καὶ σταπίδες, σὰ τσορβά, τὸ κενών-νε στς κουπες, τὸ πισπιλών-νε με κουπανισμένα καρύδια καὶ τὸ τρῶνε. Αὐτὸ τὸ λένε βαρβάρα, καὶ γούλι πῶχνε παιδιὰ, θὰ τὸ κάμνε καὶ θὰ μράσ-νε σσι δκοὶ καὶ στς φίλι.

5. Τ' Ἀ η Σ ά β β α. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Σάββας.

6. Τ' Ἀ ῖ Ν ι κ ο λ ά ο υ. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Νι-κόλας, ὁ Νικολής, ὁ Νικολάκης κι ὁ Νίκος. Ὁ Ἀῖ Νικόλας φλάι τς γεμιτζήδες.

Γι' αὐτέσ τσι τρεῖς γιορτέσ λένε γιά ὅποιονα δέ τζέ δοξάζ, πῶς σὰ ξανάρτ ἢ Ἀῖα Βαρβάρα δέ θὰ τς εὖρη ζιδανοί. Θέλνε νά ποῦνε δειλί π θ' ἀφήκι τν εὐλογία νά τσέ παιδέψ, καὶ λένε :

Ἀῖβαρβάρα βαρβαρώνι,
Ἀησάββας σαβανώνι,
κι' Ἀῖνικόλας παραχώνι.

Οἱ Καραμανλήδες πάλε λένε: Ἀῖβαρβάρα, βάρ, Ἀησάββα, σάβ, Ἀῖνικόλα, δούρ, Δηλαδή Τς Ἀῖ Βαρβάρας πάνε (στή δλειά), Τ' Ἀη-Σάββα στεῖλε (στή δλειά) καὶ τ' Ἀῖ Νικόλα σταμάτα.

9. Τς Ἀ ῖ α ς Ἄ ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Σήμερα ἀρκεύνε νά με-γαλῶν-νε οἱ μέρες.

12. Τ' Ἀ ῖ Σ π υ ρ δ ῶ ν. Μεγάλι γιορτή. Ἔχλ ὀνομασία ὁ Σπύρος.

Ὁ Ἀῖ Σπρύδωνας εἶναι γιά τ αὐτιά, κι' ὅποιος πονεῖ τ αὐτί τ, βτάλ ἔνα βυθάκι στ' καδήλα τ, τὸ βάζ στ' αὐτί τ καὶ περνάι.

15. Τ' Ἀ ῖ Λ ε φ τ ε ρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Λευτέρς κι ὁ Λευ-τεράκης, καὶ γούλες οἱ βαρούμενες γυναῖκες, γιά νά λευτερωθοῦνε με τὸ καλό.

Ἀκόμα γιορτάζνε καὶ οἱ μαμές

13. Τ' Ἀῖστρατίου. Ἔχν ὀνομασία ὁ Σιράτος κι ὁ Στρατής.

16. Τ' Ἀ ῖ Μ ο δ ε σ τ. Μεγάλι γιορτή. Ὀνομασία ἔχλ ὁ Δῆμος

Ὁ Ἀῖ Μόδεστος εἶναι γιά τὰ χαῖβάνια, καὶ γιατί στοῦ Μηναιῶ τς ἐκκλησίας δέ τὸν ἔχλ, ἔχνε χωριστὴ φλάδα γιά τν ἀκολουθία τ. Ὅσ ἔχνε μεγάλα χαῖβάνια κάμν-νε ἄρτο, καὶ πέρν-νε τ' ἀδίδερο καὶ τὸ δίν-νε στὰ χαῖβάνια τς νά φάνε καὶ νά μὴν ἀρρωστάνε.

24. Πα ρ α μ ο ν ῆ τ ο Ὡ Χ σ τ ο Ὡ. Σήμερα γιομίζνε τς γωνιές τσερπιά, γιά νά μὴ βοροῦνε νά κατεβοῦνε οἱ καλικοτζίαρ καὶ κλέψνε τὰ γρούνια, π τὰ σφάζνε σήμερα, γιά καὶ λίγες μέρες κόμ βοροστήτερα

για νά στραγίσι τὸ κρηάς, καὶ για νά πλήσ-νε τὸ παραπανίσιο. Οἱ καλικάτζαρ ὄλω ἡροστά ἔρκιδαι ἀπ' κατ' στὸ Τσανάρ, χορεύνε μιὰ γύρα κι ὕσταρα σκορπάνε μέσ στὸ χωριό. "Οπ τσέ μρίς γρουνίσιο κρηάς κατεβαίν-νε ἀπ' τ γωνιά για νά τὸ κλέψνε. Ἡ γριά τοῦ σπιτιοῦ, γοῦλο τσ ἔχι ἔννοια, κι' ἅμα νοιώσ π κατεβαίν-νε, δίνι δμάνι τὰ τσερπιά, καὶ τς ἀναγάξ νά φύγνε. Λένε για μιὰ γριά π τ Δωδεκάμερα, ἔψνε γρουνίσιο στή σκάρρα, κι ὁ καταραμένος ὁ καλικάτζαρος κρυμμένος μέσ στ γωνιά φύλαγε νά τ' ἀρπάξ. Καπὼς ἄφκε μιὰ βολὰ ἡ γριά τ μασιά ἀπ τὸ χέρ τς για νά σκουπίσι τ μύτ τς, αὐτὸς ἐμέν ἀπλὼνι τὸ μαλλιαρὸ τὸ χέρ τ νά καπτίσι τὴ ἡριζόλα. Μιὰ τὸν ἔχι ἡ γριά μὲ τὸ δαυλι π βάσταγε. Αὐτὸς τραβήκε μέσ στ γωνιά καὶ παραφύλαγε τν ὥρα π θά βαζε ἡ γριά τσι ἡριζόλες στὸ πνάκι, για νά τς ἀρπάξ μαζωμένες. Τότες ρίχνει ἐκεῖνι μιὰ φούχτα λινάτσα μέσ στ γωνιά καὶ φλογάρσε στὰ περδέν τονε τσουρούφλισε στὰ καλά. Πάϊ καὶ παϊ μέσ ἀπὸ τ γωνιά ὁ καλικάτζαρος τσιζόδας:

Μ' ἔκαψες κέρα Δουδού,
καὶ στὰ βούτια καὶ παδού.

Οἱ καλικάτζαρ ὄδε σκορπίσ-νε μέσ στὸ χωριὸ βσίν-νε ἄγριοι στὰ σπίτια καὶ φοβερίζνε τὰ παιδιὰ μὲ τς φωνές καὶ τὸ πατερδὴ π κάμν-νε, καὶ τραβδάνε:

Τσάγγηρ τσαγγηρτὴ μασιά,
πεζεβέγκ Ἀναστασιά,
Ποῦ ν' τὸ τόπι τὸ πανί;
— Ἀποκάτ στήν γλαβανή.
Ποῦ εἶναι καὶ τὸ λιναρένιο,
καὶ ἡ μσάδα τὸ λαρδί,
τὸ λαρδί τ' ἀλατισμένο;

Ἀπόψα, ἅμα πάρ νά σκοτιδιάζ, βγαίν-νε τὰ παιδιὰ μὲ τὰ φαναράκια, γιρρίζνε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα τὰ σπίτια καὶ καλαδάνε:

Χριστοῦγεννα, πρωτοῦγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου.

Χριστὸς γεννιέται σήμερα, Χριστὸς πρωτογεννιέται.

Γεννιέται κι ἀναθρέφεται μὲ μέλι καὶ μὲ γάλα.

Τὸ μέλι τὸ τρώνε οἱ ἄρχοντες, τὸ γάλα οἱ παπάδες,

καὶ τ' ἄλλα τὰ καλὰ φαγιά τὰ τρών οἱ δεσποτάδες.

Καὶ τοῦ χρόν.

Σὰ θέλι ἡ νικοκερά, λέι, στὰ παιδιὰ καὶ τραβδάνε καὶ τὸ καθε-νείνενα τοῦ σπιτιοῦ κι ὕσταρα τὰ δίνι καναδυὸ δεκάρες για κανὰ γροσάκι καὶ παγαίν-νε ἄλλοῦ. "Ὀλω ἡροστά λένε για τὸ νοικοκύρ:

Ἐσένα πρέπ ἀφέντ μου καράβια ν' ἀρματώσης,

καὶ τὰ σκοινιά τοῦ καραβιοῦ νὰ τὰ μαλαματώσης.
 Ἐσένα πρέπ ἀφέντη μου στήν τάβλα νὰ καθίζης,
 μὲ τό να χέρι νὰ μετῶς, μὲ τ' ἄλλο νὰ δανείζης.
 Καὶ πάλε ξαναπρέπη σου καρέκλα ἀσημένια,
 γιὰ ν' ἀκουμπᾷς τὴ μέση σου τὴ μαργαριταρένια.

Ὑσταρα λένε γιὰ τὴ νικοκερά :

Σάν τί τραβούδι ταιριαστό νὰ ποῦμε τῆς κεῖρας μας,
 π' ἀλλάξεις καὶ στολίζεσαι, στήν ἐκκλησιά παγαίνεις,
 κι ὅθε περάσης καὶ διαβῆς μοσκοβολοῦν οἱ στράτες.
 Κερά χρυσή, κερά ἀργυρή, κερά μαλαματένια,
 ἄπλωσε τὸ χεράκι σου στὴ χουμαγένια τσέπη,
 βγάνε φλουρί καὶ κέρνα μας πού μαστε βραχνιασμένα.

Ὑστερα λένε γιὰ τὸ γιό :

Κερά μου τὸν υἱόκα σου τὸ μοσκοκανακάρι,
 τὸν ἔλουζες, τὸν χτένιζες καὶ στὸ σκολιὸ τὸν στέλνεις.
 Τὸν ἔδερνε ὁ δάσκαλος μὲ μιὰ χρυσὴ βεργίτσα,
 τὸν ἔδερνε ἡ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσκο.
 Κερά μου τὸν υἱόκα σου παπὰ νὰ τὸνε κάμης,
 νὰ βαίνει νὰ βγαίνει νὰ λειτουργᾷ, θυμιάμα νὰ μυρίζη
 — Παπὰ μ' γιατί μοσκοβολᾷς; Παπὰ μ' γιατί μυρίζεις;
 — Ἡ μάννα πού μ' ἐγέννησε καὶ μὲ κοιλοπονοῦσε,
 μόσκον ἔτρωγε τὸ πρῶν, μόσκον τὸ μεσημέρι.
 καὶ τὸ ἡλιοβασίλεμα, ἀφράτο παξιμάδι.

Κι ὅλω πὶς λένε γιὰ τὴ κόρ :

Γερακινίτσα πλουμιστή, μὲ τὰ ἑφτά κουδούνια,
 τρία λαλοῦνε τὸ πρῶν τρία τὸ μεσημέρι,
 τὰ τρία τὰ καλύτερα λαλοῦν προξενητάδες,
 προξενητάδες καὶ γαμπροὶ πὸ μέσα πὸ τὴν Πόλη.

Κι' ἐμεῖς πολυχρονοῦμεν τὴν καλὰ νὰ τὰ περάσῃ.
 νὰ ζήσῃ σάν ἀρχόντισσα, ν' ἀσπρίσῃ νὰ γεράσῃ.

Καὶ εἰς ἔτη πολλά.

Οἱ νικοκερές ἀπόψα κάμν-νε τὰ σαραγλιά τς μὲ τὸ βεζίρ καὶ τὰ
 ψήν-νε στὸ μαγάρι, γιὰ στὸ φοῦρνο, ὕσταρα τὰ περεχύν-νε ζάχαρ καὶ
 τὰ τρώνε.

25. Τ ο Ὡ Χ σ τ ο Ὡ. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα ἔχν' ὀνομασία ὁ
 Χρίστος, ὁ Χστάκις, ὁ Χστόδλος, ὁ Χσάφς, ἡ Χσή, ἡ Χσάνα, ἡ Ξαφέ-
 νεια, ὁ Μάνώλις κι ὁ Μανωλάκις.

Γοῦλος ὁ κόσμος παγαίν-νε στὴν ἐκκλησιά, καὶ στὸ γύρισμα κάδ-

δαι στο τραπέζι, τρώνε γρουνίσιες ηριζόλες, τὰ ψυχρονέρια, πατσά και σαραγλί, τσούζνε κι από κανείνα κρσάκι κι ευκιοῦδαι: «Κι από χρόν γερὸι και καλόκαρδο». Ὑσταρα ἀπ τὸ μεσ μερ βγλίν-νε στις ὀνομασίες.

Ἀπὸ σήμερα ἀρκεύνε τὰ Δωδεκάμερα. Σὰ δύχι νὰ γενιθῇ κανὰ παιδι αὐτὲς τς μέρες, τὸ δίν-νε με μιὰ σκορδοπλεξούδα, γιὰ ψαθό-σκινο, ἀπὸ τ' μεσ τ και στις μάννας τ τὸ ποδάρ, γιὰ νὰ μὴ δο πάρνε οἱ καλικοτζάρ και τὸ κάμνε καλικοτζαράκι. Τὸ ἀβάφτιστο παιδί, ὅποτε και νὰ γενιθῇ, τὸ λένε, σὰν εἶναι ἀγύρ «ἑράκο», και σὰν εἶναι κορίτσι «πατσούρα». Ἀπὸ σήμερα ἀρκεύνε νὰ σφάζνε τὰ καπό-νια, ὥσαμε τ Τσικνοπέφτ πὺ τρώνε τ' ὅλω ὑστερνό.

Ἡ παροιμία λέι: «Τοῦ Χστοῦ με τς πεντόφλες, και τ Πασκαλιά με τὰ ποδήματα», γιὰτι θέλνε νὰ ποῦνε πὼς ἅμα και παγωνιά τώρα και βροχὲς τ Πασκαλιά, ἐκείνι τ χρόνια θὰ και μεγάλο βερεκέτ.

26. Τς Παναγίας.

27. Τ' Αἰστεφάν. Κι αὐτὲς τριῶν μέρες τσὲ λογαριάζνε γιορτὲς. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Στεφανῆς, ὁ Στέφος κι ἡ Στεφανάρα.

31. Παραμονὴ τς Πρωτοχρονιάς. Ἀπόφα οἱ ἀρβωνισμένη θὰ στρίλνε σὺν ἀρβωνισκιά τς πεσκέσια, πωρκά, μεταξωτὴ ὀμπρέλλα, πεντόφλες λουστρίνι, και κανὰ φουστανλίκι.

Τὰ παιδιὰ βγλίν-νε με τὴ σκοτίδα και καλαδάνε τὸν Αἰ Βασίλι. Αὔριο τὸ πουργὸ ὅποιος θὰ πάλ ὅλω ἑρστὰ στις γεννιές τ, τονε βάζνε και καθεται ἀπάν στὴ σκούπα, πίσ ἀπὸ τ ὀρτα τ ὀδά, τονε δίν-νε και μιὰ φούχτα στάρ γιὰ κριθάρ στο χέρ τ, και σκορπάλ κατὰ γῆς στο πάτωμα και κάμνει: «Κλώκ κλώκ κλώκ» σὰ γλώκα, γιὰ νὰ βγλίν-νε πρῶιμα πλιά.

Καὶ ὅς ἔχνε τὸ συνήθειο, ἅμα ν ἔρτ μσαφίρς, τονε παγαίν-νε στο γαλὸ τὸν ὀδά, κι ἅμα κάτσνε, πέρνει ἡ νικοκερά ἕνα καλάμ και τονε βαρεῖ στὴ πλάτ ἀπ τὰ ψέματα και λέι:

Σούρβα, σούρβα, σουρβανιά,
σὰν ἀσήμι τὰ κανιά,
γερό κορμί, γερό σταυρί,
και τοῦ χρόνου νὰ ν' καλά.

Αὐτὸ και πολὺ τὸ κάμν-νε στ' ἀπάν τὰ χωριά κι ὅς χωριανοὶ π ἀπὸ κείνα βαστάι ἡ κούδα τς.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ

Ἀβαστανιά=βάτος.
 Ἀβράβλο=κορώμηλον.
 Ἀβτζήης=κυνηγός.
 Ἀγιᾶζω=ραντίζω δι' ἁγιασμοῦ.
 ἄδεξιμ=βαπτιστικός.
 Ἀλάκκιρος=λόκληρος.
 Ἀληχνός=ἀληθινός.
 Ἀλλονίνα=ἐνίοτε, ἐκτός τούτου.
 Ἀβάρια=ἀποθήκη σιτηρῶν.
 Ἀναδύνω=ἀναβρύω.
 Ἀνάγκι=ἀνάγκη.
 Ἀοιώ=ἀνοίγω.
 ἄντζικι=μόλις.
 ἄδῆτ=ἔθιμον.
 ἄδιδερο=ἀντιδωρον.
 ἄξπαδαν=αἰφνιδίως.
 Ἀβέλι=ἀμπελών.
 Ἀπά=ἐπί, ἐπάνω.
 Ἀπάν Ἀπανωτός=ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου.
 Ἀπαναθιού=ὑπεράνω.
 Ἀπόλυα=ἐλευθερία κινήσεως.
 Ἀπολινάγω=ἀφήνω.
 Ἀπομήσκω=μένω.
 Ἀπὸ πάν=ἐπὶ πλέον.
 Ἀράδκ=σειρά.
 Ἀργιάνι=τὸ ἀποβουτρωμένο γάλα.
 Ἀρίσκο=ὑποτυχισμένο, καημένο.
 Ἀρκεύω=ἀρχίζω.
 Ἀρνίθ=πετεινός.
 Ἀρπκχτὸ νερό=ἀμίλητο νερό.
 ἄρτες=5 λειτούργειες, τὸ σιτάρ. καὶ τὸ λάδι καὶ τὸ κρασί μαζί.
 ἄρτύνμαι=τρώγω μὴ νηστήσιμα φαγητά.
 Ἀρημκχ=ἀργυρᾶ ἀντικείμενα.
 Ἀλ-λή=ἐν γένει.
 Ἀσ-μαίνι=σημαίνει ἡ καμπά α.
 Ἀσπρο=μικρὸν νόμισμα, 1/3 τοῦ παρᾶ.
 Ἀτσκλος=εὐμετάβλητος.
 Αὐγιτσκ=μόλις ἀρχίση νὰ ροδίζει ἡ αὐγή.
 Ἀχερίστρα=ὁ σωρὸς τοῦ ἀχύρου εἰς τὸ ἁλῶνι καὶ ὁ τόπος ὅπου κεῖται.

Ἀψίδα=ξύλινον τμήμα τῆς περιφέρειας τοῦ τροχοῦ.
 Βάζω καὶ στ τσέπη μ=λαμβάνω πλέον τοῦ δέοντος.
 Βκρῶ τουβέλια=στήνω ὁρόσημα λειμῶνων.
 Βκρούμενι=ἔγκυος.
 Βκσ-λεύω=ἐπιτυγχάνω εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν.
 Βκσταγκριά=λευκός, λιγός, χονδρός σάκκος, μήκους 2 περίπου μέτρων.
 Βγῆκε τὸ κευσκεῶνι τ=ἐκοπίασε πάρα πολύ.
 Βελέντζα=ἡ νόσος γρίππη.
 Βιζίτα=ἐπίσκεψις ἐπὶ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ.
 Βεῖβδα=ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακοποιῶν.
 Βκνιά=χονδρός μάλλινος τάπη, εἰς τεμάχια συνερραμμένα.
 Γεγδιαζε=ἐδιάζετο.
 γήδανε=ἦτο.
 γενιά=συγγενεῖς.
 γεδέκι=οἰκονομὶα διὰ τοῦ ὁποίου ὁδηγοῦν ζῶν.
 γιζλίγια=τὰ κατὰ τὴν ἄνοιξιν σπειρόμενα σιτηρά.
 γιαχάς=ἐυλίνη γεωργικὴ περόνη με 4—5 ὀδόντας.
 γιαστίκι=φυτώριον.
 γινωμένο=ῶριμον.
 γιουρούκινο λανάρ=λανόρι ἐκ δύο ξυλίνων πλακῶν, ἐπὶ τῶν ὀπείων εἶναι καρφωμένον τετράγωνον δέρμα, πλήρες μικρῶν ἀγκυλωτῶν συρμάτων.
 γιφκός=εἶδος ζυμαρικοῦ.
 γλέπω=βλέπω.
 γλυῶ=τυλίσσω τὴν κλωστήν ἀπὸ τὸ ἁδράχι εἰς τὸ γλυτήρι.
 γνεύω=κάμνω νεύμα.
 γούλος=ῥλος.
 γούρνα=δεξαμενὴ ἐκ μονολίθου, χωρητικότητος 1 περίπου κυβικοῦ μέτρου ἢ βάθους 5 ἑκατοστῶν τοῦ

μέτρου, χρησιμεύουσα διὰ νά πλύ-
νουν ἐν αὐτῇ τὰ ροῦχα.

Δάχλο=δάκτυλος.

δεκράνι=δίκρανον, γεωργικὴ περόνη
ξυλίνη με 2 ὀδόντας, ἢ σιδηρὰ με
2 ἢ καὶ περισσότερους.

δέ βορσε=δέν ἡμπόρεσε.

δεδρέγχι=δενδρόϊον, βιόλα

δερμόνι=μεγάλο κόσκινον με τὸ ὁ-
πόϊον κοσκινίζουν τὰ γεννήματα
εἰς τὸ ἁλῶνι.

δέσα=δεξαμενὴ ὅπου μαζεύουν τὸ νε-
ρὸ ποῦ γυρίζει τὸν νερόμυλον.

δίκλωνι κλωστή=ἐκ δύο νημάτων:

δίνω στὸ μαχαίρι=πωλῶ πρὸς σφα-
γὴν.

δικὸς=σεγνεύς.

δλειά=ἔργον.

Δμέθρα=τὸ "Ἅγιον Βῆμα.

δοξάζω=πιστεύω καὶ τηρῶ ἔθιμόν τι
δρσκαελάγω=διασκελίζω, περνῶ ἀ-
νωθεν.

δρεπάνι=μικρὸν δρέπανον θεριστοῦ.

δρίματα=αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Μαρ-
τίου, τοῦ Αὐγούστου, ἢ Κόκκινη

Πέφτη καὶ αἱ 2 Πέμπται μετ' αὐτῶν.

Ἐγεράκι=ἐφίππιον, σέλλα.

ἐγλεντζές=διασκεδάσεις.

ἐδε=μόλις.

ἐδεκει=ἐνῶ, ἀκριβῶς ἐκεῖ.

εἰκονοστάθ=τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰκono-
στάσιον.

ἐλπεζές=δεσμιὸς ξηροῦ καπνοῦ.

ἐμέν=αἴφνης.

ἔσεβες=ἐτίμησες.

ἔχι=τὸ ἔχει, τὰ ὑπάρχοντα.

Ζαλίζω=περιπλέκω τὰ νήματα.

ζαμκῶν=κτυπῶ δυνατὰ διὰ ράβ-
δου.

ζαχούνα=αὐλὸς ἀπὸ τοῦ στελέχους
κριθῆς ἢ βρώμης.

ζαπώνω=καταλαμβάνω αὐθαιρέτως.

ζαρούτ=παιδίον ἢ ζῶον καχεκτικόν.

ζέρδελο=βερούκοκκον με πικρὸν πυ-
ρήνα.

ζερνέκαδες=νάρκισσος.

ζεστουτσος=μεταξὺ θερμοῦ κα-
χλιαροῦ.

ζμέτ=ζῶον ἀδύνατον καὶ φιλάσθε-
νον.

ζεούλι=ὀάκινθος.

ζνάρ=λωρίς μαλλίνου ὑφάσματος,
μήκου 2—5 μέτρων πρὸς περιτύ-
λιξιν τῆς ὀσφύος, ἐπάνω ἀπὸ τὸ
ποτούρι.

ζρλαδίζω=ξυσκολεῖω.

ζορνάς=ὀξύαυλος.

ζουριάζω=πάσχω ἀπὸ μαρασμόν.

Θαθ=ἀμυδρόν.

θχνατκό=ἐπιδημία.

θέλι=πρέπει.

θελύκωσ=κλείδωσις, ἄρμός.

Ἰβρίκι=πρόχους συνήθως χάλκινο.

ἴσιο, τὸ=ἡ φυσικολογικὴ κατάστασις,
τὸ λογικόν.

Καβές=καφές, καφενεῖον.

καβούλα=ἡ ἐκ τῆς ἐποχῆσεως εὐχα-
ρίστησις.

καθμάκι=ὀνομάζω. Τὸν ἑκατσαν σα-
κάρο-τὸν ὠνόμασαν σακάρο.

κατσίκα=βερούκοκκα με γλυκὸν πυρή-
να.

Καλαρέζος=περιφρονητικῶς ὁ Ἑ-
βραῖος.

καλαμωτή=ψάθα καλαμένηα, τὴν ὁ-
ποῖαν προσαρμόζουν εἰς τὴν ἁ-
μαξαν, ἐὰν νά μεταφέρουν τὸ ἄ-
χυρον ἀπὸ τοῦ ἁλῶνις εἰς τὸν
ἄχυρῶνα.

καλαδάγω=ψάλλω τὰ κάλαντα.

καλαφηκιοῦμι=ἀκροῶμαι προσε-
κτικῶς.

καλιεύω=ἰππεύω.

καλονυχτιές=νυκτεριναὶ ἀκολουθίαι
Μεγάλης Ἑβδομάδος.

κάλπιχο=κίβδηλον.

κάμνω τζιζ=φλέγομαι ὑπὸ πόθου

κάμνω τέσο=προσπαθῶ.

καχάδε=ἀπαλό.

κάνε=καθόλου, οὐδόλως.

κάπ=δοχεῖον.

καπλαδίζω=σκεπάζω.

καπόνι=εὐνοουχισμένος πετεινός.

καπτιζω=ἀρπάζω.

καπώ=ἐνῶ.

καρὰρ=σταθερότης.

κακὸ—πλήθος, κόσμος καὶ κακὸ πλῆθος κόσμου.
καρδάρ=ξύλινον δοχεῖον πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου ἀπὸ τοῦ γάλακτος.
καρνέτε=κλαρινέτο.
καρνέτε καβάρκο=κλαρίνο.
καρτάλι=ἀετός.
κάρτο=νόμισμα, $\frac{1}{4}$ μειζιτιέ.
καταπόδ=μετὰ ταῦτα.
κατὰ λαχοῦ=τυχαίως.
κατεργάρς=πανοῦργος, ὕπουλος.
κατσλιά=κόπρος πτηνῶν, αἰγῶν ἢ προβάτων.
κατδάκια=γατάκια.
κατσιρδάγω=ἀφήνω νὰ διαφύγῃ τῶν χειρῶν μου ἐξ ἀπροσεξίας.
κατσάκιος=λαθρεμπορικῶς πωλούμενος.
καύκαλο=ὁ φλοιὸς τοῦ ψωμιοῦ, ἡ κρούστα.
καυκι=ποτήρι.
καταρωτεῦν=ζητοῦν ἐπιμόνως.
καψίδια=ὅ,τι καίουν εἰς τὸν φούρνον διὰ νὰ ψήσουν τὸ ψωμί.
κβανιοῦμαι=φλερτάρω, εἶμαι ἐρωτευμένος.
κεραμάς=εἰς ἐραμοποιός.
κερνάγω=φιλοξενῶ.
κεχωτά=ἐχοντα ἐπιφάνειαν ἀνώμαλον, ὡς κόκκοι κεχρίου.
κ-ηϊίζω=κόπτω κρέας εἰς μίαν μάζαν.
κ-κιὰ=κύσμοι.
κι ἐνα=ἐκτός τούτου.
κλαρι=ὑπαιθρον.
κληματσίδα=δέμα ἐκ κλάδων ἀμπέλου.
κλίκια=ἐνα εἶδος τσουρέκια.
κλειδοκούτ=ξύλινον κουτίον πρὸς φύλαξιν φαγητοῦ.
κλουβι=διάστρα ἐν σχήματι κλωβοῦ, ἐργαλεῖον ὑφάντρας.
κιμίζω=παραχώνω φυτὸν πρὸς βλάστησιν, κάμνω καταβολάδας.
κνηκάτ=ροδοκόκκινη.
κοκκάλα=τὰ κόκκαλα κρανίου νεκροῦ ζώου.

Θρακικὰ Θ'.

κοκκι-νεῦδ=ἰλαρά.
κόλιαδρος=σπόροι κορυάνδρου.
κόμ=μόριον συγκρίσεως, κόμ καλός.
κομμά=ὀλίγον.
κολάζμαι=ἀμαρτάνω.
κόρζα=κορέος.
κοσί=δρόμος ταχύτητος ἢ ἀντοχῆς.
κόσα=θεριστικὸν δρέπανον μὲ μακρὰν λαβὴν, μήκους 2 μέτρων.
κορώνω=ἀνάπτω θέτω πῦρ.
κοσκινίδια=τὰ κατὰ τὸ κοσκίνισμα ἀπορριπτόμενα σκύβαλα, τὰ περικομμένα.
κοτάγω=τολμῶ.
κοδέλνο=μὲ βραχεῖς κλώνους ἢ στελέχη.
κεύδα=γενεά.
κευλικάκια=μικρά ψωμάκια 20—30 δραμίων διανεμόμενα εἰς τὰ μνημόσυνα.
κευκνάρ=ἀραβόσιτος.
κευρκεῦτα=πολτὸς ὕδατος καὶ ἀλεύρου.
κευρβάνι=θυσία.
κευρεβλο=χονδρὸς κορμὸς κλήματος ἀμπέλου.
κευρσεῦμ=σφαῖρα τουφεκιοῦ.
κευσεῦς=εἶδος ζυμαρικοῦ.
κεύσετου=καναρόσπορος.
κεύτρευλο=χωρὶς λαμό.
κρένω=ὀμιλῶ.
κροκίδ=χονδρὴ μαλλίνη ἢ λινὴ κλωστή.
κρούνα=εἶδος πασχαλινοῦ ἄρτου μὲ ὀλόκληρον κόκκινον αὐγὸν εἰς τὸ ἐν ἄκρον.
κρουσταλλιὰζω=καθίσταμαι δύσκαμπτος ἀπὸ τὸ πύχος, παγώνω.
κρύβω=φυλάσσω.
κτσὲς=χωλός.
κύλισμα=χωράφι ἔτοιμον πρὸς φύτευσιν ἀμπέλου.
Λαγούτα=εἶδος κιθάρας.
λάει=λάλει.
λαιμὲς=ἀμυγδαλίτις.
λαλαγκάκια=λαλαγγίτες.
λαπάτα=ξύλον μὲ τὸ ὁποῖον κτυποῦν τὰ πλυνόμενα ἐνδύματα.

λαπατίζω=κυττώ με την λαπάταν
λαρδένι=είδος ξυνοῦ πετιμεζιού.
λέγω, τὸ λέϊ ἢ καρδιά τ=εἶναι θαρ-
 ραλέος.
λέλεγχς=πελαργός.
λήγορα=γρήγορα.
λιάζω=ξηραίνω εἰς τὸν ἥλιον.
λιμνιάζω=ἀφήνω τὸ λινάρι εἰς τὸ
 νερό.
λινόξλο=τὸ πρὸς τὴν κορυφὴν μέ-
 ρος τῶν στελεχῶν τοῦ λιναριοῦ.
λινάτσα=τ' ἄλωνισμένα στελέχη
 τοῦ λιναριοῦ.
λιχνιστήρ=ξύλινον πτυάριον με 3
 ἢ 4 δάκτυλα.
λογῆς κοπῆς=διαφόρων εἰδῶν.
λοκάνι=δοκάνα ἁλωνίου.
λούνα=κλωνί, φούντα, δεομίσ.
λέυρα=πέριξ.
λούγμαι=λούομαι, νά λθοῦν ἐν τῇ
 λουσοῦν.
Μαγαζι=κατάστημα.
μαγεύω=ἐξαπατῶ.
μαγεύλα=παρωτίτις, παραμαγούλα.
μακροκοσινιάζω=ἀργοπορῶ τὴν ἐκ-
 τέλεισιν.
μακρόλνω=μὲ μακρὰ στελέχη.
μαμκάχι=μαγουλίκι.
μαμὺδ=ζωύφιον.
μανιταριάζω=ἀποκτῶ μήκυτας.
μαλαματιὰ=χρυσὰ ἀντικείμενα.
μάδρα=ὁ σταβλὸς ὅπου στεγάζονται
 τὰ πρόβατα.
μαδραγόνς=θησαυρός.
μαδραγόνιατῆς=θησαυροθήρας.
μαξλάρα=βλέπε τβαριαστικά.
μάξως=ἐπίτηδες.
μαρίτσα=βολβῶδες λεικὸν ἄνθος.
μαρμαρίζω=ισοπεδῶν διὰ μαρμα-
 ρίνου κυλίνδρου, ἢ ἁλωνίζω δι'
 αὐτοῦ.
μαστραπάς=μέγα μετάλλινον πωτή-
 ριον.
μαυράκια=μελάνθια.
μαχμουδιέ=νόμισμα τοῦ Μαχμούτ.
μγίτσα κόκκινι=πριμούλα.
μγίτσα γαλάζια=ἶον.

μεϊδάνι=πλατεία.
μελιγάγω=κατεργάζομαι τὸ λινάρι
 με τὸν μέλιγα.
μελισσὰς=τὸ πτηνὸν μελισσοφάγος.
μεδέρ=στρώμα σεδηριοῦ.
μερακλῆς=ἐπιμελής καὶ τακτικός εἰς
 τὰ καθήκοντά του, ὁ μὴ φειδόμε-
 νος κόπου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ
 στομάχου του.
μερεμετιζω=ἐπιδιωρθώνω.
μεγάλετρο=μέγα ἄροτρον, συρόμε-
 νο ἀπὸ πολλὰ ζεύγη βοῶν, με τὸ
 ὅποιον κάμνουν τὰ νιάματα.
μεζάτ=πλειοδοτικὸς διαγωνισμός.
μεσάλα=τραπέζι μάντηλον.
μεσάλι=χειρόμακτρον, πετσέτα.
μιρδοχάρτ=ψυχοχάρτι, κατάλογος
 τῶν ὀνομάτων τῶν νεκρῶν συγγε-
 νῶν τινός.
μκρὸς=μικρός.
μολεῖω=ἐρείζω τὸ δέρμα.
μόνε=μόλις.
μουρδαρεύω=καθιστῶ ἀκάθαρτον.
μουσταλαχάδα=σκελίδες καρυδιῶν
 περασμένες στὴν κλωστή καὶ βου-
 τηγμένες στὴ μουσταλευριά.
μράζω=διανέμω.
μσάδ=ὅσο σῶμα χωρεῖ τὸ γλυτήρι.
μσάδα=τεμάχιον λαρδιοῦ χαραγμέ-
 νον σταυροειδῶς, βάρους ὁκάς
 περίπου.
μισρίτκο=αὐγὸ Ἰνδικῆς ὀρνιθοῦς,
μσοκοίλι=μέτρον χωρητικότητος σι-
 τηρῶν, 12—13 ὁκάδες σίτου.
μιστήριο=θρησκευτικὸν ἔθιμον.
Νερό, χοντρὸ νερὸ=κενώσεις τῶν
 ἐντέρων.
νῆμα=ψιλή λινὴ κλωστή.
νηπτάφιο=ἐπιτάφιος τοῦ Χριστοῦ.
νιῶμα=καλλιεργημένος ἄγρος ὅστις
 πρόκειται νά σπαρῇ με οἰτάρι.
ν-νέ=μητέρα.
ν-νὸς=ἀνάδοχος.
Ξέβγαλτα=ἀφόρετα.
ξεθαρρεύμαι=φέρομαι ἀπερισκέ-
 πτως.
ξεκλαδεύω=τελειώνω τὸ κλάδευμα.
ξεπαγιαζω=παγώνω.

ξεραχνίζω=καθαρίζω τοὺς ἱστούς
τῆς ἀράχνης.

ξεσπέρνω=τελειώνω τὴν σποράν.

ξεστχίζω=παύω νὰ εἶμαι μισθωτός.

ξιιικιο=ἐλλειπές ἀνισόρροπον.

ξλόρξες=χονδραὶ Ἴνες λιναριοῦ.

ξοβλιάζω=ποικίλλω.

ξύγαλο=γιαούρτι.

Ώλάκι=ἐρίφιον.

ὀλορτοχέστς=ὁ ἀποπατῶν ὄρθιος.

ὀλω=μόριον πρὸς σχηματισμὸν τοῦ
ὕπερθετικοῦ τῶν ἐπιθέτων καὶ
ἐπιρρημάτων.

ὄνομασία=ὄνομαστικὴ ἑορτή.

ὀρμάνι=δάσος.

ὀσοῦρ=δέκατον.

ὄχτρα=ἐχθρα, ἐχθρότης.

Παγανός=ἀβαθής.

παιχνίδια=οἱ μουσικοὶ ὄργανοπαί-
κται.

παλικάρ=ἀνὴρ ἄγαμος.

πάνα=χονδρόν πανίον δεμένον εἰς
τὸ αἶκρον κονταριοῦ, μὲ τὸ ὅποιον
σκουπίζουν τὴν στάκτην τοῦ φούρ-
νου.

πανούκλα=ἡ νόσος πανώλης.

παπαδίτσα=χαμόμηλο.

παλίτιο=αὐγὸ τῆς πάπιας.

παρασπόρια=ὁ,τι σπέρνει τις μὲ ξέ-
νο ζευγάρι, ἐπὶ πληρώμῃ.

πάρτσπλα=κουρέλια, ράκη.

πεθαμένο χῶμα=χῶμα ἀπὸ τὸ ἐσω-
τερικὸν τάφου.

πεκμέζ=βρασμένος μοῦστος, πετι-
μέζι.

πελεκοῦδ=ἀπόκομμα ξύλου διὰ σκε-
παρνίου ἢ μαχαίριου.

πενίρια=λευκὰ μαλακὰ κουφέτα.

περεχύνω=ἐπιχέω.

περατνά=ποικιλία λευκῶνσταφυλῶν.

πῆγε νὰ λαγήσ=ἔτυχε νὰ λαλήσῃ.

πηλογή=ἀπόκρισις.

πεισμῶνμαι=θυμῶναι.

πεχλεβάνις=παλαιστής.

πιάνι ἢ καρδιά τ=ἐνισχύεται.

πισ-μανεύω=μετανοῶ.

πισπιλώνω=ἐπιπάσσω,

πιάμισο=ὑποκάμισον.

πλάκια=κοτόπουλα.

πλάνος=ἐποχὴ καθ' ἣν πλέκουν οἱ
μεταξοοκώλῃκες τὸ βομβύκιον

* πλεξούδα=ὄρμαθός σκόρδων.

πνακός=πωλητῆς μαγειρικῶν σκευ-
ῶν.

ποδήματα=τά μέχρι γοιάτων ὑπο-
δήματα.

πολίτικα=δῶρα ἀπὸ τὴν Πόλιν. διά-
λεκτος Κῆπολιτῶν.

πολιφάδ=ὑπόλειμμα σάπωνος, χρη-
σιμοποιηθέντος εἰς τὸ πλύσιμον.

πυρνούτσικο=λίαν πρῶτ.

πράζδαι=ἀλληλοσπείνουνται.

πράματα μεγάλα=μεγάλα ζῶα.

πούσ-λα=σημειώσεις.

πρόσφωλις=τὸ αὐγὸ ποὺ ἀφήνουν
στὴν φώλια διὰ νὰ προσελκύῃ τὰς
ὄρνιθας.

πρωϊμάδια=ποικιλία πρωϊμῶν στα-
φυλῶν.

πρόπλο=πῆχυς.

Ράκακι=οὐζο.

ρεβ=ἀπισχναίνεται.

ρεϊκι=τὸ φυτὸν ἐρείκη.

ρετσέλι=καρπὸς βρασμένος μὲ πεκ-
μέζι.

ρετζι=μονοπῶλιον καπνοῦ.

Σά=πρός, σά πάν=πρός τὰ ἐπάνω.

σάζ=ὕδρόβιον φυτόν.

σανάρος=μαῦρον ζῶον μὲ λευκὸν
σημεῖον ἐπὶ τοῦ μετώπου.

σαλβάρ=φάρδια βράκα.

σαλόζικο=ἡλίθιο.

σκραγλι=πίττα μὲ σγουρά φύλλα.

σκραδάλνος=πολύκλωνος.

σάτς=πήλινος ἢ μετάλλινος δίσκος.

σσχάνι=χάλκινον πιάτο μετὰ καλύμ-
ματος.

σβῶ=οβήνω.

σεκέρια=κουφέτα.

σεκλέμ=τὸ πρὸς ἄλυσιν σιτάρι καὶ
τὸ ἐκ τούτου ἄλευρον.

σερβέτα=βυσινὶ μάλλινον ἀνδρικὸν
σάλι τῆς κεφαλῆς.

σεργι=ἐκθεοὶς ἐμπορευμάτων,

σερσεμελεδίζμαι=παραλογίζομαι.

σετς=ό στενόμακρος σωρός τῶν σιτηρῶν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ λιχνισματος.

σήμανδρο=ξύλινη ἢ σιδηρὰ πλάξ μήκους 1.50 μέτρων καὶ πλάτους 0.50 μέτρων, χρησιμοποιουμένη ἀντὶ κώδωνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

σίχνα=τὰ λάβαρα, ἐξαπτέρυγα κλπ.

σκάς=τὸ πτηνὸν συκοφάγος.

σκαρφιζμαι=ἐπινοῶ.

σκλη=τὸ ἀκατέργαστον δέμα τοῦ λιναριοῦ. καὶ τὸ καλλίτερον κατεργασμένον μὲ τὰς μακροτέρας ἴνας.

σκολάζω=ἀναπαύω, νεκρώνω.

σκολάφτω=προσκόπτω.

σκετζεύω=βασανίζω.

σ-μαδικά=κοσμήματα.

σ-νι=μέγας χάλκινος δίσκος.

σόϊ=γένος.

σουρί=κοπάδι.

σουρτζής=ἐνοικιαστής ἢ εἰσπράκτωρ τῆς δεκάτης.

σουρτουκεύω=περιέρχομαι πρὸς ἀναψυχὴν,

σουτζούκι=λουκάνικο, ἄλας.

σταροκούκκια=κόλυβα χωρὶς ἀλεύρι.

στασιές=πολλὰ σκουλιὰ μαζί.

σταχτοπάνι=λινὸ χονδρὸ ὕφασμα, ἐπὶ τῆς κόφας τῆς πλύσης διὰ τὸ στράγγισμα τῆς στάχτης.

στρογιλὸς λόγος=εὐτράπελος, βωμολοχικός.

σχιζώ=προσλαμβάνω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου ἀντὶ ὀρισμένου μισθοῦ. Προσλαμβάνομαι εἰς ὑπηρεσίαν.

στρούβα=ἡμικατεργασμένον δέμα ἰνῶν λιναριοῦ.

σύρτς=ἐργαλεῖον ἀλωνιστικόν, σύρτης.

σύφταστα=ἀμέσως.

συχναυλίζμαι=εἰσέρχομαι καὶ ἐξέρχομαι συχνά.

σφάλαγας=ἀσπάλαξ,

σώδμα=λινὴ κλωστή, χονδρότερη τοῦ νήματος.

Ταβᾶς=μεγάλη ἀβαθὴς χαλκίνη χύτρα.

τεζέκες=χονδροὶ βόλοι χρώματος.

τέτζερς=χύτρα.

τζαμάλα=ἔθιμον πρὸς πρόκλησιν βροχῆς.

τλούμ=ἀσκός.

τόπακας=ὁ μένων πάντοτε εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπως τὰ στοιχεῖα.

τούφα=θύσσανος.

τουρμουκάκι=ἐργαλεῖον μὲ 5 ὀδόντας μὲ τὸ ὅποιον δέκουν τὰ θερισμένα στάχυα εἰς δεμάτια.

τουρμούκι=μέγα ξύλινον ἐργαλεῖον μὲ 25 ὀδόντας, μὲ τὸ ὅποιον μαζεῖουν δὲ τὰ στάχυα μείνουν μετὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν.

τουρμουκιά=τὰ διὰ τοῦ τουρμουκιοῦ μαζευθέντα στάχυα.

τουρμουκτοής=ὁ σύρων τὸ τουρμούκι.

τρά=σύρμα λεπτὸν μὲ τὸ ὅποιον στολίζουν τὴν νύμφην.

τρανός=μέγας.

τραχανός=εἶδος ζυμαρικοῦ.

τρέμσα=μικρότατον μεταλλικὸν δίσκον μετ' ὀπῆς, πρὸς διακόσμησιν τοῦ γόρου τοῦ φακιολιοῦ.

τρεχούλι=τροχός.

τρι=τυρί.

τρίμερο=τριήμερος νηστεία. Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς πρῶται 3 ἡμέραι.

τριφτή=λεπτὰ τεμάχια ζύμης βρασμένα ὡς σούπα.

τρώγμαι=ὀνειδίζω τινά, γρινιάζω.

τσάβδαρ=ἀγριοσίκαλις.

τσαγανός=καρκίνος.

τσαήρ=λειμών.

τσαηρλαδίζω=ἀφήνω τὸ ζῶον ἐπὶ 15 τοῦλαχιστον ἡμέρας νὰ βοσκήσῃ εἰς τὸν λειμῶνα καὶ ν' ἀναπαυθῇ.

τρυγάγω=νὰ μὴ τοῦ τρυγῆσ-νε=νὰ μὴν τοὺς δεῖρουν.

τσακιδῷ=κουπανίζω.
 τσακιδῷμαι=θράυομαι.
 τσάκινω=ξυλαράκι.
 τσακινάρακι=φρύγανα.
 τσακλῖ=ἄκανθα, θάμνος ἀκανθώδης.
 τσακιδῶν=μικροὶ βότρυς σταφυλῆς εἰς τὰς ἄκρας τῶν κλάδων.
 τσακούσια=ποικιλία λιυκῶν πρωϊμῶν σταφυλῶν.
 τσακλωτῶς=διχαλωτός.
 τσακιδῶν=ἀγρία ἐδώδιμα χόρτα.
 τσάτζκλω=παλιόρουχο ξεσχισμένο.
 τσακλήλα=σάκκος λινὸς διὰ τὸ σιγάγιον τυροῦ ἢ γάλακτος.
 τσάβι=σάκκος.
 τσαγνῆς=σιγῶν.
 τσακίτς=σφυρί.
 τσακῆρ=φακιδόλι.
 τσέρκα=σκηνή ἀθιγγάνων.
 τσαρπί=θάμνος.
 τσαρτσῆς=πλάσιον.
 τσαρ-μῆς=βρύσις.
 τσαρκακόνις=φιλάργυρος.
 τσαρκακόνι=τὸ γυμνόν.
 τσαρκακόνι=οἱ δρομεῖς.
 τσαρκακόνι=γυμνώνομαι.
 τσαρβῆς=ζωμός, σούπα.
 τσαρμα=ὁμάς.
 τσαρπες=μάλλινες χονδρὲς κάλτσες.
 τσαρκακῶν=κραυγῶν γοερῶς.
 τσαρκακῶν=ὀπηρέτης.
 τσάρνι=θύελλα.
 τσαρνῶς=τελευταῖος.
 τσάρνι=ὀφάδιον.
 τσακίζω=κόπτω κλάδους ἀμπέλου εἰς ὠρισμένον μέρος καὶ μέγεθος.
 τσάγω=φυλάττω.
 τσακιδῶν=συντρῶγουσι.
 τσακιδῶν=ἀναδίδω μεγάλας φλόγας.
 τσάκων=ἀναπτύσσω κλάδους.
 τσακῶν=κόπρος νωπὴ ἵππων.
 τσακῶν=περίβολος ἀπὸ πασσάλους καὶ ἀγκόθια.
 τσακῶν=δῶρον ἀναδόχου πρὸς τὸν βαπτιστικόν του, κατὰ τὰ Φῶτα.

Χαβάνι=ἐργαλεῖον πρὸς κοπὴν καπνοῦ.
 χακῶν=ἐτοιμάζω.
 χακῶν=ζῶν.
 χακῶν=ἀστεῖον, εὐτράπελον, νόστιμον.
 χακῶν=δίκιο, μισθός.
 χακῶν=ἀφαιρῶ τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας οὐβάλα.
 χακῶν=δέσμη σταχύων ἀθροισθέντων διὰ τῆς χειρός, ἐν τῷ ἄγρῳ.
 χακῶν=σπαθί.
 χακῶν=χαυνότης, ὀκνηρία.
 χακῶν=ὀρμητικά.
 χακῶν καὶ χακῶν=φιὰλη χωρητικότητος 1000 δραμίων.
 χακῶν=ὀρμητικὰ κρομμύων.
 χακῶν=ζυμαρικά προωρισμένα διὰ τὸν χειμῶνα.
 χακῶν=ὀπολείμματα, ἀπομεινάρια.
 χακῶν=εὐχάριστος, νόστιμος.
 χακῶν=μάλλινον χονδρὸν ὕφασμα, εἶδος τάπητος.
 χακῶν=ἀγρεῖφνα, γεωργικὸν ἐργαλεῖον.
 χακῶν=ἀποχωρητήριον.
 χακῶν=εἶμαι ἐπιτυχημένος.
 χακῶν=ἐργαλεῖον ὕφαντικῆς.
 χακῶν=ἀστείζομαι.
 χακῶν=ξηραίνεται ἢ ἐπιφάνειά του.
 χακῶν=λινάρι σπειρόμενον τὴν ἄνοιξιν.
 χακῶν=σιτάρι σπειρόμενον τὴν ἄνοιξιν.
 χακῶν=βατεῦω.
 χακῶν=ψυχῇ.
 χακῶν=μεστῶνω.
 χακῶν=χάλκινα σκεύη.
 χακῶν=χαλκοῦν δοχεῖον μετὰ κινήτης κυρτῆς λαβῆς ἄνωθεν.
 χακῶν=κίτρινο γλυκὸ κολοκύθι.
 χακῶν=φιλοδωρήμα.
 χακῶν=ἐπιδιορθῶνω.
 χακῶν=κηπουρός.

βαχτσές=κήπος.
 βρεκετλίδκος=εὐφορος, εὐλογημέ-
 νος.
 βερδέν, εἰς τὰ περδέν=ἐν τῷ ἄμα.
 βεχτσής=φύλαξ.
 βκάλι=φιᾶλη.
 βνάρ=πηγή.
 βςαρίζω=ὀργώνω.
 βουκαγιά=σιδηρὰ πέδη.
 βουβούνα=βροντή.
 Γαβάτα=μεγάλο βαθὺ πιάτο,
 γιόλα=λίμνη μικρά.
 γιουρέδκο=εὐρωστον φυτόν.
 γλαβτά=ἱσπροκόκκινα κεράσια.
 γρεμάγω=κρημνίζω, κρημνίζομαι.

γώμ=παρωνόμιον.
 Δαγούλι=τύμπανον.
 δβκρυιαστίκα=μαξιλάρα τοῦ τοί-
 χου.
 δβάρ=τοῖχος
 δεγι=τάχα.
 δεμετοής=ὁ δένων τὰ δεμάτια τῶν
 σιτηρῶν.
 δίδιλ=ἐπιφώνημα=πήδα, χόρευε.
 διβιδούξ=ἐντελῶς.
 δούβκ=λόφος, τεχνητὸς λοφίσκος.
 δευβέλια=ὀρόσημα λειμῶνων.
 δραγομάνος=ἀρχηγὸς ὁμάδος ἐργα-
 τῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΎΛΗΝ *

Ἄσπρα: α' Ἑορτῶν. Πρωτοχρονιάς Η' 341, Φωτῶν Η' 344, Χριστουγέν-
 νων 349, ἀφέντη Η' 341 καὶ 344, Θ' 349, κυρᾶς Η' 342-Θ' 349, υἱοῦ Η' 342-5 Θ'
 349, κόρης 342-4 Η' 341-4 β' ἐθίμων. Αἰτάρου 316, Χριστοῦ, Μεγ. Πέμπτης 318
 Μεγ. Παρασκευῆς 321, β' Ἑθνικῶν Ἑορτῶν, Χελιδονίσματος 313, λαπατᾶ 325, τζα-
 μάλας 345, σουρβίσματος 350, γ' Παιδικᾶ, πελοργου 314, καμήλας 342, χελιδόνος
 315, Βαίων 318, Ἰούδα 319, τριταγγοῦ Η' 345, καλικαντζάρων 348.

Ἀσχελῖαι: α' Ἀνδρῶν. Ἀλτροισματα 343, ἄλωνίσματα 335, θερσιμός 331,
 κλάδευμα ἀμπέλων 311, φάκισμα, κοίμισμα καὶ φύτευμα κλημάτων 312, κυήγιον ἀ-
 γριῶν ζώων 338, ὁρθοπερία λειμῶνων 312, σπορά λιναριοῦ, κουκιῶν 312, ὀψίμων 312
 καπνῶν 312, συγκομιδὴ ὀπριῶν, ἀμυγδάλων, καρυδιῶν 339, τρυγητὸς 343, β' Γυναι-
 κῶν. Ὁρνιθοτροφία 311, γαλακτοκομία 326, γεωργικαὶ ἐργασίαι 338, διατροφή με-
 ταξοσκωλήκων 334, καταργασία λιναριοῦ 331, ὑφαντικὴ 324, καταργασία μαλλίου
 346, κατασκευὴ ζυμαρικῶν 340, κατασκευὴ ρετσελιῶν, πετιμεζιου, λαρδενιου 343,
 φυλλολόγημα καπνοῦ 338.

Ἐθίμα: (Θρησκευτικά): Ἁγιασμός ὑδάτων Η' 346, Κάλαντα Φωτίκι
 346, ἀπόκρεω Η' 350, ἅγιον φῶς 323, αἰγῶν βάνιμο, 318 συλλογὴ 313, διανομὴ 323,
 σύγκρουσις 322, ἀνθέων διανομὴ 316, βασιλικὸν διανομὴ 343, ἐπιταφίον στόλισμα,
 φύλαγμα, θρήνος, περιφορὰ 321, κάψυμον Ἰούδα 322, χαιρετισμοὶ Παναγίας 312,
 χαιρετισμός διὰ τοῦ «Χριστὸς ἀνέστη» 323, τριήμερος νηστεία 330, κηδεῖα τοῦ ἐκ
 νηστείας θανάτῳ 350, ξηροφαγία 318, τρισάγισμα νεκρῶν 322, κόλυβα, σιαροκούκ-
 κια, μνημόσυνα 332, ἐγκοίμησις 337, ἁγιασμός κήπων Η' 348, ἀμπέλων 339, ἀνοιγμα
 τοῦ οὐρανοῦ Η' 345, κόψιμο βασιλόπιττας Η' 343, ἐπισκέψεις ἐπὶ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ
 343, ἀτοχὴ κτυπήματός πλυνομένων ἐνδυμάτων 321, ἀρραβῶνες Η' 349, (Μὴ θρη-
 σκευτικά): Γιάτες 336, γλίστρες 327, ἔκθεσις πολυτίμων ὑπαρχόντων κοριτσιῶν,
 ὀλίγον ἀπὸ κάθε ἔργον Η' 343, χαρούμενοι ἐκ προθέσεως 344, κάθισμα ἐπὶ τῆς
 σκούπας 350, κύλιμα ἐπὶ τῶν χόρτων 327, κλήδονας 333, κρασί καντήλας 346, λαπα-
 τᾶς 325, μάρτης 314, μουτσοῦνες Η' 350, μάγευμα πρωτομαγιάς 327, μοίρασμα
 φλαγούνας νέας ἐσοδείας 335, πήδημα, χάρπας 315, πλάνη 333, ρίψιμο νιόγαμπρου

* Εἰς ὅσα δὲν σημειώνεται τὸ Η' (ὕδους τόμος) ἢ παραπομπὴ ἀφορᾷ τὸν Θ'.
 τόμον.

στό νερό Η' 347, ρίψιμο σκουπιδιῶν κατόπιν τοῦ παπᾶ 313, σούρβισμα 350, στά-
χτη 'Ιούδα 322, χελιδόνισμα 313, τζαμάλα 344, σφαγὴ χοίρων 347, καπονιῶν 350.

'Εξέμκτα: Βαρβάρια 347, βασιλόπιττα Η' 343, γαλατόπιτα 329, γιφκάδες 340, κατόνια 339, κατατφ Η' 350, κουλίκια 318, κουσκούς 340, λαλακάκια 314, πε-
τεινοί 336, σαραγλί Η' 344, σταφύλια 336, τραχανός 340, τσαγανοί 336, τυριά 339
φλαγούνα 335, χοιρινά 348, ψάρια 315, κατόνια 350.

'Επωδχι: Διὰ τὸν φόβον Τούρκου 323, διὰ λάλημα ζαπούνας 326, δι' εὐρε-
σιν κυλυτέρως χειρός 328.

Δεισιδχιμενίχι: 'Αποχὴ λουσίματος τὰ 3 Σάββατα 315, γάμοι Μαΐου 327,
τὸ γεννημένο τὰ Δωδεκάμερα 350 σημιό Η' 349, σπορά βασιλικῆς 345, βιόλας 316.

Μκχγίχι: Πρὸς ἀφαίρεσιν εὐφορίας 327. Πρὸς μαρασμόν 327, φίλτρον 328,
πεθαμένο χῶμα 328, μάγισσαι 327, λύσεις μαγείας 328, τετράφυλλο τριφύλι 330.

Μκντείχι: Μὲ καράβι ὄρνιθος Η' 343, μὲ νόμισμα βασιλόπιττας Η' 343, μὲ
βούαν βασιλόπιττας Η' 343, μὲ δάφνην Βαίων 318, μὲ τραγούδι κλήδονα 334, μὲ
ἡκίον 314, μὲ σκόφυλλον 333, μὲ καρύδια 337, μὲ σύγκρουσιν αὐγῶν 322, μὲ
γύρισμα δοχείου κλήδονα 334, μὲ κόλλημα δεκάρας ἐπὶ εἰκόνης ἁγίου 337.

Με.εωρλογία: 'Αγίου Πλάτωνος 346, δρίματα Μάρτη 311, Αὐγούστου 339,
μερομήνια 340, Παπαντὴ Η' 349, τρεῖς Πέμπτες 321, εὐχυσίς πελαργῶν 314, χε-
λιδόνων 315, ἀναχώρησις πελαργῶν 341, χελιδόνων 343, μήκυνσις ἡμερῶν 347.

Πκιδίχι: Ζαπούνα 326, λόπκας 329.

Πκρομίχι: Γενάρι Η' 341, Φλεβάρη Η' 348-9, Μάρτη 310-11-12, 'Απρίλη
316 Μαΐου 329, 'Ιουνίου 332, 'Ιουλίου 336, Αὐγούστου 339, Σεπτεμβρίου 341, 'Οκ-
τωβρίου 343, Νοεμβρίου 345, Δεκεμβρίου 350.

Πκρδόσσι: 'Ακρυνά Η' 350, Μάρτη ἐπίθετα 310, γυναίκα 310, ἡ γριά μὲ τὸ
κοπάδι 311, τὸ γεφύρι τῆς τριγῆς 332, 'Αράπη τῆς Πόλης 323, θαῦμα 'Αγίου 'Ιωάν-
νου 334, βουβάλα 'Αγίας Παρασκευῆς 332, ἀγίασμα, καλόγερος καὶ ψάρια Μπαλου-
κλή 323, Κεῖνος Παλαιολόγος 321, κωσταντινιάτικα φλουριά 343, λανάρια 'Ε-
βραίων 317, τὸ ὑψωμένο καβάκι 337, ἡ εὐρεσίς τοῦ σταυροῦ 343, ματραγόνες Τεκέ-
τερε 347, Καλικάντζαροι Η' 346, Θ' 348.

'Ιδιότητες ἁγίων: 'Αγιος Θεόδωρος 315, Βαρβάρια 347, 'Ιωάννης 323, 'Α-
θανάσιος 328, Νικόλαος 347, Μηνᾶς 346, Μόδεστος 347, Σπυρίδων 347, Συμεών 349.
Χαράλαμπος Η' 349, Παντελεήμων 337, Τρύφων Η' 348, Μιχαήλ 346, 'Ελευθέριος 347.

'Αλεξίκακα: 'Αγιασμός ἁγίου Τρύφωνος Η' 343, ἀγιασμός πρωταγου-
στιᾶς 339 φύλλα δάφνης Βαίων 318, πρῶτο αὐγὸ Μεγάλης Πέμπτης 318, πῶς νά
βασιλέψης καθ' ὅλον τὸ ἔτος Η' 344.

Πκνηγύρει: 'Αγίου 'Αθανασίου 328, Γαρδᾶ 341, 'Αγ. Γεωργίου 324, 'Αγ.
'Ιωάννου 333, 'Αγ. Κεῖνου 329, Μετρώων 324, Παναγίας 323, Παντελεήμονος 338,
Σηλυβρίας 342, 'Αγ. Τριάδος 332.

Ξένα ἔθνη: 'Αρμένιοι 350, 'Αθίγγανοι 316, 325 'Εβραῖοι 316, Τοῦρκοι 325.

'Ονομαστικαὶ ἑορταί:

'Αγγελος, 'Αγγέλκος, 'Αγελῆς, 'Αγγελικῶ. 315.

'Αναστάις, 'Αναστασός, 'Αναστάσιγος, 'Ανέσας, 'Αναστασία, 'Ανάστω 323.

'Αννα, 'Αννίκα, 'Αννίσα, 'Αννιώ 337, 342, 347.

'Αδρέας, 'Αδριάς, 'Αδρόνικος, 'Αδρονίκη 346.

'Αδώνης, 'Αδωνάκης. Η' 348.

'Αξιότ'ς 346.

'Απόστολος, 'Αποστόλις, 'Αποστολάκης, 'Αποστολὴς 334.

Ἀργύρης, Ἀργυρή, Ἀργυρώ. 345.

Ἀρχοντής, Ἀρχοδού. Η' 348.

Βισιλίς, Βισ'λάκίς, Βίσω, Βαίλω, Βισ'λιώ, Βασιλική, Βασιλεία, Βασ'λοπούλα. Η 341.

Βαγίτσα. 318.

Βαρβάρα. 346.

Βαγέλις, Βαγελιώ, Βαγελινή. 315.

Γαβρίλις, Γαβριλάκίς. 346.

Γιακουμής. 342.

Γιάννις, Γιαννάκις, Γιαννάκος, Γιαννακάκις, Γιάνκος, Γιάννορος, Γιobάνδης.

Γιογανάκις, Γιογάνις, Γιογαννής, Γιαννού, Γιαννούλα. Η' 347.

Γιώργης, Γιωργής, Γιωργάκις, Γιώργος, Γιωργίτσα. 324.

Δέσποινα, Δεσποινιώ, Δεσποῦ. 341.

Δημήτριος, Δημητρός, Δημητράκις, Δημητρούλις, Δημητροῦ, Δημητρούλα. 345.

Δῆμος, Δημολάκις. 347.

Ἑλένι, Ἑλενίτσα, Ἑλενιώ, Ἑλένκω, Ἑλενκάκι, 329.

Ἑρηνιώ. 346.

Ζωγή, Ζωγιώ, Ζωγίτσα, Ζώϊκα, Ζωγαρινιώ. 323.

Ἥλίας. 336.

Θάνος, Θανάις, Θανασός, Θανασάκις. Η' 323, 328.

Θεολόγος. 328.

Θεοφάνης. Η' 346.

Θόδωρος, Θωδωρής, Θωδωράκις, Θωδώροκος, Θωδώρα. 315.

Θωμάς, Θωμαή. 324.

Κατερίνα, Κατίνα, Κατίνκω, Κατινιώ, Κατερινιώ. 346.

Κυριάκος, Κυριακίτσα. 336.

Κωσταδίνος, Κωσταδής, Κώστας, Κωστάκις, Κωσταδάκις, Κωσταδινιά, Κωστής, Κωσταδάρα. 329.

Λαζαρής, Λαζαράκις, Λάζος. 316.

Λαμπάκις, Λάμπος. Η' 349.

Λαβρινή, Λαβρινιώ. 323.

Λευτέρς. 317.

Ληγόρης, Ληγορής, Ληγοράκις, Ληγοράσκος. Η' 343.

Λιγορδάνις. Η' 346.

Λόγος. 328.

Λουλούδα. 315.

Μαρία, Μαρίκα, Μαργώ, Μαργίτσα, Μαργάκι, Μαργαρωτό. Μαρτώ, Μαργαριτόνι, Μαργαρίτα. 341.

Μαρίνα, Μαρίνις. 336.

Μανώλις, Μανωλάκις. 349.

Μελδή, Μελούδα. 315.

Μήτσος. 345.

Μνάς. 346.

Μχάλις, Μχαλιός, Μχαλάκις, Μούχαλις. 346.

Νέστορας. 345.

Νικόλας, Νικολής, Νικολάκις, Νίκος. 346.

Ξαφένια. 349.

Παναγιώτα, Παναγιωτή, Παναγιώτης, Παναγιωτάκις, Πανανής. 341.

Παντελής, Παντέλος, Παντελάκις. 337.

Πάντος, Παντοής. 332.

Παπαντή Η' 348.

Παρασκευάς, Παρασκευίτσα, Παρασκευού. 337.

Πασκαλάκις, Πασκάλης, Πασκαλιώ. 323.

Πγίτσα, Πγισάκι, Πηγινή. 323.

Πέτρος, Πετρής, Πετράκις, Παῦλος, Πολόλης. 334.

Πιρίνι, Ποινιώ. 341.

Πρόδρομος Η' 347.

Πολυχρόνις Η' 341.

Σάββας. 346.

Σαράδ'ς, Σαραδός, Σαραδής, Σαραδόλακος. 314.

Σίμος. Η' 349.

Σπύρος. 347.

Στεφανής, Στέφανος, Στέφος, Στεφανός, Στεφανάκις. 350.

Σταῦρος, Σταύρακος, Σταυράκις, Σταυρή, Σταυρινή, Σταυρούλα. 342.

Στράτος, Στρατής. 346.

Σωτήρης, Σωτράκις, Σωτρώ, Σωτρή. 341.

Τάσος, Ταισίκα, Τάτσης. 323.

Τρύφος. Η' 348.

Φάνιος, Φανιώ, Φανή, Φανίτσα, Φώτ'ς, Φωτής, Φωτάκις, Φωινή, Φωτινιώ, Φωνίτσα, Φωτίκα, Φώτκω, Φωτάρια, Φώτορος. Η' 346.

Χαράλαμπος, Χαραλαπής, Χαραλαπάκις. Η' 349.

Χρίστος, Χστάκις, Χστόδλος, Χσάφς, Χσώ, Χσάνα. 347.

Χσόστομος. Η' 348.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Εἰς τὴν σελ. 316 στίχ. 27 ἡ λέξις τρέμεις ν' ἀναγνωσθῇ τρέμεις.

» » » 320 » 10 » τρίτο » πέμπτο.

» » » 323 » 16 » ὕστατα » ὕστατα.

» » » 326 » 20 » Παξαίς » Παξαίης.

» » » 331 » 4 » τ ὦρα » τν ὦρα.

» » » 334 » 21 » θέμα » θᾶμα.

» » » 328 » 33 νά προστεθῇ: Ἐχν ὀνομασία ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Λόγος.

» » » 329 » 32 » Σήμερα δὲ γιμουῖται τὴν! μέρα, γιὰ ἀνα-
λήβδαι.» » » 331 » 17 » Ἄπ' τὰ καλύτερα στάχυσ, τὰ ψωμωμένα
πλέχνε σταχνὲς καὶ τὸ κρεμᾶνε σὺν σπῖτ.

» » » 335 » 10 » Ἐχν ὀνομασία ὁ Μαρίνης καὶ ἡ Μαρίνα.

» » » 352 » 12 ἀντὶ δεξαμενὴ ν' ἀναγνωσθῇ αὐλάκι.

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς τὰς σελίδας 314 καὶ 345 τοῦ Η' τόμου τῶν Θρακικῶν παρεισέφρυσαν τυπογραφικά λάθη, σκοτίζοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου, τὰ ὅποια θεωρῶ καθήκον νὰ διορθώσω ἐνταῦθα.

Εἰς τὴν σελίδα 344, στίχος 24, μετὰ τὴν λέξιν «Τσακηλιοῦ» νὰ προστεθῇ: Οἱ Ἀλπασανιώτες ἔτρεπον ὅλα τὰ ἄτονα ι εἰς ε καὶ τὰ ου εἰς ο, οἱ δὲ Νιχωρίτες ἀντιθέτως ἔτρεπον ὅλα τὰ ἄτονα ο εἰς ου καὶ τὰ ε εἰς ι.

Εἰς τὴν σελίδα 335, στίχος 10 καὶ ἑξῆς ὅ,τι ἤθελα νὰ πῶ ἐν συντόμῳ ἦτο ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν:

	τὸν	φθόγγον	b	διὰ	τοῦ	ἑλληνικοῦ	β
	»	»	u	»	»	»	β
	»	»	g	»	»	»	g (β ἀνεστραμένον)
καὶ	»	»	d	»	»	»	δ (ρ »)

Σημ. Θεομᾶς ἐκφράζω εὐχαριστίας εἰς τὴν Ἑλένην Γ. Χουρμουζιάδου διὰ τὴν πρόθυμον βοήθειάν της πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀπολεσθεῖτων ῥυθμῶν τοῦ Κаланταριοῦ.

Ἐπίσης εἰς τοὺς κ. κ. Ἀλέκον καὶ Ξενοφῶντα Χουρμουζιάδην καὶ Κωνσταντῖνον Μουριτίδην διὰ παρασχεθείσας πληροφορίες.

Κ. Χ.

